

Національний університет «Острозька академія»

Міністерство освіти і науки України

Національний університет «Острозька академія»

Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Матвійчук Наталія Володимирівна

УДК 94(477).152 : 929

**СТЕПАН ТА МИРОН КУРОПАСІ
В ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНОМУ
ТА КУЛЬТУРНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ**

07.00.01. – історія України

03 Гуманітарні науки

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Науковий керівник

Атаманенко Алла Євгенівна

доктор історичних наук, професор

Острог – 2019

АНОТАЦІЯ

Матвійчук Н. В. Степан та Мирон Куропасі в громадсько-політичному та культурному житті української діаспори. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук за спеціальністю 07.00.01 «Історія України» (032 – Історія та археологія). – Національний університет «Острозька академія», Острог, 2019.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше проаналізовано роль Степана та Мирона Куропасів у житті української діаспори. Зокрема:

- комплексно досліджено та відтворено біографії Степана та Мирона Куропасів;
- простежено чинники формування їхнього світогляду;
- досліджено політичні й ідеологічні погляди представників родини Куропасів;
- проаналізовано громадсько-політичну діяльність Степана та Мирона Куропасів;
- вивчено публіцистичну спадщину представників родини Куропасів;
- укладено бібліографію праць М. Куропася;
- на основі аналізу публіцистики представників родини виявлено актуальні проблеми в житті української громади в США.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню ролі Степана та Мирона Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української діаспори в США.

У світовій науковій думці актуальними залишаються дослідження з біографістики, спрямовані на персоніфікацію історичного процесу. Не стала винятком й історична наука в Україні. У сучасній українській історичній науці чимало зроблено для вивчення окремих постатей, які своєю діяльністю та творчістю спричинили зрушення в українській історії, культурі, науці. Дослідники, залучаючи сучасні підходи та широкий методологічний інструментарій, повернули із забуття імена багатьох державних, громадських,

культурних діячів, науковців, літераторів, зокрема й тих, хто через обставини жив, а іноді й був народженим поза Україною. Сплеск досліджень біографій представників української діаспори, що припав на початок 1990-х років, триває й донині. Ураховуючи, що закордонні українці часто передавали українську ідентичність із покоління в покоління, водночас будучи доволі активними громадянами країн поселення, актуальним для української науки є вивчення ролі представників родини Куропасів у житті української громади Сполучених Штатів Америки.

Наш історіографічний аналіз засвідчив відсутність подібних досліджень. По-перше, попри значну кількість праць, присвячених вивченню діяльності як окремих осіб, так і громадських об'єднань та інституцій, дослідники не розглядали ролі певної родини (сім'ї) в житті української громади за кордоном. По-друге, відсутні роботи, що аналізують публіцистику як джерело для вивчення проблем української громади. По-третє, незважаючи на наявність окремих згадок сучасників щодо подій, пов'язаних із діяльністю представників родини, біографічних заміток переважно ювілейного характеру, рецензій та інших праць про їхні публіцистичні та наукові твори, наявність сучасних досліджень про процеси, що відбувалися в українській громаді США й у яких брали участь Степан та Мирон Куропасі, відсутнє комплексне дослідження ролі представників родини Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української діаспори. Утім, наявні праці можуть слугувати підґрунтям для всебічного відтворення біографій Степана та Мирона Куропасів.

Джерельна база дослідження репрезентативна й представлена різноманітними джерелами. Аналіз матеріалів з архівних фондів установ України та США дав змогу всебічно вивчити громадсько-політичну та культурну діяльність Степана та Мирона Куропасів. Наявні джерела використано для реконструкції біографій Степана та Мирона Куропасів, відтворення особливостей формування їхнього світогляду, ментальних установок, рис характеру. Дослідження наукового доробку М. Куропася дало змогу виокремити

його наукові зацікавлення, проаналізувати внесок у вивчення життя української громади США.

Дисертація передбачає вивчення життєвого шляху, визначення внеску у функціонування української діаспори в США старших поколінь родини Куропасів: Степана та Мирона, які значно впливали на діяльність інституцій українців у США і вироблення політичних та ідеологічних норм суспільної свідомості української діаспори в цій країні. Відповідно, структура роботи передбачає розділи, що присвячені висвітленню діяльності та ролі в громадсько-політичному та культурному житті української громади США Степана та Мирона Куропасів.

У роботі реконструйовано біографію Степана Куропася – сина незаможних селян із Перемишльщини. Під час дослідження встановлено, що попри військові перипетії та важкі умови життя світогляд Степана Куропася сформувався під впливом праць з української історії та українських літературних творів. Власну стійку проукраїнську позицію С. Куропась зумів передати дітям, зокрема й Миронові, якого виховував у дусі поваги до України, її історії, потреби зберігати українські традиції та культуру. Водночас, у сім'ї постійно наголошували на безумовній повазі до традицій, звичаїв, норм і законів країни, що створила умови не лише для проживання, а й особистісного, громадського й національного розвитку особистості – Сполучених Штатів Америки. Така сама модель виховання була притаманна родині Мирона та Лесі Куропасів.

У дослідженні розкрито громадсько-політичну та культурну працю С. Куропася, який ще на території українських земель показав себе як громадський активіст. Громадську діяльність він продовжив у таборі для інтернованих осіб, проживаючи в Чехословаччині. Будучи в Празі, С. Куропась приєднався до націоналістичного руху і став членом Організації української молоді – попередниці УВО. Свою діяльність у США С. Куропась продовжив як свідомий прихильник націоналістичного руху, ставши промотором створення та багатолітньої діяльності ОДВУ, що долучилася до створення ідеологічного й фінансового складника діяльності УВО, а згодом ОУН. Після розколу в лавах

українських націоналістів С. Куропась став членом мельниківської гілки організації й залишався на цих позиціях до кінця життя.

Активна політико-ідеологічна позиція спонукала С. Куропася до розширення сфер діяльності. Відтак, менше як через рік по прибуттю до США, він стає провідним громадським і культурним діячем, урядовцем Українського народного союзу – однієї з найбільших організацій, що об'єднувала українців у США. Працюючи в союзі, С. Куропась зніціював створення значної кількості осередків організації на місцях та Окружної управи (ставши її головою).

Активна громадсько-політична та культурницька діяльність С. Куропася спонукала його оприлюднити власну позицію в публікаціях у ЗМІ. Аналіз публіцистичного доробку засвідчив, що С. Куропась висловлював власні розміркування із приводу важливих для громади подій. Багато уваги він приділяв аналізу різних проблем УНС; персоналіям, історії та діяльності різних організацій і періодичних видань, які створили українці у США.

У біографії С. Куропася показує те, що він, як і більшість українських експатріантів, працював на добровільних засадах, не отримуючи платні за свою роботу, в ОДВУ, УНС та багатьох інших організаціях, які створили українці у США. Крім того, часто жертвував кошти на різні потреби української громади у США та українців поза межами цієї країни.

У роботі реконструйовано біографію й висвітлено становлення М. Куропася як громадсько-політичного та культурного діяча, освітянина, науковця. Під час дослідження було встановлено, що на активну громадську позицію, політичні й ідеологічні переконання М. Куропася визначальний вплив мав батько С. Куропась та родинне оточення. Попри обрання психології як основного фаху, М. Куропась із часом присвятив свої дослідження аналізу історії еміграції українців до США, вивченню їхнього життя в цій країні, ролі Українського народного союзу.

На основі джерел простежено діяльність М. Куропася в політичному житті США. Паралельно з роботою в українських молодіжних організаціях у Сполучених Штатах Америки М. Куропась брав активну участь у політичному

житті цієї країни, як його і батько, став прихильником Республіканської партії США. Ініціативність, наполегливість, віддана праця в місцевих та регіональних організаціях сприяли входженню М. Куропася в політикум США. Його діяльність була відзначена нагородами й сприяла отриманню посад радника президента й помічник сенатора. Обіймаючи ці посади, М. Куропась не полишав плідної праці для розвитку та функціонування української громади США й боротьби за права українців у СРСР. Водночас, будучи радником президента США з етнічних питань, М. Куропась вів виважену діяльність в етнічній сфері, не віддаючи переваги вирішенню питань лише української етнічної групи, що мешкала у США. Він намагався приділяти увагу проблемам усіх етносів, розуміючи, що від цього залежить стабільність країни.

Крім плідної громадсько-політичної та культурницької роботи, М. Куропась став автором наукових і значної кількості публіцистичних досліджень. За підсумками аналізу праць М. Куропася можемо ствердити, що основну увагу науковець зосереджував на історії еміграції українців до США та зародженні й функціонуванні Українського народного союзу. Окрім монографій, М. Куропась має у своєму доробку навчальні та науково-популярні видання, розділи в колективних дослідженнях. Роботи М. Куропася, присвячені історії переселення українців до США, значно розширюють інформацію щодо функціонування української громади в цій країні. Вагомий внесок М. Куропася у вивчення історії становлення та розвитку УНС, а його праця присвячена цій організації, і донині залишається єдиною комплексною роботою, що висвітлює функціонування союзу загалом.

Цінними є публікації М. Куропася в періодичних виданнях. Вони – джерело до вивчення не лише життя та діяльності їхнього автора, а й тих суспільних, політичних, ідеологічних, культурних, релігійних процесів, що мали місце в житті українців у США, аналізу взаємодії української громади з іншими етнічними групами цієї країни, дослідження зв'язків українців США з іншими представниками світового українства, аналізу співпраці українських американців із Україною.

Під час дослідження з'ясовано, що між публіцистикою Степана та Мирона Куропасів і їхнього громадсько-політичною й культурною діяльністю існував взаємозв'язок. Важливі питання громадської, політичної і культурної царин спонукали представників родини Куропасів писати праці та статті в періодичних виданнях. Наголосимо, що публіцистика представників родини Куропасів не була предметом дослідження науковців, також не укладено бібліографії праць та статей у періодичних виданнях представників цієї родини. Дисертантка запропонувала поділ публіцистики представників родини Куропасів за кількісно-тематичним принципом, а також уклала бібліографічний покажчик праць М. Куропася.

Результати дослідження можна використати під час написання узагальнювальних праць з історії світового українства та української громади в США, підготовки спеціальних курсів з історії світового українства, складання бібліографічних покажчиків. Окремі тези та висновки, сформульовані в роботі, можна використати в подальших дослідженнях діяльності українців у США, функціонування та ролі Організації державного відродження України та Українського народного союзу, громадсько-політичного, суспільного, культурного життя українців США в 1930–2010-х рр.

Ключові слова: українська діаспора, США, Степан Куропась, Мирон Куропась, етнічність, Український народний союз, Організація державного відродження України, мельниківці, бандерівці.

Список публікацій здобувача

*Статті у виданнях, унесених до наукометричних баз даних,
закордонних і фахових виданнях*

1. Матвійчук Н. В. С. Куропась: матеріали до біографії. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. Вип. 44. Т. 1. С. 276-281.
2. Матвійчук Н. В. Проблема етнонаціональної ідентичності українців у США в науковому доробку М. Куропася. *Наукові записки Національного*

університету «Острозька академія» : *Історичні науки*. Острог : Національний університет «Острозька академія», 2015. Вип. 23. С. 159-163.

3. Матвійчук Н. В. Вплив церкви на українську громаду Америки у науковому доробку М. Куропася. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. Вип. 45. С. 64-67.

4. Матвійчук Н. В. Праці М. Куропася в оцінках сучасників. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : Історичні науки*. Острог : Національний університет «Острозька академія», 2016. Вип. 25. С. 189-193.

5. Матвійчук Н. В. Публіцистика С. Куропася. *EVROPSKÝ FILOZOFICKÝ A HISTORICKÝ DISKURZ*. Прага, 2017. Т. 3. Вип. 1. С. 48-54.

6. Матвійчук Н. В. Публіцистика М. Куропася: основні напрями. «Гілея»: науковий вісник : *Збірник наукових праць*. Київ, 2017. Вип. 125. С. 94-98.

Публікації, що додатково відображають матеріали дисертації

1. Матвійчук Н. В. Публіцистика С. Куропася. *Українська діаспора: проблеми дослідження : тези доповідей VIII Міжнародної наукової конференції, 27–28 вересня 2016 р., м. Острог*. С. 268-270.

2. Матвійчук Н. В. Початки Українського народного союзу в працях М. Куропася. *Матеріали XXX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку»*. Зб. наук. Праць. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 30. С. 73-75.

3. Матвійчук Н. В. Політика американських президентів у працях М. Куропася. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Міжнародні відносини»*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2017. Вип. 1. С. 179-188.

SUMMARY

Matviichuk N. V. Stepan and Myron Kuropas in socio-political and cultural life of the Ukrainian diaspora. – Qualifying scientific work as a manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Historical Sciences in the specialty 07.00.01 «History of Ukraine» (032 – History and Archeology). – The National University of Ostroh Academy, Ostroh, 2018.

The scientific novelty.

The novelty of the scholarly study is that its author has been the first to:

- recreate the biographies of Stepan and Myron Kuropas in a complex way;
- research the socio-political and cultural work of family representatives;
- analyse the journalistic heritage of Stepan and Myron Kuropas;
- study the scientific work of Myron Kuropas;
- explore the role of the Kuropas family in the socio-political and cultural life of the Ukrainian diaspora;
- reveal the actual problems in the life of the Ukrainian community in the United States on the basis of the analysis of the journalism of the family representatives.

The thesis presents the results of a complex study of the role of the Kuropas family in public, political and cultural life of the diaspora in the USA.

The biographical studies aimed at the personalisation of the historical process remain relevant in the modern scholarly research. Historical studies in Ukraine have not been an exception. In contemporary Ukrainian historical studies, much has been done to study individuals, who, being active and creative, caused changes in the spheres of Ukrainian history, culture, science. Researchers, using modern approaches and extensive methodological tools, have brought back from oblivion the names of many state, public and cultural figures, scholars, and writers, including those who under some circumstances lived, and sometimes were born outside Ukraine. The increased activity in the biographical research of the Ukrainian diaspora representatives, which dates back to the early 1990's, continues to this day. The Ukrainian identity of foreign Ukrainians was often passed down from generation to generation; moreover, the expatriates were quite active citizens of the countries of the settlement. Given all that, the study of the role of the Kuropas family in the life of the Ukrainian community of the United States of America is relevant to Ukrainian studies.

The historiographical analysis, conducted by the author, showed the absence of such studies. Firstly, despite a large number of works devoted to the study of the activities of individuals, of public associations and institutions, the researchers have

not studied the role of a particular family in the life of the Ukrainian community abroad. Secondly, none of the existing studies analyses journalists' publications as a source to study the problems of the Ukrainian community. Thirdly, only some contemporaries have referred to events related to the members of the Kuropas family activities; there are biographical notes mostly on the jubilees of the family members, reviews and other works on Stepan's and Myron's journalistic and scholarly publications. Moreover, there exist modern research on the processes taking place in the Ukrainian community of the USA in which this family has participated. Nevertheless, there is no comprehensive study of the role of the Kuropas family in the socio-political and cultural life of the Ukrainian diaspora. However, the existing works can serve as the basis for a comprehensive reproduction of biographies of Stepan and Myron Kuropas.

The source of the research is representative and is presented by a wide range of different sources. The analysis of materials contained in the archival collections of the institutions of Ukraine and the United States allowed us to study in detail the socio-political and cultural activities of Stepan and Myron Kuropas. The available documentary and narrative sources were used to reconstruct the biographies of Stepan and Myron Kuropas, to recreate the peculiarities of their outlook formation, mental attitudes and character traits, as well as to create a prosopographic portrait of the family. The research of the scientific work of Myron Kuropas has made it possible to distinguish his scientific interests, to analyse his contribution to the study of the Ukrainian community life in the United States.

The aim of the thesis is to analyse and study the way of life of the older and middle generation of the Kuropas family, i.e. Stepan and Myron; to determine their contribution to the Ukrainian diaspora functioning in the USA. Stepan and Myron Kuropas had a significant impact on the activities of Ukrainian institutions in the United States and the development of political and ideological norms of the social consciousness of the Ukrainian diaspora in this country. Accordingly, the structure of thesis includes sections devoted to the activity and the role of Stepan and Myron

Kuropas in the socio-political and cultural life of the Ukrainian community in the USA.

The thesis reconstructed the biography of Stepan Kuropas (1900-2001) – the son of poor peasants from the Peremyshl region. In the course of the study, we have found that, despite the military vicissitudes and difficult living conditions, the formation of the worldview of Stepan Kuropas was under the influence of works on Ukrainian history and Ukrainian literature, which contributed to the good command of the Ukrainian language. Stepan shared his own pro-Ukrainian views with his children. Myron was among them, and he grew up being surrounded by the atmosphere of respect for Ukraine, its history, and the need to preserve Ukrainian traditions and culture.

At the same time, the family constantly emphasized the unconditional need to respect traditions, customs, to conform to norms, to obey laws of the country, i.e. the United States of America, which created conditions not only for the living, but also the personal, social and national development of the personality. The same model of upbringing was used in the family of Myron and Lesia Kuropas.

The thesis analyses the socio-political and cultural work of Stepan Kuropas. When living on the territory of Ukrainian lands, he showed himself as a social activist. He continued to be socially active in an internment camp while residing in Czechoslovakia. In Prague Stepan Kuropas joined the nationalist movement, becoming a member of the Ukrainian Youth Organization, which was a predecessor to the Ukrainian Military Organisation (the so-called UVO). Stepan Kuropas continued his activity in the United States as a conscious supporter of the nationalist movement; he promoted the creation and stimulated a long-term activity of the Organization for the Rebirth of Ukraine. This Organization supported the ideological and financial actions of the UVO, and subsequently of the Organization of Ukrainian Nationalists (OUN). After the split in the ranks of the Ukrainian nationalists, Stepan Kuropas became a member of the Mylnykyvtsi movement and supported its views until the end of his life.

Active political and ideological position encouraged Stepan Kuropas to expand the fields of his activity. Thus, less than a year after he had arrived in the United

States, he became a leading public and cultural figure, the official of the Ukrainian National Association, which was one of the largest organizations that united Ukrainians in the United States. In the framework of his activity in the Association, initiated the creation of a large number of local organizations and the District Executive Committee (the head of which he became). The Committee united the departments of the Ukrainian National Association in Chicago and its outskirts.

Stepan Kuropas' active socio-political and cultural activities urged him to present his point of view in mass media publications. The analysis of the journalistic works by Stepan Kuropas showed that he expressed his own thoughts about important events for the community. He paid much attention to the analysis of various problems of the Ukrainian National Association; to personalities, history and activities of various organizations and periodicals that were founded by Ukrainians in the United States.

In Stepan Kuropas' biography, it is indicative that his work in the Organization for the Rebirth of Ukraine, the Ukrainian National Association and in many other organizations that were formed by Ukrainians in the United States was voluntary and without any salary, as was the work of most Ukrainian expatriates. In addition, he often donated money to various needs of the Ukrainian community in the United States and to Ukrainians outside the country.

The thesis reconstructs the biography of Myron Kuropas (1932) and highlights the process of becoming a public-political and cultural figure, an educator, a scholar. In the course of the study, it has been established that Myron Kuropas' father Stepan Kuropas and his family had a decisive influence on his active public position, political and ideological beliefs. Despite the fact that Myron Kuropas chose psychology as his major, in due course, he devoted his studies to the analysis of the history of Ukrainians' emigration to the United States, of their life in this country, and the role of the Ukrainian National Association.

The documentary and narrative sources, give an opportunity to trace Myron Kuropas activity in the political life of the United States. Except for his activities in Ukrainian youth organizations in the United States, Myron Kuropas has taken an active

part in the political life of this country, and, like his father, he became a supporter of the United States Republican Party. Due to Myron Kuropas' initiative, persistence, dedicated work in local and regional organizations, in the 1970's he was welcomed into US politics. He got awards for his work, and, in the end, he was promoted to the posts of an adviser to the president (1976) and an assistant to a senator (1977). While occupying these positions, Myron Kuropas did not abandon his fruitful work for the development and functioning of the Ukrainian community of the United States and the struggle for the rights of Ukrainians in the USSR. He held various positions in the Ukrainian National Association. At the same time, as an adviser to the US President for Ethnic Issues, Myron Kuropas conducted a well-considered activity in the ethnic sphere. It should be stressed that he has never given any preference for solving the issues of only the Ukrainian ethnic group in the United States. Thus, he has always tried to pay attention to the problems of all ethnic groups, realizing that the stability of the whole country depends on it.

Moreover, Myron Kuropas is the author of scholarly research and a significant number of journalistic publications. According to the results of the analysis of his works, we can assert that the main attention of the scholar has been focused on the study of the history of Ukrainians emigration to the United States and to the founding and functioning of the Ukrainian National Association. In addition to the monographs, Myron Kuropas has scholarly and popular scientific publications; he is the author of parts of collective research. The works of Myron Kuropas on the history of the resettlement of Ukrainians to the United States are important; they greatly increase the amount of information on the functioning of Ukrainian communities in this country. Important is Myron Kuropas' input in the study of the history of the formation and development of the Ukrainian National Association. His book on this organization remains the only comprehensive work that highlights the functioning of the Union as a whole.

Myron Kuropas' publications in periodicals are very informative. Not only are they the source for studying the life and activities of their author, but also, they provide information about social, political, ideological, cultural, religious processes that took

place in the life of Ukrainians in the United States. Moreover, these works analyse the interaction of the Ukrainian community with other ethnic groups in this country and of Ukrainians in the United States with other representatives of the world Ukrainians; as well as they study the cooperation of Ukrainian Americans with Ukraine.

During this research, it has been found out that there was a connection between journalism of Stepan and Myron Kuropas and their socio-political and cultural activities. Important issues of social, political and cultural spheres stimulated members of the Kuropas family to write works and articles in periodicals. The thesis outlines the division of journalism among the members of the Kuropas family according to the quantitative and thematic principles, as well as a bibliographic index of Myron Kuropas' works.

The results of the thesis can be used for conducting further research on the history of the Ukrainian community inside and outside Ukraine and of Ukrainians in the United States; for teaching classes on the history of the Ukrainian community inside and outside of Ukraine; and for compiling bibliographic indexes. Some of the opinions and conclusions formulated in this work can be useful for further research on activities of Ukrainians in the United States; on functioning and the role of the Organization for the Rebirth of Ukraine and the Ukrainian National Association; on the public-political, social, cultural life of Ukrainians in the USA during 1930-2010.

Key words: Ukrainian diaspora, USA, Stepan Kuropas, Myron Kuropas, ethnicity, The Ukrainian National Association, Organization of the Rebirth of Ukraine, melnykivci, banderivci.

Publications listing of the applicant

The articles in publications been listed in scientometrical data-base, foreign and professional publications

1. Matviichuk N. V. Stepan Kuropas: biographic materials. *Scholarly Works of the Faculty of History, Zaporizhzhya National University*. Zaporizhzhya : ZNU, 2015. V. 44. N. 1. P. 276-281.
2. Matviichuk N. V. The Problem of the Ukrainian Ethnonational Identity of the USA in Works of Myron Kuropas. *Scientific proceedings of the National*

University of «Ostroh Academy». «History» Series. Ostroh : The National University of «Ostroh Academy», 2015. V. 23. P. 159-163.

3. Matviichuk N. V. The Influence of the Church of the Ukrainian Community in the USA Depicted in Scholarly Works of Myron Kuropas. *Scholarly Works of the Faculty of History, Zaporizhzhya National University*. Zaporizhzhya : ZNU, 2016. V 45.P. 64-67.

4. Matviichuk N. V. Views of Contemporary Scholars on Myron Kuropas' Works. *Scientific proceedings of the National University of «Ostroh Academy»*. «History» Series. Ostroh : The National University of «Ostroh Academy», 2016. V. 25. P. 189-193.

5. Matviichuk N. V. Publicistic works of S. Kuropas. *EVROPSKÝ FILOZOFICKÝ A HISTORICKÝ DISKURZ*. Praha, 2017. N. 3. V. P. 48-54.

6. Matviichuk N. V. Major themes of Myron Kuropas' publicism. «Hileya : Scientific Bulletin : Collection of scientific works». Kyiv 2017. V. 125. P. 94-98.

The publications reflecting the thesis material

7. Matviichuk N. V. Publicistic works of S. Kuropas. Ukrainian diaspora: research issues : Abstracts of VIII International Scientific Conference, 27–28 September 2016, Ostroh. P. 268-270.

8. Matviichuk N. V. The beginnings of the Ukrainian National Association in the works of M. Kuropas. The proceedings of the 30th Ukrainian Scientifically-practical Internet Conference «National Science at the Turn of the Epochs : Problems and Perspectives of Development». Collection of scientific works. Pereiaslav-Khmelnitskyi, 2017. V. 30. P. 73-75.

9. Matviichuk N. V. The Policy of American Presidents in the Works of M. Kuropas. *Scientific proceedings of the National University of «Ostroh Academy»*. «International Relations» Series. Ostroh : The National University of «Ostroh Academy», 2017. V. 1. P. 179-188.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	17
ВСТУП.....	18
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДСТАВИ ДОСЛІДЖЕННЯ, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА	23
1.1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	23
1.2. ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА.....	32
РОЗДІЛ ІІ. ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ СТЕПАНА КУРОПАСЯ.....	46
2.1. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ С. КУРОПАСЯ. ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ТА КУЛЬТУРНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ	46
2.2. ПУБЛІЦИСТИЧНА СПАДЩИНА С. КУРОПАСЯ.....	82
РОЗДІЛ ІІІ. ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА, КУЛЬТУРНА ТА НАУКОВА ПРАЦЯ М. КУРОПАСЯ.....	100
3.1. МИРОН КУРОПАСЬ. ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ТА КУЛЬТУРНА РОБОТА ...	100
3.2. ПУБЛІЦИСТИКА М. КУРОПАСЯ	126
3.3. НАУКОВІ ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНІ СТУДІЇ М. КУРОПАСЯ	163
ВИСНОВКИ	188
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	192
ДОДАТКИ.....	235

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АБН – Антибільшовицький блок народів
- ЗДА – З’єднані держави Америки
- ЗСА – З’єднані стейти Америки (США)
- ЗУАДК – Злучений українсько-американський допомоговий комітет
- ЛАУП – Ліга американців українського походження
- ЛУМПА – Ліга української молоді Північної Америки
- МОК – Міжнародний олімпійський комітет
- МУН – Молоді українські націоналісти
- ОБВУА – Об’єднання бувших вояків українців Америки
- ОДВУ – Організація державного відродження України
- ООЧСУ – Організація оборони чотирьох свобод України
- РНС – Руський народний союз
- РПЦ – Російська православна церква
- СКВУ – Світовий конгрес вільних українців
- УАПЦ – Українська автокефальна православна церква
- УВО – Українська військова організація
- УВКСС – Український всесвітній комітет у справах спорту
- УВФ – Український визвольний фонд
- УГА – Українська галицька армія
- УЗХ – Український золотий хрест
- УККА – Український конгресовий комітет Америки
- УГКЦ – Українська греко-католицька церква
- УНО – Українське національне об’єднання
- УНС – Український народний союз
- УПЦ – Українська православна церква
- ЦДАВО України – Центральний державний архів вищих органів влади та управління України
- ЦДАЗУ – Центральний державний архів зарубіжної україніки
- OSI – Office of Special Investigations

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. За останні десятиліття спостерігаємо значні перетворення в українській історичній науці. Процес історичного пізнання зазнає трансформацій. Серед науковців зростає зацікавлення до антропологізації історичної науки. Такі процеси змусили вчених спрямувати дослідження в русло пошуку зв'язків із психологією, культурологією, філософією тощо, відійти від традиційного вивчення економічно-соціальної та політичної історії, наголосити на людині в історичному процесі. Тому закономірно те, що з'являється все більша кількість досліджень, які висвітлюють історію за посередництвом звернення до життя історичних осіб, прагнучи зобразити історичні процеси через призму життя індивіда, проаналізувавши його роль у цьому. Зрушення в історичному пізнанні стимулювали розвиток методологічного апарату та появу субдисциплін, покликаних допомогти науковцям у вивченні індивіда. Дослідники активно використовують методи біографістики, просопографії в поєднанні з загальнонауковими та спеціальними історичними методами.

Водночас спостерігаємо появу значної кількості досліджень, що відкривають різні аспекти функціонування закордонного українства та постатей представників української діаспори. Закордонне українство – важливий складник українського народу, що має досвід збереження національної ідентичності, життя за нормами громадянського суспільства.

Вивчення проблем, пов'язаних із українською діаспорою, залишається актуальним завданням, що ставить українська історична наука. Особливе значення мають персональні та просопографічні дослідження, присвячені визначенню ролі представників української діаспори, які спричинилися до розбудови та розвитку громадсько-політичної, культурної, наукової та інших сфер життя українців за межами нашої держави. Серед української діаспори були та є діячі, що значно впливають на розвиток і функціонування української громади. Активізація процесів українського національного відродження створила передумови для відновлення історичної пам'яті українського народу,

посилення уваги до життя та діяльності конкретних діячів. У діаспорознавстві все більше уваги приділяють усвідомленню ролі особистості в історичному процесі, вивченню впливу колективів чи родин на соціальні, культурні, політичні й інші чинники функціонування суспільства.

Родина Куропасів упродовж кількох поколінь відома в українській громаді США. Різномісний внесок її представників у суспільне життя одночасно унікальний (тобто йдеться про конкретні дії певних осіб) та загальний (для багатьох українських родин діаспори праця на користь української справи посідала важливе місце в житті). Розуміння цього надає особливого значення вивченню діяльності найяскравіших громадських діячів – представників родини – Степана та Мирона Куропасів. Це дасть змогу сформулювати уявлення, з одного боку, безпосередньо про їхній внесок у громадсько-політичне та культурне життя української громади, з іншого – про особливості життя українців у США, його інституційний, культурний, науковий та інші складники. Важливо також відтворити біографії Степана та Мирона Куропасів з огляду на відсутність таких досліджень.

Мета роботи – на основі вивчення громадсько-політичної та культурної діяльності представників родини Куропасів у США встановити значення внеску Степана та Мирона Куропасів у розвиток громадського та наукового життя української діаспори в Сполучених Штатах Америки. Реалізації поставленої мети сприятиме розв’язання таких **завдань**:

- проаналізувати стан наукового розроблення теми, джерельну базу дослідження;
- відтворити біографії Степана та Мирона Куропасів;
- з’ясувати умови, що сприяли формуванню світогляду та переконань представників родини;
- дослідити громадсько-політичну та культурницьку діяльність Степана і Мирона Куропасів;
- з’ясувати роль Степана і Мирона Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української громади у США;

- дослідити внесок М. Куропася в громадсько-політичне життя у США;
- проаналізувати публіцистику Степана і Мирона Куропасів та наукові студії М. Куропася.

Об'єкт дослідження – громадсько-політичне та культурне життя українців у Сполучених Штатах Америки.

Предмет дослідження – діяльність представників родини Куропасів, виявлення ментальних особливостей родини, аналіз здобутків та внеску в розвиток громадського життя української діаспори у Сполучених Штатах Америки.

Методи дослідження. Для реалізації поставленої мети під час роботи використано низку методів. Дослідження базоване на методологічних принципах історизму, об'єктивності та системності. У роботі застосовано загальнонаукові методи: аналіз, синтез, логічний метод.

Основними в методологічному апараті дослідження були спеціальні історичні методи. Історико-аналітичний метод використано, щоб вивчити формування світогляду представників родини Куропасів і чинників, що впливали на його становлення. Біографічний метод дав змогу реконструювати певний життєвий сценарій і соціальне середовище конкретної епохи через поєднання аналізу: людина/події; особистість/історія; приватне/публічне; індивідуальне/суспільне тощо [329, с. 7]. Хронологічний метод уможливив простежити події життєвого шляху Степана та Мирона Куропасів, виявити ті обставини, які впливали на їхню подальшу діяльність, формування поглядів. Використання просопографічного методу дало змогу відобразити представників родини Куропасів у комплексі всіх притаманних їм особистісно-людських даних. Крім того, застосування методів просопографії, уможливило створити просопографічний портрет окремої особистості й колективний портрет сім'ї загалом. Мікроісторичний підхід дав змогу детально вивчити вчинки досліджуваних осіб, одиничні події, що в подальшому впливали на їхню поведінку.

Хронологічні межі дослідження обумовлені часом життя та діяльності представників родини Куропасів і охоплюють період із 1900 р. до 2016 р. Нижня межа дослідження обумовлена часом народження С. Куропася. Верхня межа – часом появи останніх публікацій М. Куропася у ЗМІ.

Територіальні межі дослідження охоплюють територію Західної України ХХ ст., де народився та проживав Степан Куропась; Чехословаччину, де він перебував у таборі для інтернованих вояків; США, куди переїхав С. Куропась, де народився та проживає М. Куропась; територію УРСР, яку відвідували Степан і Мирон Куропасі; територію незалежної України, яку неодноразово відвідував М. Куропась.

Наукова новизна дисертації. Уперше комплексно досліджено роль Степана та Мирона Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української громади в США. У дослідженні:

вперше:

- комплексно досліджено та відтворено біографії Степана та Мирона Куропасів;
- простежено чинники формування їхнього світогляду;
- досліджено політичні та ідеологічні погляди представників родини Куропасів;
- проаналізовано громадсько-політичну діяльність Степана та Мирона Куропасів;
- вивчено публіцистичну спадщину представників родини Куропасів;
- на основі аналізу публіцистики представників родини виявлено актуальні проблеми в житті української громади у США.

удосконалено та доповнено:

- інформацію про громадсько-політичне та культурне життя української громади США;
- інтерпретацію громадсько-політичної та культурної діяльності Степана та Мирона Куропасів;
- знання про наукові студії М. Куропася.

подальшого розвитку набули:

- студії щодо громадсько-політичного та культурного життя української діаспори у США.

Структура дисертаційного дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертації – 291 с., із яких – 191 с. основного тексту; список використаних джерел містить 549 позицій.

Розділ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДСТАВИ ДОСЛІДЖЕННЯ, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛЬНА БАЗА

1.1. Теоретико-методологічні засади дослідження

Природно, що людина прагне знати історію свого народу. Хід такого пізнання складається з осягнення важливих історичних подій, процесів, явищ. Надзвичайно важливо усвідомлювати внесок і роль певних історичних осіб, діячів, учених. Закономірно досліджувати їхні біографії як засіб пізнання історії, ролі конкретної особи в тих чи тих процесах і подіях.

За останнє десятиліття в Україні спостерігаємо збільшення інтересу до пошуку нових підходів у персоналійних дослідженнях. Усе частіше під час вивчення життя та діяльності певних знакових постатей застосовують методологію «нової біографічної історії», що ставить за мету відтворити життя та діяльність особи з позицій аналізу в соціокультурній сфері. Важливо досліджувати внесок і значення окремих діячів у певні галузі, детально розглядати їхні біографії як чинник, що впливав та, безперечно, визначав подальшу діяльність.

Очевидним те, що перші роботи зі створення біографій датовані ще періодом античності. Розвиваючись у добу Середньовіччя та Ренесансу, біографічний жанр зміг відмежуватися, і, сформувавши свій методологічний інструментарій, виділитися в окремий науковий напрям, починаючи з ХІХ ст. Проте зі швидкими темпами розвитку людського суспільства та змінами в суспільній свідомості кожна сфера життя і діяльності людини зазнавала трансформацій. Не стала винятком й історична наука, і біографічний жанр як її невід'ємний складник. Змінилася тенденція: коли у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. біографії досліджуваних осіб (здебільшого це були діячі, що брали участь у державотворчих процесах) аналізували з погляду їхнього політичного впливу та внеску, у наступних працях почали брати до уваги

психологічні та фізичні стани, індивідуальні особливості досліджуваного об'єкта [396, с. 6].

Історична наука постійно потребує персоналійних досліджень для аналізу й оцінок подій і процесів, бо навіть найбільші й наймасовіші за чисельністю події в історії людства неможливо дослідити повноцінно без урахування особистісного (персоналійного) матеріалу, який стосується діяльності конкретних людей [384, с. 115]. Як стверджує В. Андрєєв, дослідникові надзвичайно важливо розуміти нерозривний зв'язок між життям і творчістю особи, між психологічними та фізичними чинниками, що були в її житті [238, с. 104].

Сучасні біографічні дослідження будують на чіткому розумінні важливості вивчати внутрішній складник діяльності особи (особисте життя, переживання, психологічні й фізичні стани та ін.), які, безсумнівно, впливають на вибір життєвої позиції людини, її діяльність. З кінця ХХ ст. спостерігаємо тенденцію до персоналізації предмета історії. Увагу дослідників привертає концепція американського вченого Д. Вокера, який запропонував типологію біографічного жанру в історико-економічних дослідженнях [350, с. 34]. Дослідник виокремив визначальні чинники в науковому біографічному дослідженні: біографія особистості (дані про час і місце народження, освіту, сімейне становище, риси характеру й особистого життя, родинне оточення); професійна біографія (професійна діяльність, стосунки в середині наукового співтовариства); бібліографічна біографія (аналіз праць, історія їх створення, джерельна база, методологія дослідження, понятієвий апарат, міждисциплінарні зв'язки); біографія середовища, або ситуаційна біографія (обставини й умови соціально-економічного та політичного життя суспільства, епоха, на яку припадає діяльність особи) [350, с. 34–35].

Біографічний елемент в історії отримав нову якість: не забуваючи про «внутрішню», «публічну», «професійну» біографію, усе більше історики стали вивчати приватне, емоційно-чуттєве, внутрішнє життя – «історію душі» своїх героїв [396, с. 6]. За твердженням київського вченого В. Чишка, у центрі уваги

біографа – людина з її особливим складом розуму, характером, талантом; складність полягає в потребі аналізу й інтерпретації як загального, так і індивідуального в житті досліджуваного об'єкта [447, с. 182].

«Нова біографічна історія» як один із напрямів «персональної історії» покликана допомогти дослідникові реконструювати «портрети» певної особи, беручи до уваги особисте життя, дослідити формування внутрішнього світу героя. «Нова біографічна історія», базуючись на аналізі діяльності індивіда, його індивідуальної свідомості та самосвідомості, особистих інтересів, урешті-решт допомагає знайти відповідь на питання, як і якою мірою особа успадкувала культурні традиції, звичаї, уявлення, визначити поведінку людей у специфічних історичних обставинах (а в такий спосіб і весь хід подій і їх наслідки), і яку роль відігравали в цих межах індивідуальний вибір та ініціатива [396, с. 6-7]. Наріжним каменем є дослідницьке розуміння нерозривного зв'язку між життям і творчістю особистості, між фактами інтелектуальної та психологічної біографії.

Ще одним напрямом «персональної історії» є просопографія [387, с. 541]. Просопографія – це метод дослідження колективних біографій, який кожному особу, що потрапила в поле наукової зацікавленості історика, розглядає і як особистість, і як індивідуальність [412, с. 256]. Перевага такого методу полягає в тому, що за відсутності достатньої кількості документального і нарративного матеріалу він дає змогу шляхом історичного занурення реконструювати особистість у її громадському, суспільному і приватному житті, відтворити духовний світ індивіда [448, с. 19–20]. Просопографія передбачає вивчення подій минулого та їхніх наслідків через людський чинник. Важливо досліджувати не лише якусь одну грань діяльності особи: політичну, громадську, публіцистичну, приватну, культурницьку тощо, а комплексно розкрити постать діяча [412, с. 256]. Просопографічне дослідження дає змогу системно та динамічно відтворити портрет конкретної особистості, відобразити її роль і вплив на розвиток певних процесів, подій [285, с. 1]. Просопографія передбачає вивчення життя та діяльності певних постатей у контексті історичного процесу, відтак, більш насичено виступає історична епоха, у яку вони жили, адже всі процеси, пов'язані з суспільним,

політичним, культурним розвитком, проходять через призму індивідуальності. По-друге, історичне буття людини розглядають, з одного боку, з погляду характеристики героя як особистості, тобто визначення його суспільного статусу, ступеня участі в історично значущих подіях, впливу на суспільне життя, і життя наступних поколінь, а з іншого – з погляду виявлення його індивідуальності, яка визначає внутрішній світ людини [448, с. 20].

Наголосимо, що думки науковців щодо предмета вивчення просопографії різняться. Виділяють індивідуальні просопографічні студії, об'єкт вивчення яких – видатні діячі певної доби, та «групові»/«колективні» просопографічні дослідження, орієнтовані на аналіз певних суспільних груп [420, с. 56].

За твердженням І. Старовойтенко, актуальне завдання сучасних історичних студій – відтворити галерею відомих діячів не в традиційному висвітленні звичайної біографії, а в поглибленому осмисленні особистісно-індивідуального змісту конкретної особи або групи осіб, пов'язаних між собою родовими, професійними чи іншими зв'язками. Це якісно новий тип історико-біографічного дослідження особистості; відтворення на основі джерел її багатогранного соціально-психологічного портрету, який повинен відобразити у відомому діячі певної галузі «живу» людину в сукупності всіх притаманних їй особистісно-людських рис, а не традиційно формалізовану датами і заслугами постать [419, с. 7]. На думку дослідниці, просопографія – складник біографії, але предметом її вивчення є глибоке пізнання особистості, її людської сутності, проникнення в пласти духовного й інтелектуального світу особи [420, с. 51].

Застосування вищевказаних підходів дає змогу визначити місце Степана та Мирона Куропасів у розвитку та діяльності української громади у США. Важливо виявити чинники впливу епохи на ту чи ту особистість. Чинники перебігу історичного процесу, трансформовані та пропущені через ментальність людини, стають цінною науковою спадщиною, у якій особистість (родина, сім'я) є вмістилищем соціально-культурної системи своєї епохи [426, с. 250].

Отримана під час дослідження інформація лягла в основу створення просопографічного портрета представників родини Куропасів. Опираючись на

проаналізований джерельний матеріал та історію вивчення проблеми, процес відтворення біографій і просопографічного портрету представників родини Куропасів ґрунтувався на схемі, що мала кілька рівнів. Насамперед, досліджено біографічні дані: дату і час народження, освіту, особисте життя, індивідуальні особливості (риси характеру, темперамент). Далі проаналізовано відомості, що належать до т. зв. професійної біографії: вибір фаху, професійна діяльність і якості, стосунки з колегами. На третьому етапі досліджено праці та публіцистику Степана та Мирона Куропасів, складено бібліографію. Для вивчення ролі Степана та Мирона Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті українців у США невід'ємним складником був аналіз суспільного життя (громадського, політико-ідеологічного, економічного) та середовища (вплив епохи та часу). Кінцевим етапом було формування просопографічного портрета родини Куропасів на основі отриманих даних, виділення спільних характерних рис і якостей.

Зауважимо, що просопографічний портрет родини – це комплексне, побудоване на основі всіх відомих джерел, із застосуванням просопографічних методів дослідження кількох поколінь родичів, що проживали в суміжний історичний час, були пов'язані кровними або шлюбними зв'язками, специфікою сімейного виховання, спільним життєвим простором, морально-етичними цінностями, взаємною відповідальністю та взаємовпливом [285, с. 1].

Дослідники наголошують, що просопографічний опис особистості багаторівневий. Створення просопографічного опису вимагає від науковця вивчення значної кількості чинників.

Використовуючи визначальні завдання просопографічних досліджень, які запропонувала І. Старовойтенко [420, с. 50–66] спробуємо:

- дослідити біографію представників родини Куропасів, родинне оточення та виховання, сімейні традиції, їхній вплив на формування світоглядних позицій досліджуваних осіб;

- простежити шляхи й етапи формування діячів (місця навчання, сфери перебування, коло знайомих, спілкування);

- виокремити визначальні чинники у виборі місця навчання або професії;
- простежити особливості характеру, темпераменту, внутрішнього світу, захоплення й антипатії;
- виокремити приятельське оточення, взаєностосунки з людьми, вплив оточення, або, навпаки, конкретної особистості на інших;
- виділити мотиви найвідоміших вчинків, що закарбували ім'я діячів в історії; вплив на них зовнішніх чинників;
- простежити доленосні події в приватному житті діячів (одруження, народження дітей тощо), їхній вплив на діяльність досліджуваних осіб (наукову, творчу, громадську, політичну та ін.);
- відстежити подружні та батьківсько-синівські стосунки, їхній визначальний або другорядний вплив на діяльність особи;
- дослідити фізичне та психологічне самопочуття осіб у різні періоди життя, їхнє пояснення окремих епізодів діяльності;
- вивчити етно-психологічні характеристики: національну свідомість і ментальність, особистісно-людське, притаманне діячам, наприклад, співчутливість чи черствість, благодійність чи байдужість, здатність співпереживати чи егоцентризм, комунікабельність чи замкненість тощо;
- дослідити характеристики діячів у працях сучасників: об'єктивне та суб'єктивне в них.

Погоджуємося з твердженням І. Старовойтенко, що відтворення особи саме за таким різнобічним описом надає їй вигляду не просто відомого діяча, а й звичайної людини, і, репрезентує її в усій повноті людського змісту [419, с. 8]. Дослідження за пропонованою схемою дає змогу комплексно проаналізувати роль Степана та Мирона Куропасів у житті української діаспори США.

Комплексне та всебічне вивчення обраної теми, досягнення поставлених завдань, неодмінно передбачає застосування певних принципів і методів, використаних під час аналізу обраної проблеми. Варто виокремити низку принципів, що були пріоритетними під час написання роботи: історизм, об'єктивність, системність, регіональність. Принцип **історизму** – одна з

фундаментальних основ пізнання дійсності. Його застосування дало змогу досліджувати обрану проблематику у взаємозв'язку з іншими об'єктами; простежити етапи її формування та розвитку, проаналізувати факти, притаманні формуванню ідейно-світоглядних позицій досліджуваних осіб, виявити закономірності, характерні для представників досліджуваної родини. Використання принципу **системності** уможливило дослідити роль Степана та Мирона Куропасів у громадському, політичному та культурному житті української діаспори США, враховуючи сукупність усіх чинників, що впливали на неї. Тривалі перетворення в історичному пізнанні спонукають науковців переглянути традиційні способи дослідження. Усе більше уваги дослідники приділяють вивченню **регіонального** складника, зміщуючи акценти від розгляду пріоритетності часу до пріоритетності простору.

Під час написання роботи використано загальнонаукові (аналіз, синтез, історичний і логічний методи, індукцію (сходження від часткового, абстрактного до загального та конкретного) і дедукцію (сходження від загального до часткового) та спеціально-історичні методи дослідження (історико-порівняльний, хронологічний, історико-аналітичний, історико-генетичний та ін.).

З-поміж загальнонаукових варто виділити **логічний** метод, що став основою для вироблення суджень і формування висновків. Важливим був також метод **аналізу**, що дав змогу вивчати досліджувані явища частинами, визначити найбільш істотні ознаки та ключові події, що впливали на життя та діяльність досліджуваних осіб.

Серед методів історичного дослідження, використаних у роботі варто виокремити: історико-генетичний, історико-порівняльний, історико-типологічний. **Історико-генетичний** метод дав змогу схарактеризувати особистості Степана та Мирона Куропасів, враховуючи індивідуальність кожного; виявити факти, що впливали на їхнє життя, послідовно дослідити, який ступінь впливу ці факти мали на вибір певної моделі поведінки, формування системи поглядів. **Історико-порівняльний** метод уможливив розкрити сутність і пояснити факти і процеси, що мали місце в житті та діяльності представників

родини Куропасів. Застосування вищевказаного методу дало змогу виділити загальні й особливі явища, процеси, події, що відбувалися в житті Степана та Мирона Куропасів. Використання **історико-типологічного** методу дозволило виокремити визначальні чинники, що вплинули на формування особистостей і діяльність представників родини Куропасів. Історико-типологічний метод також було використано для дослідження публіцистичної спадщини С. Куропася та науково-публіцистичного доробку М. Куропася. Було розподілено конкретний обсяг статей за темами, тобто визначено проблеми, які найбільше цікавили досліджуваних осіб. Зауважимо, що під публіцистикою розуміємо сукупність статей у періодичних виданнях (авторства Степана та Мирона Куропасів). За твердженням М. Черпахова, публіцистика – особливий рід літератури, який перебуває між науковою і художньою творчістю і взаємодіє з ними [237, с. 13]. Публіцистика – це реалізація громадянської позиції її автора, що розкриває гострі проблеми суспільства, бажає донести індивідуальну думку, апелює до громадськості, щоби вплинути на суспільне життя [239, с. 15]. Базуючись на уявленні, що публіцистика – це словесне відображення, візуалізоване на паперових носіях, свідомості досліджуваних об'єктів, їхніх моральних, політичних і філософських міркуваннях, життєвому досвіді, внутрішніх якостях, характері й інтересах особи, відображеннях етнічної та культурної ідентичності, дослідження текстів Степана та Мирона Куропасів, опублікованих у періодичних виданнях, – одна з базових компонент вивчення їхнього життя та діяльності.

Під час написання дисертації застосовано **мікроісторичний** підхід, що дав змогу детально вивчити вчинки осіб, одиничні події, що мали надалі вагоме значення для поведінки, життя та діяльності досліджуваних постатей. Застосування цього підходу уможливило змінити процедуру аналізу, не залучаючи досліджуваного об'єкта в наперед заданий глобальний контекст, і дало можливість реконструювати множинність контекстів через його дослідження [421]. Застосування мікроісторичного підходу дає змогу дослідити події та явища, що мали місце в житті особи у зіставленні із загальними

тенденціями суспільства загалом. Щоб краще розуміти причини тих чи тих вчинків досліджуваних осіб, використано метод мікроаналізу. У поле дослідження також частково потрапили члени сімей (дружини, діти, брати, сестри) як особи, що безпосередньо впливали на особистість Степана та Мирона Куропасів.

У роботі також використано методологічний інструментарій **«нової сімейної історії»**, що відділилася як окрема субдисципліна нової соціальної історії. Зауважимо, що на сьогодні маємо роботи, базовані саме на методологічних підходах «нової сімейної історії» [243; 246; 271; 297; 448; 449]. Проте ці праці стосуються внеску та ролі переважно козацьких родин у контексті дослідження історії України. Не менш важливо досліджувати роль представників української діаспори, які зберігали, поширювали та передавали українську культуру поза межами України. Постулати «нової сімейної історії» спрямовують працю дослідника на визначення ступеня впливу сім'ї (родини) на наступні покоління, виокремлення зовнішніх (позасімейних) і внутрішніх (сімейних) чинників впливу на особистість. Родину розглядають як транслятор національних традицій і носій історичної пам'яті, який упроваджує конкретно-історичну систему соціальної спадковості [308, с. 38]. У межах родини (сім'ї) відбувається формування інтелектуального та психологічного розвитку особистості. Психологи, соціологи, гендерологи наголошують, що саме родина закладає моделі поведінки та стосунків, цінностей і заборон. Саме від того, що «сприйняла» дитина, надалі буде залежати становлення особистості, професійне зростання, соціальна інтеграція [247, с. 133]. Зауважимо, що до родини Куропасів відносимо Степана Куропася (1990–2001 рр.), його дружину Антоніну (Антуанетту) Ірину Мигаль (1911–1995 рр.), їхніх дітей – Мирона Богдана Куропася (1932 р. н.), його дружину Олександрю Лесю Васьків (1939 р. н.), їхніх дітей – Степана (Стефка) Михайла Куропася (1965 р. н.), Михайла Віктора Куропася (1968 р. н.). Дослідження передбачає вивчення життєвого шляху, внеску в розвиток функціонування української діаспори у США старших поколінь родини Куропасів – Степана та Мирона, які значно впливали на формування

інституцій українців у США і вироблення політичних та ідеологічних норм суспільної свідомості української діаспори в цій країні.

Розглядаючи теоретико-методологічні підстави дослідження, варто окреслити поняттєвий апарат, використаний під час написання роботи. Під терміном «українська діаспора» розуміємо українців або осіб українського походження, що проживають у країнах-реципієнтах. Говорячи про українську діаспору в США, доцільно використати означення В. Євтуха. На думку дослідника, «під діаспорою слід розуміти частину етносу, яка внаслідок різних обставин опинилася поза межами свого етнічного ядра в іноетнічному середовищі, проте зберегла свою етнічну самобутність, виробила специфічну «діаспорну» самосвідомість, утворила організаційну структуру, що в сукупності дає їй можливість стримувати етнічну трансформацію та групову асиміляцію, а також забезпечувати розвиток і функціонування даної спільноти» [302, с. 45].

Отже, застосування теоретичних засад біографістики, просопографії, мікроісторії та «нової сімейної історії» уможливило дослідження біографій Степана та Мирона Куропасів, аналіз їхньої творчості, вивчення ролі представників родини Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української громади США. Використані в дисертації загальнонаукові (аналіз, синтез, логічний), спеціально-джерелознавчі (евристичний, порівняльний) і спеціально-історичні (історико-генетичний, історико-типологічний) методи, базовані на принципах істинності, об'єктивності та системності, стали засобами до вирішення поставленої мети й окреслених завдань дослідження.

1.2. Історіографія та джерельна база

Здобуття незалежності України активізувало чимало процесів, що в підсумку позитивно вплинули і на розвиток науки загалом. Відбулися й значні зміни в царині історії. Усе частіше почали з'являтися праці, що відкрили суспільству справжнє історичне минуле українського народу, із забуття «повернулися» відомі діячі, організації, події та процеси. Активізовано дослідження, що вивчали діяльність українських громад за кордоном.

Аналізуючи історію вивчення проблеми, зауважимо, що українську діаспору в США почали досліджувати її представники. Перші статті про життя українців у США з'явилися в газеті «Свобода» наприкінці XIX ст. Це короткі повідомлення осіб, що мігрували з українських земель й облаштувалися у США. Праці українських мігрантів, написані після Першої світової війни, були тенденційними, заполітизованими, та здебільшого, мали агітаційно-пропагандистський характер [427, с. 125]. Згодом з'явилися перші українознавчі праці, з-поміж яких варто виділити роботи Ю. Бачинського [245] та В. Галича [471].

За радянського періоду тематика досліджень української діаспори перебувала поза увагою істориків, а сам термін «зарубіжні українці» часто вживали в негативному забарвленні, пов'язуючи з означенням «буржуазних націоналістів» [427, с. 123]. Тодішні публікації стосувалися переважно подій культурного життя. Пожвавився інтерес до дослідження української діаспори з часів «перебудови». Почали з'являтися окремі праці, що висвітлювали діяльність українців за кордоном, зокрема студії А. Шлепакова стосувалися життя українських емігрантів у США та Канаді [454].

Зі здобуттям Україною незалежності зріс інтерес до дослідження української діаспори, зокрема й до вивчення українців у США. Українські науковці студіюють діаспору за напрямками: розгляд культурної, освітньої, наукової, релігійної царин, аналіз ЗМІ, діяльність різних організацій. У цей час в Україні починають зароджуватися інституції з діаспорознавчих досліджень. Водночас, діаспорні українці починають студіювати спільно з науковцями материкової України. Як підсумок, з'являються узагальнювальні роботи, біографічні розвідки, присвячені провідним представникам закордонного українства. В Україні перевидано наукові праці, спогади, автобіографії, які є цінним джерелом знань про життя українців у США [427].

Характерна ознака історіографії досліджуваної проблеми – переважання загальних досліджень, що висвітлюють діяльність української діаспори у США загалом або роль певних організацій, які створили українці в цій країні. Утім,

відсутнє комплексне дослідження, яке б давало можливість ознайомитися з роллю Степана та Мирона Куропасів у житті української діаспори США.

Робіт, у яких висвітлено життєвий шлях, громадсько-політичну діяльність, наукову спадщину Степана та Мирона Куропасів, порівняно небагато. Умовно їх можна поділити на ті, що частково описують біографії діячів, статті з нагоди знакових подій у їхньому житті та ювілеїв. Це переважно короткі розвідки, опубліковані в періодичних виданнях «Свобода» та «The Ukrainian Weekly», які містять насамперед, інформацію біографічно-особистісного характеру й позбавлені критичного аналізу діяльності Степана та Мирона Куропасів. Іншу частину досліджень становлять огляди та рецензії, що стосуються праць представників цієї родини.

Аналізуючи історію вивчення проблеми, відзначимо й брак досліджень, які б давали повну картину життя вояків УГА, у лавах якої перебував С. Куропась. Попри наявність праць, що висвітлюють українсько-польське протистояння в 1918–1919 рр., простежити шлях окремо взятого вояка доволі складно. Інформаційну лакуну цієї теми заповнюють спогади безпосередніх учасників цих подій, аналіз яких дає змогу дослідити хід військових дій, проаналізувати плани вищого керівництва. Праця М. Литвина, присвячена подіям військового протистояння українців та поляків у 1918–1919 р., проливає світло на формування військових груп, зокрема й групи «Крукеничі», у складі якої воював С. Куропась [345]. Учений наголошує, що була утворена вдала система управління та комунікації між всіма частинами УГА. Інформацію про УГА вміщено в дослідженнях С. Макарчука [352], Л. Шанковського [453] та ін.

Значно краще проаналізовано перебування інтернованих українських вояків у чехословацьких таборах, зокрема, таборі Німецьке Яблонне, куди потрапив С. Куропась. Одним із перших становище інтернованих українців описав С. Наріжний у праці «Українська еміграція» [365]. Вищевказану тематику досліджували О. Дудник [295], Н. Сидоренко [409], І. Срібняк [418], В. Троцинський [431].

Історія вивчення діяльності ОУН, членом якої був С. Куропась, представлена широким колом праць, що аналізують різні аспекти функціонування організації. Значно меншу їх кількість присвячено специфіці діяльності ОУН (б) та ОУН (м) у США. Виділимо роботи К. Бондаренка [252], І. Гуцуляка [286], П. Мірчука [357], Я. Примаченко [390]. Докладний аналіз проблеми та її історіографію подають В. Ковпак [328], Н. Надурак [361].

Спеціальних праць, які б висвітлювали діяльність Степана та Мирона Куропасів в організаціях українських американців, написано не було. Аналізуючи численні джерельні повідомлення періодичної преси, альманахи, календарі, протоколи засідань та з'їздів ОДВУ, УНС, МУН, ЛУМПА, УККА, ЗУАДК та інших організацій, можна відтворити діяльність представників родини Куропасів у них, визначити їхню роль у функціюванні та розвитку цих організацій, вплив на громадсько-політичне та культурне життя української громади у США. Зрідка серед цих матеріалів зустрічаємо статті, присвячені представникам родини Куропасів.

Перші штрихи до портрета С. Куропася подали його сучасники. У коротких статтях у періодичних виданнях було опубліковано замітки, що стосувалися біографії С. Куропася. Хоча ці праці мають обмежене коло джерел та містять деякі відомості біографічного характеру, їхня цінність полягає в тому, що їх створили відразу після описуваної події, процесу, явища. Це дає змогу конкретніше проаналізувати життя і діяльність С. Куропася. Існують статті, у яких поряд із висвітленням певних подій чи процесів побіжно згадано і про діяльність С. Куропася [296; 300; 403; 435; 496].

Інформацію про громадського діяча містять і роботи його колег: О. Грановського [278], І. Кедріна [324], В. Нагірняка [360], П. Стерча [422], А. Драгана [290; 291], опубліковані в періодичних виданнях «Свобода», «Українське слово», «Новий шлях», «Українські вісті», «Самостійна Україна». У цих працях згадано діяльність С. Куропася в певних колективах, подекуди схарактеризовано його особисті та професійні якості.

Окремо варто виділити статті, приурочені до ювілеїв С. Куропася. Зокрема, розвідку А. Гороховського, надруковану у «Свободі» з нагоди 100-річчя діяча [277]. Автор статті подає інтерв'ю з С. Куропасем: поряд із короткою біографією ювіляра вміщено оцінні міркування С. Куропася щодо власної ролі в розвитку УНС, місця родини Куропасів у житті українців у США, діяльності сина М. Куропася та інших членів сім'ї.

Певну інформацію про життя та діяльність С. Куропася, яка доповнює та уточнює хронологію подій, у яких він брав участь, оцінює його дії сучасниками, вміщено в альманахах, документації конвенцій УНС, річних звітах діячів УНС тощо [57-58; 104-111]. Наявні також нечисленні енциклопедичні статті, що подають загальну інформацію (переважно коротку біографічну довідку) про С. Куропася [520, р. 171; 545, с. 428; 549].

Окремо виділимо огляди, що вийшли після опублікування мемуарної праці С. Куропася «Спогади з України й 60 років в Америці» [274; 408; 460]. Р. Голят зауважує, що цінність книги С. Куропася полягає в тому, що її написав безпосередній очевидець подій. Разом із оглядом книги подано біографічні відомості про її автора, відзначено важливий внесок С. Куропася в діяльність ОДВУ, УНС, УККА, ЗУАДК.

У часописі «Свобода» було розміщено рецензійний огляд Л. Яцкевича на вищезгадану працю С. Куропася. Автор зауважує, що робота С. Куропася – це своєрідна енциклопедія з історії життя американських українців. Л. Яцкевич пише, що, як і будь-яка робота, книга має свої недоліки та переваги, проте, наголошує він, С. Куропась у своїй праці та статтях у періодичних виданнях постійно писав про духовні недоліки українців, щоб перевиховати українську громаду, ураховуючи помилки попередників [460, с. 2]. Автор рецензії також наголошує, що на видання аналізованої праці С. Куропась витратив 20 тис. доларів власних коштів, «за які міг би легко відбути подорож навколо світу» [460, с. 2]. Цю саму працю високо оцінює Н. Мерфі, аналізуючи джерела до вивчення української діаспори у США. Дослідниця зауважує, що, вивчаючи такі

роботи, з життєвих прикладів їхніх авторів дізнаємося про діяльність українців у США, їхні невдачі й досягнення [354, с. 172].

Відзначимо роботи сина С. Куропася – Мирона, у яких автор, аналізуючи життя української діаспори у США, подекуди, оцінює дії батька як активного учасника досліджуваних подій. Хоча праці сина про батька, без сумніву, містять суб'єктивні моменти, проте, аналізуючи їх, можемо відстежити стосунки в родині, взаємовпливи між членами родини; простежити та виявити характерні, для цієї родини риси характеру, моделі поведінки [132; 140; 171; 181; 226].

Важливі праці провідних діячів ОДВУ, ОУН, УНС, УККА [267; 268; 288; 289; 293; 60; 353; 355; 356; 378; 413], які дають змогу проаналізувати загальну політико-ідеологічну ситуацію в цих організаціях, а також їх функціонування та діяльність, уточнити певні факти біографій Степана та Мирона Куропасів.

Про М. Куропася маємо газетні повідомлення, які стосуються знакових подій його біографії [48; 49; 51; 99; 100; 228; 231; 232, 301; 415; 501]. Це здебільшого короткі описи певних подій, використовуваних для уточнення біографічних відомостей М. Куропася та певних фактів його діяльності. Зауважимо також, що його коротку біографію та список основних праць містять енциклопедичні статті [520, р. 171; 545; 546; 547; 548; 549]. Проте, треба констатувати, що ці повідомлення дають досить неповну й епізодичну картину діяльності М. Куропася.

Діяльність і праці М. Куропася про українську громаду США оцінили й дослідники в Україні: Л. Біловус [250], Л. Божук [241], П. Тригуб, Н. Мерфі [354; 427], М. Лендъєл [344], М. Цінова [450; 452], М. Кірсенко [326], В. Ковпак [328], О. Коротич [332], І. Недошитко [367], Г. Саранча [405], І. Сковронська [414], Н. Трохим [430]. У статті «Українська діаспора в США: збереження традицій національної культури (історіографія проблеми)», її автори оцінили праці М. Куропася як важливі, що містять значний фактичний матеріал. Проте, дослідники стверджують, що в монографіях і статтях американського вченого інколи трапляються твердження чи факти, оперті на одне джерело, а деякі висновки мають апологетичний характер [427, с. 121]. Розглядаючи участь

американських українців у функціюванні органів державної влади та політичних структур у США (1945–1991 рр.), М. Лендшел наголошує на вагомій участі М. Куропася в діяльності Республіканської партії США. Аналізуючи проблему співпраці громадсько-політичних організацій української діаспори США з Україною, дослідниця вказує, що праці М. Куропася цікаві для подальших студіювань громадських, політичних, культурних, освітніх, наукових і релігійних організацій українців у США [405, с. 185]. О. Коротич зауважує, що праця М. Куропася «Історія української еміграції в Америці. Збереження культурної спадщини» (1984 р.) була тогочасним новим віянням, адже мала характер медіа-контенту [332, с. 45]. Ця робота була оприлюднена як путівник до виставки в музеї (Український музей, Нью Йорк), але поряд із значною кількістю фотоматеріалів виставки автор проаналізував історичний шлях українців у США, описав релігійну, культурну, політичну, видавничу діяльність українців, початки організацій, які вони створили. На важливості праць М. Куропася в аналізі життя та діяльності українців у США наголошує В. Ковпак [328].

Розглядаючи наукові дослідження М. Куропася, варто зауважити, що з тематики, до якої звертався вчений, вже існували певні напрацювання. Приміром, переселення, життя та діяльність українців у США розглядали Ю. Бачинський [245], О. Кириленко [325], У. Самчук [404], В. Галич [471], В. Вертсман [537]. Згодом до теми міграції та розселення українців у США звертаються дослідники в незалежній Україні, з'являються праці Ф. Заставного, В. Євтуха, С. Віднянського, В. Трощинського [299; 302; 432], а також статті в періодичних виданнях, що висвітлювали громадсько-політичне, культурне, економічне, релігійне життя українців у США та Канаді [427].

Аналізуючи історію створення та діяльності УНС, важливо зауважити, що історіографія цієї проблематики представлена статтями у періодичних виданнях здебільшого «Свобода», «The Ukrainian Weekly», альманахах і календарях УНС, які написали безпосередні діячі організації, висвітлюючи певні аспекти діяльності УНС [244; 268; 288; 289; 293; 294; 356; 378; 388]. Проте комплексного дослідження історії створення, розвитку та діяльності організації не було.

Закономірно, що увагу сучасників М. Куропася та дослідників історії переселення мігрантів з українських земель, їхнього етнонаціонального становлення, привертала його праця, що висвітлювала ці питання. У виданнях «Свобода» та «The Ukrainian Weekly» вміщено короткі повідомлення про роботи М. Куропася [229; 259; 260; 301; 399; 417]. Аналізу його праць присвячені рецензійні огляди та рецензії науковців [305; 446; 461; 464; 465; 466; 479; 481; 485; 486; 492; 497; 500; 538; 542].

Для всебічного розкриття теми дослідження було використано значну кількість джерел, які за типами поділяємо на зображувальні та писемні. Важливі, безперечно, писемні джерела, менш інформативні – зображувальні, однак і вони слугують для уточнення та доповнення інформації щодо біографій Степана та Мирона Куропасів, простеження індивідуальних особливостей, особистих якостей, громадсько-політичної та культурницької діяльності.

Комплекс писемних джерел представлений як архівними, так і опублікованими матеріалами. За типолого-класифікаційною схемою писемні джерела варто розподілити на такі групи:

1. Документальні джерела (офіційні документи (статути, протоколи з'їздів і засідань УНС, ОДВУ, УККА, стенограми зустрічей радника президента США з етнічних питань);

2. Наративні джерела (наукові праці, публіцистичні матеріали, автобіографії, спогади, листування (т. зв. его-документи, які дають змогу дослідити індивіда, не ізольованого, а у взаємодії з іншими особистостями, а також взаємодію його із середовищем, у якому він діяв, епохою, традиціями звичаями і т. д.).

Крім писемних, використовувались фотоматеріали.

Неопубліковані архівні матеріали, досі не введені до наукового обігу, стали цінними для написання роботи. До вказаної групи джерел належать документи, що зберігаються в архівосховищах України та США. Дослідження фондів ЦДАЗУ, дало змогу проаналізувати діяльність Степана та Мирона Куропасів в організаціях, які створили українці у США [1-18]. Аналіз Ф. 12

«Товариство українських інженерів у ЧСР» уможливило простежити діяльність С. Куропася в період його перебування в Празі. Ф. 32 «Ліга української молоді Північної Америки» проливає світло на діяльність організації загалом, а також роль у ній М. Куропася. Важливі також матеріали Ф. 39 «Організація Державного Відродження України», що дали змогу дослідити діяльність С. Куропася в ОДВУ, визначити його внесок у розвиток організації, проаналізувати зв'язки з іншими організаціями США та Канади.

Матеріали ЦДАВО України цінні для дослідження біографії Степана Куропася. Аналіз фондів 3795, 3798, 3839, 3841, 4331 дав змогу уточнити й верифікувати біографічні відомості С. Куропася, простежити його діяльність у Празі, починаючи з 1920 р. Вивчення матеріалів Ф. 4451 «Бригада генерала Кравса Української Галицької армії» та Ф. 3520 «Команда Української бригади в м. Німецькім Яблоннім (Чехія)» уможливило відтворити функціонування цих формацій, дослідити життя та діяльність вояків, що перебували у їх складі, перевірити факти біографії С. Куропася.

Дослідження матеріалів відділу газетних фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського дало змогу відстежити публіцистичну діяльність представників родини Куропасів, верифікувати їхні біографічні відомості.

Під час написання роботи використано архівні матеріали Українського історичного товариства, копії яких зберігаються в Інституті досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія». Опрацювання Фонду «Історичний атлас», зокрема листування, уміщеного в ньому, дало змогу визначити роль С. Куропася у справі видання «Історичного атласу України», ґрунтовніше дослідити його громадську роботу.

Використання фондів Музею історії Національного університету «Острозька академія», що містять епістолярні джерела (здебільшого вітальні листівки та короткі повідомлення особистого характеру, окремі фото) дало змогу проаналізувати й уточнити громадську й освітню діяльність М. Куропася.

Важливими є матеріали фондів Дослідного центру історії імміграції Міннесотського університету (Міннеаполіс, США; The Immigration History Research Center), куди було передано особистий архів С. Куропася після його смерті. Дослідження листування С. Куропася дало змогу проаналізувати його громадсько-політичну та культурницьку діяльність. Наявні архівні матеріали особового походження (грамоти, нагороди, медалі, відзнаки, вручені С. Куропасю) дають змогу відтворити й уточнити відомості щодо його громадської й культурницької діяльності, визначити роль С. Куропася в житті українців США.

Вивчення документів, що зберігаються в особистому фонді та спеціальній колекції американського сенатора Б. Дола (Канзаський університет, США), уможливило детально дослідити діяльність М. Куропася періоду його перебування помічником сенатора [36-41]. Аналіз вищевказаних документів дозволив уточнити та доповнити інформацію про громадську діяльність М. Куропася.

Аналіз архівних матеріалів, що зберігаються в Президентській бібліотеці Дж. Форда, уможливив дослідити діяльність М. Куропася під час його перебування на посаді радника президента з етнічних питань [42-44]. Аналізовані документи проливають світло на діяльність М. Куропася в царині етнічної політики, його співпрацю з тогочасними лідерами етнічних груп, що проживали у США.

Важливі також опубліковані матеріали. Цінну інформацію для досліджуваної теми містять офіційно-діловодні документи (статути, звіти та протоколи) УНС та його осередків, редакторів часопису «Свобода», МУН [55-58; 104-112]. Дослідження вищевказаних матеріалів дає змогу проаналізувати діяльність Степана та Мирона Куропасів в УНС, визначити їхню роль у функціюванні цієї організації, простежити їхню роботу в періодичних виданнях та інших організаціях, які утворили українці у США.

Значну за чисельністю групу джерел становлять наукові праці й публіцистика Степана та Мирона Куропасів. У науковому доробку М. Куропася

наявні науково-популярні видання та монографії, присвячені історії переселення українців до США, зародження, розвитку й діяльності УНС [163; 174], висвітленню Голодомору 1932–1933 рр., англomовні підручники з історії України та історії переселення українців до США. М. Куропась першим опублікував науково-популярні видання, щоб ознайомити англomовного читача з історією України та початками життя українців у США [116; 126]. Крім того, М. Куропась – автор публіцистичних праць, написаних як складник дискусій у суспільстві, проблематика яких мала значний резонанс серед громадськості [169; 221 та ін.].

Важливим джерелом дисертації слугують публіцистичні статті Степана та Мирона Куропасів. Аналіз таких джерел дає змогу глибше зрозуміти мотивацію діяльності досліджуваних осіб, їхні погляди та світогляд. Водночас публіцистика – важливе джерело для характеристики різних аспектів суспільно-політичного життя українців у США. Публіцистичні статті Степана та Мирона Куропасів, надруковані переважно в періодичних органах української громади, висвітлюють тогочасну ситуацію в громадській, політичній, економічній, культурній діяльності українців у США.

Цінний комплекс джерел становлять матеріали особового походження: особисті документи представників родини Куропасів, спогади й інші автобіографічні тексти представників досліджуваної родини. Его-документи дають змогу дослідникові краще зрозуміти виучувану особу, виокремити її переживання, роздуми, важливі історичні події в її житті, зафіксовані вагомими моментами в її пам'яті, і досвід від яких став визначальним у подальшому міжособистісному спілкуванні [395, с. 447]. Джерела мемуарного характеру часто містять відомості, відсутні в інших носіях інформації. Крім того, вони відображають внутрішній світ автора, його переживання, враження, роздуми про певні події, пояснюють мотивацію вчинків. Попри суб'єктивний характер таких джерел, зіставляючи інформацію з інших джерел, науковець може детально відтворити та дослідити життя і діяльність осіб – об'єктів вивчення.

Тому важливим, хоч і суб'єктивним, джерелом є спогади С. Куропася, опубліковані у США 1988 р. У них громадський діяч описує основні етапи свого життя (дитинство, навчання, перебування в австрійській армії в роки Першої світової війни, життя та діяльність у США). Автор спогадів характеризує функціонування організацій українських емігрантів у США, їх взаємодію із материковою Україною. Важливе значення мають і подані характеристики провідних діячів української громади США [75].

2014 р. М. Куропась опублікував автобіографію, яка слугує важливим джерелом для вивчення його життя та діяльності. Із неї отримуємо інформацію про дитинство її автора, освіту, вибір фаху, його працю в громадсько-політичній і культурній сферах. Аналізуючи інформацію з автобіографії можна дослідити темперамент, вдачу, погляди М. Куропася [226]. Праця розкриває мотиваційні чинники подій його біографії, внесок у громадсько-політичне та культурне життя української громади США, оскільки безпосередньо інформує про причини та наслідки певних учинків її автора, їхній вплив на подальше життя та діяльність М. Куропася. Крім того, праця характеризує середовище. Не можна не погодитися з твердженням автора опублікованої у «Свободі» рецензії на цю працю Р. Хом'яка, який пише, що спогади М. Куропася будуть цікавими особам, хто мало знає про українську громаду у США, адже написані «з середини». А представники української громади у США, уважає Р. Хом'як, зможуть знайти для себе чимало відповідей щодо причин і наслідків тих чи тих подій, процесів, явищ [465]. Велика частина автобіографічних праць Степана та Мирона Куропасів характеризує стосунки їхніх авторів із провідними тогочасними діячами. Достатньо багато уваги (особливо в автобіографії М. Куропася) приділено темі сімейних стосунків, одруження, впливу сімейного життя на морально-етичні, політичні переконання тощо.

Окрім спогадів представників родини Куропасів, у роботі використано мемуари й автобіографії діячів, з яких довідуємося про перебіг боротьби військових УГА, їхнє становище після потрапляння в табори для інтернованих осіб, життя української громади у США, діяльність УНС, УККА, ЗУАДК, МУН

[45; 46; 61; 97; 98]. Аналіз цих праць дав змогу дослідити середовище, у якому діяли Степан і Мирон Куропасі, уточнити певні факти їхніх біографій.

Важливим комплексним джерелом роботи є також періодичні видання. Їх аналіз дав можливість простежити вагомі моменти біографії Степана та Мирона Куропасів, деталі певних подій, проаналізувати громадську, політичну, культурну ситуацію, що склалася в житті української громади США [48-52; 99-100; 228-234].

Окремо варто виділити значну кількість фотоматеріалів, які є важливим джерелом, що містяться в архіві Інституту досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія», а також опублікованих у спогадах Степана та Мирона Куропасів і періодичних виданнях. Ці матеріали ілюструють життя та діяльність представників родини Куропасів. Серед фотоматеріалів наявні світлини із сімейного архіву родини Куропасів, а також ті, що відображають громадське, політичне, культурне життя. Вивчення цих матеріалів дає змогу деталізувати біографії та діяльність представників родини Куропасів. Аналіз фотоматеріалів – важливий складник дослідження, адже саме ці джерела фіксують інформацію безпосередньо в момент дії, відображаючи конкретику часу. Аналізовані матеріали відтворюють повсякденне життя досліджуваних осіб. Такої інформації не фіксують офіційні документи, а відомості подані в джерелах особового походження, мають суб'єктивний характер.

Підсумовуючи, відзначимо, що аналіз історіографії проблеми засвідчив, що роль Степана та Мирона Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української діаспори недостатньо вивчена. Наявні короткі повідомлення в періодичній пресі дають лише епізодичні відомості щодо певних подій біографії досліджуваних осіб. Широка джерельна база є достатньо репрезентативною та вірогідною. Використання різних джерел дозволяє відтворити біографії Степана та Мирона Куропасів, простежити їхню діяльність, визначити роль у громадсько-політичному та культурному житті української громади США.

Висновки до розділу 1

Зважаючи на мету та поставлені завдання дослідження, для всебічного вивчення ролі Степана та Мирона Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української громади США робота базується на теоретичних засадах біографістики, «нової інтелектуальної історії», просопографії. Під час дослідження було використано загальнонаукові (аналіз, синтез), історико-генетичний, історико-типологічний, історико-хронологічний методи, що стали важливими засобами до розкриття теми й сприяли всебічному аналізу ролі представників родини Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української громади США.

Розгляд наукової літератури з обраної теми дав змогу зробити висновок щодо відсутності комплексного дослідження ролі Степана та Мирона Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української громади США; постаті Степана та Мирона Куропасів не ставали об'єктами спеціального наукового осмислення. Проаналізувавши історію вивчення ролі представників родини Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української діаспори, можемо констатувати лише наявність окремих статей у періодичних виданнях, що містять стислу інформацію про певні аспекти життя чи діяльності досліджуваних осіб.

Робота побудована на широкому масиві джерельного матеріалу. Джерельна база дослідження репрезентативна, її основу становлять писемні й зображувальні джерела. Комплекс писемних (архівних та опублікованих) джерел було розподілено на групи: документальні та наративні. Використання різних видів джерел дало можливість реконструювати біографії Степана та Мирона Куропасів, простежити формування їхнього світогляду та політико-ідеологічних переконань, визначити роль у громадсько-політичному та культурному житті української громади США.

Розділ II. ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ СТЕПАНА КУРОПАСЯ

2.1. Життєвий шлях С. Куропася. Громадсько-політична та культурницька діяльність

Комплексне дослідження ролі Степана та Мирона Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української діаспори вимагає аналізу не лише діяльності досліджуваних осіб, а й окреслення основних етапів їхнього життя, що дасть змогу глибше зрозуміти вчинки та проаналізувати їх роботу.

Степан Дмитрович Куропась народився 1 жовтня 1900 р. в с. Селиська Перемишльського повіту в родині селянина [75, с. 7]. Про його дитинство відомо небагато, переважно з його спогадів, які видав сам автор 1988 р. Незважаючи на обмежену кількість джерел, які б відобразили дитинство та юнацькі роки С. Куропася й розкрили б детальніше формування його світогляду, усе ж із великою вірогідністю можна відтворити умови середовища, у яких зростав С. Куропась.

Ранні роки С. Куропася були складними: чотирирічним він утратив маму. Піклуватися про молодших братів і сестер (крім Степана, було ще троє дітей) була змушена найстарша (одинадцятирічна) сестра, оскільки батько працював у полі. Через рік після смерті матері, як згадує С. Куропась, батько знову одружився з жінкою, яку автор спогадів характеризує як «дуже працювиту, доброї вдачі» [75, с. 9].

Малим він змушений був працювати – пасти гусей; «відбув свою кар'єру, аж поки не пішов до гімназії» [75, с. 8]. Зважаючи на обставини (смерть матері, значні матеріальні труднощі сім'ї Куропасів), члени родини намагалися насамперед задовольнити потреби фізичного існування. С. Куропась пише, що родина передусім дбала про здобуття продуктів харчування й тому діти починали працювати в ранньому віці. Такий стан речей був притаманний тоді багатьом селянським родинам, а не лише сім'ї Куропасів. Варто зауважити, що саме в період 1880–1910 рр. значно зросла кількість населення Галичини [351],

не були винятком і ті села, де мешкала сім'я Куропасів. Крім того, значно збільшилася питома вага сільського населення, що ще більше загостило й без того складну соціально-економічну ситуацію в суспільстві.

Автор спогадів наголошує, що попри все їхня сім'я була дружньою та згуртованою. Відтак, доклавши чималих зусиль, коли С. Куропасю виповнилося дев'ять років, його віддали на навчання. У селі, якому проживала родина Куропасів, на кінець 1890-х рр. функціювала однокласна етатова (державна) школа [511, s. 512]. Зауважимо, що й гімназійні роки С. Куропася виявилися не позбавленими випробувань: за браком коштів хлопець був змушений жити в жахливих умовах (спати в коридорі на лавці), а також змінити кілька навчальних закладів.

Початкову освіту С. Куропась здобував у т. зв. сільських бурсах Перемишля. У таких закладах мали змогу навчатися діти з незаможних селянських родин. Першопочатково при цих навчальних закладах надавали й житло для учнів. Однак із поступовим збільшенням кількості школярів з'являвся дефіцит житлових площ. Часто батьки учнів винаймали приватні приміщення, подеколи нежитлові, економлячи кошти для оплати навчання. С. Куропась згадує, що найважчим було постійне недоїдання. Домовленість його батька з місцевим пекарем про надання Степанові безкоштовного хліба (порції якого щоразу збільшувалися через те, що він ділився ним із товаришами-гімназистами) вирішити проблему не змогла. Автор спогадів зауважує, що батько дивувався, як дев'ятирічна дитина може стільки з'їсти. Але про підготовування товаришів Степан не зізнався, бажаючи бути вірним «студентському закону – не доносити на товаришів» [75, с. 11]. Зауважимо, що й пізніше колеги та друзі С. Куропася наголошували на його доброму вмінні вливатися в колектив, толерантності та комунікабельності.

У дванадцятирічному віці С. Куропась утратив батька. Опікун, призначений малолітнім дітям, за порадою місцевих вчителів віддав малого Степана на подальше навчання, яке сплачував за рахунок отриманої спадщини (за користування земельним наділом, що йому дістався) [75, с. 12]. За винятком

молодших класів, С. Куропась навчався добре і кожен навчальний рік закінчував «з відзначенням» [75, с. 15].

Зауважимо, що на початку спогадів, описуючи дитячі та юнацькі роки, С. Куропась відносить себе до українців. Автор спогадів підкреслює, що спілкувався поза навчанням українською мовою, ходив до «української церкви» («до костела ми не йшли, а ходили до українського села..., де була наша церква» [75, с. 15]). Законом 1867 р. регламентував навчання винятково польською мовою, лише за певних умов дозволяв викладати деякі предмети українською мовою [343, с. 87]. Починаючи з 1900-х рр., зростає кількість українських гімназій, бурс та інших навчальних закладів. Аналізуючи переписи населення, можна констатувати, що на західноукраїнських територіях переважало українське населення (за даними досліджень, в 1900–1910 рр. українці становили приблизно 62% від загальної чисельності населення [351]). Наголосимо на тому, що попри практику проведення регулярних переписів населення достовірність даних встановити важко. Дослідники вказують на чимало фактів заниження результатів, якщо йшлося про поділ за мовною (зменшення кількості осіб, які рідною мовою вважали українську) та релігійною (заниження показників осіб, що відносили себе до греко-католиків) ознаками [258, с. 129; 374, с. 179]. Попри збільшення природного приросту українців, що були греко-католиками, питома вага їх, починаючи з 1900 р., почала знижуватися через владну політику асиміляції та еміграцію українців. Починаючись як поодинокі явище, еміграційні потоки (до США) зі Східної Галичини до середини 1880-х рр. досягають позначки понад 1000 осіб щорічно, у наступні роки потоки емігрантів збільшуються кількісно [494, с. 38].

С. Куропась із гордістю зауважує, що мав найкращі оцінки з української мови серед свого класу, завдячуючи добрій укомплектованості бібліотеки гімназії, де навчався. Тут він ознайомився із творами Т. Шевченка, І. Франка, І. Нечуя-Левицького, П. Гулака-Артемівського, І. Котляревського, які стали прикладом патріотизму, любові до українського народу [75, с. 17]. Австрійська конституція містила норми, що регламентували розвиток культури та мови

різних національних груп монархії. Незважаючи на те, що в тодішній Галичині польське населення мало більше можливостей для розвитку власної ідентичності, українці робили кроки для розвитку власної культури, мови та ін. З кінця XIX ст. помітно поживляється культурне життя Перемишля [273, с. 170]. Починає діяльність низка навчальних, релігійних, культурницьких, економічних та інших інституцій. Продовжувалася діяльність бібліотек, друкарень, виходили періодичні видання. Крім того, утвердженню та розвитку української ідентичності сприяла діяльність і творчість місцевих письменників (О. Авдиковича, С. Яричевського, О. Турянського) [273, с. 170]. Важливим чинником підтримання української свідомості виступила й греко-католицька церква. Саме такі обставини впливали на українське населення, поступово формуючи в нього почуття власної ідентичності, бажання зберегти українську культуру, мову та ін. У таких обставинах відбулося й формування світогляду С. Куропася, становлення його українського патріотизму.

Із початком Першої світової війни С. Куропасю довелося перервати навчання. Населення Перемишля та довколишніх сіл було евакуйоване. Перемишль був стратегічним оборонним пунктом Австро-Угорщини, саме тут розташовувався 10-й корпус армії імперії Габсбургів [394, с. 138]. Відповідно, керівництво країни, передбачаючи намагання російської армії оволодіти містом і можливі бої, евакуювало населення Перемишля та довколишніх сіл. Таке життя, згадує С. Куропась, було дуже важким, адже ніхто не брав із собою багато речей, не було грошей, щоб прохарчуватися. Він із братом днями блукали по сусідніх селах, де на полях збирали колоски та бобові. Не закінчивши навчання в гімназії, С. Куропасеві довелося брати участь у Першій світовій війні в складі австро-угорської армії.

Як згадує автор спогадів, після військових вишколів він здобув ранг «корпораль кадет-аспірант». Служба, пише С. Куропась, була легкою, оскільки велася лише позиційна війна та боротьба з повстанцями [75, с. 19]. Зауважимо, що «корпораль» (з нім. – *Korporal* (австрійський варіант – *Korporale*) – це капрал; найнижче військове звання молодшого командного складу. Усі юнаки, що в

майбутньому мали поповнити лави австро-угорської армії, повинні були пройти навчання, після чого вони отримували неофіцерське звання з префіксом «кадет». Після закінчення кадетської школи випускників призначали в полк із рангом кадета залежно від результату випускних іспитів. Ранг кадет-капрал отримували випускники, які мали не дуже високі успіхи в навчанні. У спогадах С. Куропась пише, що навчався добре і навіть займався зі старшими на кілька років вояками, що у відпустці мали складати іспити у старшинських школах. Він згадує, що це були старші хлопці, які, крім навчання, ще й «хотіли забавитися», тому був змушений із ними займатися (адже отримував за це гроші) часто в ресторані [75, С. 18]. Це, як вважає С. Куропась, не сподобалося одному з професорів, і саме тому він отримав оцінку «добре». Можливо, саме ця ситуація й була однією з причин отримання С. Куропасем такого рангу.

Після капітуляції Австро-Угорщини С. Куропась продовжив військову кар'єру у складі УГА. Як однорічний вістун (перше військове звання молодшого офіцерського складу, що прирівнюється до звання молодшого лейтенанта) С. Куропась перебував у складі другої сотні куреня групи Крукеничі 8-ї Самбірської бригади УГА [75, с. 22].

Підкреслимо, що стосовно звання С. Куропася в лавах УГА маємо розбіжності. Сам автор спогадів зазначає, що був однорічним вістуном. Проте в численних матеріалах про С. Куропася в газеті «Свобода» зазначено, що він був хорунжим УГА [274, с. 11.] У цьому самому часописі знаходимо інформацію, що С. Куропась був сотником УГА [422, с. 2]. В. Нагірняк у статті, присвяченій 85-літтю С. Куропася, використовує загальне поняття – старшина УГА [360, с. 9]. Дослідник Я. Тинченко в роботі про армію УНР 1917–1921 рр. подає списки нагороджених Воєнним Хрестом 1917–1957 рр. та військовою відзнакою «Хрест Відродження» в пам'ять 60-ліття Армії УНР. Поряд із номерами відзнак і датою їх присвоєння вказано, що С. Куропась був підхорунжим [425, с. 344; 368]. М. Куропась у спогадах про батька пише: «Тато приєднався до УГА як молодший лейтенант (second lieutenant) і боровся з Польщею за незалежність України» [226, р. 13]. Зауважимо, що в особистих документах С. Куропася, переданих до

Дослідного центру історії імміграції Міннесотського університету, збереглася грамота, датована 1977 р., у якій зазначено, що С. Куропасеві – хорунжому Президент Української Народної Республіки в екзилі надає хрест до 60-ліття відродження українських збройних сил [35]. Бачимо, що С. Куропась пройшов шлях від підстаршинського (сержантського) звання вістуну до старшинського (офіцерського) – хорунжий.

С. Куропасю, як військовому УГА, довелося воювати за м. Перемишль. У ході бойових дій військовим довелося відступати до р. Збруч, ділитися на невеликі похідні групи, що мали завдання дістатися на територію Чехословаччини та просити «азилу» [75, с. 23]. Група, у якій перебував С. Куропась, однією із перших частин УГА опинилася за межами українських земель, не витримавши тиску значно більших сил польської армії під командуванням генерала Й. Галлера [377, с. 113]. В одній із таких груп С. Куропась потрапив у Чехословаччину, і разом з іншими військовими перебував у таборі Німецьке Яблонне. Необхідно зауважити, що до військових тут ставилися лояльно: вони отримували платню, мали змогу підтримувати в належному стані військову підготовку, відбуваючи фізичні вишколи та теоретичні навчання. Українцям у таборі дозволили самостійно керувати, військові підпорядковувалися безпосередньо своєму командуванню, а воно, своєю чергою, мало подвійне підпорядкування: з одного боку, українське: уряду ЗУНР з осередком у Відні й дипломатичному представництву ЗУНР у Празі, а з іншого – чехословацьке: Міністерству народної оборони і міському коменданту [376, с. 186]. Крім того, у таборі було добре налагоджено культурне життя. У червні 1919 р. було утворено Культурно-Просвітній Кружок, який організовував та здійснював керівництво культурною та просвітньою роботою [365, с. 55]. С. Куропась згадує, що діяльність Культурно-Просвітнього Кружка була важливою для мешканців табору, оскільки існувала можливість відвідувати український театр, отримувати українськомовні періодичні видання, читати твори української літератури та ін.

Після закінчення війни табір був розформований, частина вояків повернулася на українські землі. С. Куропась вирішив продовжити навчання (яке розпочав на матуральних курсах у таборі Німецьке Яблонне), переселившись до Праги [75, с. 29]. Як відомо, після закінчення війни, згідно зі статистикою, близько 22 тис. представників української інтелігенції, політичних і громадських діячів знайшли свій притулок у Чехословаччині [284]. У цей період Прага стала найпотужнішим осередком культурно-національного життя українських емігрантів за кордоном, значною мірою завдяки Українському громадському комітетові, заснованому у 1921 р. [284]. У Празі успішно діяли наукові та навчальні інституції: Український вільний університет, Український вищий педагогічний інститут ім. М. Драгоманова, Українська студія пластичного мистецтва, Українське історично-філологічне товариство та ін. Створені урядом умови для проживання в Чехословаччині давали змогу українцям, окрім навчання в університетах, активно займатися громадсько-політичною роботою.

У спогадах С. Куропась зауважував, що 1920 р. «записався» слухачем в Український вільний університет (який 1921 р. був перенесений із Відня до Праги) [75, с. 30]. Одночасно, він виявив бажання до навчання й набуття фахової підготовки, «записавшись» до Високої агрономічної школи [75, с. 30]. Можемо припустити, що це було відділення Української господарської академії, яка діяла у Подєбрадах із 1922 р., поставши за ініціативою Українського громадського комітету. В особистих документах С. Куропася, що зберігаються в Дослідному центрі історії імміграції Міннесотського університету, знаходимо матеріали, які вказують, що С. Куропась, будучи студентом факультету рілльничої та лісової інженерії, отримав диплом 1924 р. [35]. Підтвердженням припущень щодо навчання в Українській господарській академії може слугувати те, що С. Куропась мав не лише фах агронома, а й інженера. За твердженнями науковців, Українська господарська академія в Подєбрадах, як і деякі європейські вищі заклади освіти, присвоювала своїм випускникам звання інженера в певній галузі [298, с. 164]. Крім того, С. Куропась був членом Української академічної громади в Празі – однієї з найбільших студентських

організацій у ЧСР, яка почала діяти з 1919 р., що додатково підтверджує навчання С. Куропася саме в Празі (й околицях). Однак, зауважимо, що документального підтвердження навчання С. Куропася саме в академії в Подебрадах ми не маємо. Немає прізвища Куропась у списку абсолювентів цього навчального закладу й у книзі, присвяченій функціонуванню Української господарської академії в Подебрадах у 1922–1935 рр. [436, с. 90-92]. Проведений аналіз українських архівних фондів засвідчив, що прізвище Куропась відсутнє й у загальних списках студентів (1922–1927 рр.), заявах і анкетах на вступ, відомостях про складання заліків та іспитів (1920–1924 рр.), протоколах іспитів Української господарської академії в Подебрадах [19–34]. Малоімовірно видається те, що, ставши студентом академії, уже 1924 р. С. Куропась міг одержати диплом, адже навчальний заклад засновано 1922 р. і, першопочатково навчання там тривало три роки, згодом було продовжено ще на рік [298, с. 160]. Відповідно, можливості отримати диплом за два роки не було. Однак, варто підкреслити, що у своїх спогадах С. Куропась пише: «я завжди кінчав науку на один рік скорше, як в гімназії, так і в університеті у Празі» [75, с. 11]. Оскільки статут академії передбачав можливість навчатися у статусі вільного слухача чи складати заліки й іспити екстерном, можемо припустити, що С. Куропась міг використати цю можливість. Опосередкованим підтвердженням цього може слугувати стаття в «Сільському господарі», де С. Куропась указує, що, закінчивши «агрономічні студії на Політехніці в Празі», разом із товаришами повернувся до Львова [249, с. 273]. Зауважимо, що самі студенти й викладачі іноді називали академію в Подебрадах Українською Політехнікою, Українською Високою Політехнічною Школою [436, с. 5]. У сучасних дослідженнях історії та діяльності Української господарської академії науковці інколи застосовують як синоніми назви «Перша українська політехніка», «Українська політехніка в Празі» [255, с. 10-13; 314, с. 47; 382, с. 149-150]. Водночас існує твердження, що С. Куропась був випускником Карлового університету, який теж функціював у Празі [276, с. 5]. Однак це, на нашу думку, маловірогідне, зважаючи на те, що

Карлів університет здійснює підготовку фахівців із теології, медицини, юриспруденції, філософії, математики, а фахом С. Куропася була агрономія.

Важливою для С. Куропася була його участь у функціюванні Академічної громади в Празі – української студентської організації [78, с. 92]. Дослідники зауважують, що Українська академічна громада була найстарішою та найбільшою студентською організацією в Празі [365, с. 77]. Автор спогадів згадує, що об'єднання було «бурхливим» через участь у ньому осіб, які мали різні політико-ідеологічні вподобання: гетьманці, поступовці, комуністи, націоналісти та ін. [75, с. 30]. Це зумовлено тим, що Прага стала одним із осередків, де діяли представники різних українських політичних сил. Відтак, українське студентство зазнавало впливу тієї чи тієї політичної групи. С. Куропась став членом націоналістичного крила об'єднання. Також було утворено Організацію національної молоді, яка стала попередником УВО. Часто між українською молоддю в Празі виникали суперечності, що спричиняли певні політико-ідеологічні кризи.

Окрім праці в Празі на громадській ниві, С. Куропась вів активну професійну діяльність. Завдяки функціюванню Української господарської академії та Спілки українських техніків сільського господарства у Чехословаччині був значний освітній ресурс. Провідні агрономи та фахівці в інших сферах сільського господарства давали студентам хорошу базу знань і практичних навичок. Представники спілки постійно наголошували, що, окрім активної громадсько-політичної роботи українців у Чехословаччині, їм варто використовувати перебування в цій державі й для набуття нових знань і навичок у своїй професії [262]. Як агроном, зважаючи на сприятливі природні умови, С. Куропась запровадив вирощування нових культур рослин, які не були притаманні для культивування на цих територіях [75, с. 31]. Перебуваючи на службі в доволі багатих господарів (це були переважно представники місцевих підприємців, які змогли розвинути власну справу за рахунок значного залучення іноземного фінансування (починаючи із 1925 р.), С. Куропась мав достатньо коштів і можливостей знайомитися із впливовими людьми. Ці знайомства

подекуди використовував для допомоги українцям (влаштовуючи їх на роботу з гарною платнею). Як згадує автор спогадів, «якби я не мішався до політики, міг би дістати право горожанства [громадянства – Н. М.], а відтак і посаду в міністерстві рільництва» [75, с. 32]. Проте С. Куропась обрав інший шлях і був одним з ініціаторів протесту проти рішення передати Галичину до Польщі. Така ухвала Ради послів держав Антанти спричинила масові протести серед галичан й активізувала різні об'єднання та організації. Українське студентство Праги розкололося на табори. Студенти-емігранти по-різному ставилися до передання Галичини до Польщі, входження Наддніпрянської України до складу СРСР. Організація національної молоді (Група української національної молоді), членом якої був С. Куропась, виступала проти таких дій, і після формування УВО, влилася до її складу. Уже 1924 р. на загальних зборах організації, що відбувалися в Празі, було обрано її ексекутиву й ухвалено програму дій, що мала на меті боротися за українські землі. Ставши членом УВО, за свідченням документів, С. Куропась був призначений «референтом доставки зброї для Української Військової Організації в Галичині» [34]. Брат С. Куропася був священиком у прикордонному місті й саме туди проходив шлях кур'єрів УВО [34]. Детальний аналіз організаційної структури УВО на початку її існування – складний для дослідників. Зважаючи на законспірованість організації, значну частину інформації не фіксували на письмових носіях. Першопочатково організацією керував Революційно-військовий комітет. Згодом була створена Головна Команда, яка керувала організацією.

Зважаючи на політичні перипетії, невдоволену реакцію українців щодо підтримки владою Чехословаччини передачі Галичини Польщі; крім того, з 1923 р. уряд Чехословаччини розпочав скорочувати фінансову підтримку організацій та установ, які створили українці, відтак, вищеперелічені причини й постійні запрошення товаришів спонукають С. Куропася 1924 р. переїхати до Львова. Вже у Львові він активно почав займатися громадською роботою. Незважаючи на програш визвольних змагань 1917–1920 рр. й анексію Галичини з боку Польської держави, політику полонізації українців, обмеження їх прав, не

відбулося занепаду діяльності активних представників українства. В цей час у Галичині функціювали українські партії, товариства, молодіжні організації, різні об'єднання, економічні спілки, наукові установи, які стикалися з опором польської влади. За твердженням Я. Грицака, у цей час галицьким українцям вдалося розбудувати сильне громадянське суспільство, охопити різні сфери національного життя – від виробництва сільськогосподарської продукції аж до витворення наукових і культурних цінностей [282]. Одним із ентузіастів був і С. Куропась. Зокрема, він став співзасновником газети «Нове Село» (пожертвувавши кошти), яка виходила у Львові з 1930 по 1939 рр. Це було періодичне видання, що висвітлювало здебільшого теми сільського господарства. Окрім того, засновники й видавці газети поставили собі за мету просвітницьку діяльність серед селян, публікуючи статті про важливі події в країні та світі, життя українців в еміграції, роз'яснюючи певні релігійні й морально-етичні питання.

С. Куропась, повернувшись до Львова, також починає співпрацю як публіцист і громадський діяч із часописом «Новий Час» [364, с. 111]. Видання було неофіційним друкованим органом УВО (до 1925 р.), який мав на меті пропагувати ідеологію організації, закликати українців до боротьби, протистояти риториці тогочасної польської періодики. Згодом газету позиціонували як безпартійну.

Окрім активної громадської діяльності, С. Куропась продовжив роботу за фахом. Працював безкоштовно в селах як ветеринар. Поза тим був членом товариства «Сільський господар» (філія у м. Бібрка), де мав завдання налагодити вирощування та збут цукрового буряка серед місцевих селянських господарств [75. с.38]. Саме завдяки таким об'єднанням, які за характером були фахово-господарськими та культурно-просвітницькими, галицькі українці забезпечували розвиток своєї життєдіяльності в побутовій, культурній, освітній та інших сферах. Зауважимо, що товариство, засноване ще 1899 р., мало значну розгалужену структуру представництв на місцях. У роки Першої світової війни «Сільський господар» зазнав втрат, була частково знищена матеріально-технічна

база, закриті місцеві осередки [313, с. 46-47]. Проте дуже швидко організація набрала обертів, її керівникам вдалося відновити довоєнні показники, а згодом і збільшити кількість членів, відкрити нові філії. З переходом Галичини до Польщі об'єднання зазнавало переслідувань, були численні спроби його закриття. Уже 1924 р. кількість філій товариства зменшилася до десяти. Проте ситуацію вдалося виправити спеціалістам, здебільшого агрономам, котрі повернулися до Галичини [343, с. 33]. З-поміж них також був С. Куропась. Однак, попрацювавши кілька місяців, С. Куропась призупинив свою діяльність. Повернувшись до Галичини, він змушений був іти на службу «до польського війська, хоч і не мав на те бажання» [75, с. 34]. У лавах УГА він брав участь у боях проти поляків, і ставати військовим у «ворожій» армії бажання не було, проте вибору він не мав. Після служби у війську С. Куропась працював агрономом, робота була важка і малооплачувана [75, с. 38]. Українці щоразу зазнавали більших утисків із боку польського уряду. З цих причин С. Куропась із товаришами вирішують повертатися до Праги, де починають пошуки роботи. С. Куропась, зважаючи на скрутне становище, мав намір «виїхати до Тунісу й служити добровольцем у французькому легіоні в Африці» [75, с. 40]. Зауважимо, що Французький іноземний легіон (La Légion Etrangère) мав нескладні критерії відбору у свій склад. Основною вимогою до претендентів було те, що вони мали бути громадянами будь-якої країни, окрім Франції, і мати певний військовий досвід. Загалом, до легіону приймали всіх хто хотів заробляти кошти військовою справою. Проте згодом С. Куропась змінив своє рішення щодо виїзду до Африки, натомість почав готувати документи до переїзду у США, де мешкав його двоюрідний брат [75, с. 40].

Населення західноукраїнських земель масово розпочало емігрувати у 80 рр. XIX ст. Переважно це були селяни, що мали на меті поліпшити матеріальне становище. Чимала кількість емігрантів із західноукраїнських земель (представники т.зв. першої еміграційної хвилі) поступово облаштовувалася в новій країні, спонукаючи до таких кроків своїх родичів, знайомих і т. д.

Значна частина українців – представники другої хвилі – емігрувала до країн Західної Європи, США та Канади з різних причин. Друга хвиля еміграції, яку називають міжвоєнною, була спричинена переважно політичними причинами в результаті поразки визвольних змагань. Важливим чинником також було існування спеціальних організацій, що допомагали особам, які мали намір переїхати до іншої країни [318, с. 14]. Крім того, функціював Комітет опіки над емігрантами УГА. Зважаючи на це, С. Куропась вирішує переїхати до США. Наголосимо на тому, що, починаючи з кінця XIX ст., США змінюють державну політику щодо мігрантів. Попри заохочення й пільги особам, що приїздили до США в попередні роки, держава висуває більш жорсткі умови до осіб, які бажали проживати в цій країні. Відтак, значно скорочуються потоки мігрантів, зокрема й українців. Порівнюючи кількість емігрантів, зауважимо, що в період 1880–1891 рр. до США прибуло 200 тис. українців, уже у 1914–1941 рр. до США переїхало 40 тис. емігрантів з українських земель [333, с. 46]. Такі кроки з боку керівництва США були вимушеними, адже численні потоки мігрантів поступово спричинили значні економічні й політичні проблеми. Доречно виокремити кілька чинників, що сприяли цьому: фактичне вичерпання фонду вільної землі, перенаселення в промислових зонах, поява значної кількості напів- та некваліфікованих працівників, надлишок робочої сили, що призвело до значного зростання кількості безробітних у країні й зменшення заробітної плати американців, які, як наслідок, почали виступати за скорочення потоків мігрантів [411, 558-559]. Відповідно, особи, що бажали проживати у США, починаючи з кінця XIX ст., мали відповідати певним критеріям. Звернувшись до консульства, С. Куропась отримав право на виїзд до США поза квотою, оскільки мав освіту інженера-агронома [75, с. 40], а саме таких спеціалістів на тоді потребувала країна. Маючи всі необхідні документи, С. Куропась не міг сплатити значну суму коштів за квиток до США. Три місяці він працював у «передмісті Керч», будучи робітником на будівництві «шпитальних будинків» [75, с. 40]. 7 березня 1927 р. С. Куропась із порту Шербург (Франція) виїхав до США, куди прибув 14 березня того ж року (порт Хобокен, Нью Джерсі) [75, с. 41].

Прибувши до США, С. Куропась спочатку проживав у свого брата (м. Гренд-Репідс (Grand Rapids), Мічиган). Зауважимо, що існувала загальна практика допомоги новоприбулим емігрантам з боку українців, що вже мешкали у США, родичам, друзям, знайомим та ін.) і працював на фабриці, яка виробляла запчастини до автомобілів. Зважаючи на внутрішню ситуацію в країні, така робота була важкою та малооплачуваною, без вихідних, тому С. Куропасю довелося шукати інше місце для праці, з кращими умовами. Він планував виїхати до Канади, де мешкали його знайомі, та через деякий час зупинився в Чикаго, маючи намір розшукати свого товариша з Праги [75, с. 43]. Тоді в Чикаго вже проживала значна кількість українців. Наголосимо, що між 1920–1930 рр. населення Чикаго зросло з 14 000 до 47 000 осіб, переважно за рахунок приїжджих [536]. С. Куропасю вдалося знайти роботу. Допоміг йому товариш із гімназії, з яким він навчався в Перемишлі, а також служив у лавах УГА [75, с. 44]. У Чикаго існувала добре організована і розвинена українська громада, значна кількість українців мала власну справу, яка приносила прибутки; було закладено початок громадської, політичної, церковної, культурної організації.

Саме в цьому місті С. Куропась почав активну громадсько-політичну та культурницьку діяльність, спрямовану на підтримку та згуртування українців у США. Уже 10 серпня 1927 р. (проживши в США неповних п'ять місяців) С. Куропась зі сторінок «Свободи» закликає фермерів-українців, що проживають у цій країні, допомагати «українцям в краю» шляхом фінансової підтримки «Спілки українських агрономів» (членом якої він був), «Сільсько-Господарського Банку» та видання «Сільського Господаря», а також до передачі набутого досвіду [63, с. 3].

Від початку свого перебування у США С. Куропась був активним у громадсько-політичній та ідеологічній царинах. Беручи до уваги, що після Першої світової війни в Чикаго, як і на інших територіях США, мігранти-українці були представниками різних політико-ідеологічних течій, військових формувань і т. д., вони створювали значну кількість об'єднань та організацій. У Чикаго С. Куропась як «ветеран УГА» [86, с. 210] став ініціатором створення

Стрілецького гуртка ч. 6 (Ukrainian League Post № 6). Зауважимо, що стрілецький рух у США розпочався з 1925 р., а вже 1926 р. було проведено перший Стрілецький з'їзд [264, с. 146]. За твердженням В. Галана, на цьому з'їзді було ухвалено рішення про розбудову мережі стрілецьких гуртків у США [266, с. 102]. С. Куропась був багатолітнім головою та секретарем гуртка в Чикаго. Він зазначає, що попри невелику кількість членів об'єднання була розгорнута широка робота з підтримки українців у США (відзначення релігійних свят і визначних дат, збирання пожертв на Дім українських інвалідів, «Пласт», музеї), фінансова підтримка організацій в Україні, розповсюдження українських періодичних видань [85, с. 7].

У США С. Куропась продовжив свою діяльність, спрямовану на досягнення цілей, які ставила УВО. У спогадах С. Куропась згадує про організацію зустрічі членів гуртка з Є. Коновальцем, на якій полковник розповів про плани ОУН «і просив присутніх допомагати морально і матеріально в імпрезах для визвольних справ» [75, с. 48]. Організація цієї зустрічі, на нашу думку, закономірна, адже С. Куропась був одним із перших ініціаторів створення та діяльності ОДВУ. У її статуті зазначено, що організація є «згуртуванням... [скорочення. – Н. М.] всіх американців українського роду, що є лояльними громадянами Злучених Держав Північної Америки. Якій вони незмірно вдячні за захист перед переслідуваннями окупантів українських земель....[скорочення. – Н. М.] та за демократичну систему правління, яка дає їм найбільші можливості вдержання й розвитку своїх національних надбань» [1, арк. 1]. ОДВУ головним своїм завданням визначила фінансову підтримку та допомогу у функціюванні УВО та ОУН.

Український політичний діяч, історик П. Мірчук у книзі, присвяченій постаті Є. Коновальця, зауважує, що завдяки особистій поїздці полковника до США та Канади йому вдалося скріпити ідейно-духовну близькість української еміграції з українцями на рідних землях, а українці США та Канади стали активними помічниками в боротьбі ОУН [357, с. 52]. Як зазначає І. Кедрин, ОДВУ була заснована на ідеологічних засадах ОУН з ціллю «відірвати

українське революційне підпілля в Галичині від чужинецьких фондів та опертись на матеріальній базі, що її створила українська патріотична громада в Америці» [60, с. 5]. Наголошено, що організація не втручається в політичне життя; у документах підкреслено загальнонаціональний і понадпартійний характер ОДВУ, діяльність якої спрямовано на «оздоровлення та розбудову українського життя в США, моральну та матеріальну допомогу українцям, що воюють за незалежність» [12, арк. 29]. В офіційному друкованому органі ОДВУ вказано, що організація головною метою ставить діяльність, спрямовану на звільнення українського народу «з-під ворожої окупації» та створення на українських етнографічних землях незалежної української держави [11, арк. 1].

Є. Коновалець прибув до США 1929 р. [251, с. 632; 331, с. 64. Він заснував ОДВУ, у якій С. Куропась став одним із найперших членів (з 1929 р.). У своїй промові з нагоди 70-річчя С. Куропася О. Грановський, багатолітній очільник ОДВУ, називає його основоположником цієї організації у США [278, с. 2]. С. Куропась зауважує, що у своїй діяльності ОДВУ виконувала широкі функції: мобілізація американських українців для фінансової підтримки інституцій в Україні («Рідна Школа», «Просвіта», Товариство Охорони Могил вояків Української Армії), діяльність, спрямована на відновлення української державності, залучення американських українців до культурних заходів для збереження національної окремішності [12, арк. 16].

Від початку діяльності організації С. Куропась був обраний до ЦУ ОДВУ, перебуваючи на посаді першого місто голови (з 1972 р. посада була перейменована на першого заступника), що мав повноваження виконувати обов'язки голови ЦУ ОДВУ в разі його відсутності чи смерті [1, арк. 4; 3, арк. 2, 13-14, 42; 4, арк. 15, 17], вів поточну діяльність організації, опікувався співпрацею ОДВУ з іншими організаціями [16, арк. 1], згодом був обраний почесним головою ЦУ ОДВУ [7, арк. 14; 10, арк. 257].

Як один із діячів та очільників ОДВУ С. Куропась активно співпрацював з канадськими українцями. Із листа П. Біланюка, українсько-канадського громадського та релігійного діяча, до Є. Мастикаша, одного із активних діячів

УНО та УВФ Канади, дізнаємося, що останньому П. Біланюк рекомендує скористатися приїздом С. Куропася, який, на його думку, може дати практичні поради діяльності організацій канадських українців [14, арк. 66]. С. Куропась тісно контактував із діячами УНО, вирішуючи спільні питання [14, арк. 87-88]. Неодноразово члени УНО надсилали листи до ЦУ ОДВУ, просячи зустрічей із С. Куропасем як провідним діячем ОДВУ та УНС [14, арк. 74, 76]. Такі зустрічі мали на меті запозичити досвід С. Куропася щодо організаційної діяльності керівних органів організацій, облаштування їх осередків на місцях, згуртування українців для досягнення спільних цілей. У цьому самому фонді наявні листи, у яких ЦУ ОДВУ та УНО узгоджують позицію щодо кандидатури С. Куропася на пост очільника УНС [14, арк. 72, 77; 147]. Маємо лист В. Різника до Президії УНО, у якому він пише, що позиція С. Куропася полягає в тому, щоб не повідомляти на офіційному рівні про домовленість між ОДВУ та УНО щодо його кандидатури як кандидата на посаду Головного передсідника (голови, керівника) УНС. У листі С. Куропась зауважує, що такий натиск вороже сприйме в УНС, а також відкріє інформацію іншим претендентам на пост очільника УНС, «проти кого виступати» [14, арк. 77]. У приватному листі одного з діячів УНО (авторство якого встановити не вдалося) до С. Куропася, повідомляється, що відбулися зустрічі в Торонто, де був присутній Я. Падох (секретар УНС), який теж озвучив позицію щодо нерозголошення планів щодо кандидатури керівника УНС [14, арк. 147]. Такі документи свідчать про активну діяльність С. Куропася в УНС та ОДВУ, а також тісну співпрацю з українцями Канади для досягнення поставлених цілей.

Розуміючи важливість згуртування чим більшої кількості українців, що проживали в різних населених пунктах, С. Куропась наголошував на потребі створювати осередки організацій на місцях, стверджуючи, що поставлених завдань можна досягнути в єдності. С. Куропась став ініціатором створення першого відділу ОДВУ в Чикаго. З його допомогою були також створені 37, 48, 51 та 52 відділи ОДВУ [34]. За спільної діяльності з П. Дідиком, Г. Семочком, М. Ризою та О. Сенником-Грибівським було утворено відділи організації в

прилеглих до Чикаго містах. С. Куропась стверджує, що керівники ОУН розраховували на постійну фінансову підтримку з боку «української Америки», а на ОДВУ було покладено збір коштів та об'єднання американських українців для допомоги справі визволення України [70, с. 3]. Наголосимо, що В. Мартинець, провідний діяч ОУН, зауважує, що за короткий проміжок часу Америка стала фінансовою базою УВО, що дозволило активізувати діяльність організації [353, с. 262]. Значну частину коштів було зібрано у форматі діяльності УВФ [13, арк. 1]. Крім традиційного збору коштів (на Різдво та Пасху), відбувалися одно- та багаторазові збори на певні потреби [13, арк. 7; 17, арк. 11]. С. Куропась зауважував, що зібрані кошти були «непорушні», а відсотки з них надсилали лише на діяльність ОУН [13, арк. 11]. В особистому архіві С. Куропася збереглася грамота ПУН, якою його нагородили за фінансову підтримку фонду [34]. С. Куропась зазначає, що головним завданням ОУН у США та Канаді була допомога у визволенні України, а вищевказаний фонд мав стати матеріальним підґрунтям у визвольній справі [75, с. 357].

Для взаємодії відділів ОДВУ (до яких на місцях належали й відділи УЗХ та об'єднання молоді) [1, арк. 6], сформованих навколо Чикаго, було створено Окружну управу, першим і багатолітнім головою якої обрали С. Куропася [75, с. 58]. Крім політичної, ідеологічної та громадської роботи, організація проводила значну культурницьку діяльність. С. Куропась зауважує, що члени управи щороку організовували «Націоналістичні Дні», під час яких виступали театральні, музичні, хорові колективи, які засновали українці. У Чикаго відбувалася значна кількість вистав і концертів, що організовували саме члени ОДВУ. Крім того, С. Куропась пише, що також часто був змушений виконувати роль «пресового референта» – повідомляти в ЗМІ про майбутні заходи [75, с. 60]. Зауважимо, що головною метою діяльності ОДВУ у США була підтримка в боротьбі за незалежність України представників ОУН, що працювали на території материкової України, співпраця з українськими націоналістами, які перебували в інших країнах і мали ту саму ціль. Головними функціями організації у США було зібрання та об'єднання однодумців у єдину організацію,

інформування американських українців про стан речей щодо діяльності ОУН, вироблення певних позицій щодо політико-ідеологічних питань. Чи не найголовнішою функцією ОДВУ була фінансова підтримка ОУН та інших організацій. Відповідно, С. Куропась виступив одним із ініціаторів утворення ОДВУ в США та об'єднання значної кількості осіб, що дотримувалися тих самих поглядів та принципів, прописаних у статуті організації. Крім того, часто змушений був виконувати завдання та функції, що не входили до його обов'язків як члена ОДВУ. Проте, розуміючи потребу в зборі коштів, часто був ініціатором проведення різних культурних заходів, на яких і збирали пожертви.

Як активний діяч ОДВУ та українського націоналістичного руху в США, 1930 р. С. Куропась був кур'єром ОУН [34]. Він мав відвідати Європу та українські землі, маючи завдання налагодити контакти для обміну інформацією та фінансової допомоги [75, с. 50]. С. Куропась зауважує на складності таких дій через політику польської влади. Особи, звинувачені в такій діяльності, отримували терміни в Березі Картузькій. Ще одним завданням С. Куропася була передача коштів (ретельно прихованих у його одязі) для оплати роботи адвокатів тих членів ОУН, яких звинуватила польська влада [274, с. 2]. З певними труднощами С. Куропась виконав усі завдання й 1933 р. повернувся до США. Після поїздки, згадує С. Куропась, він зіткнувся з тим, що значна кількість діячів УВО вважала його польським шпигуном, оскільки всі знали, що він перебував у Польщі, проте лише кільком особам була відома мета його поїздки [75, с. 56-57]. Як наслідок, опоненти С. Куропася домоглися відкриття слідства. Слідчим був призначений О. Сенік-Грибівський, який згодом спростував усі звинувачення проти С. Куропася.

Зазначимо, що наступний візит до України С. Куропась здійснив через 33 роки – 1963 р. Тоді серед представників української діаспори відбувалася дискусія й існували протилежні погляди щодо візитів до СРСР. Певна частина закордонних українців стверджувала, що відвідини УРСР і візити радянських українців до інших країн, де проживає діаспора, – це лише спроба КДБ розколоти українців і знайти нову агентуру. Інша частина світового українства

вважала, що такі взаємні візити будуть корисними, адже зможуть показати українцям, які проживають в УРСР, що у світі існують демократичні цінності, права та свободи людини, і їх потрібно дотримуватися, як це роблять у багатьох країнах. Щодо питання візитів до УРСР, організації українців у світі виробляли власну позицію, видавали спеціальні документи, що регламентували це питання. Не стали винятком й емігрантські (українські) об'єднання у США. УККА висунув позицію щодо недоцільності та шкідливості таких поїздок, членів комітету, що не виконали цього розпорядження, відраховували з організації [47, с. 107].

Незважаючи на це рішення УККА, членом якого був С. Куропась, він не підкорився постанові й 1963 р. разом із сином Мироном поїхав до УРСР. Однією з причин було те, що члени самої організації не мали однаковості щодо цього питання. Конфронтація між членами комітету, що були представниками різних гілок ОУН – бандерівської та мельниківської, завадила ухвалити спільне рішення. У спогадах С. Куропась пише, що належав до тієї когорти, яка вважала такі візити позитивними. Ще одним важливим чинником, що сприяв поїздки, була давня обіцянка сину – «показати красу і велич рідного краю» [75, с. 108]. Крім того, на негативному ставленні до візитів в УРСР наголошували представники ОУН (б). С. Куропась, будучи мельниківцем, не поспішав виконувати рішення УККА. Розрізнена позиція мельниківців і бандерівців у США щодо питань візитів до УРСР спричинила чергове загострення стосунків між гілками ОУН. Зауважимо, що не лише С. Куропась не підтримав рішення УККА. Проти виступили представники не лише УНС, а й інших організацій – Р. Ільницький, Ю. Ревай, В. Бачинський, Я. Гайвас та ін. [47, с. 108].

Напередодні Другої світової війни, зауважує С. Куропась, до американських українців дійшли чутки про розкол у націоналістичному русі. Проте, стверджує він, українці США вірили, що справа далі не піде й усе владнається. Після закінчення війни, пише у спогадах С. Куропась, до США доходила інформація про становище в Україні, її участь у створенні ООН. Проте не було інформації щодо стану справ у націоналістичному русі [75, с. 91]. Таку

ситуацію можна пояснити значними протиріччями між керівниками організації, які окрім внутрішніх суперечностей, змушені були боротися із зовнішніми чинниками, що прагнули до ліквідації ОУН. Через деякий час по закінченні Другої світової війни до США прибув І. Білинський і повідомив членам ОДВУ про передачу влади «А. Мельником молодій генерації, яку очолив С. Бандера» [75, с. 92]. І. Білинський запропонував членам ОДВУ привітати новий провід українських націоналістів і долучитися до подальшої боротьби за незалежність України. С. Куропась зауважує, що члени організації мали значні сумніви та велику кількість питань щодо подальшої діяльності ОУН. С. Куропась висловив пропозицію зачекати комунікату А. Мельника, який би роз'яснив подальші дії членів ОДВУ [75, с. 93], проте такого документа не надіслали. Відтак, не отримавши офіційного документа про обрання нового керівника ПУН, С. Куропась та інші члени ОДВУ не визнали «передачу влади» С. Бандері [75, с. 93]. Згодом інформаційну лаку частково заповнили повідомлення членів ПУН, присутніх на засіданні крайових представників Західної Європи та Північної Америки (1939 р., Венеція) [389, с. 441]. Крім того, роз'яснили ситуацію в націоналістичному русі новоприбулі мігранти з Європи, переважна більшість з яких була прихильниками С. Бандери. С. Куропась зауважує, що частина членів ОДВУ визнала С. Бандеру провідником ОУН. Сам же С. Куропась залишився на ідейних позиціях представників ОУН (м) і розпочав свою діяльність із протидії функціонуванню ОУН (б) у США та за їх межами. Пізніше С. Куропась зауважить, що діяльність І. Білинського дуже шкодила представникам мельниківців у США. Останньому вдалося стати членом багатьох організацій, які створили українці, і працювати на користь ОУН (б) [75, с. 99]. 1969 р. С. Куропась був членом Великого збору ОУН, що відбувся в Лондоні. Разом із членами ОДВУ після з'їзду кілька днів перебував у Франції, переймаючи досвід місцевих мельниківців, ознайомлюючись із роботою їхніх періодичних видань [75, с. 113].

У роки Другої світової війни через звинувачення в колабораціонізмі почали перевіряти активних українців у США. 4 квітня 1941 р. секретар департаменту юстиції США доручив ФБР перевірити організації, які створили

українці, «виявити всіх провідників, членів і людей, охоплених цими організаціями... здобути копії статутів, правил, регламентів та інших документів, перечитати всі публікації, які видають організації...» [86, с. 263]. Не вдалося цього уникнути й С. Куропасю. На «прохання» агентів ФБР він був змушений надати для огляду свою кореспонденцію, книги, документи, газети. Як голова Окружної управи ОДВУ також був змушений їздити з агентами ФБР по домівках членів відділів ОДВУ, бути присутнім при вилученні в них вищеперелічених матеріалів. ФБР порушило справи проти УНС, ОДВУ, а також провідних діячів цих організацій [86, с. 362]. Такі дії з боку влади США, як зазначав С. Куропась, спричинили паніку та параліч українського життя [75, с. 69]. Багатолітній діяч УНС А. Драган зауважував, що нелегкі часи військових протистоянь дуже вдало використали «вороги» українців у США, комуністи та прокомуністично налаштовані організації, для дискредитації українців, а також різних організацій, зокрема й УНС [293, с. 110]. У пораднику членам ОУН (м), що мігрували до США після Другої світової війни, зазначено, що на початку 1940-х рр. певні особи, які представляли тогочасну владу, перебували в союзі з Москвою, виконуючи її завдання, робили все для дискредитації організації [12, арк. 28]. У документах ОДВУ зазначено, що після перевірки уряд відмовився від усіх звинувачень, проте це негативно вплинуло на ОДВУ, зменшивши її чисельно [9, арк. 6; 12, арк. 28]. У бюлетені ОДВУ повідомлено, що за цей період чисельність організації значно скоротилася й ОДВУ пережила найглибшу кризу та занепад [7, арк. 6].

За активну діяльність в ОДВУ С. Куропась неодноразово був нагороджений. У його особистому архіві в Дослідному центрі історії імміграції Міннесотського університету зберігається значна кількість грамот, які він отримав від відділів організації та центральної управи, а також медалі за внесок у розвиток ОДВУ. Відзначено багатолітню працю С. Куропася в громадсько-політичному житті та визвольному русі українців у США, високо оцінено його меценатську та організаторську діяльність [34]. На думку І. Кедріна, С. Куропась після смерті Є. Коновальця залишився «вірним таборі наступника

Євгена Коновальця на становищі голови ПУН-у полковника Андрія Мельника» і став співробітником, а згодом головним редактором 1958–1959 рр. [324, с. 2; 445, с. 20] та 1980–1983 рр. [445, с. 20] пресового органу ОДВУ «Самостійна Україна» в Чикаго.

Зауважимо, що роботу в журналістиці С. Куропась розпочав, ставши співзасновником газети «Нове Село», що виходила у Львові. Перебуваючи у Празі в таборі Німецьке Яблонне, С. Куропась був «редактором, адміністратором, репортером, касиром і навіть рисівником [художником. – Н. М.]» журналу «Голос Табору» [75, с. 110]. Наголосимо, що цей журнал, за твердженням дослідників, був однією з ланок підготовки інтернованого українського вояцтва до боротьби за українську державність у майбутньому [409; 418]. Будучи в Чикаго, С. Куропась в 1920–1930-ті рр. був членом редколегії та співредактором журналу «Україна» – першого українськомовного часопису в Чикаго, що видавав В. Сіменович [204, с. 15]. За журналістську діяльність у Чикаго С. Куропася назвали Нестором українських журналістів цього міста [439, с. 1]. Крім того, С. Куропась є автором численних статей у виданнях «Самостійна Україна», «Українське життя», «Нова Зоря», «Вісті Комбатанта», альманахах і календарях УНС, «Свобода», тривалий період вів авторську колонку «Чикагівська хроніка» (редактор «Свободи» А. Драган називає С. Куропася «деканом» співробітників часопису) [291, с. 41]. Звітуючи 1953 р., головний редактор «Свободи» Л. Мишуга наголосив, що приклад С. Куропася з багаторічним і безкоштовним написанням колонки «Чикагівська хроніка» надихнув багатьох членів УНС до подібної праці [57, с. 7]. А. Драган стверджує: якщо аналізувати матеріали «Свободи», то безперечно є те, що жоден інший матеріал «не викликає стільки признань і похвал, та критики і доган, як «Шикагівська Хроніка» С. Куропася» [290, с. 4].

Окрім активної діяльності в ОДВУ та націоналістичному русі, С. Куропась був також членом інших організацій та об'єднань українців у США, зокрема головою відділу ОбВУА – найбільшої української комбатантської організації в США. ОбВУА утворено 1949 р. шляхом злиття кількох організацій, що

представляли українські військові організації та формації. Зі статуту організації випливає, що засадничою основою членства була мета досягнення незалежності Україною, незважаючи, у якій армії воювала особа [54, с. 2].

Дбаючи про виконання першого пункту статуту ОБВУА, який обумовлював «плекання української військово-історичної традиції» [103], С. Куропась часто був співорганізатором різних роду, вечорів пам'яті та інших заходів, що мали, по-перше, культурно-просвітницький характер, по-друге, збір коштів на різні потреби. Здебільшого зібрані гроші надсилали до України для підтримки лікарень і шпиталів, публікації певних періодичних видань. Згодом С. Куропась був нагороджений відзнакою Головної управи ОБВУА за діяльність в організації та участь у визвольній боротьбі у 1917–1921 рр. [34]. 11 травня 1929 р. на III Стрілецькому з'їзді С. Куропася було нагороджено Пропам'ятною відзнакою УГА [264, с. 150-151]. 11 жовтня 1931 р. С. Куропась був співорганізатором і промовцем на вечорі пам'яті Ю. Головінського, О. Бесараб, Гр. Пісецького. Він ознайомив присутніх із біографіями діячів та їхньою боротьбою проти польської влади, також закликав до продовження боротьби. По закінченню зустрічі було зібрано матеріальну допомогу, що була передана «до рідного краю» [98, с. 3]. Зауважимо, що С. Куропась часто виступав у ролі промовця на різних заходах, що влаштовували УНС, ОДВУ, УЗХ та ін. Сучасники відзначали талант С. Куропася до вести церемонії. За цю здібність він отримав прізвисько «МС» – майстер церемонії, або «Боб Хоуп» (американський актор, теле- та радіоведучий, який 18 разів вів церемонію вручення премії «Оскар») [11, арк. 13; 59; 235-236].

С. Куропась був членом УККА – організації, діяльність якої була спрямована на поширення інформації про українців США, допомогу здобуттю незалежності України та підтримку добробуту українців. Загалом, як зауважують дослідники, УККА – це координатором культурно-освітніх і соціальних програм української діаспори [367, с. 94]. У цій організації С. Куропась продовжував активно працював в культурницькій царині, допомагати українським мігрантам, що прибували до США з ДіПі таборів, зборати кошти на різні потреби. 1 лютого

1961 р. УККА нагородив С. Куропася за багатолітню діяльність, спрямовану на розвиток УККА, підтримку його фінансових акцій і внесок у визвольну боротьбу українського народу [34].

Упродовж 1922–1940 рр. діяло Об'єднання українських організацій в Америці. В його рамках, зауважував С. Куропась, працювали УНС та ОДВУ, влаштовуючи «імпрези, віча та сходини», а отримані кошти спрямовували до «рідного краю» [75, с. 71]. На зміну Об'єднанню українських організацій в Америці була утворена ЛАУП, активним членом якої став С. Куропась. Окрім політичної діяльності, організація в 1941–1945 рр. забезпечувала солдат ліками, одягом і продуктами [265, с. 42]. У лютому 1949 р. С. Куропася переобрали заступником голови ЛАУП [295, с. 3]. С. Куропась також був секретарем УККА, членом Ради директорів та Резолюційної комісії створеного пізніше ЗУАДК. Усі ці організації були створені для допомоги українцям у США та подекуди в інших країнах. С. Куропась зазначає, що окрім політичної діяльності, об'єднання дбали про забезпечення американських солдатів, які брали участь у Другій світовій війні: збирали кошти на потреби військових, передавали продукти харчування та медикаменти, після закінчення війни проводили «переселенчу акцію» [75, с. 72]. Зауважимо, що С. Куропась часто виступав жертводавцем акцій зі збору коштів, що свідчить про його щедрість, бажання допомогти. Характер таких зборів був широким: допомога в облаштуванні побуту українцям у США, організація культурних заходів, будівництво пам'ятників, церков та ін., видання книг і журналів [34].

Після завершення Другої світової війни, пише С. Куропась, американські українці «мали новий клопіт»: зустріч і облаштування життя новоприбулих українців із таборів для «переміщених осіб» у Європі. Цікавий той факт, констатує С. Куропась, що з прибуттям нової хвилі емігрантів «довоєнна еміграція чекала зміни варті» [75, с. 98]. Проте, як він зазначає, нова еміграція була «розполітикованою» і коли «вбралась в пір'я» поширився розкол «американської України», почали виникати все нові організації, які не співпрацювали, а боролися одна проти одної [75, с. 99]. Зважаючи на ті факти,

що новоприбулі мігранти представляли різні політико-ідеологічні течії, ситуація, що склалася, деякою мірою була закономірною. В. Трощинський зазначає, що новоприбулі емігранти лише частково влилися в наявні організації американських українців, часто формувалися окремі відділення в уже чинних організаціях чи утворювалися нові [432, с. 55]. Це, на думку дослідника, свідчить, що в українському суспільстві існувала поляризація та розрізненість, що виявлялося у формуванні «паралельних громадських та політичних організацій» [432, с. 57].

Проте найбільше С. Куропась зміг зробити як член УНС, яким став одразу по прибуттю до США. УНС був тією організацією, яка, трансформувавшись із братських допомогових організацій, які очолювали священники, змогла вийти на новий рівень і згуртувати свідомих українців, які проживали у США. Союз позиціював себе найбільшою організацією українських мігрантів, що має значну кількість членів і найбільше фінансове забезпечення [112, с. 42]. Організація будується на засадах добровільного членства, матеріальною основою її функціонування є членські внески.

Після 10 років членства в союзі на 19 Конвенції (з'їзді) УНС 1937 р. С. Куропася вперше обрали до уряду, що керував організацією. Від 1937 р. й до кінця життя С. Куропась залишався одним із головних урядовців УНС. З 1937 р. по 1960 р. він був членом Головної контрольної комісії, яка разом із Головним виконавчим комітетом і Головною радою формувала уряд УНС, що керував організацією між скликанням головного органу союзу – конвенції, яка відбувається кожні чотири роки. На посаді головного контролера та члена Головної контрольної комісії С. Куропась перебував до 1960 р. (за статутом УНС, до обов'язків цієї комісії входило: контроль ведення документації організації, пов'язаної з документообігом, фінансовими справами; перевірка майна УНС; ведення слідства в разі виникнення спірних ситуацій) [112, с. 89]. З 1961 р. С. Куропась обіймає пост заступника Головного президента УНС, з 1970 р. стає почесним членом союзу. С. Куропась надавав великого значення

діяльності УНС. Він писав: «без відділів УНСоюзу в ЗСА і в Канаді була б велика порожнеча в українському житті» [77, с. 52].

Окрім виконання своїх обов'язків, належних за статутом організації, С. Куропась реалізовував окремі напрями праці в УНС. За *соціальним напрямом* С. Куропась працював над покращенням умов життя та побуту українців у США. Після закінчення Другої світової війни родина Куропасів надала притулок (у своєму будинку) близько сотні переміщених осіб. За таку діяльність українська громада Чикаго нагородила С. Куропася, назвавши «людиною року» [34]. Коли С. Куропась намагався владнати потреби в житлі, роботі переміщених осіб, А. Куропась налагоджувала їхній побут [171, р. 7]. А. Драган, аналізуючи діяльність ЗУАДК, який спільно з УНС дбав про новоприбулих українців, наголошує, що С. Куропась був одним із провідних діячів, що опікувався українцями, які прибули до США після Другої світової війни [289, с. 118]. Ці факти свідчать про безкорисливість та, певною мірою, самопожертву й альтруїзм С. Куропася і членів його родини.

В *організаційному напрямі* С. Куропась вів підготовчу роботу зі створення осередків УНС у місцях компактного проживання українців. За безпосередньої участі С. Куропася в Чикаго були створені 393-й, 398-й, 415-й, 423-й, 428-й, 452-й відділи УНС та відділи УНС у містах Джоліет (Joliet), Іллінойс; Гері (Gary) і Савт Бенд (South Bend), Індіана; Сент Луїз (St. Louis), Міссурі (Missouri), Нілсвіл (Neilsville), Вісконсин та ін. [274, с. 11].

Зауважимо, що попри збільшення кількості відділів УНС стикався із проблемою залучення нових членів до союзу. Головний урядовець організації Д. Галичин зауважує, що УНС пережив низку хвиль кількісного зменшення, проте завдяки вмільй діяльності його урядовців зміг продовжувати свою діяльність і примножувати кількість членів організації [269, с. 13]. Поряд із розбудовою мережі УНС на місцях С. Куропась прагнув і до чисельного збільшення його членів, вважаючи УНС провідним серед організацій українців у США. Підкреслимо, що С. Куропасю вдалося збільшити кількість членів УНС у Чикаго із 1 700 до 10 000 осіб [34]. Звітуючи перед членами УНС 1938 р.,

С. Куропась зауважив, що найбільшою потребою союзу є приєднання нових членів. Він запропонував запровадити на місцях постійних посадовців, які б дбали лише про чисельне зростання УНС [53, с. 11]. Згідно зі звітом С. Куропася за 1940 р., крім обов'язків головного контролера УНС, він зауважує, що був співведучим програм на місцевому радіо, що виходили з певною періодичністю упродовж восьми тижнів й мали на меті ознайомити мешканців Чикаго з діяльністю УНС [56, с. 15]. Головною ціллю такої роботи було залучити ширше коло осіб до членства в союзі. У звіті 1943 р. С. Куропась указує, що діяльність щодо розбудови УНС відійшла на другий план, а всі зусилля діячів УНС спрямовані на мобілізацію української громади у США для збору коштів на допомогу у військових діях [104, с. 13]. Облаштувавши українців, що прибули до США після Другої світової війни, С. Куропась повернувся до діяльності щодо чисельного збільшення УНС. Уже на кінець 1950 р. С. Куропасю вдалося залучити значну кількість осіб до участі в союзі, приєднавши їх до 221-го відділу союзу в Чикаго, членом якого він був. Підтвердження цьому факту знаходимо в публікації у «Свободі». У статті зазначено, що станом на 1950 р. найбільшим за кількістю членів є вищезгаданий відділ УНС (із 1794 членами) [114, с. 1]. Пишучи про функціонування союзу, Я. Падох зауважує, що, аналізуючи діяльність членів організації щодо її кількісного збільшення, у період січня-червня 1957 р. абсолютним лідером у такій роботі став С. Куропась [496, р. 3]. Однак на досягнутому С. Куропась не зупинився й надалі розширював союз. Звітуючи як головний контролер УНС за 1960 р., С. Куропась зауважив, що для розбудови мережі УНС не лише в Чикаго та прилеглих околицях, а й в інших населених пунктах США, він ініціював проведення «Конференції УНСоюзу на вершинах», що була організована в Клівленді [105, с. 4].

Фінансовий напрям – допомога та сприяння у створенні фінансових організацій (плт,skmijuj більшості – кредитних спілок), головними завданнями яких була фінансова підтримка українців США. 1956 р. С. Куропась із українцями Чикаго заснували кредитну спілку «Самопоміч» («Selfreliance») [188, р. 5]. Згодом спілка стала досить потужною, вийшовши за межі міста й

отримавши статус федеральної [367, с. 91]. Зауважимо, що спілка була значним фінансовим підґрунтям для діяльності українців Чикаго, за надані нею кошти проводилб значне частине мистецьких заходів. Також на кошти спілки був придбаний маєток, що згодом переобладнали під дитячий табір, де виховували дітей українців на засадах поваги до українських та американських традицій [34].

У межах *культурницького напрямку* С. Куропась опікувався розвитком культури американських українців, підтримуючи діяльність музеїв, виставок, музичних і театральних колективів. Спільно з І. Бараном та К. Доманчук-Баран С. Куропась організував виступ Соломії Крушельницької в Чикаго, який відбувся 29 квітня 1928 р. в межах концертного турне по містах США та Канади [335]. За фінансової підтримки подружжя Кочанів С. Куропась організував 2 лютого 1930 р. виступ бандуриста Василя Ємця. Він зауважує, що це був перший виступ бандуриста «за океаном» [64, с. 3; 75, с. 60-61; 82, с. 133], і пише, що знав В. Ємця ще з часу навчання в Празі, а його зусиллями постала перша капела бандуристів у цьому місті [82, с. 132]. Зауважимо, що така активність С. Куропася в культурній сфері була для нього доленосною. 1931 р. С. Куропась став організатором «Балу преси», де познайомився з Антоніною Мигаль, яка згодом стала його дружиною.

Антоніна (Антуанета) Ірина (Мигаль) Куропась народилася 6 лютого 1911 р. у Винниках (передмістя Львова) [226, р. 24]. Ще підлітком стала членом УВО, у будинку її сім'ї не раз знаходили притулок члени організації [171, р. 7]. Побоюючись арешту, 1929 р. вона з родиною переїхала до Чикаго, де вже мешкав її батько, що виїхав туди незадовго після народження доньки [75, с. 9; 171, р. 7; 226, р. 25]. М. Куропась згадує, що, зважаючи на зайнятість батька, який вільний від роботи час здебільшого присвячував справам розвитку ОДВУ та УНС, мама взяла на себе всі домашні клопоти та виховання дітей (М. Куропась має сестру Віру Куропась-Гоевич). А. Куропась також була активним членом чиказького відділу УЗХ [171, р. 7]. С. Куропась спільними зусиллями з УЗХ неодноразово був організатором культурного заходу «День

жінки», де відзначали внесок жінок української громади в її розвиток; здебільшого на таких заходах також збирали кошти на певні потреби (організація культурних заходів, публікація друкованих видань, фінансова підтримка ОУН та інших українських організацій).

На один із таких заходів як головного промовця С. Куропась запросив о. Олексія Пелипенка. Автор спогадів згадує, що йому тоді й на думку не спадало, що цей священик прибув до Чикаго, щоб «розшифрувати» німецьку організацію «Бунд», служив у розвідках Німеччини, СРСР та США [75, с. 81]. Про цей випадок С. Куропась пише, що одного недільного ранку йому зателефонував чоловік, представився священиком з Аргентини і сказав, що йому рекомендували С. Куропася, як людину, яка може допомогти влаштуватися в Чикаго. Певний час вагаючись, С. Куропась не міг знехтувати проханням про допомогу [75, с. 336]. У підсумку він допоміг знайти помешкання й роботу синові священика, познайомив його з діячами УНС в Чикаго, місцевими священиками та громадою. Через певний час священика заарештувало ФБР. З'явившись він пояснив, що від нього вимагали пояснень як від прибулого з Аргентини, яка співпрацювала з німцями в роки війни. С. Куропась зауважує, що він зробив висновок, що О. Пелипенко був тоді на службі в німецькій розвідці, а згодом перейшов на службу розвідки США. Доказом співпраці О. Пелипенка із ФБР США є його свідчення на судовому процесі проти керівників Всеросійської фашистської організації у США та інших організацій [317]. С. Куропась пише, щоб відпрацювати кошти, сплачені за перебування в США американською владою, О. Пелипенко мав намір розсекретити німецьку організацію «Бунд», що мала у США широку мережу відділів, проте цього не зробив [75, с. 338-339]. Через певний час цю організацію викрило ФБР. С. Куропась зауважує, що, перечекавши, О. Пелипенко почав друкувати в газетах «викривальні» статті про діяльність «Бунду» (за одне слово отримував платню – 7 центів) [75, с. 338]. В одному з чисел «Daily Times», згадує С. Куропась, він прочитав статтю про співпрацю гетьманських організацій та О. Шаповала (з яким він особисто познайомив О. Пелипенка на чергових зборах) з «Бундом». У спогадах

С. Куропася натрапляємо на інформацію, що ця ситуація спричинила автору значний психологічний дискомфорт. С. Куропась пише, що боявся, що через свою необережність принесе шкоду організації та її провідним діячам. Зі вступом США в Другу світову війну О. Пелипенко дещо призупинив свою діяльність. Через кілька років, пише С. Куропась, він випадково знову зустрівся з О. Пелипенком. За свідченнями С. Куропася, О. Пелипенко при цій зустрічі сказав, що має список діячів УНС, які мають бути заарештовані, і попросив грошей за те, щоб ім'я С. Куропася зникло з того списку. Проте С. Куропась відмовився, зауваживши, що нічого протизаконного не вчиняв [75, с. 340]. Підкреслимо, що священник не оприлюднював матеріалів стосовно С. Куропася та його діяльності.

Багато часу та зусиль С. Куропась було віддав для підготовки до Світової виставки в Чикаго, що відбулася 1933 р. й стала непересічною подією в житті української громади у США. Досліджуючи тогочасні періодичні видання українців США, чітко простежуємо велике бажання українців, що мешкали в цій країні, мати окремий виставковий павільйон на Світовій виставці. Провідною темою публікацій був заклик до українців на підтримати такі прагнення. І, як наслідок, отримавши бажаний дозвіл від уповноважених владних структур та організаторів заходу, українці отримали право на окрему участь, незважаючи на те, що Україна перебувала у складі Радянського Союзу.

Для підготовки та організації участі українців у виставці була створена спеціальна корпорація – Century of Progress Ukrainian Worlds fair Exhibit Inc., секретарем якої був С. Куропась. Підготовча робота тривала 2 роки. С. Куропась зауважує, що на корпорацію було покладено два головні завдання: отримати дозвіл участі України у виставці як окремої держави та знайти необхідну суму грошей [83, с. 5]. Він зазначає, що корпорація зіткнулася з труднощами: протест російського та польського послів, які наголошували, що Україна не є самостійною державою і не має права на окремий павільйон на виставці. С. Куропась пише, що організованій корпорації, а особливо її голові В. Сіменовичу, вдалося досягти поставлених цілей. Українцям виділили окремий

павільйон, на якому було поміщено синьо-жовтий стяг [75, с. 61]. М. Климчак зазначає, що С. Куропась, виконуючи обов'язки секретаря корпорації, розіслав тисячі звернень до громадян про фінансову підтримку проекту [327]. З цього приводу також маємо твердження М. Куропася. Він пише, що чи не найперша рекомендація Головному уряду УНС була опублікована у «Свободі», її автором був С. Куропась, який наголошував на потребі провести конвенцію УНС не в Детройті (як це було заплановано), а в Чикаго. С. Куропась уважав, що проведення конвенції в цьому місті надало б членам УНС можливість взяти участь у двох історичних подіях – конвенції та Світовій виставці [86, с. 296]. М. Куропась зауважує, що це вперше в історії української нації українцям надали можливість окремо брати участь у виставці, розробити власну програму, мати власний виставковий павільйон [226, р. 101]. На вагомості цієї події наголошував і В. Галич [471, р. 89].

С. Куропась також був головою Комітету побудови пам'ятника Т. Шевченку в Чикаго. В листопаді 1948 р. він організував у Чикаго святкування 30-річчя 1 листопада (відзначення т. зв. Листопадового чину – повстання українців проти влади Австро-Угорської імперії та встановлення Української Держави, що згодом стала називатися ЗУНР). Було зібрано кошти, які рівними частинами були розділені на побудову пам'ятника Т. Шевченку в Чикаго та діяльність УККА в Нью Йорку [69, с. 3]. Загалом С. Куропась у своїх публічних виступах постійно наголошував на важливості культурницької діяльності як об'єднувального чинника. Періодично він публікував статті із закликами до такої роботи.

Важливою стала діяльність С. Куропася, спрямована на досягнення окремої участі Української РСР від загальносоюзної збірної на Олімпійських іграх. Починаючи з 1950-х рр., серед української діаспори набуває поширення рух на відокремлення спортсменів союзних республік від загальносоюзної збірної та надання права республікам СРСР самостійного представництва на олімпійських іграх. Було скоординовано роботу ЗМІ, які опублікували низку статей на підтримку такої діяльності. Як підсумок, 1956 р. розпочинає роботу

Український олімпійський комітет за кордоном (першопочаткова назва організації – Світовий комітет для справ спорту) [253, с. 9; 349, с. 310]. Вагомим досягненням комітету й усіх, хто допомагав у його роботі, стало те, що на міжнародному рівні президент МОК оприлюднив заяву проте те, що УРСР, як член ООН, має право на окрему делегацію спортсменів на Олімпійських іграх [253, с. 9]. 1960 р. Український олімпійський комітетом за кордоном відзначив С. Куропася за внесок в Український олімпійський рух і допомогу в акції досягнення самостійної участі українських спортсменів в Олімпійських іграх [34].

1968 р. Громадський комітетом (головою якого був С. Куропась) у Чикаго провів заходи з відзначення 50-річчя прийняття Четвертого Універсалу [261, с. 1]. Зі звіту заступника головного передсідника за 1969 р. бачимо, що С. Куропась брав участь в організації Андріївського вечора 423-го відділу УНС в Чикаго, підготував до постановки виставу-оперу «Анна Ярославна», що мала значний успіх у публіки та принесла чималий дохід [106, с. 7]. Наголосимо на тому, що цей перелік не вичерпний. С. Куропась організував і координував кількасот культурних заходів, проведених під опікою УНС та його відділів на місцях, щоб консолідувати українців у США. До цього ж напряму зараховуємо підтримку С. Куропасем функціонування читалень та шкіл, що виражалася в фінансовій, організаційній та інформаційній допомозі, де охочі могли ознайомлюватися із творами класиків української літератури.

Окремим напрямом також варто виділити *підтримку діяльності молодіжних організацій*. 1969 р. С. Куропась став головою Товариства опіки над молоддю (Чикаго), метою якого була організаційна та фінансова підтримка проведення патріотично-виховних заходів для дітей [338, с. 3]. С. Куропась став одним із перших жертводавців на діяльність МУН та публікацію видань.

В окремий напрям варто виділити *допомогу С. Куропася у видавничій справі*: сприяння у публікації різних видань – від брошур до наукової літератури. Як член 2-го відділу ОДВУ, що керував роботою Української видавничої спілки (Чикаго) [456, с. 3], С. Куропась був ініціатором створення та багатолітнім

головою Управи української видавничої спілки (заснована 1956 р.), що видавала журнал «Самостійна Україна» [34; 74, с. 3; 403, с. 2]. Зауважимо, що за вдалого керівництва С. Куропасю з допомогою інших членів окружної управи ОДВУ в Чикаго вдалося перетворити Українську видавничу спілку в прибуткове підприємство. У звіті річних зборів спілки її очільники констатували, що видрукували всі видання й виконали покладені завдання, а також заробили значну суму грошей, які будуть передані на розвиток ОДВУ [6, арк. 1]. Із досвіду видавничої справи та численних дописів у періодичних виданнях С. Куропась намагався донести керівництву ОДВУ, УНС та інших організацій надзвичайну важливість ЗМІ та різних видань у справі поширення інформації про Україну та організації американських українців. Він неодноразово надсилав звернення до вищевказаних об'єднань, які зачитували їх на засіданнях і з'їздах. У таких зверненнях С. Куропась висловлював конкретні пропозиції щодо змісту та тематичного спрямування публікацій у періодичних виданнях, їхньої кількості, графічного оформлення та ін. [4, арк. 48, 51, 79].

Наголосимо, що С. Куропась, як представник керівництва УНС, сприяв публікуванню «Історичного атласу України», який видало Українське історичне товариство. Описуючи справу видання цієї праці, автор статті «Як ми стоїмо з мапами» («Лис Микита», 6 червня 1978 р.) зауважує, що С. Куропась, який був членом керівництва УНС, підтримує публікацію атласу. Виданню цієї книги передували значні перешкоди, найбільш важливим було питання фінансування [237, с. 452]. Для вирішення цієї проблеми 1977 р. було створено Допомоговий комітет, який очолив С. Куропась. Завданням комітету було зібрати кошти на видання «Історичного атласу України». А. Атаманенко зауважує, що комітет організаційно не був пов'язаний з УІТ, але УНС погодився надавати фінансову допомогу для видання «Історичного атласу України» і збирав переважно безвідсоткові позички на видання, які мали бути повернені позичальникам після виходу книги і її продажу [237, с. 454]. Дослідниця зазначає, що згідно з установчими документами УІТ не могло брати позичок, тому комітет, який очолив С. Куропась, відіграв позитивну роль у процесі збору коштів; крім того,

С. Куропась пожертвував 1000 доларів для цієї справи [237, с. 454]. У підсумку, комітету вдалося зібрати достатньо коштів на видання, і книгу опублікували [237, с. 458].

Необхідно підкреслити, що громадська, політична і культурницька діяльність С. Куропася тісно перепліталися. Він вміло поєднував роботу в ОДВУ, УНС, УККА та ін. з працею в місцевих осередках цих організацій, охоплюючи кілька рівнів функціонування організацій американських українців. Крім того, водночас С. Куропась дбав про забезпечення родини, працюючи на різних фабриках, підприємствах. З віком С. Куропась дещо зменшив активність у громадсько-політичній, культурницькій і публіцистичній роботі. Проте як почесний член УНС та інших організацій брав участь у засіданнях їхніх керівних органів, надаючи дієві поради щодо подальшої діяльності. Він вів активну роботу на «Союзівці», яка виконувала функції українського культурного центру, що був утворений при УНС і мав на меті сприяти збереженню та поширенню української культури, слугував платформою для організації дитячих таборів, фестивалів, семінарів, мистецьких заходів. Провідний діяч УНС А. Драган створення та діяльність «Союзівки» відносить до найбільш вагомої події, що здійснив УНС післявоєнного періоду [289, с. 135]. С. Куропась надавав «Союзівці» великого значення, оскільки вважав, що в її діяльності американські українці старшого віку, що відійшли від справ політичних, можуть утілювати громадські та культурні проекти, передавати знання молоді. Він був головою Комісії для старших членів при Головному уряді УНС [75, с. 146]. С. Куропась виступив організатором першого з'їзду 1–3 листопада 1975 р., співорганізатором 2-го (19-24 вересня 1976 р.), 3-го (30 травня – 3 червня 1977 р.) та інших з'їздів емеритів-сеньйорів [пенсіонерів. – Н. М.]. 1981 р. С. Куропась став членом Комісії преси і публічних зв'язків УНС та Комісії для старших віком союзівців (до складу якої входять всі почесні члени Головного уряду УНС) [121, р. 3].

Варто зауважити, що С. Куропась брав участь у роботі всіх вищеперелічених організацій та об'єднань на безоплатній основі. Як і значна кількість представників української громади США, він був ентузіастом своєї

справи. Засоби для життя та забезпечення потреб родини С. Куропась отримували щоденною працею (спочатку на підприємствах, згодом – із невеликого власного бізнесу).

Наголосимо, що С. Куропась, будучи в Америці, підтримував контакти з організаціями, що діяли, починаючи з 1900-х рр. на території Західної України: був членом Українського технічного товариства, Спільки агрономів; отримували «Вістник» від Д. Донцова, за яким робили доповіді членам ОДВУ, був кореспондентом газети «Сільський Господар», у якій розміщував статті про сільське господарство в Америці [75, с. 77]. Після свого від'їзду до США 1927 р. С. Куропась відвідував «рідні землі», як він називав Україну, двічі. Однак уболівання за українців, що залишилися на Батьківщині, простежуємо в діяльності та публіцистиці С. Куропася.

Детальніше охарактеризувати політико-ідеологічні погляди С. Куропася можна, проаналізувавши перелік книг, що були передані разом із його документами до Дослідного центру історії імміграції Міннесотського університету й увійшли до книжкових фондів центру. За наданим авторці списком чітко простежуємо відданість С. Куропася справі здобуття незалежності Україною, а також належність до мельниківської частини ОУН. Авторами книг з особистої бібліотеки С. Куропася є українські громадські діячі, переважна більшість із яких через свої переконання опинилися на еміграції. Значна кількість книг присвячена історії та діяльності УПА, УВО, ОУН. Серед них є художні видання, документи та спогади учасників вищеназваних організацій, твори ідейних натхненників українського націоналізму, праці з історії України. Переважна більшість цих видань стосується до історії створення та діяльності ОУН. Серед особистих документів С. Куропася також зберіг певні періодичні видання. Значна їх частина – друковані органи ОУН. 3-поміж цих видань другу за кількістю групу становлять газети та журнали, які видавала українська громада Чикаго.

На основі аналізу біографічних даних і всебічного дослідження діяльності С. Куропася можемо констатувати, що за роки свого життя у США він був

активним у політичній, громадській, культурній сферах, дбав про покращення життя українців у США, підтримку в боротьбі за здобуття незалежності України. Здобувши з ранніх років любов до України, він зумів зберегти український патріотизм, будучи мешканцем табору для інтернованих осіб, Праги, ставши громадянином США.

За свої заслуги С. Куропась неодноразово був нагороджений. Родина Куропасів кілька разів удостоювалася звання зразкової серед українських родин США, а сам С. Куропась одержав Шевченківську нагороду Волі, у грамоті якої зазначено: «Брав участь у визвольній боротьбі в рядах Української Армії, Української Військової Організації і ОУН під проводом полковника Є. Коновальця. Брав участь на виконавчих позиціях ОДВУ, УНС, УККА і ЗУАДК протягом 40 років» [75, с. 99]. Цю відзнаку С. Куропасю вручили 7 жовтня 1972 р. під час роботи 11 конгресу українців Америки [34].

Помер Степан Куропась 11 серпня 2001 р. на 101-му році життя [102, с. 1]. Він присвятив своє життя Україні та українцям, зумівши передати любов і бажання підтримки українців у США й поза їх межами молодшим поколінням своєї родини.

2.2. Публіцистична спадщина С. Куропася

Публіцистика представників родини Куропасів має для дослідника подвійне значення. З одного боку, вона важливе джерело для розуміння пріоритетів Степана та Мирона Куропасів у громадсько-політичній і культурницькій роботі, їхнього бачення та трактування актуальних проблем життя громади. Саме під час аналізу публіцистики можна відстежити їхні ідеологічні переконання, політичні вподобання, оцінки та ставлення до певних знакових подій і процесів. Водночас, незважаючи на суб'єктивний характер публікацій, вони є своєрідним джерелом для вивчення суспільно-політичної ситуації в українській громаді США, подієвого контексту її функціонування, інформації про видатних представників, знакові громадські, культурні та інші організації тощо.

Тематичне спрямування статей С. Куропася (проаналізовано публікації за 1927–2001 рр.) в періодичних виданнях охоплює сфери політичного, ідеологічного, економічного, соціального, культурного життя. Роботи С. Куропася опубліковано у виданнях «Свобода», «Самостійна Україна», «Українське життя», «Українське слово», «Нова Зоря», «Вісті Комбатанта», альманахах і календарях УНС. Наголосимо, що вищевказані газети та журнали були (подекуди й залишаються) друкованими органами організацій, які створили американські українці, а також представники ОУН (м).

У «Свободі», альманахах і календарях УНС С. Куропась публікував, переважно статті, що висвітлювали життя українців у США, діяльність УНС, інших організацій та їхніх осередків. У газетах «Самостійна Україна», «Українське життя», «Українське слово», «Нова Зоря» він друкував статті, що здебільшого стосувалися ідеологічної боротьби між мельниківцями та бандерівцями у США. Загалом, статті С. Куропася присвячені історії переселення мігрантів з українських земель до США, діяльності УНС та його відділів, висвітленню культурного, духовного, економічного та політичного життя української громади США та ролі певних громадських, культурних, політичних діячів (Додаток А).

У дисертації статті С. Куропася проаналізовано й поділено за тематикою, щоб визначити кількісну (відсоткову) перевагу певної проблематики. Серед залучених до аналізу публікацій (418 позицій) більшість можна охарактеризувати як *рефлексійні*. До цієї групи належать роздуми та спогади автора, що мають автобіографічний характер, але містять загальні погляди С. Куропася на ситуацію в українській громаді та певні події, згадки про подорожі. В одній зі статей в «Українському житті» він, висвітлюючи діяльність українських інституцій у США, відкриває читачеві своє бачення щодо визначальних чинників, що «створять життя, унапрямують політику, виховують народ», наголошуючи, що в упорядкованій державі чи суспільстві їх три – церква, преса та школа [75, с. 463]. В аналізованих публікаціях С. Куропась висловлює свої думки щодо організації держави, ролі суспільства, зокрема й

мігрантів у ній, прогнозує майбутнє, уміщає роздуми про роль церкви, культурної роботи у функціюванні громадянського суспільства та ін.

Другу за кількістю групу публікацій становлять статті, присвячені історії створення та діяльності УНС, його осередків і дочірніх організацій. Як провідний діяч УНС, С. Куропась «зсередини» бачив процеси, що відбувалися в союзі та житті українських американців загалом, тому його публікації, які мали й аналітичний складник, своєрідно доповнюють історію організації.

УНС був тією організацією, що гуртувала навколо себе українських мігрантів, організовуючи їхнє життя в іншій країні, об'єднуючи українців на місцях для досягнення спільних цілей: облаштування гідного життя у США та допомоги в боротьбі за незалежність (згодом розбудова демократії) України. У підручнику для урядовців УНС, який опублікував один із його активістів Д. Галичин, головною ціллю організації визначено об'єднання всіх українців, що проживають в Америці [53, с. 5]. С. Куропась наголошував, що успіх УНС був зумовлений вдалим керівництвом на початках діяльності організації [72, с. 76]. Він зауважував, що від створення союз вибрав правильну тактику дій: видання газети «Свобода», що поступово «робила з русинів українців», відкриття шкіл і ліквідацію неграмотності, пізніше – заснування закладів, що давали вищу освіту. Автор статей констатував, що це був добрий ґрунт для підготовки «нових інтелігентів», які визначали діяльність УНС. Підкреслимо, що з розвитком організації її керівників, які здебільшого були священниками, замінили не пов'язані з церквою особи, що мали вищу освіту й уособлювали представників іншої генерації емігрантів.

Щоб підтримати ріст і розвиток організації, керівництво УНС було змушене активно пропагувати його ідеї серед українських емігрантів, а також іншого населення США. Маючи за мету створити незалежну Українську державу та залучити до її реалізації якомога ширшого кола осіб, УНС різними способами поширював інформацію про свою діяльність. С. Куропась зазначає, що завжди у функціюванні УНС це було одним із пріоритетних завдань. Цю

думку підтверджують численні статті урядовців УНС, опубліковані в альманахах союзу.

Завдяки активній пропагандистській роботі в УНС переважно відбувався приріст членів. Незважаючи на зменшення чисельності організації в час депресії в США (1930–1935 рр.), що відзначає Д. Галичин [53, с. 34], уже на 19 Конвенції УНС (1936 р.) вдалося подолати кризу. За даними Я. Падоха, після конвенції урядовці констатували збільшення членів УНС до 30 335 осіб [378, с. 66–67]. Подібні кризи зменшення членства, пов'язані з різними причинами, УНС за свою історію переживав кілька разів. С. Куропась аналізував проблему і пропонував шляхи її розв'язання. Під час однієї з таких криз у статті в газеті «Свобода» за 1981 р. він наголосив, що потрібні реформи в Союзі, бо тоді знову значно знизилася кількість відділів УНС і членів організації. С. Куропась пов'язував це зі смертю «старих союзовців», зазначивши, що в результаті УНС залишився також без кваліфікованих управлінців і фінансистів [72, с. 77]. Другим наслідком зменшення чисельності членів УНС стала фінансова криза організації, яка розпочалася в 1980-х рр. Такий стан речей був закономірним, адже основою фінансового існування організації були членські внески. Із чисельним зменшенням осіб, які були у складі УНС, зменшилися фінансові надходження. Описуючи фінансову кризу УНС, С. Куропась уважав обґрунтованим рішення щодо збільшення плати за членство в організації та ін. Так, наприклад, рішення 30 Конвенції УНС щодо збільшення вартості передплати газети «Свобода» (з 7,8 до 15 доларів на рік) він називає розумним, зважаючи на ріст цін на товари та послуги [81, с. 5]. У статті, присвяченій 110-літтю із дня заснування УНС, С. Качарай (теперішній голова союзу) зауважує, що всі реформи, проведені в УНС, були на часі й у підсумку сприяли його розбудові [321, с. 23]. Будучи багаторічним членом Головної контрольної комісії, С. Куропась був добре обізнаний із фінансуванням в організації й намагався запропонувати рішення, які дали б змогу УНС подолати фінансові труднощі. Його статті цілком відповідають традиції публікацій у головному друкованому органі УНС – «Свободі», де трапляються роботи провідних діячів організації: А. Драгана,

М. Куропася, Я. Падоха, І. Флиса та ін., у яких автори пропонують шляхи подолання цієї проблеми.

Щоб залучити ширше коло осіб до організації, наголошує у статтях С. Куропась, було частково профінансовано видання англomовної енциклопедії українознавства. З цього приводу А. Драган зазначав, що з метою поширення правди про Україну й було започатковано видання цієї праці, назвавши англomовну енциклопедію українознавства найбільшим і найкоштовнішим культурно-видавничим досягненням УНС. Крім того, засновано «Шкільний фонд в Америці» та Просвітню комісію, що видала 131 000 примірників книжок [75, с. 327]. Проте, як писав С. Куропась, не всі читають книги. Тому діяльність УНС була спрямована й на вихід у теле- та радіоефір передач про Україну й українців. С. Куропась схвально відгукувався про фільм С. Новицького «За стерном долі» і зазначав, що стрічка є «історією дозрівання української нації з русинів на українців» [75, с. 296]. Цей кінофільм показали значній аудиторії (демонстрація відбувалася при відділах УНС на місцях, перед показом місцеві ЗМІ розміщували оголошення із закликом відвідати кінопоказ не лише членам союзу, а й всім охочим, у повідомленні наголошували, що вхід до зали демонстрації фільму безкоштовний для всіх) [113, с. 1]. Зауважимо, що вагомий внесок у поширенні інформації про УНС зробили чисельні статті С. Куропася в періодичних виданнях.

Для організації було важливо об'єднати та забезпечити українських мігрантів у США. Наголосимо, що функціювання УНС було можливе завдяки сплаті добровільних членських унесків. Кошти спрямовували на діяльність організації та потреби членів УНС. Пріоритетним завданням УНС, зазначає С. Куропась, було «давати українцям ЗСА та Канади дешеве забезпечення й українське виховання в братньому дусі» [75, с. 326]. Ці завдання УНС виконував як головні принципи діяльності організації. Пізніше, як підтвердження думки С. Куропася, урядовець УНС написав, що «братська і забезпеченева» діяльність стали сутністю УНС [321, с. 22]. Поступово УНС перетворився на впливову організацію, що об'єднала у своєму складі значну кількість українців, які

мешкали у США. У статті «Таємниця успіхів і розвою УНСоюзу» (опублікованій 1956 р.) С. Куропась стверджує, що є кілька причин, які сприяли розвитку УНС. За його словами, перша причина – висунуте основоположниками союзу гасло «Свобода народам і людині», а друга – молодь. Автор статей зазначає, що керівникам УНС вдалося вирішити проблему залучення молоді шляхом створення ЛУМПА, проведення спортивних змагань, публікації періодичних видань [72, с. 76]. Зауважимо, що С. Куропась багаторазово був спонсором та ідейним натхненником вищеперерахованих заходів. Третім чинником розвитку УНС С. Куропась називає «тверде слово союзу». Він зауважує, що УНС ніколи не змінював проголошених і визначених напрямів діяльності, навіть якщо це шкодило організації (наведено приклад проголошення гасла «Ми українці! Русинів ми не цураємося...», що призвело до втрати кількісного складу членів організації) [72, с. 77].

Публікації С. Куропася в періодичних виданнях охоплюють статті, що висвітлюють створення, розвиток і діяльність «Союзівки» – українського культурного центру, утвореного при УНС, що мав сприяти збереженню та поширенню української культури. Одним із натхненників та активних діячів центру був С. Куропась. Провідні діячі УНС наголошували на важливості створення та функціонування «Союзівки» як бази для розвитку української культури у США та платформи для освітньої, мистецької, громадської й інших видів діяльності українців. С. Куропась, як активний діяч «Союзівки», у статтях намагався заохотити українців до громадської та культурницької праці саме через роботу в цьому центрі.

У доробку С. Куропася є статті, присвячені висвітленню ролі та діяльності різних організацій (крім УНС), газет, журналів. Такий розподіл закономірний, адже, окрім членства в УНС, С. Куропась був у складі інших організацій, проводячи в них активну діяльність. Наявність у публіцистичному доробку С. Куропася статей, що висвітлюють роль періодичних видань у житті українців у США, також закономірна, оскільки С. Куропась наголошував на вагомій ролі ЗМІ в консолідації та діяльності українців у США.

Найвагоміше значення в житті українців у США С. Куропась відводив «Свободі», наголошуючи на її провідній ролі в «перетворенні русинів на українців» [76, с. 173]. Він зауважував, що внесок «Свободи» у визвольну справу неоціненний, зазначаючи, що «Свобода» вела визвольну політику України в Америці» [76, с. 173]. Сучасник С. Куропася Л. Мишуга стверджував, що «з появою «Свободи» народилася Україна в Америці» [388, с. 103]. Безперечно, складно переоцінити роль цієї газети в житті української громади США. «Свобода» від початку створення й донині – це провідник українців США щодо збереження власної ідентичності.

У публіцистичному доробку С. Куропася важливі праці, що висвітлюють світові події. У цих статтях С. Куропась аналізував значення Другої світової війни для українців, одним із негативних наслідків якої він уважав звинувачення українців у колабораціонізмі, що негативно відбилося й на українцях у США. Почалася кампанія проти американських українців, що засвідчують публікації в тогочасних американських часописах. Наприклад, 23 січня 1939 р. тижневик «Time» опублікував статтю, у якій зазначено, що Карпатській Україні «відводиться роль генеруючого центру для руху визволення всіх українських земель від їхніх нинішніх польських, румунських та російських господарів і переведення їх під прихильний протекторат фюрера Гітлера...» [86, с. 327]. У ЗМІ країн Західної Європи опубліковано статті, які доводили, що Карпатська Україна послужить плацдармом військам Третього Рейху для подальшого завоювання територій радянської України [281, с. 64].

Варто виокремити також статті С. Куропася в періодичних виданнях, що відображають неоднозначні процеси та події, які мали місце в політико-ідеологічному житті українців США в 40–80-х рр. ХХ ст. Аналіз статей С. Куропася, присвячених вищевказаній темі, засвідчив, що їх написано винятково з позицій ОУН (м), членом якої був автор статей. Відтак, критика дій опонентів – ОУН (б) закономірна для С. Куропася. Він критикував діяльність бандерівців у США, АБН та роботу його очільника Я. Стецька. С. Куропась зауважував, що заклики Ярослава та Слави Стецьків про створення спільного

фронту для боротьби з Москвою не збігаються з їх реальною діяльністю [75, с. 460]. Крім того, писав, що ОУН (б) у США всіма методами намагається отримати владу в УККА, СКВУ, УНС та в осередках організацій на місцях. Як приклад, він наводив ситуацію в Чикаго, де діячі ОУН (б) «перебирали владу у відділах УНС шляхом перекручування голосів на виборах» [75, с. 455]. С. Куропась уважав, що бандерівці «перебирають» [займають керівні позиції. – Н. М.] не лише політичне, а й релігійне життя української громади США (наводячи звернення Ю. Іллінського, якого інформували прихожани церкви св. Покрови (Фінікс, Аризона), про те, що «бандерівці за згодою місцевого керівництва заборонили святкове служіння» [75, с. 482]. Зі статей С. Куропася чітко простежуємо його прихильність до ОУН (м) і відповідно його статті описують правильність дій цієї гілки ОУН у США. Відзначимо, що протистояння мельниківців і бандерівців яскраво можна простежити, проаналізувавши внутрішню документацію ОДВУ, УНС, УНО та інших організацій. Готуючись до чергової конвенції УНС, сторони заздалегідь почали долучати якомога більше число «своїх» делегатів на майбутній з'їзд. Із листування діячів ОДВУ й УНО бачимо підтвердження цим фактам – члени УНО повідомляють С. Куропасеві, що вони активно просуваються у «їх справі» – на місцях обрано делегатів-мельниківців на з'їзд УНС [14, арк. 78–79; 147–148]. Якщо ж це виявляються особи «нейтральні», роблять усе, щоб заручитися їхньою підтримкою під час голосування [14, арк. 82]. Порадник членам ОУН (м), які прибули з Європи до США після Другої світової війни, радив не наголошувати своєї партійної належності; відкритість, зазначено далі, не принесе користі ні особі, ні спільній ідеї [12, арк. 27].

Протистояння між мельниківцями та бандерівцями США з часом набуло перманентного характеру. Взаємні звинувачення на сторінках періодичних видань переросли у відкриту боротьбу. Проявом цього став розкол, що відбувся на XIII конгресі УККА, делегатами якого були представники ОУН (б) та ОУН (м). Сторони взаємно звинувачували одна одну в порушеннях статуту організації, і відповідно кожна з гілок ОУН почала проводити свої засідання, що

згодом внесло плутанину з ухваленими рішеннями, постало питання щодо їхньої легітимності. Висвічував цю тему у своїх статтях і С. Куропась як безпосередній учасник подій. Зрозуміло, що він звинувачував у розколі в УККА саме бандерівців. Наголосимо, що в такій позиції, окрім однопартійців по ОДВУ та УНС, С. Куропася підтримав і син. Натомість, прихильники ОУН (б) оприлюднювали свої статті на протиположному публікаціям представників ОУН (м). Зокрема, В. Будзяк, член бандерівського крила ОУН у США, у виданні ООЧСУ «Вісник», зауважив, що ситуація, яка склалася на з'їзді УККА, була неминучою. Автор статті наголосив, що перед з'їздом було очевидно, що погляди делегатів значно різняться. На думку В. Будзяка, питання щодо поглядів чи переконань, тобто справа світогляду, найважливіші, бо саме від них залежить поведінка особи [46, с. 20]. Таку ж позицію обстоював Р. Зварич, зауважуючи, що до розколу призвів «змаг між двома протилежними політичними концепціями» [310, с. 9]. П. Рогатинський зауважив, що на XIII Конгресі відбулося зіткнення концепцій національної державницької (на думку більшості – правильної) та «російсько-неділимської» (яку підтримувала «покривджена меншість») [398, с. 11–12]. Як наслідок, у середовищі оунівців США розвинулася криза, що завадила представникам гілок організації виробити консолідовану позицію та спільний план дій. Сторони не мали однаковості ні в планах на майбутнє, ні в питаннях історичного минулого.

Обидва політичні табори були непримирені щодо відзначення ювілею проголошення незалежності у Львові Актом 30 червня 1941 р. Зі статей у тогочасних періодичних виданнях спостерігаємо взаємні звинувачення сторін і спроби доведення важливості чи неважливості цієї події. У «Віснику» ООЧСУ було поміщено статтю, де читача переконували у вагомості відзначення дати 30 червня 1941 р. [443, с. 29]. Редактор «Вісника» ООЧСУ І. Вовк, відповідаючи на «закиди» опонентів, написав, що Актом 30 червня 1941 р. Україна стала суверенним чинником на Сході Європи. Ним, стверджено у статті, «було показано шлях аліантам – як розправитися з обома тираніями (німецькою та московською)» [237, с. 3–5]. С. Куропась неодноразово оприлюднював статті, у

яких викладав свою позицію щодо цього питання. В одній з них він проаналізував публікацію газети «Гомін України» від 9 вересня 1981 р. за підписом «В. С.». Автор статті в «Гомоні України» зауважує, що серед української громади США високо оцінюють діяльність Я. Стецька й відзначають 40-річчя проголошення акту 30 червня 1941 р., а рішення про це підтримав Конгрес США [75, с. 458]. Проте, зазначав С. Куропась, ці твердження голослівні. Безперечно, зауважував він, Акт 30 червня – це позитивна спроба відновити державність України, яка, на жаль, не була успішною. Лише це, на думку С. Куропася, одиничний позитивний момент у діяльності Я. Стецька. Щодо «прийняття» в Конгресі США, то С. Куропась зауважував, що Я. Стецько з'явився в Конгресі й *добивався* [курсив наш. – Н. М.] зустрічей із конгресменами. На думку С. Куропася, Я. Стецько зумів переконати новообраного сенатора Д'Амато внести проект резолюції відзначення Дня незалежності України. Він стверджував, що й у цьому питанні Я. Стецько не взяв до уваги думки провідних діячів української діаспори в США і назвав Д'Амато дату – 30 червня 1941 р. замість 22 січня 1918 р. [75, с. 458]. Зауважимо, що кожна зі сторін – ОУН (б) та ОУН (м) – намагалася обстоювати власну позицію і відповідно за допомогою лояльних до них посадових осіб США вносила до Конгресу власні пропозиції щодо дати відзначення відновлення української державності. Ці факти підтверджують протоколи Конгресу США, де зазначені відомості щодо реєстрації для голосування як 22 січня 1918 р., так і 30 червня 1941 р.

Дослідники констатують, що головною ціллю проголошення бандерівцями Акту 30 червня 1941 р. була продиктована потреба поставити німців перед доконаним фактом [390, с. 66; 428, с. 474; 429, с. 34]. Натомість мельниківці стверджували, що все робилося настільки спонтанно, що не всі члени революційної ОУН були поінформовані [390, с. 66]. Зауважимо, що представники ОУН (м) мали намір проголосити відновлення української державності в Києві, тим самим надаючи події загальноукраїнського значення [390, с. 66]. Член мельниківської ОУН, історик і вояк дивізії СС «Галичина» В.

Верига пише: «Це був акт однієї групи, а не цілого Українського Національного Комітету, який мав би був виступити від імені цілого українського народу» [390, с. 66]. Помірковані прихильники А. Мельника звинувачували бандерівців у зведенні важливої ролі проголошення відновлення української державності до регіонального рівня [390, с. 66]. Відзначимо, що дослідник історії Другої світової війни В. Трофимович убачає значення події й у тому, що попри звинувачення мельниківців Акт 30 червня 1941 р. змусив розкрити обличчя німецьку верхівку [429, с. 36]. Для припинення подібної діяльності з боку українців А. Гітлер, який намагався переконати світову спільноту, що український народ прагне бути під зверхністю Третього Рейха, видав наказ, який обумовлював арешти та переслідування учасників акції [429, с. 36–37].

Отже, статті С. Куропася підтверджують того, що, незважаючи на спільність мети – незалежність і соборність України, ідеологічні, тактичні та політичні розбіжності призводили до перманентного протистояння між ОУН (б) та ОУН (м) у США. Прикметно, що відірваність від батьківщини лише сприяла консервації розбіжностей у середовищі мельниківців і бандерівців діаспори [252]. Попри те, що сторони розуміли небезпеку конфронтації та потребу виробити спільні позиції, до яких неодноразово лунали заклики, тривала ідеологічна боротьба та «взаємопоборювання» [5, арк. 34]. Характерне для цього періоду протистояння представників гілок ОУН призводило до того, що представники обох таборів писали й тенденційні статті. Проаналізувавши тогочасні публікації в ЗМІ, ми підтвердили вплив на їхніх авторів ідеології певної гілки ОУН, до якої вони належали [287, с. 4]. Полеміка часто зводилася до образ на ґрунті ідейних і тактичних розходжень, особистої неприязні. Зауважимо, що досягненню компромісу в спірних питаннях часто заважав особистий чинник. Із розвитком конфлікту критика окремих дій опонентів переросла в критику самих осіб, які представляли той чи той табір, їхньої роботи загалом [279, с. 162]. Поступово такі явища стали звичними в українському діаспорному політикумі [286]. У черговій статті («Встояти не було сили» в часописі «Українське життя» від 1 вересня 1983 р.) С. Куропась звинувачував

ОУН (б) у розвалі єдності діаспорних українців. Натомість, опонент С. Куропася Б. Лівчак звинувачує його в перекручуваннях, описуючи історичні події в мельниківському часописі «Самостійна Україна». Разом із кількома членами ОУН (м) С. Куропася було названо представником «чорної мафії», яка «викривлює історію» [97, с. 13]. Аналіз статей представників мельниківців і бандерівців свідчить про відсутність намагань виробити єдину позицію та знайти компроміси; сторони конфліктували навіть у питаннях, що не стосувалися ідеологічної сфери. Це свідчить про глибоку кризу у відносинах між ОУН (б) та ОУН (м) у США в 1940–1980-х рр.

Хоча можна певною мірою погодитися з думкою про те, що представники бандерівців і мельниківців часто жили спогадами про минуле, що не сприяло консолідації [323, с. 27]. Наголосимо, що не менш важливим чинником, який заважав об'єднанню гілок ОУН поза межами українських земель, і в США зокрема, були різні акції з боку керівництва та спецслужб СРСР. У секретному спеціальному повідомленні голови Комітету держбезпеки УРСР першому секретарю ЦК Компартії України В. Щербицькому йдеться про те, що завдяки «плідній» діяльності КДБ серед членів ОУН (як бандерівців, так і мельниківців) вдалося поширити компромати на ватажків організації. Це, своєю чергою, посилило взаємні напади і звинувачення між бандерівцями та мельниківцями [47, с. 413]. Особливу гордість у автора повідомлення викликав той факт, що в дискусіях представники ОУН (б) та ОУН (м) послуговувалися аргументацією поширеної КДБ друкованої продукції [47, с. 413].

У цьому ж повідомленні зазначено, що в ході конфронтації ОУН (б) у США було розгорнуто «кампанію шантажу» проти М. Плав'юка, С. Куропася, Б. Шебунчака. Спеціально підготовлений співробітник КДБ, якому вдалося влитися в ряди бандерівців, звинуватив їх в «агентурному прислужництві радам», стверджуючи, що їхня діяльність та статті у виданнях ОУН (м) узгоджувалися з органами КДБ [47, с. 413]. Ця та інші акції співробітників КДБ спричинили нове загострення стосунків між гілками ОУН наприкінці 1970-х – на

початку 1980-х рр. Отже, як бачимо, конфлікт між гілками ОУН на американському континенті був пов'язаний не лише з суперечностями між ними.

У доробку С. Куропася, як громадянина США, є публікації, присвячені аналізу політичної ситуації в країні. Хоча відкрито С. Куропась не заявляв про свою належність до Республіканської чи Демократичної партій, зі змісту його статей простежуємо чітку підтримку Республіканської партії США. Важливість цих публікацій підтверджено тим, що Національний республіканський сенаторський комітет відзначив С. Куропася «за значний вклад і надзвичайну підтримку» Р. Рейгана у здобутті та зміцненні позицій республіканців у Сенаті США [34]. Згодом його також відзначили нагородою Дж. Р. Форда за значний внесок у розвиток і підтримку Національного комітету Республіканської партії США [34].

Як емігрант, С. Куропась публікував статті, присвячені історії українців США та їхньому життю в цій країні. С. Куропась аналізує етапи переселення українців до США. Він зауважує, що відлік можна вести ще від часів правління Катерини II, яка заслала кілька тисяч козаків на Аляску, що залишилися там після того, як Росія продала півострів. Далі, пише С. Куропась, був Агапій Гончаренко (один із перших свідомих українців на американському континенті). Згодом прибула група переселенців з українських земель (Холмщина) у Вісконсин. Проте говорити про поняття «українець», зауважує автор статей, щодо перших мігрантів ще не доводиться, бо «називали вони себе русинами, що було традиційним для лемків з Галичини та Закарпаття» [75, с. 367]. С. Куропась спирався на загальновідомі факти, які свідчать про те, що на початковому етапі еміграції осіб з українських земель їх самоідентифікували за певною територією. Лише згодом у середовищі мігрантів почався процес етнонаціонального становлення та розуміння належності до окремих етнічних спільнот. Аналізовані статті С. Куропася не є науковими дослідженнями з історії переселення, життя та діяльності українців у США, однак розкривають авторське бачення цих процесів.

Аналізував С. Куропась і сучасні йому події. Він пише, що після прибуття четвертої хвилі емігрантів посилилася конфронтація серед українців США.

Відзначимо, що статті мають публіцистичний характер і С. Куропась не визначає хронологічні межі приїзду представників четвертої хвилі української міграції до США, характеризує, не особливості цієї групи мігрантів у США, а розглядаючи її вплив на життя української громади. Він зауважує, що представники четвертої хвилі певною мірою дестабілізували життя громади. Така ситуація, на його погляд, зумовлена низкою чинників. Серед визначальних він виділив те, що здебільшого мігранти прибули до США, щоб набути матеріальних статків; долучитися до української громади не входило до їхніх планів; не менш важливим був незбіг поглядів на багато суспільних явищ, дуже різні мотивації, прагнення і т.д. у представників «нової» та «старої» діаспори. Власне, погляди С. Куропася значною мірою збігаються з оцінками стосовно представників «новоприбулих», що панували в тогочасній громаді, яка часто не могла зрозуміти самого факту еміграції з незалежної України, не сприймала пострадянських ментальних особливостей.

Поряд із «молодшим» поколінням емігрантів (четвертою хвилею) не зовсім позитивно С. Куропась оцінював діяльність представників української молоді, народженої в США [71, с. 3]. Відзначаючи низький рівень її активності в організаціях, причину він убачав у тому, що пересічний українець у діаспорі не знав, на що йдуть кошти, як працюють у цих організаціях. Бажаючи підштовхнути молодь до активності, С. Куропась наводив приклад американського письменника В. Ледерера, співавтора брошури «Ugly American» («Гидкі американці»), який назвав американців нацією овець. С. Куропась підкреслював, що автор брошури хотів звернути увагу американців на те, що вони мовчать, коли треба говорити, а говорять там, де треба мовчати [75, с. 523]. С. Куропась писав, що українці також діють у так само. Однак це явище вважав певною мірою об'єктивним та закономірним, бо серед представників молодшого покоління емігрантів традиційно сильніші процеси асиміляції, спричинені швидкими темпами адаптації й інтеграції до життя в новому суспільстві. Ще вищі такі показники в осіб, що вже народилися у США. Відповідно, процес і механізми збереження власної ідентичності, на думку С. Куропася, залежить від

бажання та вмінь представників української громади. Він вважав, що допомогти об'єднанню української громади у США мають «важливі імпрези», серед яких бачив відзначення 1000-ліття хрещення України-Руси в 1989 р. та Світову виставку 1992 р. у Сан-Франциско [75, с. 525]. С. Куропась зауважував, що відзначення 1000-ліття хрещення України-Руси має спричинитися до патріотизму.

Представники української діаспори в країнах Західної Європи, США, Канаді розгорнули широкомасштабну кампанію для відзначення 1000-ліття хрещення України-Руси [372, с. 200]. Дослідники відзначають, що значним каталізатором до спільних дій представників світового українства із відзначення 1000-ліття хрещення України-Руси стали плани радянського керівництва, яке підтримувало ієрархи РПЦ, щодо проведення урочистих заходів у Москві. Натомість, українці наголошували, що потрібно організувати святкування в Києві й інших містах для «виступу проти спроби росіян присвоїти собі хрещення Русі, перейменовуючи його на хрещення Росії» [307, с. 141]. З-поміж іншого, заходи діаспори були спрямовані, щоб підвищити рівень національної свідомості серед представників світового українства, особливо молоді, спростувати фальсифіковані історичні факти [372, с. 200]. Відзначали цю подію в різних містах США, що мало вплинуло на процеси консолідації українців, на підвищення рівня національної самосвідомості [368, с. 15].

Ніби підтверджуючи тези С. Куропася, дослідник Ю. Недужко відзначив, що завдяки проведеній кампанії багато закордонних українців уперше визнали своє етнічне походження і впродовж міжпереписного періоду 1980–1990 рр. чисельність українців у США збільшилася на 10,7 тис. осіб або на 1,5% [368, с. 16]. Однак зауважимо, що це не варто пов'язувати лише з заходами святкування 1000-ліття хрещення України-Руси, тоді діяли й інші чинники, зокрема збільшення міграції з ще радянської України до США наприкінці 1980-х рр.

Окрім статей про життя та діяльність українців у США загалом, С. Куропась публікував статті про українців у Чикаго й місцеву українську

громаду, членом якої він був. Наприклад, якщо УНС С. Куропась називав твердинею українства в Америці, то Чикаго – головною твердинею, на якій побудовано УНС [75, с. 301]. Висвітлення життя та діяльності української громади Чикаго значною мірою спричинене тим, що саме в цьому місті С. Куропасю вдалося реалізуватися як громадсько-політичному та культурному діячу. Діяльність С. Куропася була об'єднавчим чинником для українців, що мешкали в цьому місті та його околицях.

Присутність в УНС членів чиказької громади, як зазначав С. Куропась, зросла після Другої світової війни. Автор статей також наголосив на значенні українців із Чикаго для розбудови українських організацій: 1929 р. в Чикаго був утворений відділ ОДВУ, члени якого ухвалили постанову про обов'язкову одночасну участь в ОДВУ й УНС. Поряд із організацією культурних і мистецьких подій у Чикаго С. Куропась брав участь у заходах, які організовували місцева влада та громадськість. Наприклад, 1975 р. в Чикаго відбулася міжнародна виставка тварин. С. Куропась був серед її організаторів як представник відділу УККА в Чикаго, який висунув ідею виставити там також продукцію української книгарні. З цього приводу С. Куропась писав: «Треба нести голос про Україну і там, де його не було чути» [75, с. 149].

Публіцистичний доробок С. Куропася містить статті, у яких він аналізує діяльність певних осіб, зокрема товаришів-військовослужбовців, політичних і громадських діячів, членів УНС та інших організацій.

Агроном за освітою С. Куропась у низці статей звертався до сільськогосподарської тематики, характеризуючи спосіб ведення фермерських господарств у США та Канаді [75, с. 123, 200].

У публіцистичному доробку С. Куропася є статті на економічну тематику. Попри невелику кількість таких публікацій С. Куропась розглядав важливі аспекти економічного життя українців США. Він виступав за створення українського банку, головним завданням якого мав стати розвиток «торгівлі між США й українськими землями»; закликав до створення в банку окремих відділів,

що мали інформувати про продукцію, вироблену на українських територіях, і заохочувати владні структури США її закуповувати [63, с. 3].

Підсумовуючи, зауважимо, що аналіз публіцистики С. Куропася дав змогу дослідити його політико-ідеологічні погляди, бачення й оцінки певних подій, явищ, процесів, ролі історичних осіб. Установлено, що тематичне спрямування статей С. Куропася в періодичних виданнях охоплює сфери політичного, ідеологічного, економічного, соціального та культурного життя.

Проаналізувавши статті С. Куропася у періодичних виданнях, можемо констатувати його відданість справі розбудови УНС, розвитку життя української громади Чикаго.

Попри те, що формування ідейно-політичних уподобань С. Куропася почалося ще за часів перебування на військовій службі та в таборі для інтернованих осіб, будучи в США, він став активним діячем ОДВУ, пізніше остаточно підтвердив свою ідейну належність до ОУН (м).

Наголосимо, що, як і багато інших дописувачів українських видань у США, С. Куропась не був професійним журналістом. Його активність у написанні статей до періодичних видань швидше можна пояснити активною громадською позицією в суспільстві; бажанням донести читачеві своє бачення певних подій і процесів, ідейні переконання, обстоювати свої погляди. Окрім українського патріотизму й відданості справі розбудови й організації осередків українців у США, важливо, що у світогляді С. Куропася, як і в багатьох представників української еміграції в Америці, поєднано український патріотизм і відданість американській владі. Він розумів важливість усіх прав і свобод, які мають громадяни США у цій країні, і закликав до таких самих перетворень у далекій Батьківщині. Публікації С. Куропася – важливе джерело для дослідника суспільно-політичного та культурного життя української громади у США.

Висновки до розділу 2

С. Куропась народився на Перемишльщині в родині незаможних селян. Дитинство та юнацькі роки С. Куропася припали на важкий час – постійні натиски польської влади, Перша світова війна. Перебування в лавах УГА,

таборах для інтернованих осіб, навчання в Чехословаччині сприяли остаточному вибору життєвих орієнтирів С. Куропася – підтримки України та українців.

С. Куропась, мігрувавши до США, понад майже сімдесят років (із кінця 1920-х рр. до 2000 р.) присвятив себе організації життя українців у цій країні. Його зусиллями були створені комбатантські організації, численні відділи ОДВУ, УНС, УККА на місцях. Сучасники С. Куропася високо оцінили його працю в ОДВУ, що мала на меті підтримати діяльність ОУН у боротьбі за досягнення української незалежності.

Плідною працював С. Куропась в УНС. Ставши членом союзу одразу після приїзду до США, він був багатолітнім членом Головного уряду організації, що спрямовував свої зусилля на згуртування й організацію життя українців у цій країні. Поряд із активною громадсько-політичною та культурницькою діяльністю С. Куропась під час роботи в УНС продовжив публікацію статей, головню, у друкованому органі союзу – газеті «Свобода», що цінні для дослідження діяльності їхнього автора й суспільного, політичного, ідеологічного, релігійного, культурного тла життя українців у США, їхньої взаємодії із владними структурами.

Аналіз публіцистичного доробку С. Куропася дає підстави вважати, що основну увагу він приділяв роздумам над значенням певних проблем із життя родини, громади, розмірковував над подіями світового значення. Неабияку його увагу привертав УНС і діяльність організації, персоналії політиків, громадських, культурних діячів та ін. У багатьох розвідках описано історію та діяльність різних організацій і періодичних видань, які заклали українці у США.

Вагомо, що, мігрувавши в іншу країну, С. Куропась не лише зміг зберегти свою українську ідентичність, працювати для об'єднання українців у чужій країні, а й започаткувати справу, що насамперед мала на меті підтримати українців у прагненні досягнути державної незалежності, яку послідовно втілювали наступні покоління родини Куропасів.

Розділ III. ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА, КУЛЬТУРНА ТА НАУКОВА ПРАЦЯ М. КУРОПАСЯ

3.1. Мирон Куропась. Громадсько-політична та культурна робота

Мирон Богдан Куропась народився 15 листопада 1932 р. в м. Чикаго в родині українських емігрантів [226, р. 9]. Початкове навчання розпочав у Нобелівській початковій школі (Nobel Elementary School) в тому ж місті. Однією зі специфічних рис школи було навчання дітей з етнічних груп, які мають різний рівень володіння англійською мовою. Продовжив навчання М. Куропась у середній школі при Військовій академії Рузвельта в Аледо (Roosevelt Military Academy) – одного із найстаріших навчальних закладів США військового типу, який він закінчив 1949 р. [226, р. 45]. Після навчання потрібно було обрати майбутній фах (М. Куропась, як і батьки, не хотів продовжувати подальше навчання військовій справі). М. Куропась згадує, що в родині почалися дискусії з приводу обрання фаху. Згодом він обрав спеціальність лікаря. Навчання М. Куропась розпочав в Університеті Лойола в Чикаго (Loyola University of Chicago) [226, р. 54]. Університет засновали єзуїти 1870 р., а одним із провідних напрямків була саме медицина. Отримавши початкові знання, подальше навчання М. Куропась продовжив в університеті Рузвельта (Roosevelt University), який закінчив 1955 р. Після навчання в університеті Рузвельта М. Куропась продовжив здобувати освіту в університеті Відня, ставши учасником програми навчання студентів у Європі, яку заснував Інститут європейських досліджень (Institute for European Studies) [226, р. 61].

Після навчання у Відні М. Куропась повернувся до США й був зарахований до університету Міннесоти для здобуття ступеня доктора філософії (PhD). М. Куропась зауважує, що кілька разів намагався вступити до Університету Лойола в Чикаго для навчання та здобуття ступеня PhD, але його спроби були невдалими. Попри те, що М. Куропась у автобіографії не пояснює причин відмови, можемо припустити, що певну роль у цьому відіграла низка чинників. По-перше, це кілька низьких оцінок, що отримав М. Куропась. У

спогадах він пише, що один із професорів університету повідомив М. Куропася, що така успішність стане на заваді в бажанні стати психологом-практиком [226, р. 55]. Ще одним чинником могла стати поведінка М. Куропася. Він зауважує, що часто дискутував із викладачами, намагався донести власну думку, що сприяло виникненню конфліктних ситуацій [226, р. 55-59]. Його прийняли до університету Міннесоти, як зауважує М. Куропась, завдяки батькові, який «знав» професора університету доктора О. Грановського («який зміг запевнити адміністрацію університету Міннесоти в добрих намірах здобувача») [226, р. 69]. Додамо, що О. Грановський і С. Куропась були добрими друзями й колегами в спільній діяльності в ОДВУ, УНС та ін.

Маючи намір продовжити подальше здобуття медичної освіти, М. Куропась у спогадах зауважив, що сподівався вивчати клінічну психологію і пізніше стати психологом-практиком. Проте, пише М. Куропась, один із професорів, що значно впливав на політику факультету, залучив молодих науковців до своїх дослідів, пов'язаних зі спостереженням за поведінкою пацюків у Т-лабіринті [226, р. 70]. М. Куропась зауважує, що все ж сподівався на роботу над реальними й цікавішими дослідженнями. Принагідно, він запитав професора про важливість таких досліджень із пацюками. Професор зауважив, що якщо навчитися повністю передбачати поведінку пацюків, то через 50–70 років реально навчитися передбачати поведінку людей. М. Куропась згадує, що відповів професорові, що не може чекати стільки часу і має бажання допомагати людям зараз [226, р. 70]. Відтак, вирішив повернутися до Чикаго.

Працювати за фахом М. Куропась розпочав у школі Альфред Лорд Теннісон (Alfred Lord Tennyson). Він згадує, що перший рік роботи був найважчим у житті у фізичному, ментальному й емоційному плані [226, р. 72]. Почавши працювати шкільним психологом, згодом М. Куропась став учителем, зауважуючи, що таку можливість спричинив надзвичайний брак шкільних педагогів. Пізніше, згадує М. Куропась, бажання працювати психологом зникло, адже робота з дітьми у як учителя приносила йому задоволення [226, р. 72].

Як згадує М. Куропась, його батько постійно наголошував, що потрібно більше часу приділяти діяльності у житті української громади у США, долучатися до активної роботи, оскільки, із аналізу автобіографічних джерел М. Куропася, простежуємо його зосередженість на навчанні. Підкреслимо, що для Мирона батько завжди був авторитетом і життєвим прикладом, і на формування його світогляду, безсумнівно, вплинула активна громадська позиція та політичні переконання С. Куропася. М. Куропась пише, що, зважаючи на наполягання батька, повернувшись до Чикаго, став членом Українського наукового клубу (Ukrainian Academic Club) та Українського мистецького клубу (Ukrainian Art Club), які функціювали в цьому місті [226, р. 75].

Батьки М. Куропася емігрували до США із західноукраїнських земель, були переконаними українцями, виховували дітей у повазі та любові до українських традицій і культури. Мирон часто бував у бабусі й дідуся по маминій лінії, які теж жили у США і розповідали про батьківщину, яку полишили з бажанням передати онукам любов до неї. Однак, незважаючи на це, американське оточення, навчання в школі та коледжах далось взнаки. Наголосимо, що багато дітей українських емігрантів, що народилися вже у США, вільно володіють англійською мовою, добре інтегровані в американське суспільство, але не завжди достатньо володіють українською – і М. Куропась не став винятком. Він зауважував, що в юності мав певні проблеми розуміти українську мову. Утім, після кількох зустрічей у вищевказаних клубах, а також участі в одному зі з'їздів молодих американських українців, що мали активну позицію в житті української громади, у М. Куропася з'явилося бажання стати «більше українцем» [226, р. 76]. Відтак, він почав активно вдосконалювати знання української мови, брати участь у роботі молодіжних клубів, став членом ЛУМПА.

У зв'язку з активною діяльністю, на з'їзді ЛУМПА його обрали віце-президентом цієї організації. Зауважимо, що за статутом об'єднання його членами могли бути установи, організації, окремі особи, що представляли українську, американську та канадську молодь. Єдиною перешкодою для

членства в організації була підтримка чи поширення ідей комунізму [1, арк. 5]. За конституцією та статутом ЛУМПА, віце-президент мав допомагати президентові Ліги виконувати всі поточні справи, контролювати роботу відділів на місцях [1, арк. 11].

Своїм внеском у роботу цієї організації М. Куропась називає заснування Української молодіжної ради (Ukrainian Youth Council) в Чикаго, до якої ввійшли місцеві осередки молодіжних організацій («Пласт», СУМ, Українське студентство в Америці, Організація української демократичної молоді), які ніколи до того не входили до складу ЛУМПА [226, р. 76]. У цій організації М. Куропась був редактором журналу «Score», що мав на меті інформувати американців про Україну [226, р. 76]. Після спаду діяльності ЛУМПА М. Куропась став членом організації МУН, а також активно діяв при «молодечих» відділах ОДВУ [4, арк. 84; 10, арк. 95]. Наголосимо, що молодіжні організації української діаспори мали стати додатковим чинником у виховному процесі. Перед ними стояло завдання створити відповідне національно-культурне середовище для української молоді [369, с. 427]. Зауважимо, що пізніше М. Куропась продовжив свою діяльність як член уже «дорослих» відділів організації. Зокрема, він став членом комісії з організації з'їзду українців США та Канади, приуроченого 40-річчю ОУН [7, арк. 3-6, 9, 11, 13].

За короткий час діяльності в МУН М. Куропася обрали президентом (головою Головної управи МУН) цієї організації. О. Різник пише, що «його [М. Куропася. – Н. М.] інтелектуальна сила, душевність, наполегливість і красномовність причарували уяву і слух делегатів» і «було проголошено, що цього молодого чоловіка обрано президентом» [502, с. 4].

М. Куропась організував перший відділ МУН у Чикаго та Українську молодіжну раду, сподіваючись, що успішний приклад одного міста спричинить аналогічні кроки в інших містах Північної Америки [86, с. 412]. Будучи на посаді президента МУН, М. Куропась наголошував, що провідним методом діяльності організації, найважливішою проблемою якої він уважав недостатню кількість членів, стане агітування молоді, що не належить до будь-яких інших організацій

молодих американських українців. Практику «записування» членами ОДВУ та УНС своїх дітей та внуків до певних молодіжних об'єднань він називав помилковою та недієвою [10, арк. 96]. М. Куропась наголошував, що головне завдання організацій, які створили українці у США, – прищепити молодим американським українцям любов до багатої української та американської спадщини [18, арк. 11]. Активна громадська діяльність у молодіжних організаціях спонукала М. Куропася до написання статей, що розкривали їхню діяльність. М. Куропась також автор «Посібника старших МУНівців» («The Senior MUN Manual») – посібника для проведення та функціювання з'їздів організації.

Працюючи в МУН, М. Куропась був редактором видання «The Trident Quarterly» (у 1930–1940 рр. цей журнал видавали під назвою «Тризуб» («Trident»), з 1960-х рр. – «The Trident Quarterly» [204, р. 63]) – англomовного журналу, що безкоштовно розсилався в усі публічні бібліотеки й містив статті про Україну [226, р. 79]. М. Куропась пише, що перший номер журналу (під його керівництвом) вийшов у квітні 1960 р., а видання коштувало редакції 600 доларів. Він зауважує, що першими спонсорами видання журналу були С. Куропась і М. Панасюк, які пожертвували 2 та 1 тисячу доларів відповідно [118, р. 4; 502, р. 4]. М. Куропась стверджував, що ідея журналу швидше полягала в бажанні показати, що роблять українці для США та Канади, ніж зосереджуватися на тому, що США та Канада повинні робити для українців [18, арк. 11]. Старше покоління українців США схвально відгукувалося про видання журналу. С. Куропась зауважив, що це видання допомогло активізувати молодь (українців, народжених у США), яка добре не володіла українською мовою [75, с. 96].

Короткий час М. Куропась видавав сторінку «Промінь» у «Українському тижневику» – англomовному друкованому виданні УНС, присвяченому діяльності МУН. Зауважимо, що, будучи головою ГУ МУН, М. Куропась також очолював МУН Ентерпрайзес (MUN Enterprises), створене для культурної і видавничої діяльності. За 1960–1962 рр. MUN Enterprises, окрім брошур, видало

7,5 тис. примірників журналу «Тризуб» (7 чисел) (зі звіту М. Куропася за 1963 р. – журналу вже було розповсюджено 8 чисел, проте, видавництво було припинене через брак коштів [10, арк. 96]), 3,5 тис. примірників журналу «МУНівські настрої» (7 чисел), 1 тис. примірників «Саги про Україну: доби знаті» («The saga of Ukraine: The Age of Royalty») 1-й том, 1 тис. примірників «Саги про Україну: доби героїзму» («The saga of Ukraine: The Age of Heroism») 2-й том, 1 тис. примірників «Посібника старших МУНівців» («The Senior MUN Manual»), 1 тис. примірників книжки «Що можуть зробити студенти для боротьби з комунізмом» («What can Students do combat Communism»), 250 примірників гумористичної книжки «Подвійна розмова» («Double Talk») [58, с. 16].

М. Куропась зауважував, що першим завданням МУН було «освідомити» молодих американських українців, що вони – носії свободи, яку варто цінувати та берегти [87, с. 2]. Він пише, що головною ціллю організації було продовжити українські традиції, пропагувати серед молоді ідеї визволення українського народу.

1953 р. УНС спільно з МУН розпочав курси українознавства. Їх відвідували учні з «усіх куточків» США та Канади, переважно з тих місцевостей, які не мали суботніх «рідних шкіл» чи будь-якого іншого типу українських культурно-освітніх установ. М. Куропась викладав на курсах 1960, 1961, 1962 та 1964 рр. [86, с. 416]. Крім того, періодично він, як віце-президент УНС, був зобов'язаний керувати роботою курсів [544, 10]. Наголосимо, що М. Куропась читав лекції з історії України англійською мовою, адже його аудиторією були американські українці, які не розуміли української мови або володіли нею на недостатньому рівні. Відразу ж він зіткнувся з проблемою відсутності відповідної англійської літератури. Як наслідок, 1960 р. підготував та опублікував свою першу книгу «Сага про Україну: доба знаті» («The saga of Ukraine: The Age of Royalty»).

1963 р. М. Куропась призупинив свою діяльність у зв'язку з поїздкою до УРСР. Аналізуючи спогади М. Куропася щодо візиту до УРСР, можна

констатувати загальне негативне враження. М. Куропась пише, що їх із батьком постійно супроводжували певні особи, здебільшого, указує М. Куропась, це були представники правоохоронних органів [226, р. 81–84]. Крім того, він зауважує, що те, що, вони з батьком говорили на офіційних зустрічах (відвідували Товариство культурних зв'язків з українцями за кордоном) і в приватних розмовах піддавалося дослівному запису [226, р. 81–84]. М. Куропась пише, що очікуваним було те, що життя українців УРСР повністю підконтрольне, не можна висловлювати власної думки, протилежної поглядам керівної верхівки [226, р. 82]. Однак дуже негативне враження на Степана та Мирона Куропасів справило те, що майже всі люди, яких вони зустрічали в Києві, розмовляли російською мовою [226, р. 81–83]. Ця подорож пригнітила М. Куропася, єдиним позитивом, як він пише, було те, що він зустрівся з родичами і побував на тих місцях, про які чув від батьків і бабусі [226, р. 81–84]. Повернувшись до США, М. Куропась продовжив роботу в МУН. Проте, незважаючи на вдалий старт, організація почала поступово сповільнювати темпи роботи та занепадати. Як зазначає М. Куропась, організація «не вижила» через небажання підтримати її діяльність із боку «дорослих» діячів УНС, що віддавали перевагу організаціям «Зарево», «Пласт» та ін. [226, р. 79].

Час відходу від діяльності в МУН збігся з ще однією важливою подією в житті М. Куропася. 24 жовтня 1964 р. він одружився з Олександрою (Лесею) Васьків – донькою вчителів з України, що емігрували до США після Другої світової війни (Додаток Б). Л. Васьків народилася в с. Шабалин на Тернопільщині. Її батько М. Васьків був солдатом австрійської армії та УГА [226, р. 108], тривалий час працював на посаді професора Бережанської гімназії; спільно з дружиною організував у с. Шабалин школу домашнього навчання, яку згодом визнало Польське міністерство освіти [226, р. 108]. Дідусь Л. Васьків очолював м. Шабалин, будучи війтом [248]. Мама Лесі, О. Попович, походила з Коломиї. Після навчання працювала вихователем у дитячому садку, а пізніше була регіональним інспектором з питань функціонування дитячих садків [226, р. 109]. Після приходу до влади комуністичного режиму М. Васьків, дізнавшись

про наявність свого прізвища у списку осіб, що підлягають «виправленню», був змушений рятуватися втечею [206, р. 7]. Сім'я Васькових спочатку мешкала в Братиславі, згодом – у таборі для переміщених осіб (близько чотирьох років), де вони з дружиною опікувалися та навчали (початкова школа) дітей українців [206, р. 7]. Через деякий час емігрували до США.

З 1964 р. М. Куропась почав працювати керівником асистентів у навчальному закладі Центр Маршала (Marshall Upper Center). Ця посада передбачала допомагати керівникові управляти школою. Часто керівник американської школи має кілька помічників, які відповідають за певні ділянки роботи. М. Куропась опікувався набором і роботою асистентів у школі. Зауважимо, що саме вищевказана посада часто давала добрий старт для тих, хто бажав будувати далі кар'єру в освіті.

21 листопада 1965 р. народився старший син М. Куропася – Степан Михайло Куропась. 20 червня 1968 р. народився молодший син – Михайло Віктор Куропась (Додаток В). У цей час М. Куропась продовжував педагогічну кар'єру (працюючи в Навчальному центрі ім. Мейсона (Mason Upper Grade Center [226, р. 135])).

Поряд із професійною діяльністю, що приносила дохід, М. Куропась був активним у громадсько-політичному житті української громади США. Після відходу від активної праці в організаціях, які створили молоді американські українці, М. Куропась спрямовує діяльність у політичне русло. З цього приводу він пише, що все своє свідоме життя був переконаним республіканцем [226, р. 158]. Підкреслимо, що й С. Куропась підтримував політику республіканців, що простежуємо в його діяльності та статтях.

1960 р. спільно з Т. Шмагалою М. Куропась організував передвиборчий комітет «Українсько-американська молодь за Ніксона-Лоджа» («Ukrainian-American Youth for Nixon-Lodge»). Зауважимо, що у США існує низка організацій, покликаних забезпечувати передвиборчі функції (Комітет щодо виборців до Конгресу, Комітет щодо виборців до Сенату та ін.) [379, с. 96]. Існує практика організовувати різнорівневі партійні комітети. Водночас, окрім

офіційних органів, навколо цих організацій формуються різні клуби, спілки, товариства, мета створення яких – передвиборча кампанія на користь партійного кандидата.

М. Куропась із колегами проводили активну роботу з потенційними виборцями, підготували листівки та флаєри англійською та українською мовами, які члени команди розсилали друзям і знайомим. М. Куропась зазначає, що хоча кампанія була програна, проте про їхню діяльність дізналися в Національному республіканському комітеті (National Republican Committee) [226, р. 159]. Відтоді активність М. Куропася в політичному житті США почала набирати обертів.

Будучи активним у політичному житті, М. Куропась зацікавився справами етнічних груп США. Саме на цей час припадає організація роботи Комітету з питань республіканської спадщини (Republican Heritage Groups Committee, RHGC), який поширював свою діяльність на сферу етнічних справ. 1968 р. М. Куропася обрали до Республіканської національної ради штату Іллінойс (Republican State Nationalities Council of Illinois) для представництва у RHGC інтересів поляків, італійців, литовців, латвійців, естонців, угорців, сирійців, німців та українців [226, р. 159]. М. Куропась очолював організацію два роки та був співавтором її статуту. Він також виступив одним з ініціаторів створення та був першим президентом Української національної республіканської федерації (Ukrainian National Republican Federation, UNRF). 1972 р. UNRF отримала «Відзнаку Дуайта Д. Ейзенхауера» Національного комітету зі збереження республіканської спадщини (National Republican Heritage Committee) [226, р. 160]. М. Куропась плідно працював в UNRF, організовуючи численні конференції та з'їзди, улаштовуючи різні заходи, гуртуючи українців у межах Республіканської партії. Головна мета таких дій – розширення етнічного (зокрема й українського) представництва в партії, активна робота на місцях, участь у політичному житті США [226, р. 160]. Активність М. Куропася в UNRF припадає на кінець 1960-х – початок 1970-х рр. Саме така його діяльність сприяла долученню до політичного життя США, входженню до кола впливових осіб країни, а згодом і призначенню радником президента США.

Підкреслимо, що співпраця американських політичних партій із етнічними групами була вигідна обом сторонам. Члени Республіканської (й Демократичної) партії прагнули розширити електорат. Натомість, представники етнічних груп хотіли досягнути більших можливостей для своєї спільноти. Проте, попри утворення в системі Республіканської партії США підрозділів, що представляли етнічні групи, через орієнтацію лише на певну виборчу кампанію цим підрозділам часто не вдавалося досягти більших результатів [540, р. 474]. Етнічні утворення в межах окремих кампаній зрештою були продуктом ініціативи окремих осіб. Починаючи з 1960-х рр., налагоджені так контакти приводили цих осіб до участі в створенні постійних етнічних структур у середині державних організацій [540]. Згодом було утворено цілу мережу етнічних підрозділів Республіканської партії, що об'єднувалися в Республіканський національний комітет. Така діяльність Республіканської партії щодо підтримки етнічних груп, за твердженнями дослідників, скерувала переважну їх більшість від демократів до республіканців [540, р. 481]. Важливим елементом співпраці стала участь лідерів-республіканців у важливих заходах етнічних груп. Створення відділів етнічних груп (національностей) у межах американських політичних партій дало їм можливість брати участь у політичних процесах, але водночас відбувся поділ на етнічні та політичні «гетто», у яких тиснули на американську політичну систему, ураховуючи конкретні потреби [540, р. 486-487].

Окрім активної діяльності в політичному житті США, М. Куропась не залишався осторонь функціонування української громади в цій країні. Під час діяльності в молодіжних організаціях із 1962 р. він долучився до роботи в УНС. М. Куропась зауважує, що «українізувавшись», у ЛУМПА та МУН, вирішив стати делегатом на з'їзді УНС 1962 р. Він пише, що, як і батько, мав намір стати членом Головного уряду [226, р. 166]. І. Флис, активний діяч української громади та член УНС, якого М. Куропась знав із діяльності в ЛУМПА, надав йому можливість виступити перед учасниками з'їзду, представивши його як наймолодшого делегата конвенції [226, р. 166]. За підтримки делегатів, що були

членами ОДВУ (знову простежуємо впливи С. Куропася), М. Куропася обрали членом Головного уряду. Він зазначає, що вперше в історії діяльності УНС батько та син були членами Головного уряду одночасно [226, р. 166]. М. Куропась обіймав посаду головного радника до 1972 р. З 1972 р. до 1992 р. він був заступником головного предсідника (віце-президентом) УНС [546, с. 527].

Зауважимо, що вплив батька на особистість М. Куропася був дуже сильний. Закладені ще з дитинства повага до держави, у якій мешкаєш, та любов до України, були важливими чинниками діяльності М. Куропася. Говорячи про провідні сили у формуванні особистості М. Куропася, чітко простежуємо синтез біо- та соціогенетичних чинників, що однаково впливали на формування його життєвого сценарію, характеру, поглядів і переконань. Батьківські настанови та намагання передати дітям любов до Батьківщини, якої вони не знали, були підсилені соціогенетичними чинниками: перебування в середовищі української громади, культури, звичаїв і традицій. Одним із найважливіших пріоритетів при вихованні дітей у родині Куропасів був патріотизм, що передбачав прищеплення любові до України; не менш важливим складником було виховання лояльності до США – країни, у якій народився, яка стала новою батьківщиною батькам-емігрантам, надала можливості для розвитку окремої етнічної громади та родин, що виступають інтегрованими членами суспільства.

Поряд із діяльністю в УНС М. Куропась продовжував працювати у шкільній освіті, поширюючи знання про Україну серед вихованців навчальних закладів. Автор статті (якого не вдалося встановити) у «Свободі» зауважує, що тоді, коли вся українська преса в США закликає до збереження та примноження власної культури, історії та ін., М. Куропась перейшов до дій, не чекаючи закликів і підтримки з боку певних організацій [457, с. 5]. Автор статті констатує, що М. Куропась навчив дітей української мови, культури, історії, створив художню майстерню, де учні розписують писанки та проводять іншу діяльність, ознайомлюючись з Україною [457, с. 5].

Наприкінці 1960-х рр. зусиллями представників української діаспори у США було створено розгалужену мережу закладів, що навчали та виховували молодих американських українців. Ці заклади охоплювали різні рівні: дошкільна освіта (організація дитячих садків, світлиць і підготовчих класів), початкова та середня школа [373, с. 164]. Згодом при університетах США було започатковано здобуття вищої освіти українознавчого спрямування. Крім того, у дусі збереження національних традицій і культури діяли численні молодіжні та жіночі організації, долучилася до цього процесу й Греко-католицька церква у США.

Наголошуючи на проблемах інформування про Україну серед дітей молодшого віку, М. Бараболяк – правник, член української громади США – закликає діяти за принципом М. Куропася, який полягав у тому, що основна ціль школи українознавства – не так навчити про Україну, як здобути любов до неї [45, с. 2]. М. Куропась плідно працював, поступово втілюючи це гасло серед молодих українців у США. У травні 1964 р. було утворено освітньо-дослідницьку комісію УНС, яку він очолив. Головна мета комісії – вивчити, обговорити, оцінити й інтерпретувати становище української молоді у США [86, с. 484]. З 1965 р. М. Куропась очолив Виховно-дослідний комітет культурної комісії УНС [338, с. 1]. Звітуючи перед членами Культурної комісії УНС 1966 р., він зауважив, що головна мета Виховно-дослідного комітету – за допомогою опитування та анкетування знайти і встановити стан виховних проблем у США, підготувати наукову базу для досліджень виховної проблематики [338, с. 1].

1966 р. М. Куропась став членом Національного учительського корпусу (National Teachers Corpus), який за ухвалою Конгресу США мав напрацювати програму навчання дітей, що «виростають в обставинах убожества» [434, с. 1]. Цього ж року співпрацюючи, зі своїм батьком, М. Куропась був обраний заступником президента Українського всесвітнього комітету у справах спорту (УВКСС) [47, с. 237]. У довідці начальника управління Комітету держбезпеки при Раді міністрів УРСР П. Тимофєєва зазначено, що організація спрямовувала свою діяльність на пропаганду «націоналістичних сепаратистських ідей» серед

українських спортсменів [47, с. 236]. Крім того, УВКСС надіслав листа до президента Міжнародного олімпійського комітету (МОК), де вказувано про дискримінацію спортсменів із боку Олімпійського комітету СРСР. У вищезгаданій довідці зауважено, що організація спільно з Українською інформаційною службою «Смолоскип» у період проведення XIX Олімпійських ігор вела антирадянську діяльність серед спортсменів із СРСР: розповсюдження друкованих матеріалів (інформація про українських спортсменів, звернення до президента МОК, агітаційні матеріали ОУН), зустрічі зі світовими журналістами [47, с. 237–238].

За активну роботу в освітній сфері 1969 р. губернатор штату Іллінойс Р. Б. Огілві запросив М. Куропася стати членом Губернаторської дорадчої ради штату Іллінойс [99, с. 1]. 1971 р. М. Куропась став членом Освітньо-консультативної ради при Президентові США (President's Education Advisory Board). Завданням М. Куропася було проаналізувати та перевірити державні додаткові освітні програми, що діяли в різних населених пунктах [228, р. 1]. З 1975 р. М. Куропась бере участь у роботі та розвитку Фонду катедр українознавства Гарвардського університету [226, р. 227].

Така активність М. Куропася в освітній, політичній і громадській царинах не залишилася непоміченою. М. Куропась зазначає, що 1973 р. отримав своє перше президентське запрошення: Р. Ніксон запропонував роботу у Національній консультативній раді з додаткових центрів і послуг (National Advisory Council on Supplementary Centers and Services). Завданням М. Куропася було відвідувати зустрічі щодо запровадження інноваційних технологій в освіті та місць, де таке впровадження відбувалося [226, р. 160]. Цього ж року М. Куропась став регіональним директором організації ACTION (федеральної агенції, створення якої мало на меті розвинути волонтерство). Саме участь у цій організації М. Куропась вважає своїм першим політичним призначенням. Він обіймав посаду чиказького регіонального директора федеральної добровольчої агенції ACTION, яка координувала місцеву діяльність Корпусу миру, організацію Добровольці на службі Америці та інших програм волонтерської

допомоги [86, с. 533]. М. Куропась відповідав за діяльність агенції у штатах Міннесота, Вісконсин, Іллінойс, Мічиган, Індіана та Огайо [226, р. 174]. Працюючи в цій організації, він також розвивав програму «Проект пошуку старших представників етнічних груп» («Project Senior Ethnic Find»). Метою програми було навчати волонтерів, які розшукували людей похилого віку, що не могли себе забезпечити, допомагали їм владнати соціальні, юридичні та інші питання. М. Куропась зауважує, що ця програма була «світлою плямою» за час його перебування на посаді в АСТІОН [226, р. 176]. Наголосимо, що М. Куропась вважає свою діяльність в цій організації першопричиною для призначення радником Дж. Форда з етнічних питань попри наявність великої кількості кандидатур, що мали значний досвід у справах взаємодії з етнічними групами США [96, с. 11]. Маємо свідчення громадсько-політичного діяча та журналіста Л. Полтави, який констатує, що М. Куропасю як регіональному директору АСТІОН вдалося налагодити роботу волонтерів не лише в Чикаго, а й багатьох інших містах [386, с. 4]. За діяльність у цій організації М. Куропася відзначили нагородою «За визначні досягнення» [433, с. 5]. Наголосимо, що провідний діяч Республіканської партії США, сенатор від штату Канзас (1969–1996 рр.) Б. Дол відзначає широку активність молоді в участі різних волонтерських програм, починаючи з 70-х рр. ХХ ст. [36].

1973 р. вийшла праця М. Куропася «Українці в Америці» («Ukrainians in America»). У ній автор у стислій формі висвітлює сторінки історії України: життя слов'янських племен на теренах сучасної України, утворення Київської Русі, діяльність князів, культурне життя населення Київської Русі, історію українських земель у складі Литовського князівства, діяльність козаків та ін. Зауважимо, що саме цю працю М. Куропась вважає своєю першою професійною публікацією [226, р. 176].

19 лютого 1974 р. М. Куропась захистив дисертацію в Чиказькому університеті на тему «Формування українського американця, 1884–1954: коріння та прагнення» («The Making of Ukrainian American, 1884–1954: Roots and Aspirations») [226, р. 182]. У «Свободі» з'явилося повідомлення, що

М. Куропасеві вдалося домогтися в університеті Чикаго права захистити роботу українською мовою, що відбулося вперше в цьому навчальному закладі [100, с. 1]. У газеті було зазначено, що дисертація М. Куропася стала третьою роботою, присвяченою українській еміграції у США (до того було видано праці В. Галича та С. Мамчура) [100, с. 1]. Різнобічна діяльність у політичній, громадській, науковій сферах засвідчує вміння М. Куропася концентруватися на досягненні бажаних цілей, відданість роботі, цілеспрямованість і наполегливість.

23 жовтня 1976 р. Організація українських градуантів Детройта і Віндзора відзначила М. Куропася званням «Українець року» як найвидатнішого і найбільш заслуженого представника української громади [48, с.1]. Цього ж року його призначено радником президента Дж. Форда з етнічних питань [42]. Зауважимо, що до американських владних структур українці ввійшли досить пізно. Починаючи з 1930-рр., українці, народжені у США, починають співпрацювати з органами державної влади. Розуміючи важливість інтеграції до владних структур як засобу обстоювання інтересів власного етносу, українські організації у США та окремі особи активізують політичну роботу.

Вивчаючи завдання та тактику етнічної політики Дж. Форда, І. Заке стверджувала, що підставами такої політики були антикомуністичні погляди президента, що пов'язували його з емігрантськими групами, які прибули до США після Другої світової війни, а також його близькі стосунки зі значною кількістю національних груп регіону, з якого він походив [541, р. 5]. Найважливішим кроком Дж. Форда у справі ведення етнічної політики, що надав їй чіткої форми, було створення посади радника президента з етнічних питань [541, р. 5], яким обрано М. Куропася. Зауважимо, що таку кандидатуру схвалила значна кількість етнічних груп США [541, р. 6].

На початку своєї кар'єри в Білому домі М. Куропась приділяв значну увагу вивченню історії та взаємодії етнічних спільнот між собою, склав список їхніх найважливіших лідерів [541, р. 7]. Започаткування посади радника президента з етнічних питань М. Куропась уважав завершальним етапом роботи багатьох етнічних лідерів, а також «видатних етнічних законотворців» конгресменів

Е. Дервінські та Ф. Аннунціо [134, р. 6]. Завдяки їхнім старанням відкривали чимало етнічних програм, які схвалив Конгрес США, вводили відповідні дисципліни в університетах та ін.

Перебуваючи на посаді радника президента з етнічних справ, М. Куропась готував промови президента США, що стосувалися етнічних відносин, інформував про «зміну настроїв» серед представників етнічних груп, консультував щодо подій, які події варто відвідати [541, р. 7–8]. Наприклад, він порадив відвідати зустріч, яку організували українці Чикаго, аргументуючи, що вдасться залучити три мільйони українців США до підтримки дій президента [541, р. 7]. Проте робота не зводилася лише до участі в певних заходах, часто М. Куропась мав виробляти позицію щодо важливих питань міжнародного та міжетнічного значення, узгоджену з Національною радою безпеки (National Security Council) [541, р. 9].

І. Заке наголошує, що М. Куропась відіграв позитивну роль у зміцненні відносин не лише адміністрації Дж. Форда й активістів Республіканської партії, які опікувалися етнічними питаннями, а й між Республіканською партією та етнічними спільнотами загалом [541, р. 7]. Зауважимо, що тоді посада радника президента з етнічних питань була створена вперше за історію США. Важливість її створення підкреслював М. Новак, експерт із етнічних питань у США. Зокрема, він зазначав, що ініціатива обраного після Дж. Форда президента США Дж. Картера щодо скасування посади радника президента з етнічних питань викликає в нього занепокоєння. М. Новак наголошував, що М. Куропась був «свіжим, новим поглядом Вашингтона» [468, р. 5]. На його думку, М. Куропась давав цінні поради етнічним лідерам, інструктував, як заповняти документи на гранти та програми, учив уникати в тонкощі бюрократичних процедур [468, р. 5].

М. Куропась, аналізуючи своє перебування на посаді радника президента, зазначив, що спеціальні радники (які опікувалися інтересами різних груп населення) діяли значну кількість часу в складі адміністрації президентів США. За президентства Дж. Форда було формалізовано цей інститут і створено

Управління громадських зв'язків та міжурядових справ (Office of Public Liaison and Intergovernmental Affairs) [541, p. 5].

У статті «Як Форд загубив етнічність: внутрішнє дослідження» («How Ford lost the ethnics: an inside account») зазначено, що з приходом на вищевказану посаду М. Куропась почав проводити етнічну політику в руслі поживлення зв'язків і відродження самотності етносів і, якщо попередня етнонаціональна політика врахувала інтереси і права окремих націй, то М. Куропась почав проводити політику взаємодії та добросусідства між групами [480, p. 12].

Загальновідомо, що США – це приклад співіснування значної кількості етносів у єдиній державі. З приходом М. Куропася на посаду радника президента з етнічних питань тут утверджено ідеологію культурного плюралізму. Її сутність полягає в тому, що держава визнає існування різних етнічних груп із притаманними їм своєрідними елементами побуту і культури, пов'язаними з їхнім іноетнічним походженням, як єдиний етнополітичний організм. При цьому наголошено на толерантному ставленні держави до представників усіх націй, які перебувають на її території [303]. Своєю діяльністю у царині етнічної політики М. Куропасю довелося провадити саме в такому руслі, урахувавши права й інтереси кожного етносу багатонаціональної країни.

Розуміючи, що важливо зберегти ідентичність кожного окремого етносу, який проживає в іншій державі, М. Куропась, будучи на вищевказаній посаді, ініціював конференції з етнічних питань, де на державному рівні вироблялися шляхи збереження етнонаціональної ідентичності та способи розвитку самотності етносів, як складиків державного організму США. З цього приводу він наголошував, що жодна етнічна група не може досягти успіху самотійно. Секрет успіху, на його думку, полягає в побудові коаліції [134, p. 4]. М. Куропась уважав, що настав час створити нові етнічні альянси й побудувати нове американське суспільство [122, p. 3]. Проведення конференцій було частиною механізму, на якому базоване формування етнічної політики США за президентства Дж. Форда [473, p. 1]. Побудова нового суспільства (творення консолідованої американської нації з обов'язковим збереженням етнічної

самобутності кожного з етносів) відбувалася в руслі політики президента Дж. Форда: збереження етнічних культур, добросусідства, збільшення представництва всіх етносів в управлінні державою [134, р. 6].

Як радник президента М. Куропась організував чимало конференцій для представників етнічних груп США. Учасниками таких конференцій були провідні діячі цих груп, а з боку влади – президент, сенатори, впливові політики [438, с. 1]. З ініціативи М. Куропася в червні 1976 р. в Білому домі відбулася конференція представників українських жіночих і молодіжних організацій [438, с. 1]. Із аналізу документів М. Куропася, які зберігаються в бібліотеці Дж. Форда, можна констатувати, що за період перебування на посаді радника президента з етнічних питань він також проводив зустрічі зі значною кількістю представників етнічних груп. Такі заходи були кількох рівнів: зустрічі (особисті та колективні) з етнічними лідерами спільнот, зустрічі з представниками етнічних груп, відвідування певних культурних заходів, які організовували етнічні групи США, або місць їхнього проживання [42; 43; 44]. Часто М. Куропась супроводжував президента США Дж. Форда на вищеперелічених заходах [42].

Наголосимо, що під час звіту перед Головним урядом УНС як головного радного М. Куропась зауважив, що часто представники української громади звинувачували його в небажанні допомогти вирішити певну проблему. Наприклад, на одному зі з'їздів представників Головного уряду УНС Й. Лисогір заявив, що, коли М. Куропась перебував у Білому домі, «більше клопотався» представниками інших етносів, ніж українцями [111, с. 3]. М. Куропась при цьому наголосив, що він – радник президента з етнічних, а не з українських питань, і попри все бажання допомагати українській громаді у США має виконувати свою роботу й приділяти увагу проблемам інших національностей, що мешкають у цій країні [107, с. 3].

Після обрання президентом США Дж. Картера кар'єра М. Куропася в Білому домі була закінчена. Новообраний президент мав інші уявлення щодо політики в етнічних справах, крім того, він був представником Демократичної

партії, політичного опонента республіканців, до числа яких належав М. Куропась. Проте одразу після оприлюднення результатів виборів М. Куропасеві запропонували посаду помічника сенатора Б. Дола [37]. М. Куропась був представником сенатора на різних зустрічах, членом команди Б. Дола в Гельсінській комісії, мав завдання допомагати в підготовці сенаторських слухань, аналізувати й доповідати про ситуацію у Східній Європі [226, р. 207].

Як помічник сенатора М. Куропась 1977 р. провів низку зустрічей у Європі з прибулими іммігрантами з СРСР та країн Східної Європи. У Вашингтоні він підготував зустріч Б. Дола з Б. Ямінським, членом Європейського комітету Гельсінських гарантій для України, та іншими особами, що брали активну участь у боротьбі за людські права та свободи [407, с. 1]. Перебуваючи помічником Б. Дола, М. Куропась мав змогу інформувати громадськість щодо протиправних дій, які чинило керівництво Радянського Союзу проти певних народів, зокрема й українців [41]. Зауважимо, що в справах переслідування до М. Куропася зверталися приватні особи (подружжя Шаранських, що були членами гельсінської групи Москви [40]) та ін., які сподівалися на допомогу сенатора. 1977 р., Б. Дол перебуваючи з візитом у Чикаго й виступаючи перед членами місцевої організації Республіканської партії, зауважував, що в СРСР не дотримуються умов підсумкового акта Гельсінських угод щодо прав національностей. Сенатор констатував, що прогрес, наявний у відносинах із СРСР, поширюється на економічну та технологічну царини, а щодо прав людини, стверджував він, немає суттєвих зрушень [38]. Загальновідомою, що керівництво Радянського Союзу утискало права людини та національних меншин, на чому неодноразово наголошували різні світові діячі [39].

М. Куропась також був активним членом організації «Американці за людські права в Україні» («Americans for Human Rights in Ukraine», АНРУ), утвореної в травні 1979 р. Окрім роботи в царині етнічної політики та діяльності щодо дотримання прав людини, М. Куропась докладав зусиль для мирного та ефективного співіснування етнічних груп, різних організацій та об'єднань. За

таку діяльність 24 вересня 1979 р. єврейсько-американська організація нагородила М. Куропася спеціальною відзнакою за внесок у налагодження відносин між етнічними меншинами та жіночими об'єднаннями [304, с. 1].

Водночас М. Куропась не полишав праці в освіті. До 1979 р. він працював у середній школі Розет (Rosette Middle School). 1980 р. його вчергове обрали до Іллінойської ради навчання багатокультурності [49, с. 1]. Зауважимо, що одночасно М. Куропась був також членом Іллінойської консультації у справах етнічності в освіті [49, с. 1]. Цього ж року він став членом Національного центру з вивчення міських етнічних справ (National Center for the Urban Ethnic Affairs, NCUEA) [231, р. 5] та консультантом у царині українсько-американських досліджень при Дослідному центрі історії імміграції університету Міннесоти (Immigration History Research Center of the University of Minnesota) [232, р. 3]

Упроваджуючи ідеї збереження етнічної самобутності, а також маючи намір розвинути зв'язки між осередками українських організацій, М. Куропась читав лекції-доповіді по цілій країні. 31 січня 1982 р. він прочитав лекцію-повідь на тему «Шляхи до об'єднання української громади в Америці в минулому і сучасному». Виступ організував Комітет правопорядку УККА. Доповідь М. Куропася була першою із серії запланованих, що мали відбутися в українських осередках УККА у США [49, с. 1]. 13 березня 1993 р. М. Куропась виступив із доповіддю «Україна і ЗСА: від Вільсона до Клінтона» (Український освітньо-культурний центр, Філадельфія); 21 березня 1993 р. виголосив цю саму доповідь у Церкві святої Марії (Мілвокі, Вісконсин). 28 березня 1993 р. виступ було присвячено темі «Тарас Шевченко і перші українські іммігранти до Америки» (українська парафіяльна школа; Воррен, Мічиган) [52, с. 1]. Зауважимо, що цей перелік не вичерпний. М. Куропась був доповідачем кількох десятків конференцій, що відбувалися у США.

У жовтні 1983 р. М. Куропась став членом Консультативної ради сенатора Ч. Персі з релігійних питань у Східній Європі та СРСР [51, с. 1]. Ч. Персі був сенатором (республіканцем) від штату Іллінойс. З 1980 р. він очолював Комітет сенату США з питань зовнішніх зв'язків (United States Senate Committee of

Foreign Relations). Він оцінив плідну діяльність М. Куропася в етнічній царині та внесок у функціонування Республіканської партії. Відтак, обрання М. Куропася до Консультативної ради сенатора з релігійних питань у Східній Європі та СРСР стало результатом його активності в політичному житті США. Вагому роль також відіграла обізнаність М. Куропася в справах релігійних питань вищевказаних регіонів. Крім того, сенатор і М. Куропась мали спільні погляди щодо взаємовідносин із євреями та іншими етнічними групами у США; вели діяльність щодо захисту осіб, котрих було звинувачених (здебільшого керівництвом СРСР) у співпраці з нацистами в роки Другої світової війни, винищенні євреїв та інших злочинах [226, р. 320-323].

1983 р. М. Куропась організував зустріч лідерів етнічних спільнот для відзначення річниці Голодомору 1932–1933 рр., що відбулася в Чикаго [462, с. 1]. Питання щодо визнання штучності голоду 1932–1933 рр. в Україні та інших територіях Радянського Союзу постійно порушували українці США. Починаючи з 1980-х рр., зусиллями організацій американських українців почався процес визнання голоду 1932–1933 рр. геноцидом населення. Було розроблено законопроект щодо створення спеціальної комісії для дослідження цього питання. Б. Ольшанівська, активна діячка громадсько-політичного життя українців у США, зауважує, що українці потужно попрацювали: від розроблення законопроекту до його ухвалення на Конгресі США. Неабиякий внесок у цю справу зробив М. Куропась. Важливу роль відіграла його обізнаність у політичних справах, знайомства із сенаторами, досвід у справах етнічної співпраці [375, с. 9]. Вагомим чинником була також співпраця М. Куропася із сенатором Ч. Персі, який, не зволікаючи, провів слухання та обговорення пропонованого законопроекту в комітеті Сенату [375, с. 9]. М. Куропася внесли до складу комісії як представника від громадськості й спільноти американських українців, що свідчить про довіру і його авторитет серед українців у США.

Унаслідок, законопроект було схвалено. 13 грудня 1985 р. при Конгресі США було створено Комісію з голоду в Україні (Commission on the Ukraine Famine), одним із членів якої став М. Куропась. Комісія працювала 3 роки й

опублікувала три збірники документів. У звітах комісії стверджувалося, що значна частина жителів УРСР та Північно-Кавказького краю загинула в 1932–1933 рр. від голоду, який штучно спричинила влада країни [469]. Усі твердження з боку влади про посухи, куркульські саботажі неправдиві, – ішлося у висновках комісії. У підсумковому документі, який напрацьовали члени комісії, зазначено, що Й. Сталін знав про ситуацію та керував нею [370, с. 17]. Комісія також порушила питання про діяльність влади США в роки Голодомору й зауважила, що не було здійснено достатніх кроків, щоб поінформувати про ситуацію [370, с. 17]. Крім того, опираючись на висновки комісії, українські організації Північної Америки за ініціативою СКВУ створили Міжнародну комісію з розслідування голоду 1932–1933 рр. в Україні. За висновками міжнародної комісії Голодомор 1932–1933 рр. в Україні був визнаний геноцидом [339, с. 229]. У березні 2018 р. Сенат США оприлюднив резолюцію № 435, у якій зазначено, що Сенат визнає висновки Комісії з голоду в Україні при Конгресі США щодо визнання Голодомору геноцидом, який свідомо здійснило керівництво СРСР; Сенат заохочує розповсюдження інформації про Голодомор 1932–1933 рр. в Україні [514]. Як підсумок, зауважимо, що зусиллями української діаспори, зокрема й американських українців і М. Куропася, було розпочато наукове дослідження й визнання штучності Голодомору 1932–1933 рр. в Україні, визнання його геноцидом.

За матеріалами, які напрацьовала Комісія з голоду в Україні, 1986 р. М. Куропась організував у Чикаго першу в історії США вчительську конференцію про голод в Україні, де представив свій новаторський проект «Примусовий голод в Україні 1932–1933 рр. Навчальна програма і практичний посібник із джерел для освітян» [283]. Цей семінар відвідало 186 осіб, з яких 154 особи – представники різних національностей [484, р. 1; 474, р. 7]. Зауважимо, що це видання вийшло за кошти УНС і його широко використовували в навчальних закладах США [410, с. 6]. Для зручності посібник було виготовлено як буклет-швидкозшивач. М. Куропась постійно заохочував освітян до плідної праці в інформуванні суспільства США щодо голоду 1932–1933 рр. в Україні.

Окрім навчальних матеріалів і публічних виступів про Голодомор 1932–1933 рр., М. Куропась публікував статті на цю тематику. 1983 р. за публіцистику його нагородили щорічною відзнакою Українсько-американської асоціації професіоналів і підприємців («Ukrainian American Professionals and Businesspersons Association») штатів Нью-Йорк та Нью Джерсі [433, с. 5]. М. Куропася відзначили за статті із серії «Особистий погляд», опубліковані в газеті «Chicago Sun-Times», які висвітлювали актуальні питання міжнародних відносин і Голодомор 1932–1933 рр. в Україні [433, с. 5].

Проводячи активну культурницьку роботу в українській громаді США та Чикаго зокрема, спрямовану на збереження, розвиток і підтримку української культури, М. Куропась наголошував на важливості такої діяльності загалом, потребі зберегти власну культуру як один із виявів ідентичності кожної етнічної групи [137, р. 5]. Таку думку він висловив у відкритому зверненні й закликав підтримати законопроект HR4545, метою якого було допомогти в подальшому фінансуванні американського фольклорного фонду [137, р. 5].

Активна співпраця та спільна діяльність із Б. Долом сприяли тому, що 1988 р. М. Куропась очолив комітет «Українці за Дола» (Ukrainians for Dole committee), створений під час передвиборної кампанії на пост президента США [519, р. 3]. Хоча кампанію було програно, М. Куропась зауважив, що це був важливий досвід у політичній діяльності США.

Зазначимо, що весь час М. Куропась вдало поєднував діяльність у багатьох галузях. Він був активним у політичному житті США, громадській і культурній праці української громади загалом та Чикаго зокрема, роботі в УНС, професійній царині. Окрім того, активно працював над створенням наукових і науково-популярних праць, написанням статей у періодичних виданнях. М. Куропась доопрацював тему своєї дисертації й 1991 р. видав працю «Українські американці. Походження та прагнення» («The Ukrainian Americans. Roots and Aspirations»). М. Куропась зауважує, що вирішив написати цю працю, оскільки «подібна робота була опублікована ще 1937 р. («Ukrainians in the United States» авторства В. Галича)» [226, р. 227].

18 жовтня 1992 р. М. Куропася нагородили відзнакою «Республіканець року» (Republican State Nationalities council of Illinois (Республіканська національна рада штату Іллінойс) [397, с. 1]. Цього ж року, він став співголовою організації «Українські американці за Патріка Б'юканана» (Ukrainian Americans for Patrick Buchanan), утвореної в ході президентської кампанії в США [233, р. 3].

1996 р. В. Брюховецький запросив М. Куропася до Києво-Могилянської академії. Із цим запрошенням йому відкрився ще один шлях співпраці та підтримки українців. Саме В. Брюховецький запропонував М. Куропасю відвідати Острог (Додаток Г), щоб утілити можливість створення в цьому місті (на базі відродженої Острозької академії) підрозділу, який би опікувався розвитком освітніх процесів [172, р. 11]. 1998 р. М. Куропась став співзасновником Фондації Острозької академії при УНС, мета якої – зібрати кошти на розвиток університету та виховання нової української еліти на засадах християнської моралі й ідеї національного державотворення [340].

Із прибуттям до Острога М. Куропась із колегами М. Мекріді та Д. Мірелом (М. Куропась і прибулі з ним професори були членами кафедри основ освіти Департаменту управління освітою і політики в галузі освіти Північно-Іллінойського університету) провели дослідження в Рівненській та Київській областях [95, с. 2], щоб отримати інформацію про те, як педагоги, що «виховують еліту української нації», сприймають демократичні процеси і як сприйняття незалежності України впливає на учнів [95, с. 2]. М. Куропась зауважив, що результати дослідження вразили: хоч переважна більшість педагогів була знайома з ідеями свободи слова, релігії, зібрання та преси, лише окремі з них вірили, що ці ідеї допоможуть збудувати громадянське суспільство в Україні. Більшість опитаних була переконана в корумпованості владних структур і впевнена в тому, що самі вони, як окремі особи, мало можуть зробити для поліпшення ситуації [95, с. 2]. М. Куропась написав, що після отримання результатів опитування стало зрозуміло, що дуже мало ймовірно, що вчителі, непереконані в перемозі демократії, зможуть виховати в майбутніх в учнів прагнення розвивати демократичні цінності [95, с. 2].

Було очевидно, що потрібна програма, яка б змогла змінити ситуацію. Кількатижневі курси, семінари, конференції мало могли вплинути на ситуацію, що склалася [95, с. 2]. М. Куропась і його колеги вирішили впроваджувати магістерські програми (M.S.Ed.) для поліпшення особистого розвитку освітян за підтримки Північно-Іллінойського університету [172, р. 17]. Проте, згадував М. Куропась, вирішальну роль відіграло фінансування. Тривалі пошуки не давали бажаних результатів, усі фонди та організації були більш зацікавлені в короткотермінових програмах [172, р. 17]. Проте, за порадою провідних американських українців, після звернення до Фундації Євразії (Eurasia Foundation) було отримано грант на програму.

М. Куропась згадував, що запропонував відвідати Острог представникам Фундації Євразії, які працювали в київському представництві. Він пише, що візит до Острозької академії справив на представників фундації гарне враження, невдовзі програма фінансування була затверджена [226, р. 290]. Як наслідок, троє перших викладачів з Острозької академії прибули до Північно-Іллінойського університету на навчання: М. Жуковський, Н. Ломінська, О. Ізментінов. Відтоді починається діяльність М. Куропася, спрямована на підтримку та розвиток Острозької академії. 2002 та 2007 рр. М. Куропась ставав стипендіатом програми Фулбрайта (Fulbright senior specialist grant) для навчання американської історії в Національному університеті «Острозька академія» [187, р. 7; 226, р. 294].

Надзвичайно важливим для М. Куропася стало інформування українських американців про Острозьку академію. У статтях про цей навчальний заклад він постійно наголошував на унікальності атмосфери вишу, доброзичливості, сімейності [189, р. 13]. Позитивно М. Куропась оцінив створення Інституту досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія». Він зауважив, що дослідження історії, діяльності та внеску українців, що опинилися за межами власної держави, важливе (високо оцінюючи такі студії представників світового українства Л. Винара, О. Воловини, Д. Штогриня). М. Куропась зауважив, що саме Л. Винар є натхненником та ініціатором

створення такої установи в Україні [207, р. 7]. Л. Винар, погоджуючись із твердженнями М. Куропася про важливість досліджень світового українства та утворення Інституту досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія», підкреслював, що створенню інституту передувала значна робота. Він писав, що ідея створення інституту, який би досліджував українську діаспору, виникла, коли він був учасником конгресу Міжнародної асоціації українців у Києві [539, р. 8]. Проте, згадує науковець, відтоді до початку роботи інституту минуло більше десяти років і його створенню передувала копійка робота з налагодження зв'язків із різними інституціями та дослідниками. Важливою, стверджує Л. Винар, у заснуванні інституту є постать М. Ковальського, який утілював у життя ідею створення осередку Українського історичного товариства в Острозі [539, р. 8]. На базі осередку вдалося провести кілька міжнародних діаспорознавчих конференцій, що згуртували дослідників з України та світу. У підсумку 2002 р. рішенням вченої ради університету було створено Інститут досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія» [539, р. 20].

Окрім інформаційного складника, діяльність М. Куропася спрямована й на одержання фінансової підтримки в межах Фонду друзів Острозької академії. 2007 р. за багатолітню підтримку Острозької академії та внесок у розвиток української науки і освіти вчена рада університету присвоїла М. Куропасеві звання Почесного доктора Національного університету «Острозька академія» [415, с. 9].

Важливим для М. Куропася була спільна із дружиною участь у програмі Всесвітня Сімейна Організація (World Marriage Encounter) [226, р. 266–274], спрямована на збереження подружнього життя. Як ревний греко-католик, М. Куропась стверджував, хто любить себе та свою сім'ю, той буде вірити в Бога. Учасниками цієї програми подружжя Куропасів було тривалий час, намагаючись на власному прикладі довести, що міцна сім'я – основа успішного суспільства.

25 вересня 2004 р. М. Куропась отримав Шевченківську грамоту волі – нагороду УККА, якої удостоюються громадсько-культурні, церковні та політичні діячі, що «присвятили свій час і зусилля, щоб здійснити прагнення Т. Шевченка – здобути волю для України» [392, с. 3]. М. Куропась був нагороджений за «віддану працю у збереженні української спадщини в Америці і за особливі зусилля в досягненні єдності в українській американській громаді» [392, с. 3]. 2008 р. він отримав «Премію визнання» Іллінойського відділу УККА за впровадження в американський освітній процес інформації про Голодомор 1932–1933 рр. [515, р. 5]. 22 вересня 2009 р. В. Ющенко нагородив М. Куропася орденом «За заслуги» III ступеня [442, с. 3].

Підсумовуючи, можемо ствердити, що світогляд М. Куропася формувався під впливом батька та його ідейних переконань. Саме родинне виховання в любові до України та США визначально вплинуло на його подальшу діяльність. Розпочавши свою діяльність в українських молодіжних організаціях, М. Куропась став активним членом української громади США, провідним членом УНС. Його громадсько-політична та культурна праця була спрямована на підтримку українців у США й Україні. Симбіоз поваги та відданості традиціям українського й американського суспільства став запорукою активності М. Куропася не лише в житті українців США й України, а й у політичному і громадському житті країни, у якій він народився. Активність М. Куропася в громадсько-політичному та культурному житті української та американської громад стала рушійним чинником для написання М. Куропасем наукових, науково-популярних, навчальних і публіцистичних матеріалів, які проаналізуємо в наступних розділах.

3.2. Публіцистика М. Куропася

Аналіз публіцистичної спадщини М. Куропася дає змогу чітко простежити тематичні напрями, ідейні засади, індивідуальні вміння автора статей. У публіцистичному доробку М. Куропася 903 статті, які залучено до аналізу.

Першу статтю у ЗМІ М. Куропась опублікував 1951 р., у ній ішлося про взаємини з другом.

Попри відсутність у М. Куропася освіти журналіста, його публіцистичні матеріали цінні для аналізу та інтерпретації фактів, оцінок, характерних для часу написання статей. Важливо визначити роль і значення публіцистики М. Куропася для функціонування української громади у США.

Аналізуючи публіцистичну спадщину М. Куропася, ми розглянули моделі публіцистики й виокремили ті, до яких доречно віднести публікації М. Куропася. Частину аналізованих публіцистичних текстів можна назвати науковою публіцистикою. Визначення наукової публіцистики запропонувала Н. Зелінська. На думку дослідниці, наукова публіцистика – це «корпус текстів, написаних науковцями і про наукові проблеми, але в публіцистичній манері» [239, с. 21]. Наявність серед публіцистичних текстів М. Куропася праць, що мають історичне спрямування, дозволяють звернутися до моделі історичної публіцистики. Означення історичної публіцистики, яке запропонував О. Романчук, і стосується відповідної категорії текстів історичної тематики, співвіднесене із публіцистичною творчістю М. Куропася, у доробку якого є публікації, присвячені українській історії, історії еміграції українців до США [400, с. 43]. Зважаючи на висвітлення тем, важливих та актуальних для української громади США, аналіз життя в незалежній Україні, можемо констатувати, що доцільно застосувати світоглядну концепцію публіцистики. Крім того, у доробку М. Куропася виокремлюємо публікації, що належать до політичної та культурологічної моделей публіцистики, зважаючи на активність їх автора у політичному та громадсько-культурному житті.

Статті в ЗМІ становлять значну частину творчого доробку М. Куропася. Здебільшого їх уміщено в газеті «The Ukrainian Weekly» (89,5 %, саме це видання, на думку публіциста, повинне було об'єднати американських українців, особливо молоде покоління, народжене у США) та виданнях «Свобода», «New Pathway»/«Новий шлях» (двомовне видання української громади), «Самостійна Україна», альманахах і календарях УНС (Додаток Г). Після евристичної роботи

було здійснено спробу укласти бібліографію праць М. Куропася (Додаток Д) як одного із засобів пізнати його життєвий і творчий шлях. Науково-публіцистична спадщина М. Куропася – важливий елемент національної бібліографії, що належить до напряму обліку творів представників нації, незалежно від змісту, мови та місця видання. Укладений покажчик праць засвідчив широке коло зацікавлень їх автора, дозволив констатувати внесок М. Куропася у вивчення історії міграції та життя українців у США.

Проведений аналіз засвідчив, що в «The Ukrainian Weekly» та «New Pathway» опубліковано статті М. Куропася, у яких він висвітлював цікаві, злободенні й актуальні для суспільства теми; натомість, у газеті «Свобода» публікував переважно звіти своєї діяльності як члена УНС.

Дослідження публіцистичного доробку М. Куропася дає змогу виокремити певні напрями, в основу виділення яких покладено кількісно-тематичний принцип. Найбільшу за чисельністю групу становлять статті, присвячені висвітленню громадсько-політичних тем (52,5%). Наступною за кількісними показниками є група публікацій, присвячена аналізу життя та діяльності певних осіб – 11,2%; третьою – розвідки, які можна віднести до категорії особисто-рефлексійних (10,8%). Меншими кількісно-тематичними групами представлено статті, що висвітлюють життя українців у США (10,5%), питання освітньої сфери (3,2%), життя українців у Канаді (2,5%), публікацію звітів М. Куропася як діяча організацій, які створили українці у США (2,5%), релігійні чинники (2,4%), рецензії та рецензійні огляди (1,5%), питання етнічної взаємодії (1,1%), сфери культури (0,8%), психології (0,7%), програми World Marriage Encounter (0,3%).

М. Куропася завжди приваблювали актуальні та злободенні проблеми громадсько-політичного життя. Досліджуючи публіцистику можемо встановити його політичні погляди та переконання, виявити мотиви певних вчинків, виокремити засадничі принципи, що мали вплив на його громадську роботу. Аналізовану групу статей поділяємо на кілька підгруп. Розглядаючи громадський складник, наголосимо, що М. Куропась висвітлював діяльність молодіжних організацій, які створили українці у США і членом яких він був –

МУН, ЛУМПА та ін. Поряд із описом функціонування цих організацій, М. Куропась публікував статті, у яких торкався проблеми залученості молоді до діяльності в них. Публіцист стверджував, що відбулася часткова асиміляція українців у США. Він вважав, що такий процес неминучий, адже за відсутності дискримінації мігранти, що становлять меншість, не можуть «протівитися асиміляції», зважаючи на те, що їхні батьки тривалий час мешкають у США [89, с. 2]. Проте, зауважував М. Куропась, це не негативне поняття. Він стверджував, що в Америці можна бути американцем і попри це не втратити своєї етнічної окремішності [90, с. 2]. Таку систему уявлень прищепили йому ще з дитинства, адже про т. зв. подвійну лояльність С. Куропась неодноразово наголошував дітям, уважаючи це першоосновою життя українців у США. М. Куропась зазначав, що в цьому й виявляється суть американізму – можливість поєднувати дві ідентичності («можна бути греком-американцем, німцем-американцем» [90, с. 2]). На його думку, це стало можливим завдяки дотриманню політики полікультурності. Такий стан речей прогнозований, адже представники української діаспори, у якій би країні не перебували, піддаються частковій природній асиміляції, що виникає за безпосереднього контакту з іншими етнічними групами та населенням країни-реципієнта.

М. Куропась має також публікації, у яких торкається теми Голодомору 1932–1933 рр. в Україні. У цих статтях автор наголошував на штучності Голодомору, інспірованості його владою для знищення українців. Зауважимо, що тематику голоду 1932–1933 рр. висвітлювали на сторінках періодичної преси США. Першопочатково статті, надруковані в газетах та журналах, мали мемуарний характер; попри розуміння злочинів радянського керівництва не лунали думки, які б визнавали голод 1932–1933 рр. спланованим геноцидом [363, с. 39]. Починаючи з 1960-х рр., набирає обертів обґрунтування серед представників світового українства ідеї щодо ототожнення політики радянської влади та Російської імперії, що полягала в планомірних намаганнях нівелювати культурні, історичні, самостійницькі прагнення української нації [363, с. 39]. Згодом починає з'являтися численна кількість публікацій українців США, у яких

висвітлено вороже ставлення радянської влади до українського народу. У числі цих видань окремою групою можна виділити книги та статті, що описували штучно спричинений голод в певних регіонах СРСР у 1932–1933 рр.

У публікаціях щодо Голодомору 1932–1933 рр. М. Куропась послідовно розкриває читачеві передісторію: амбітні плани влади щодо колективізації та хлібозаготівель, небажання від них відмовитися з огляду на об'єктивні причини, неврожаї та ін. Автор статей наголошував, що знаючи про ситуацію в українських селах, влада ще більше створювала перешкоди голодуючим, забороняла покидати територію села, відбирала абсолютно все, що можна було використати як харчі. Крім того, наголошено, що в період Голодомору 1932–1933 рр. не припинено експорту зерна та іншої продукції сільськогосподарського виробництва [490, р. 7]. Статті М. Куропася, присвячені цій темі, були логічним продовженням його діяльності в розслідуванні історії Голодомору 1932–1933 рр. у складі Комісії для вивчення Голодомору при Конгресі США. Водночас, таке зацікавлення вищевказаною проблематикою було «підігрите» родинним оточенням та перебуванням у колі американських українців, де наголошено, що потрібно розголошувати злочини керівництва СРСР.

Будучи активним представником української громади в США, М. Куропась не міг лишатися осторонь тих суспільно-політичних процесів, що відбувалися в її середовищі. Відповідно, маємо розвідки М. Куропася, присвячені взаємовідносинам політико-ідеологічних груп. Публіцист наголошував, що після розпуску під час Другої світової війни Української гетьманської організації та занепаду Українського комуністичного фронту головною ідеологічною орієнтацією американських українців була доктрина ОУН [86, с. 398]. Підкреслимо, що, як і батько М. Куропась підтримував погляди та діяльність мельниківської гілки ОУН. Відповідно, у статтях часто натрапляємо на твердження про хибність поглядів представників ОУН (б) у США. Хоча М. Куропась не декларував своєї ідеологічної позиції, зі статей чітко помітна його підтримка ОУН (м).

Публіцист стверджував, що члени ОУН (б) почали вступати до інших організацій, намагаючись на них впливати. Зауважував, що завдяки такій «працьовитості, енергійності та авторитарним методам» вони змогли до середини 1960-х рр. опанувати Українську національну допомогову організацію та УККА [86, с. 399]. М. Куропась зауважував, що члени ОУН (б), маючи більшість на з'їзді організації, «проштовхнули» зміни у структурі, що ламала порядок почергового головування в УККА представників усіх організацій, які входили до її складу. На знак цього представники багатьох організацій покинули залу засідань, що дало змогу їх опонентам ухвалювати вигідні рішення [86, с. 584–585]. На думку М. Куропася, причиною розколу УККА став конфлікт двох ідей. Він виокремив два різновиди націоналізму: авторитарний і плюралістичний. Авторитарний націоналізм (який він пов'язував з іменами Ш. Морра, Б. Муссоліні, Д. Донцова), на думку М. Куропася, був винятковою ідеологією, чужою для української демократичної традиції [91, с. 2]. Натомість плюралістичний націоналізм, який він асоціює з постатями Т. Джефферсона, Е. Бурке, А. Міцкевича, Т. Шевченка, права людини ставить вище, аніж права нації [91, с. 3]. Цей плюралістичний націоналізм, що, за твердженням М. Куропася, веде свій початок від київських віч, індивідуалізму козацької доби і демократичного соціалізму Центральної Ради, був притаманний ОДВУ. На думку М. Куропася, такий вид націоналізму дає можливість усім українським патріотам, що мешкали у США, незважаючи на їхню стать, віросповідання, вік та ін., бути вислуханими і боротися за українську самостійність [91, с. 3]. Натомість опонентам (представникам ОУН (б) у США) він приписував авторитарний націоналізм [91, с. 3]. При цьому наголошував, що бандерівці, діючи за принципом «хто не з нами, той проти нас», мали за мету взяти під свій контроль або послабити всі українські організації, що не поділяють таких поглядів [91, с. 3].

М. Куропась наголошував, що своєю чергою, члени ОДВУ вирішили залишитися на боці мельниківської фракції ОУН, обґрунтовуючи це тим, що 1941 р. вони не брали участі в «Націоналістичному з'їзді» [Перший Великий Збір

ОУН. – Н. М.] в Кракові, де було обрано С. Бандеру. М. Куропась зазначав, що багато з тих конфліктів, сутичок і ворожнечі, що точилися між ОУН (б) та ОУН (м) у Європі, були перенесені до США. Обидві фракції, пише він, витратять багато енергії у своїх намаганнях не дати суперникові можливості опанувати життя і справи громади [86, с. 400].

Проте, зазначає М. Куропась, розкол у націоналістичному таборі не був єдиним джерелом розбрату в громаді американських українців після Другої світової війни. Він вважає значно більшим джерелом конфліктів непорозуміння, що виникли між новоприбулими українськими мігрантами та представниками «старої імміграції» [86, с. 400]. М. Куропась розглядає цю проблему як конфлікт культур. Представники старої імміграції, пише публіцист, хоча й спрямовували свою діяльність на розбудову життя українців у США, проте перебування в новій державі наклало на них свій відбиток. Для багатьох із них, вважає дослідник, єдиною відомою «Україною» було те примітивне, ледве націоналізоване село, з якого вони емігрували, село, де найосвіченішою особою був священик [86, с. 400]. Нова еміграція була іншою. М. Куропась зауважує, що новоприбулі емігранти мали кращу освіту, швидко знаходили собі добру роботу та були сповнені рішучості не піддаватися американізації, якій, на їхню думку, піддалися попередники. Представники нової імміграції ігнорували наявні українські організації й почали створювати власні. Він стверджував, що для урядників УНС, які прагнули об'єднати всіх українців, розбіжності між двома хвилями імміграції виявилися в 50-х рр. найбільшою проблемою [86, с. 401].

Як і батько, М. Куропась висвітлює питання щодо четвертої хвилі еміграції українців до США. Він зауважує, що особи, які стверджують, що четверта хвиля мігрантів з України до США не має ні історичних, ні політичних, ані інших підстав мігрувати, мають хибні уявлення з цього приводу [166, р. 9]. Натомість, публіцист звернувся до читачів із запитанням: якщо йдеться про незалежність України, розвиток демократичних прав і свобод, чому американські українці не повертаються на Батьківщину, і закликав розуміти емігрантів четвертої хвилі та виробити шляхи залучення їх до діяльності магістральних установ, які заклали

емігранти-українці. Публіцист зауважував, що представники четвертої хвилі можуть стати каталізаторами нового етапу розвитку цих організацій, а завдання старшого покоління – залучити їх до такої праці [166, р. 9].

Важливим для М. Куропася як активного громадського діяча було висвітлення спланованої кампанії «дезінформації», пов'язаної з «очорненням» українців різними організаціями та об'єднаннями, зокрема й неукраїнськими (OSI – Офіс спеціальних розслідувань, CBS – телевізійний канал). За твердженнями М. Куропася, ці організації діяли за підтримки керівної верхівки Радянського Союзу. Зауважимо, що з початку діяльності OSI під шквал звинувачень потрапили вихідці зі Східної Європи та Радянського Союзу [169]. Оскільки ці особи були свідками злочинів, які скоїв НКВС, громадськість насторожувала співпраця організації (під керівництвом А. Раєна (мол.) із КДБ [129, р. 7]. У статтях, присвячених вищевказаній проблематиці, М. Куропась послідовно висвітлює діяльність А. Раєна (мол.), наголошуючи на спланованій акції дискредитації українців. Згодом керівник OSI опублікував книгу «Тихі сусіди: судове переслідування нацистських військових злочинців в Америці» («Quiet Neighbors: Prosecuting Nazi War Criminals in America»), яка доповнила діяльність її автора й мала на меті подальшу дискредитацію українців. М. Куропась наголошує, що з книги А. Раєна (мол.) випливає, що українці у своєму ставленні до євреїв були гіршими навіть за німців. Дослідниця цієї проблеми Я. Примаченко зауважує, що складно відповісти на питання: чому саме А. Раєн (мол.) з таким завзяттям почав «викривати» українських «антисемітів» [390]. Один із рецензентів книги А. Раєна (мол.) Т. О'Кіф зауважував, що, окрім кар'єризму, не останню роль відіграло й захоплення А. Раєна (мол.) міццю та масштабами радянської структури влади [390]. Про масштаби «діяльності» А. Раєна (мол.) свідчить те, що при УНС було створено Комітет оборони української спадщини, головне завдання якого – протидіяти дезінформаційній кампанії, яку проводив OSI [330, с. 1].

М. Куропась зауважує, що OSI у своїх публічних висловлюваннях завжди підкреслював етнічну належність (українських, литовських, естонських,

латвійських та ін.) нібито «військових злочинців». Публіцист також наголошує на присутності співробітників організації серед представників етнічних груп США, завданням яких було провокувати конфлікти між цими етнічними групами [144, р. 6]. Зауважимо, що в суспільстві діяльність OSI викликала шквал критики. Громадські та політичні діячі, освітяни, юристи, журналісти, науковці намагалися своїх роботах описати всі хиби роботи OSI. Варто виокремити праці П. Мірчука, Р. Купчинського, П. Зумбакіса [455]. Дослідники припускають, що саме втручання КДБ в українсько-єврейську дискусію у США значно зашкодило порозумінню цих етнічних спільнот, спрямувавши переговори в русло взаємних звинувачень [455].

М. Куропась стверджував, що для дискредитації КДБ використовував різні методи, зокрема й спекуляцію на теми етнічної та релігійної належності. Дослідник уважав, що протиукраїнська пропаганда в США розпочалася 1933 р. з підписанням «Договорення між Рузвелтом та Літвіновим», за яким сторони повинні протидіяти створенню організацій, що мали на меті змінити чинну політичну систему [94, с. 2]. Як доказ цього, М. Куропась наводить початок розслідування 1936 р. ФБР дій Української гетьманської організації (що функціювала у США) і ставила за мету – визволити Україну «з-під советського ярма». Публіцист зауважував, що саме УНС вживав заходів для протидії дезінформації. Окрім діяльності Комітету оборони української спадщини, всебічного висвітлення кампанії дезінформації у ЗМІ, урядовці УНС вирішили публікувати матеріали з історії України, літературні твори українських авторів та інші видання, що мали показати «правдиві» факти про українців. Першою і, як наголошував М. Куропась, чи не найважливішою публікацією, яку фінансував УНС, стало одностомне видання «Історії України-Руси» М. Грушевського [86, с. 353]. Іншими були: «Богдан: гетьман України» Г. Вернадського, «Українська література», «Тарас Шевченко: поеми» К. Менінга та ін.

Статей про діяльність OSI, співпрацю організації з КДБ, її участь у дезінформаційній кампанії, спрямованої проти українців, у доробку М. Куропася чимало. Ці публікації спричинили звинувачення М. Куропася зі сторони

колишньої співробітниці OSI Е. Розенбаум у «хрестових походах» проти діяльності організації [493, р. 7]. Відповідаючи Е. Розенбаум, М. Куропась писав, що OSI було створено 1979 р. Перша стаття М. Куропася, спрямована проти ведення організацією вищеперелічених дій, з'явилася 1984 р. Він зауважив, що підтримував створення організації, протягом цих п'яти років чекав на «встановлення справедливості», проте, на думку М. Куропася, її керівництво й надалі продовжувало дискредитувати українців, зіштовхувати їх із представниками інших етнічних груп США [139, р. 6].

Зважаючи на актуальність обговорюваної теми, дискусія між М. Куропасем та Е. Розенбаум викликала значний суспільний інтерес. На підтримку поглядів М. Куропася виступила Коаліція конституційного правосуддя та місії безпеки (Coalition for Constitutional Justice and Security Mission). Члени цієї організації звинувачували OSI у співпраці з КДБ, стверджуючи, що така діяльність іде йому на користь, а лідерів OSI – у веденні роботи для власних інтересів, а не інтересів етнічних груп США [488, р. 7]. Часопис «The Ukrainian Weekly» друкував думки прихильників і противників М. Куропася й Е. Розенбаум, де опоненти намагалися довести правильність власних позицій [482; 463; 475; 507; 510]. Згодом у цьому ж періодичному виданні було поміщено звернення журналіста, директора української служби Радіо Свобода Р. Купчинського, який закликав учасників дискусії припинити полеміку, що, на його думку, призводить лише до ще більших непорозумінь у справі українсько-єврейських відносин [483, р. 7-8]. Зауважимо, що пізніше М. Куропась видав книгу, де узагальнив свої думки та зібрані факти, які доводили безпідставність звинувачень проти українців і представників інших національностей [169].

У цій групі статей варто також виділити публікації М. Куропася, присвячені «справі І. Дем'янюка». У них автор доводить несправедливість звинувачень щодо українця, звинуваченого в злочинах, учинених під час Другої світової війни. Автор статей пробує пояснити напруженість стосунків між представниками українців і євреїв, яка, на його думку, склалася історично.

Опоненти М. Куропася закидали йому необ'єктивність, небажання визнати дієву співпрацю між українцями та євреями, розпалювання ворожнечі між цими народами [507, р. 7]. В аналізованих статтях він намагався донести читачам хибність звинувачень на свою адресу й неодноразово наголошував, що існує третя сторона, якій «вигідні» українсько-єврейські суперечки.

Публіцист зауважує, що багато разів американські українці намагалися налагодити діалог із євреями США. Він виокремлює кілька етапів таких спроб. Першим етапом він називає науковий, пов'язаний із виданням Українською вільною академією наук у США 1959 р. книги, присвяченої А. Марголіну – українському дипломату єврейського походження часів УНР, яка містила статті на інші теми, що висвітлювали українсько-єврейські стосунки [143, р. 6]. Другий етап М. Куропась пов'язує з діяльністю активістів із налагодження діалогу між українцями та євреями. Починаючи з 1970-х рр., у США спостерігається тенденція до співпраці між етнічними групами, зокрема між українською та єврейською громадами [143, р. 6]. Кульмінацією таких відносин, на думку М. Куропася, варто вважати зустріч митрополита С. Силика (католицького прелата в США) та рабина М. Танненбаума [143, р. 6]. Проте такі спроби не були ефективними й не призвели до вирішення дискусійних питань між українською та єврейською спільнотами.

Наголосимо, що значний вплив на українсько-єврейські стосунки у США мав емігрант з українських земель С. Візенталь. Юридична передумова для початку розшуку військових злочинців у США була закладена законопроектом, який запропонувала група конгресменів на чолі з Е. Гольцман [455, с. 423]. Проте лобіювання цього законопроекту, як й ідея його створення, належала С. Візенталю та заснованому ним 1977 р. Центру з досліджень Голокосту (Simon Wiesenthal Center for Holocaust Studies) [455, с. 424]. Новим законом, який набрав чинності 19 грудня 1978 р., було внесено поправки до пункту 212 (а) 33 Акту про імміграцію та громадянство (Immigration and Nationality Act) [455, с. 425]. Відтак, до списку небажаних для отримання віз осіб додавали тих, хто в період із 23 березня 1933 р. до 8 травня 1945 р. співпрацював із нацистським або будь-

яким іншим урядом, органом управління державою, створеному за допомогою нацистів, чи вів із ними будь-яку співпрацю, а також з урядами союзних нацистській Німеччині держав [455, с. 425]. Як наслідок, 1979 р. був утворений уже згадуваний Офіс спеціальних розслідувань (OSI), керівництво якого співпрацювало з КДБ [455, с. 425]. Очевидно, зацікавленість КДБ мала свої причини. «Розслідування» вели, справи відкривали проти біженців зі Східної Європи та союзних республік, які були єдиними живими свідками злочинів, скоєних НКВС. 1985 р. Головний уряд УНС створив Комітет оборони української спадщини, що підтримував І. Дем'янюка, намагався сприяти встановленню дружельюбних відносин між українцями та євреями, що мешкали у США. Проте робота комітету була ускладнена. 1989 р. Український національний центр: історія та інформаційні мережі (Ukrainian National Center: History and Information Network) оприлюднив доповідь генерального прокурора США Р. Торнбурга до Товариства допомоги єврейським іммігрантам (Hebrew Immigrant Aid Society, HIAS). У ній йшлося про 2 тисячі єврейських погромів, що мали місце на території України впродовж 1918–1921 рр., співпрацю ОУН із А. Гітлером, участь українців у СС та ін. М. Куропась у публікаціях зауважував, що оприлюднені факти ще більше посилили і без того непрості відносини між українцями та євреями у США [150, р. 7]. Проте, він наголошував, що положення доповіді мають чимало контраргументів, які довели й перевірили історики та різні організації [150, р. 7; 153, р. 7].

Одне із прикінцевих тверджень, оприлюднених у доповіді, про те, що «навіть сьогодні українці залишаються найбільш небезпечними антисемітами в СРСР», викликало протест М. Куропася [150, р. 7]. Він констатував, що члени HIAS не взяли до уваги наявність фактів про працю в Україні правозахисників (зокрема й українців), що докладали всіх зусиль для стабілізації ситуації. М. Куропась писав, що не взято до уваги навіть самі факти діалогу між українцями та євреями на побутовому, місцевому рівні тощо. Публіцист зробив висновок, що члени організації керувалися винятково давно вкоріненими, суб'єктивними, перекрученими фактами з українсько-єврейських взаємин. Проте

М. Куропась був свідомий того, що така діяльність євреїв стосовно українців не змова. Він зауважує, що такі дії сягають глибше: із розповідей дідусів та бабусь про єврейські погроми, голокост та ін., і є наслідками «багатовікового українського антисемітизму» [154, р. 7].

Громадська царина діяльності тісно пов'язана з політичним складником. М. Куропась, як активний діяч Республіканської партії США, спеціальний радник президента з етнічних питань (1976–1977 рр.), помічник сенатора, публікував статті, у яких аналізував політичне життя. Частина робіт він присвячував внутрішній та зовнішній політиці президентів США. Досліджуючи внутрішню політику, М. Куропась переважно аналізував економічну галузь та етнополітику. Досліджуючи зовнішню політику, публіцист акцентував на її результатах для США, а також ставленні очільників США до України й українців.

Дуже негативно М. Куропась оцінював етнічну політику Р. Рейгана. Він зауважив, що досягнення президентів Дж. Форда та Дж. Картера в царині етнічної політики були перекреслені: скасовані спеціальні посади, закриті різні інституції [123, р. 7; 127, р. 15]. Ліквідовано організацію, що відповідала за етнічні зв'язки в діяльності Національного комітету Республіканської партії, зменшено фінансування чи скасовано програми, що сприяли розвитку різних проектів, спрямованих на розвиток етнічних груп [123, р. 7]. На думку М. Куропася, такі дії в майбутньому мали негативно вплинути на внутрішню ситуацію в країні [134, р. 6]. Найбільшою помилкою Р. Рейгана публіцист уважав співпрацю лише з окремими етнічними лідерами (зауважимо, що це були представники афроамериканців та особи, країнами походження яких була Латинська Америка). Автор статей стверджував, що етнічна політика Р. Рейгана стала катастрофою для українців та багатьох інших етнічних груп, що проживали у США [134, р. 6].

Підкреслимо, що думки М. Куропася щодо етнічної політики Р. Рейгана викликали заперечення. У дискусію з М. Куропасем вступив член групи у справах національностей Республіканської партії Ф. Стелла. Він уважав, що

твердження про занедбання Р. Рейганом етнічної політики хибні. Ф. Стелла наголошував, що президент у веденні етнічної політики діяв іншими методами, ніж його попередники. Зазначав також, що зміна тактики не є підставою для висновків про неважливість співпраці Р. Рейгана з етнічними групами та спад у взаємодії з ними [515, р. 5].

Попри критику етнічної політики Р. Рейгана, М. Куропась відзначив одночасне поліпшення економічної ситуації в державі. Наголосимо, що першочергові кроки для стабілізації економіки й були тим чинником, що спонукав Р. Рейгана закрити певні програми, спрямовані на розвиток етнічних груп, та інші, описані в роботах М. Куропася, дії. Загальновідомі досягнення т. зв. «рейганоміки», яка дала змогу США вийти з економічної кризи.

Критикуючи етнічну політику Р. Рейгана, зовнішньополітичну діяльність президента М. Куропась називає «вражаючою» [177, р. 9; 194, р. 7]. Не варто нехтувати тим, що нащадкові українських емігрантів (хоч і народженому в США) М. Куропасеві, не могло не імпонувати бажання президента подолати комунізм та боротьба з «імперією зла» – СРСР. Тоді у статтях М. Куропась висловлює сподівання на покращення становища в Україні, зрушення в бік демократичних прав і свобод. Будучи представником неоконсерваторів, Р. Рейган змінив курс зовнішньої політики США, зробивши акцент на світове лідерство держави та боротьбу з комунізмом. Було сформульовано версію теоретичного обґрунтування антикомуністичного силового глобалізму, розцінюваного як засіб для відновлення ролі США як бастиону демократії й свободи й покладеного в основу зовнішньополітичної стратегії «рейганізму» [358].

Аналізуючи діяльність очільника США Дж. Буша (ст.), М. Куропась уважав, що президент у своїй діяльності керувався лише власними уявленнями про порядок світу, не беручи до уваги думки інших осіб [162, р. 7]. Українською мовою автор статей оцінює зовнішню політику Дж. Буша (ст.). Викликала стурбованість М. Куропася співпраця президента США із комуністами. Факт продовження політичних та економічних відносин із Китаєм після розправи над

студентами на площі Тяньаньмень М. Куропась уважав неприйнятним [152, р. 7]. Насамперед, тут варто знову говорити про несприйняття останнім комунізму в будь-яких виявах.

Можемо припустити, що саме такі відносини між США та Китаєм у цей час були спричинені значними економічними труднощами та внутрішньою нестабільністю у США, що були наслідком негативних виявів «рейганоміки», які стали помітними зі зміною очільника держави. Підкреслимо, що президентство Дж. Буша (ст.) припало на період фундаментальних перетворень у системі міжнародних відносин: розпад соціалістичного табору, завершення «холодної війни», зростання економічного потенціалу країн Східної Азії, інтеграційні процеси в Європі та інших регіонах. Відповідно, президентові потрібно було вести зовнішню та внутрішню політику, ураховуючи ці світові трансформації.

Як відомо, Дж. Буш (ст.) уважав потрібним подальше існування Радянського Союзу. Утім, із проголошенням незалежності України Сполучені Штати Америки 25 грудня 1991 р. визнали й підтримали рішення референдуму, а 23 січня 1992 р. було встановлено дипломатичні відносини між Україною та США. Проте подальші кроки адміністрації Дж. Буша (ст.) були спрямовані на координацію дій із Росією для вилучення ядерної зброї з території України. У своїх публікаціях М. Куропась зауважував, що українцям не варто чекати підтримки від Дж. Буша (ст.). Його бажання співпраці з Росією, пише публіцист, негативно впливає на відносини з українцями [162, р. 7; 152, р. 7]. Проте Дж. Буш (ст.) вів таку діяльність, виходячи зі Стратегії національної безпеки США (1990 р.), що передбачала інтеграцію СРСР у міжнародне співтовариство як конструктивного партнера [275, с. 24]. Загалом, погоджуємося з думкою британського та канадського політолога українського походження Т. Кузя про те, що політика США щодо України в 1991–1994 рр. характеризувалася «відсутністю інтересу» [275, с. 28].

М. Куропась наголошував, твердження про підтримку розвитку демократичних цінностей та економіки, яке озвучив президент, перебуваючи в Україні, не має за собою конкретних дій [162, р. 7]. Водночас, на його думку,

Дж. Буш (ст.) не підтримав українську громаду США у спланованій росіянами акції «очорнення» українців, проведеної із допомогою деяких урядовців США [133, р. 7]. Ідеться про висловлювання щодо доцільності ухвалення Акта про переміщених осіб, який надавав право перебувати у США вихідцям зі Східної Європи, до яких належали українці.

Політику наступного президента США Б. Клінтона М. Куропась теж критикував. Вагомими причинами цього можна вважати партійну належність: М. Куропась був переконаним республіканцем, Б. Клінтон – представником Демократичної партії США. Крім того, М. Куропась був у штабі опонента Б. Клінтона на пост президента США Б. Дола.

Автор статей критикував економічну політику Б. Клінтона. Публіцист писав, що, будучи кандидатом у президенти, той обіцяв виборцям знизити податки. Натомість, стверджує М. Куропась, ставши президентом, Б. Клінтон підписав закон, що обумовлював найбільший податок на прибуток в історії США, а також ветовав закони, що збільшували фінансування соціальної сфери [175, р. 9]. Проте, наголосимо, що попри негативні очікування та критику з боку республіканців (М. Куропася зокрема, який стверджував, що принципи економічної політики президента хибні) [165, р. 7], Б. Клінтону вдалося досягнути зрушень в економіці (значно за рахунок розвитку новітніх технологій), скорочено дефіцит державного бюджету, збільшився ВВП, на 5 % скоротилося безробіття [358].

За президентської кампанії у США 2004 р. М. Куропась із родиною були членами комітету на підтримку Дж. Буша (мол.). Публіцист зауважує, що прості речі, які задекларував Дж. Буш (мол.), спонукали його підтримати саме цього кандидата: зменшення податків, розвиток освіти, підтримка безпеки та сімейних цінностей [197, р. 7]. У наступних статтях М. Куропась стверджував, що завдяки вмілій внутрішній політиці Дж. Буша (мол.) в країні запанував спокій та економічна стабільність. Зауважимо, що першими кроками президента для стабілізації економіки стало суттєве зменшення податків для великих корпорацій. Фінансова стабільність у країні стала поштовхом до позитивних

змін у соціальній політиці: ухвалення програм для розвитку освіти, розширення мережі медичного страхування.

Схвально відгукується публіцист і про методи та способи ведення зовнішньої політики Дж. Буша (мол.). Він зазначав, що т. зв. «доктрина Буша» вдала. Завдяки цим принципам, уважав М. Куропась, вдалося досягти значних успіхів у боротьбі з тероризмом [177, р. 7]. Зауважимо, що після обрання на пост президента США Дж. Буш (мол.) анонсував реалізацію зовнішньополітичного курсу «виняткового американського інтернаціоналізму»: поновлення впливовості очолюваних США політичних і військових альянсів, концентрація уваги на європейському й азійському регіонах як найвищого геополітичного пріоритету держави, використання військових можливостей США для поширення американського впливу на планеті та ін. [342]. Події 11 вересня 2001 р. скерували зовнішню політику Дж. Буша (мол.) у нове русло: протистояти світовому тероризму.

Аналізуючи політику Б. Обама, М. Куропась називає його «ідеальним» президентом країни. Він, на думку публіциста, став одним із небагатьох президентів, який виконав свої передвиборчі обіцянки [210, р. 7; 215, р. 7; 216, р. 7]. Проте, на думку М. Куропася, ураховуючи ситуацію, пов'язану із захопленням Криму, уторгненням російських військ на територію Донбасу та військові дії проти української армії, Б. Обама не використав усіх важелів впливу на В. Путіна, щоби припинити протистояння на теренах Луганщини та Донеччини [227, р. 7]. Водночас, автор статей не відповів на питання про те, які методи впливу на В. Путіна залишилися поза увагою президента США. Підкреслимо, що зовнішньополітичний курс Б. Обама базувався на позиціях т. зв. «м'якої сили». Безперечно, не применшувалася військова могутність США, але значні акценти робилися на економічні та політико-ідеологічні методи впливу на опонентів [272, с. 9].

Публікації М. Куропася, що висвітлюють світові політичні події відносимо до окремої підгрупи. Здебільшого це статті, у яких ідеться про міжнародні відносини. Значна частина цих розвідок аналізує американсько-російські

стосунки, агресивну політику Російської Федерації щодо Грузії та України [130, 151, 186, 202].

В окрему підгрупу також виділяємо статті М. Куропася щодо політичного життя в незалежній Україні. Як і більшість закордонних українців, народженого у США М. Куропася завжди цікавила батьківщина предків – Україна. М. Куропась й українці по обидва боки океану зі здобуттям Україною незалежності вперше за довгі роки мали надію на демократичні перетворення [185, р. 7]. Проте, зауважує публіцист, поступово ставало зрозумілим, що бажаних змін не відбувається, влада ставала все більш корумпованою, заручалася підтримкою злочинних угруповань.

Аналізуючи зміну президентської влади в Україні, М. Куропась зауважив, що частина суспільства відчула страх, дізнавшись про поразку Л. Кравчука [170, р. 7]. Дослідник стверджує, що Л. Кравчуку була притаманна загальна риторика під час вирішення значної кількості питань без пропозицій конкретних дій [170, р. 7]. Загалом, Л. Кравчуку опоненти закидали недалекоглядність і некомпетентність: «на президентській посаді залишався насамперед ідеологом, для нього найголовніше було створити атрибутику держави» [334, с. 185]. Однак існують і протилежні думки. Безсумнівно, що до заслуг Л. Кравчука відносять: провідну роль у здобутті Україною незалежності, створення позитивного іміджу України на світовому рівні, формування основ української державності та ін.

Прихід до влади Л. Кучми М. Куропась сприйняв з ентузіазмом [170; 176]. Проте в травні 1997 р. публіцист оприлюднив відкритий лист до українського президента, у якому поряд із позитивами (демократизація, відхід від комунізму, відмова від ядерної зброї та ін.) вказував, що очільникові держави потрібно звернути увагу на погіршення економічної ситуації, інституційну корупцію та хабарництво, які її провокують [176, р. 7]. Згодом М. Куропась у своїх статтях послідовно висвітлював тотальний контроль Л. Кучми над усіма гілками влади в країні, розвиток бандитизму, погіршення економічної ситуації, причетність Л. Кучми до справи вбивства журналіста Г. Гонгадзе [179; 183; 184; 201].

Аналізуючи життя в незалежній Україні, М. Куропась не міг оминати події Помаранчевої революції. З її початком він публікував статті, у яких висловлював захоплення діями українців, що наважилися йти проти системи [198, р. 7; 199, р. 7]. Звісно, підкреслював М. Куропась, були люди, які не підтримували ідей революції. Він пише, що їх можна поділити на три групи: опортуністи, дезінформовані й ідеологи. До першої групи публіцист відносить Л. Кучму, В. Януковича та їхніх «поплічників», що намагалися втримати владу у своїх руках [200, р. 7]. До другої, на думку М. Куропася, належать дезінформовані мешканці Східної України, яких увела в оману політична пропаганда, що пророкувала американську владу в Україні у випадку виграшу В. Ющенка – «агента» ЦРУ США [200, р. 7]. До ідеологів автор статей відносить В. Путіна та його помічників, які, на думку М. Куропася, намагаються здійснити свої великоімперські плани і приєднати Україну до Росії як залежного суб'єкта [200, р. 7]. Щодо наслідків революції М. Куропась зауважує, що хоча пізніше й відбувся розкол у таборі «помаранчевих», усе ж український народ показав, що здатен боротися за власне майбутнє.

Говорячи про наслідки Помаранчевої революції, М. Куропась пише, що багато осіб (українська діаспора у США) називали В. Ющенко, Ю. Тимошенко та інших зрадниками [190, р. 7]. Проте, уважає публіцист, незважаючи на те, що український політикум не досягнув бажаних цілей, варто, насамперед зважати на ситуацію між українцями США. Він пише, що за значний проміжок часу американські українці теж не змогли об'єднатися в єдині організації, виробити спільні позиції [190, р. 7]. У виданні канадських українців «Новий шлях» М. Куропась підсумовує причини, що завадили В. Ющенку досягти успіхів після Помаранчевої революції. Автор статті стверджує, що найвагомішими стали відсутність у президента сформульованих нагальних завдань, чітких цілей і плану дій [217, р. 7]. М. Куропась називає президента українським Дон Кіхотом, який розтратив увесь політичний капітал і довіру, надані під час Помаранчевої революції [213, р. 7]. В іншій статті у цьому ж виданні М. Куропась висловлює думку, що лідери Помаранчевої революції не виправдали сподівань ні українців,

ні української діаспори, ні його особистих, дозволивши чварам та особистим конфліктам узяти гору над державними інтересами [218, р. 7].

Після завершення Помаранчевої революції та закінчення судових процесів, пов'язаних із нею, американська влада запросила М. Куропася до делегації, що мала бути присутня на інавгурації президента В. Ющенка. Зауважимо, що цей факт викликав жваве обговорення серед громадськості США. В офіційному органі Конгресу США зазначено про звернення громадянина США стосовно доцільності внесення М. Куропася до делегації США [493]. Опоненти М. Куропася звинувачували його в антисемітизмі й стверджували, що він не може бути членом делегації США до України. Укотре М. Куропасю довелося доводити хибність думок про його антиєврейське налаштування й урешті-решт його внесли до складу офіційної делегації США на інавгурацію В. Ющенка.

М. Куропась розглядає у статтях початки президентства В. Януковича [203]. Автор наголошує, що президентство В. Януковича відкинуло українців у розвитку на 20 років. Критикує публіцист і кадрову політику президента. Проте найбільше занепокоєння в М. Куропася викликала залежність В. Януковича від Кремля. Як член чиказького відділу УНС М. Куропась був одним із співорганізаторів зустрічі на тему «Україна під Януковичем» («Ukraine under Yanukovich»). На зустрічі М. Куропась наголошував, що найбільшу стурбованість у нього викликала позиція В. Януковича проти інтеграції в міжнародні структури, передусім – ЄС та НАТО; особа Д. Табачника як міністра освіти, якого М. Куропась називав русофілом [467, р. 4]. 2005 р. М. Куропась опублікував статтю, де перелічив причини потреби входження України до ЄС. На думку публіциста, передовсім це посприяло б консолідації українського суспільства [203, р. 7].

Окрім розгляду політики українських президентів, М. Куропась пише статті, у яких розмірковує над історичними фактами та подіями, що в подальшому вплинули на життя українців. У статті «Суверенність чи незалежність?» («Sovereignty or independence?») М. Куропась висловлює сподівання на незалежний розвиток у подальшому держави Україна. Проте,

зауважує автор розвідки, фактично ще 1654 р. царська Росія гарантувала гетьманові право незалежно керувати власними територіями [155, р. 7]. Також, пише М. Куропась, 1920 р. радянська Росія формально визнала Україну як незалежного суб'єкта. Конституція 1924 р. теж гарантувала Україні демократичні права. Однак, зауважує публіцист, добре відомо, яким був такий «суверенітет» [155, р. 7]. Він уважає, що варто бути обережними й розсудливими, аби не продовжилася така традиція й надалі, а проголошення суверенітету 16 липня не лишилося формальністю. Дослідник зауважив, що в майбутньому Україна зможе існувати як держава, якщо буде незалежною. При цьому М. Куропась наголосив, що незалежність виходить за межі суверенітету. Суверенітет, пише він, означає, що влада діє в площині великої політичної системи, незалежність – відокремленість від будь-кого [155, р. 7].

М. Куропася завжди приваблювали яскраві особистості, і тому частина статей присвячена «персоналійній» тематиці (11,2 %). У доробку М. Куропася є праці, у яких він аналізує роль історичних осіб, політиків, діячів УНС, активістів української громади США. М. Куропась звертався до висвітлення особи Й. Сталіна, наголошуючи на притаманній йому тиранії. Публіцист зауважував, що Й. Сталіну вдалося переконати Ф. Рузвельта у своїх «добрих намірах» [151, р. 7]. Автор статей пише, коли Ф. Рузвельт намагався переконати світ у тому, що Й. Сталін – шляхетна і справедлива людина, яка бореться за свободу народів, у середовищі його сім'ї панувало інше переконання [151, р. 7]. М. Куропась згадує, що його батько постійно наголошував на тоталітарності правління Й. Сталіна, уважав його головним винуватцем Голодомору 1932–1933 рр. Єдиною метою всіх дій Й. Сталіна, наголошував С. Куропась, було лише прагнення до збільшення СРСР своїх підконтрольних територій [151, р. 7]. М. Куропась згадує, що, будучи школярем, він постійно заперечував учителям, якщо йшлося про бажання союзників (зокрема Й. Сталіна) щодо розвитку демократії, за що однолітки називали його нацистом [151, р. 7]. Проте, на його думку, попри не зовсім вдалу зовнішню політику Ф. Рузвельтові вдалося налагодити внутрішнє життя в державі, а його нововведення, особливо в

економічній і соціальній політиці, використовували наступні керівники держави [86, с. 263].

М. Куропась не залишив поза увагою й постать російського президента В. Путіна та методи його керівництва країною. Не вживаючи наукової термінології, він зумів доволі чітко побачити методи маніпулювання російським суспільством. Автор статей справедливо відзначив, що В. Путін грає на почуттях росіян і використовує у грі з їхніми почуттями т. зв. «трійку»: самодержавство, ортодоксію і народництво [186, р. 7; 202, р. 7; 224, р. 7; 220, р. 7]. Публіцист стверджував, що самодержавство вкоренилося ще з часів правління царів. М. Куропась вважає, що російський народ ніколи не відчував ідей ренесансу, реформації та просвітництва у європейському розумінні й закономірно не були закладені ідеали незалежності індивіда, натомість, царська влада трималася на тотальному контролі всіх сфер життя [202, р. 7]. Він припустив, що демократія не притаманна росіянам, адже, на їхню думку, свідчить про слабкість правителя, анархію [202, р. 7], а це використовує В. Путін, застосовуючи тотальний контроль, цензуру всіх ЗМІ, та опираючись на вплив Російської православної церкви, що підтримує авторитет правління президента (як і колись царя) [202, р. 7; 209, р. 7]. На його думку, певною мірою Росія відійшла від цих ідей за правління М. Горбачова та Б. Єльцина. Гласність і перебудова, стверджував М. Куропась, були іноземними ідеалами, які, проте, швидко відкинув В. Путін [202, р. 7]. Дії В. Путіна із захоплення Криму та підтримки бойовиків на Донеччині та Луганщині, на думку американського українця, випливають з його імперського бачення Росії, у складі якої має бути територія України [225, р. 7].

Наступну групу статей (10,8 %) становлять публікації, які можна віднести до категорії рефлексійних. У них М. Куропась прогнозує розвиток громади та країни на певний рік, підбиває підсумки років, виділяючи негативні та позитивні тенденції і перетворення в громадсько-політичному, культурному, економічному, міжнародному житті Сполучених Штатів Америки й України; описує подорожі; присвячує статті членам родини (пише про життя та діяльність батька, матері, дає настанови синам та ін.). Такі статті надзвичайно цінні, адже

розкривають особу з погляду її особистого та внутрішнього світу. Аналіз праць цієї групи дає змогу краще зрозуміти особистість М. Куропася.

Наступну групу статей М. Куропася становлять публікації, присвячені аналізу життя українців у США (10,5 %). У цих розвідках публіцист висвітлює історію переселення мігрантів з українських земель до США, їхній побут, перші кроки до організації в громади. Аналізує М. Куропась й історію та значення газет «Свобода» і «The Ukrainian Weekly», адже саме вони були і залишаються вагомим чинником в об'єднанні українців, обміні інформацією, платформою для висловлення думок, ведення дискусій.

На думку М. Куропася, важливо те, що на початках облаштування українців у США «Свобода» знайомила читачів із національними символами (зокрема постаттю Т. Шевченка). Не менш вагомим кроком, зазначає публіцист, був перехід до фонетичного правопису. Вагомим внеском «Свободи» у справі становлення національної самосвідомості було видання альманахів-річників («Календарів»), що вміщували статті з історії України, життя українсько-американської громади, вірші відомих українських поетів, дописи про шляхи розвитку української церкви і мови, події з життя Америки та ін. [86, с. 110]. М. Куропась наголошує на надзвичайно важливій ролі періодичних видань у житті українців у США.

Публіцист зауважує, що, починаючи із 1890 рр., українські емігранти активніше беруть участь у політичному житті США [211, р. 7]. Поступово, констатує М. Куропась, у «Свободі» з'являються статті, що аналізують діяльність Республіканської та Демократичної партій. Починаючи з 1920 рр., більшість українців, що мешкала у США, тяжіла до підтримки республіканців. Ситуація змінилася, як зауважує М. Куропась, у часи Великої депресії, тоді мігранти переорієнтовуються на підтримку демократів (що поширилася на правління Ф. Рузвельта і Г. Трумена). Згодом погляди українських мігрантів розділилися: підтримували й були членами обох керівних партій США.

Наголосимо, що переважно публікації цієї групи присвячені діяльності організацій, які створили українці у США: УККА, ЗУАДК, ОДВУ, ОУН. Про

поширення ідей націоналізму М. Куропась зауважує, що організований український націоналізм у США почався з приїздом 1928 р. Є. Коновальця – провідника УВО. Крім збору коштів для діяльності УВО в Європі, Є. Коновалець заснував філію УВО у США [86, с. 287]. Після трансформації УВО, постановля ОУН Є. Коновалець знову відвідав США (1929 р.). Згодом було створено ОДВУ, мета якої, згідно з посвідченням про реєстрацію в штаті Нью-Йорк, була: об'єднати українців для поширення серед них принципів расової солідарності, дисципліни, відданості і любові до національних ідеалів; виховати самоповагу, самодостатність і незалежність думки й дії; заохотити ощадність і підприємництво серед її членів; навчати українців принципів американської демократії і дотримання її законів і конституції; накопичувати реальну особисту власність, потрібну для здійснення вищеперерахованих цілей та утримання її філій у США й будь-якій іншій країні [86, с. 288]. М. Куропась констатує, що з приїздом 1930 р. до США О. Сеніка-Грибівського (який займався в ОУН організаційною роботою) ОДВУ стала швидко зростати чисельно [86, с. 288]. 1931 р. була організована жіноча філія ОДВУ – Український золотий хрест, 1932 р. – МУН. Публіцист зауважує, що постійний вплив ОДВУ незабаром поширився поза межі організації [86, с. 290].

Важливу роль у житті українців у США, особливо після Другої світової війни, публіцист відводить УККА та ЗУАДК. М. Куропась зауважує, що УККА 20 червня 1944 р. заснував Український американський допомогивий комітет (у жовтні 1944 р. після приєднання організації Українська воєнна допомога організація була перейменована на Об'єднаний український американський допомогивий комітет (частіше зустрічаємо назву ЗУАДК), розуміючи, що гарантувати надання допомоги українцям, які вважалися переміщеними особами, зможе лише акредитована українська організація. Комітет опікувався українцями, що прибували до США із європейських таборів для переміщених осіб. Діяльність цих організацій була і залишається важливою для українців США. Вирішивши питання з облаштуванням переміщених осіб, УККА розширив свою діяльність у соціальній, культурній і громадській галузях життя українців у

США; співпрацював і співпрацює досі з українськими громадськими організаціями, урядовими структурами та ін.

Не викликає здивування наявність у публіцистиці М. Куропася статей, у яких висвітлено діяльність УНС. Частина з них, особливо присвячені історії становлення та розвитку цієї організації, лягли в основу монографії М. Куропася про союз, підготовленої й виданої до 100-річчя від його заснування.

М. Куропась зауважив, що, не встигнувши утвердити свою національну ідентичність, УНС був змушений відповідати на політичні виклики, які впливали зі світових подій (початок Першої світової війни). Наприклад, у відповідь на заборону російського уряду з приводу святкувань 100-ї річниці з дня народження Т. Г. Шевченка, Головний виконавчий комітет УНС надіслав лист-протест до президента В. Вільсона [86, с. 148]. За сприяння УНС на Конвенції в Буффало (1914 р.) була утворена Українська народна рада, на базі якої було створено Фонд визволення України (фінансова організація) та Український інформаційний центр, що мали на меті допомогти українцям у війні, результатом закінчення якої повинна стати незалежність Української держави.

У ході Першої світової війни та з постановням Центральної Ради УНС підтримував українців. На Конвенції в Гарисбурзі (1917 р.) члени союзу висловили підтримку Українській Центральній Раді та Генеральному секретаріату [423, с. 156]. У «Свободі» було надруковано статті, у яких позитивно оцінювали прийняття III Універсалу і проголошення УНР [423, с. 156]. Після Першої світової війни, коли стало зрозуміло, що сподівання українців на незалежність не виправдали себе, як зауважує М. Куропась, УНС потребував нового каталізатора. Ним стало проголошення ЗУНР. Як стверджує дослідник, УНС та підрозділи (Український фонд оборони) надавали ідейну, інформаційну та фінансову підтримку діячам ЗУНР [86, с. 194]. З цього приводу М. Куропась пише, що заклики, розміщені у «Свободі», підтримати населення Галичини в боротьбі за незалежність спричинилися до найширшої в історії УНС кампанії зі збору коштів [86, с. 196].

Невтішні для українців результати Першої світової війни спричинили, як зауважує М. Куропась, певний занепад в УНС. Почав стрімко зростати комуністичний рух. 1924 р. було утворено Союз українських робітничих організацій, який, як зауважує публіцист, 1926 р. (на своїй другій конвенції) вже налічував 55 відділів [86, с. 215]. М. Куропась вважає, що такий чинник змусив очільників УНС вийти зі стану «заціпеніння та протидіяти більшовицькій пропаганді та зазіханням». Як наголошує автор, доки УНС та «Свобода» виробляли ідеологію українського націоналізму повоєнного періоду, яка б була прийнятна для членів союзу та стала б «ефективним суперником комуністичного піднесення в США», популярності набирає ідеологія монархістів [86, с. 219]. Аналізуючи історію УНС в роки Першої світової війни та по її завершенні, А. Драган зауважує, що ідеологія комунізму тоді стала «гангrenoю для українського національного організму» й шкодила роботі УНС [289, с. 71].

М. Куропась твердив, що УНС активно допомагав США під час Другої світової війни, зокрема: служба членів УНС у збройних силах, кампанія купівлі воєнних облігацій цивільним населенням, що забезпечувала фінансовий бік підтримки, збір коштів на потреби військових. Він наголошував, що участь УНС у боротьбі за перемогу у війні визнав американський уряд. 9 січня 1946 р. Дж. Менінг (директор відділу федеральних позик комітету фінансування війни Департаменту фінансів США) надіслав Л. Мишузі (редактору «Свободи») листа з подякою за участь УНС у наданні позик [86, с. 370].

У 1950-х рр. УНС продовжував діяти на захист України. М. Куропась указує, що це втілювалося шляхом інформування читачів у «Свободі», «The Ukrainian Weekly» та публікацією спеціальних наукових праць. На конвенціях союзу та засіданнях Головного уряду ухвалювали рішення виділити значні суми коштів на друк цих праць [385, с. 39]. Така діяльність мала на меті залучити широке коло осіб до роботи в організації, популяризувати знання про УНС та українців загалом. За твердженням професора Принстонського університету І. Решетара, праці, видані за підтримки УНС у 1950-х рр., зробили «перелом» в американській суспільній думці щодо України [269, с. 16]. На думку

М. Куропася, особливим явищем в історії УНС 50-х рр. стала публікація регулярного додатку до «Свободи» під назвою «Трибуна УНС», який висвітлював винятково внутрішні справи союзу [86, с. 433]. Окрім книг, 1954 р. УНС почав видавати ілюстрований журнал для дітей «Веселка», який, як зазначив М. Куропася, швидко здобув велику популярність в українській американській громаді. Український письменник, літературознавець В. Радзикевич зауважує, що найважливіше значення «Веселки» в тому, що вона «в'яже думки, уяву дітей з Україною, знайомить їх із минулим України... [скорочення наше. – Н. М.], з героїчними зривами народу, зі світлими постатями українських національних героїв, поетів, письменників, культурних діячів» [393, с. 116].

На думку М. Куропася, у 1960-х рр. УНС відіграв першочергову роль у спорудженні пам'ятника Т. Шевченку у Вашингтоні. Погоджуємося, що це була непересічна подія, яку чекала вся українська громада США. Очевидець відкриття пам'ятника, урядовець УНС А. Драган описує цю подію майже похвилинно, додаючи доповіді президента США, сенаторів і провідних діячів української громади, виголошені в цей день. Автор розвідки наголошує на важливості та непересічності такої події, яку намагалася втілити кілька років низка організацій українців в Америці [292].

Ідея спорудження пам'ятника Т. Шевченку у Вашингтоні виникла й обговорювалася на шпальтах газети «Свобода» 1956 р. Цього ж року Культурна комісія УНС почала вивчати можливості втілити проект [263, с. 812]. УНС, заручившись підтримкою сенатора Д. Джевітаса та низки провідних організацій американських українців, зміг реалізувати ідею й, зрештою, було побудовано пам'ятник Т. Шевченку у Вашингтоні.

Ще одним вагомим досягненням УНС М. Куропася називає видання англomовної «Енциклопедії українознавства». З цього приводу А. Драган зазначає, що для поширення правди про Україну УНС започаткував видання енциклопедії. Втіливши задуми Л. Мишуги та В. Кубійовича, 1963 р. за підтримки НТШ у Європі УНС вдалося видати англomовну «Енциклопедію

українознавства» – «Ukraine: A Concise Encyclopedia», підготовка і публікація першого тому якої «коштувала» союзу 100 тис. доларів [293, с. 83].

У 1970-х рр., на думку М. Куропася, головними завданнями УНС були: співпраця з молоддю, підтримка українців у Югославії, етнічні проблеми. Публіцист наголошує: використовуючи те, що низка членів Головного уряду досягнула важливих посад в американській адміністрації, УНС вдалися небачені досягнення [86, с. 562]. У «Свободі» та в «The Ukrainian Weekly» було вміщено статті, що закликали *правильно* (курсив наш. – Н. М.) зазначати в переписі населення, що мав відбутися, країну походження та рідну мову. М. Куропась згадує, що його призначення на посаду спеціального радника президента Дж. Форда у справах етнічних меншин «значно посилює густоту української проблематики у Білому домі» [86, с. 564].

Із часу здобуття Україною незалежності УНС, за твердженнями М. Куропася, розширив співпрацю з Україною. М. Куропася як заступника головного передсідника запросили читати лекції в Київському державному університеті [86, с. 662]. Під час поїздки до України він зустрівся з членами Народного руху Л. Лук'яненком, М. Горинем та І. Драчем. 25 серпня 1990 р. голова секретаріату Руху М. Горинь прибув до США. За допомоги та сприяння УНС він зустрівся з видавцями газет, представниками громад, зацікавленими подіями у Східній Європі та Радянському Союзі. 13 квітня 1991 р. Крайовий комітетом допомоги Україні й Канадське товариство прихильників Руху організували перше консультативно-планувальне засідання, на якому були присутні керівники НРУ (І. Драч, М. Горинь, В. Чорновіл та ін.) [257, с. 1]. Дослідники наголошують, що американські українці значно підтримали НРУ, перераховуючи кошти на діяльність організації, надаючи оргтехніку та надруковані агітаційні матеріали [367, с. 103; 371, с. 490].

УНС завжди був активним в американському політичному житті. М. Куропась писав, що до Першої світової війни й особливо за часів діяльності «Американського кружка», УНС схилявся на бік соціалістичної або демократичної партій. Публіцист зауважує, що орієнтація змінилася у 20-х рр.,

коли українці голосували за республіканців, звинувачуючи В. Вільсона у зраді їхніх інтересів. Дослідник стверджував, що дует Ф. Рузвельта та Й. Сталіна забезпечив голоси республіканцям у 1940–1960 рр. [86, с. 502], а більшість представників Головного уряду УНС брала активну участь у діяльності Республіканської партії (Д. Галичин, М. Куропась, Т. Шмагала та ін.) [86, с. 503]. Проте серед представників Головного уряду УНС були й ті, хто підтримував діяльність демократів: Й. Лисогір, В. Душник, Й. Жук та ін. [344, с. 85–86].

Зауважимо також, що значну частину публікацій становлять статті, у яких М. Куропась пише про діяльність осередків УНС, що функціювали на всій території США. У цих працях він висвітлює непересічні події, що відбувалися на місцях, діяльність членів союзу, які змогли згуртувати українців у велику громаду, що стала вагомою частиною організації.

У доробку М. Куропася як педагога з багатолітнім стажем роботи є публікації, присвячені проблемам сфери освіти (3,2 %). У них він указує на недоліки системи освіти і пропонує шляхи їх вирішення. Навчання, уважає автор статей, – це процес, результат якого залежить від поведінки [119, р. 2]. Важливо для педагога, на думку М. Куропася, чітко і точно уявляти цілі навчального курсу і його кінцевий результат. Наголосимо, що значну частину публікацій цієї групи становлять статті, що висвітлюють історію та діяльність Національного університету «Острозька академія», де М. Куропась є почесним доктором і очільником Фонду друзів Острозької академії, що діє у США. У них він висвітлює історію академії, наголошує на унікальності цього навчального закладу, закликає читачів підтримати діяльність університету [95; 172; 187; 189].

Варто також наголосити, що М. Куропась писав розвідки щодо життя українців Канади (2,5%). Українці США та Канади співпрацювали на різних рівнях: громадсько-політичному, культурному, освітньо-науковому. М. Куропась, будучи активним членом УНС, співпрацював із організаціями канадських українців, був дописувачем їхніх періодичних видань. Публіцист зауважував, що вплив канадських українців на життя Канади значно вищий, ніж такий вплив американських українців у США [164, р. 9]. Для цього, стверджував

він, є низка причин: 1) канадські українці представляли більший відсоток від загального населення Канади, ніж американські українці у США; 2) організаційна єдність українців у Канаді; дослідник наводить приклад Конгресу українців Канади (The Ukrainian Canadian Congress, UCC), який складається з п'яти національних організацій, що мають однакові права й обов'язки; 3) активне залучення українських канадців у політичне життя країни [164, р. 9]. Стільки само (2,5%) становлять звіти М. Куропася як одного з провідних діячів громадського життя американських українців.

2,4% від загальної кількості становлять статті, у яких М. Куропась висвітлює релігійні питання. Публіцист наголошував на важливості релігійного чинника для життя та діяльності громади, нації, країни як об'єднувального/дестабілізуючого фактора. Він розглядає історію виникнення української греко-католицької та православної церков, значення церкви у житті українських мігрантів у США, становище української церкви в Україні з часу її незалежності.

Церква відігравала значну роль у житті емігрантів на початках їхнього перебування у США, ставши центром духовного та суспільного життя. Українці в Америці зіткнулися з новою системою суспільних зв'язків, звичаями, традиціями та ін. Постала потреба об'єднати громаду для збереження власних традицій, культури, мови. Найзрозумілішою формою об'єднання стала церква, яка в подальшому була каталізатором вироблення та збереження етнонаціональної окремішності мігрантів з українських земель.

М. Куропась наголошує на винятковій ролі релігійного чинника у формуванні етнонаціональної ідентичності мігрантів з українських земель на початковому етапі [148, р. 7]. Після приїзду до Пенсильванії «русини-українці», не маючи власних церков, змушені були ходити до католицьких, переважно польських і словацьких, де вони мало що розуміли і змушені були платити значні кошти за ті чи ті церковні обряди. Це, як уважає М. Куропась, і спонукало їх до написання листа до Львівського митрополита з проханням надіслати священика [163, р. 60]. Як наслідок, до США був відправлений о. Іван

Волянський. М. Куропась уважав його рішучим духовним і громадським діячем, який відмовився використовувати для богослужінь польський костел, заохочував засновувати парафіальні комітети та будувати церкви в усіх штатах, де були мігранти з українських земель, був фундатором першого допомогового товариства – Братство Св. Миколая [86, с. 30–31]. В. Юшкевич вважає приїзд І. Волянського до США переломним моментом, що визначив початок самоорганізації і влаштування побуту мігрантів з українських земель [458, с. 111]. Проте М. Куропась зауважив, що, прибувши до США, І. Волянський зіткнувся з опором американського католицького духівництва, яке, як уважав дослідник, не мало на меті розвивати національні церкви [117, р. 7]. Він наголосив, що ієрархи американської католицької церкви не були обізнані в справах унії (на цьому ж наголошують І. Гнідик [270, с. 24–25] та І. Сливка [509, р. 1]) і вважали греко-католицьку церкву не канонічною. М. Куропась пише, що таке ставлення до греко-католицьких священників сприяло їхньому переходу до Російської православної церкви, яка мала свої парафії у США.

Публіцист наголосив на непересічній ролі членів «Американського кружка», які свою діяльність спрямовували на створення автономного українського екзархату у США. Крім того, з часом перебрали керівництво РНС і спрямували його діяльність на створення читалень, просвітницьких товариств, молодіжних організацій та українських шкіл [86, с. 75]. Зауважимо, що на вагомій ролі членів «Американського кружка» наголошували й попередники М. Куропася, які висвітлювали міграцію українців до США: Ю. Бачинський [245, с. 292] і В. Галич [471, р. 107]. На цьому ж акцентують науковці, що продовжують досліджувати вищевказані аспекти становлення та розвитку життя українських емігрантів у США – С. Качараба [319, с. 362], І. Франків [441, с. 12].

Крім діяльності священників, членів «Американського кружка», дослідник зауважив, що першим «свідомим українцем», який прибув до США, варто вважати Агапія Гончаренка, що теж був священником, і Григорія Грушку, який започаткував видання найстарішої україномовної газети «Свобода», яка, як зазначає М. Куропась, стала одним із визначальних чинників становлення

української ідентичності у США [173]. Ще одним із таких факторів, на думку М. Куропася, був УНС. Дослідник наголосив, що перші п'ять головних секретарів УНС теж були священиками [147, р. 15]. Подібних висновків доходить І. Франків. Вона пише, що українська імміграція у США наприкінці XIX ст. вирізнялася відсутністю світської інтелігенції, тому священики були одночасно релігійними та громадськими лідерами [441, с. 11].

Досліджуючи вплив церкви на українську громаду у США, М. Куропась наголошує, що релігійна ситуація наприкінці XIX – на поч. XX ст. не була стабільною. Мігранти з українських земель ділилися на групи за релігійною належністю. Вони були вірними Української греко-католицької церкви, Російської православної церкви, Української автокефальної церкви. Публіцист відзначає плутанину з поняттями для визначення вірних греко-католицької церкви, називаючи їх «українськими католиками» у США. Він згадує: історично склалося, що українські католики називали себе греко-католиками, візантійським католиками, католиками східного обряду [156, р. 7]. М. Куропась зауважує, що на шляху до становлення власної ідентичності емігрантам з українських земель потрібно було подолати чотири перешкоди. Найпершою була «опанована» ірландцями Римо-католицька церква, що мала на меті американізувати й асимілювати католиків США [92, с. 6]. Наступними причинами публіцист виділяє стрімке зростання РПЦ, переважання серед «руських священиків», що прибули до США в 1880–1890 рр., «мадяронів за вподобаннями та національною належністю», брак серед українських мігрантів погодження в середині громади [92, с. 6]. М. Куропась пише, що формування українського американця визначала насамперед просвітницька діяльність. «Русини» з Галичини, Буковини і Закарпаття мали «перетворитися» на українців, що усвідомлюють традиції своєї правітчизни, які єднали їх із етнонаціональними братами у Східній Україні [147, р. 7]. Публіцист вважає, що помітну роль у цьому процесі перетворення відіграли часопис «Свобода», читальні, просвітницькі товариства та народні школи.

Звертаючись до історії українських земель, М. Куропась підкреслює, що питання церкви відігравали вагомий роль і в становленні української державності.

Дослідник стверджує, що після приєднання до Російської імперії земель Східної України, передусім було ліквідовано інститут української церкви (Київську митрополію було приєднано до Московського патріархату, що призвело до поглинання Української православної церкви російською), Українську католицьку церкву було приєднано до «матірної московської церкви» [148, р. 7]. Влада закрила католицькі церкви, монастирі, школи та конфіскувала майно.

Публіцист відзначав і безпрецедентну підтримку українського католицизму, яку надала в XIX ст. австрійська керівна династія [117, р. 7]. Це, як пише дослідник, стало першою фазою національного відродження XIX ст., що закінчилося з проголошенням незалежності в XX ст. М. Куропась зауважував, що коли на територіях Східної України духівництво всіляко утискали, на теренах Західної України представники церкви взяли на себе провідну роль у національному відродженні українців. У Східній Україні українській церкві вдалося відродитися, незважаючи на спроби влади придушити все українське (заборона видавати українською мовою книги, газети, журнали та ін.). На раді представників Української православної церкви 5 травня 1920 р. ухвалили рішення про утворення Української автокефальної церкви [222, р. 7].

Аналізуючи стан української церкви між двома світовими війнами, М. Куропась пише, що, як відомо, після короткого часу незалежності українські землі були поділені між чотирма державами. На землях Карпатської України, що стали частиною Чехословаччини, тривала боротьба з пвеликою кількістю проросійськи налаштованих священиків. На Буковині, що ввійшла до складу Румунії, українська церква, як зауважив М. Куропась, була повністю румунізована. На території Галичини, приєднаній до Польщі, священиків утискала польська влада: з понад 300 церков а 1914 р. на 1939 р. «вижила» лише 51 [182, р. 7]. На територіях Східної України, що відійшли до складу Радянської Росії, уважав М. Куропась, спочатку було затишшя в репресіях, що спонукало до чисельного збільшення вірних Української автокефальної православної церкви. Проте, починаючи з 1930 р., за безпосереднім керівництвом НКВС парафії було приєднано до РПЦ [222, р. 7]. М. Куропась, як і попередники, що досліджували

це питання, наголошував на гоніннях священиків з боку влади в часи та після Другої світової війни.

Рецензії та рецензійні огляди становлять ще одну групу публікацій М. Куропася (1,5% від загальної чисельності). У них автор аналізує наукові дослідження, літературні та науково-популярні видання, спогади [138; 180; 191; 192; 195; 196; 208; 222; 223]. Більшість цих публікацій належить до категорії рецензійних оглядів; такі статті не є науковою рецензією й мають публіцистичне спрямування. Здебільшого М. Куропась публікував огляди на резонансні для суспільства праці, присвячені політико-ідеологічній царині.

Публіцист аналізував працю А. Шевченка «Breaking with Moscow» («Розрив із Москвою», 1985). Це книга спогадів радянського дипломата, що тривалий час був інформатором ЦРУ США. Поряд з іншими рецензентами [476; 489; 508] М. Куропась відзначив, що спогади А. Шевченка – цікава праця про життя дипломата СРСР та агента ЦРУ. Зауважив, що її автору вдалося описати діяльність тогочасних високопосадовців дипломатичної сфери. М. Куропась уважав справедливим твердження А. Шевченка про відчутну різницю між діяльністю світових спецслужб і радянського КДБ, наголошуючи на найбільшій небезпечності та жорстокості його методів [130, р. 6]. Публіцист зауважив, що ця радянська спецслужба жорстоко поводить з українцями в СРСР.

Значно зацікавилася американське суспільство книгою Р. Ніксона «No More Vietnams» («Більше жодних В'єтнамів», 1985). Як і американське суспільство, рецензенти книги Р. Ніксона розділилися на дві частини: перша обстоювала думку про те, що війна у В'єтнамі була потрібна, інша наголошувала на помилковості дій США в цей період. М. Куропась належав до тих, хто виступав за втручання США у В'єтнам. Публіцист наголошував, що, безперечно, будь-яка війна – надзвичайно негативне явище. Проте, на думку М. Куропася, поки існує загроза з боку комуністичного СРСР, де нехтують правами й свободами людей, протистояння, зокрема й військове, проти поширення його впливів у інших країнах є потрібне [131, р. 6].

Розглядав М. Куропась і наукові видання. Він високо оцінив працю О. Субтельного «Ukraine: A History» («Україна: історія»). М. Куропась наголошував, що це цінна праця з історії України для англomовного читача. Автор статті зауважував, що попередні англomовні видання з історії України «тяжіли» до особи їхніх авторів: монархісти, гетьманці та ін. [149, р. 7]. Праця О. Субтельного, на думку М. Куропася, позбавлена ідеологічних нашарувань.

Етнічні питання тривалий час були об'єктом наукових зацікавлень М. Куропася. Тому 1,1 % текстів становлять ті, які належать до цієї тематики. Підкреслимо, що серед цих публікацій натрапляємо на статті, які характеризують етнічні відносини у США загалом. В окремих розвідках проаналізовано конкретні проблеми етносів, що мешкають у США.

Публіцист зауважує, що етнічну політику США змінювали еволюційним шляхом, почергово впроваджували теорії англо-конформізму, «плавильного котла» та мультикультуралізму [120, р. 539]. М. Куропась негативно оцінює вплив на американське суспільство політики мультикультуралізму. Відмову від неї він уважав важливим кроком для США в етнічних справах, бо в підсумку вона роз'єднала суспільство та породила ворожнечу окремих етносів [218, р. 7], набираючи негативного забарвлення з 1990-х рр. Дослідник виділив кілька причин негативного впливу політики мультикультуралізму: бажання певних етнічних груп домогтися більшої підтримки своєї групи, ніж інших, ігнорування з боку офіційного керівництва, хоча й не гласно, розподілу за етнічною ознакою. М. Куропась стверджував, що згодом ідеологія мультикультуралізму переросла в політику політкоректності й на всіх рівнях були очевидними намагання влади подати «рівність» усіх етнічних груп, хоча це була лише видимість, яка відрізнялася від реального стану речей у країні [214, р. 7]. Безперечно, зміна політики «плавильного котла» політикою мультикультуралізму була позитивним явищем в історії США. Однак усе більше дослідників зауважують, що в ідеалі дотримання державою постулатів мультикультуралізму – складне завдання. Мультикультуралізм порівнюють із демократією, зазначаючи, що це моделі побудови суспільств, які складно досягнути, адже попри декларацію державами

демократичного ладу жодну із сучасних країн не можна назвати істинно демократичною [316, с. 214]. Крім того, варто визнати, що США теж не вдалося повністю втілити політику мультикультуралізму через негативну налаштованість суспільства до мусульман, поширення ксенофобії серед частини суспільства, про що свідчить і суспільна підтримка політики Д. Трампа щодо заборони в'їзду до країни осіб із конкретно визначених країн, припинення нелегальної міграції з держав Південної Америки та ін.

Наступну групу (0,8%) становлять публікації, у яких М. Куропась характеризує культурне життя українців США. Так автор статей намагався ознайомити читачів із важливими культурними подіями, закликаючи американських українців до фінансової та моральної підтримки різних заходів. Статті цієї групи здебільшого присвячені певним культурним подіям й опубліковані безпосередньо після них. У таких повідомленнях детально описано сам захід, історію створення колективів, діяльність певних постатей, їхній внесок у розвиток культурного життя українців у США та за їх межами [88; 136; 145]. Прикметно те, що майже в кожній статті культурницького спрямування автор наголошував, що будь-які заходи культурного життя важливі не лише з погляду мистецько-культурного розвитку українців, а й тим, що згуртовують громади українських американців.

У публіцистичному доробку М. Куропася наявні розвідки, у яких він як психолог пояснює певні явища та процеси (0,7%). Цікаві розмірковування публіциста щодо спільних і подібних рис у характері, ментальності українців, американців, українських емігрантів і представників інших національностей. На думку М. Куропася, важлива риса українців – індивідуалізм. Він зауважував, що ця риса стала визначальною у стосунках між українцями та росіянами [115, р. 2]. Свої думки публіцист підтверджує тотожними поглядами М. Костомарова, Р. Бултера. За твердженням М. Куропася, індивідуалізм впливає на боротьбу американських українців за свої права і незалежність України (стаття опублікована 1960 р.) [117, р. 2]. Дослідник також зауважив, що існує різниця між українцями у США та Україні (стаття написана 2003 р.). Він уважав, що

відмінність у поглядах та поведінці значна, а причиною цього – тривале перебування України в складі СРСР, де тоталітарний режим, який панував в Україні, спричинив замкненість у характерах населення, недовірливість, залежність від рішень «згори» [190, р. 7].

Невелику за обсягом групу статей (0,3%) становлять публікації М. Куропася про програму Word Marriage Encounter.

Проаналізувати публіцистику М. Куропася, окрім виділення кількісно-тематичних напрямів статей, можна, узявши до уваги хронологічний принцип (додатки Е та Є). Дослідження текстів, написаних у 1950–1959 рр., засвідчили, що наявні рефлексійні публікації, а також статті, що висвітлювали життя молодіжних організацій українців у США (Додаток Ж). Статті М. Куропася, оприлюднені в 1960-х рр., описували життя українців у США, подекуди мали персональну тематику. Проте більшість публікацій була присвячена проблемам молодіжних організацій, оскільки саме в цей період М. Куропась активно працював у МУН і ЛУМПА (Додаток З). Для публіцистики 1970–1979 рр. характерне розширення тематики статей. З'являються праці, що висвітлюють діяльність УНС і його осередків. Зважаючи на те, що в аналізований період М. Куропась обіймає посаду радника президента США з етнічних питань, у його доробку з'являються статті, що висвітлюють етнічні питання. Наголосимо, що в цей час М. Куропась часто друкував офіційні документи – звіти діяльності в УНС (Додаток И). У 1980-х рр. він продовжує присвячувати статті вищевказаним темам. Водночас, публіцист оприлюднює праці, що стосуються особистих переживань, статті, присвячені членам родини. Провідною темою аналізованого періоду стають питання політичного життя США. Наприкінці 1980-х рр. М. Куропась висвітлює події розпаду СРСР та здобуття незалежності Україною (Додаток І). У 1990-х рр. поряд із аналізом вищевказаних тем більшість статей присвячено життю в незалежній Україні (Додаток Ї), що притаманно й для 2000-х рр. (Додаток Й). Проведений аналіз засвідчив, що більшість розвідок була написана в 1990–2009 рр. – саме на цей період припадає пік (за кількісним принципом) наукової та публіцистичної діяльності

М. Куропася (Додаток К). Варто також зауважити, що в 1970-х рр. М. Куропась опублікував найменше статей. Це варто пов'язувати з його активною діяльністю в державних організаціях США, а згодом як радника президента.

Публіцистична спадщина М. Куропася – важливий елемент до вивчення його діяльності, поглядів і світогляду; джерело до дослідження того проміжку часу в історії США та української громади цієї країни, коли були написані статті.

Проаналізувавши публіцистичний доробок М. Куропася, підкреслимо, що тематичну спрямованість статей певною мірою зумовлювала його професійна та громадсько-політична діяльність. Будучи головою МУН, публіцист оприлюднює статті, у яких висвітлює діяльність організації. Під час роботи на посаді радника президента з етнічних питань у доробку М. Куропася переважають публікації, присвячені цій тематиці. Постійно працюючи у шкільній освіті, М. Куропась публікує статті, що стосуються відповідної проблематики.

3.3. Наукові та науково-популярні студії М. Куропася

Вивчення життя та діяльності М. Куропася неможливе без аналізу його наукового доробку як продукту дослідницьких пошуків, часу, коли були створені праці, діяльності в громадській, політичній, культурній царинах. У науковому доробку М. Куропася є монографії, присвячені історії України [116], життю та діяльності американських українців [126; 163; 173; 204], створенню та розвитку УНС [86; 174], роботи, що висвітлюють обговорювані в суспільстві теми щодо кампанії дезінформації проти українців, міжетнічні відносини [169; 221].

Першими публікаціями М. Куропася стали англomовні посібники з історії України. 1960 р. М. Куропась опублікував книгу «The saga of Ukraine» («Сага про Україну»). Як уже зазначено в підрозділі 3.1, М. Куропась викладав англійською мовою історію України на культурних курсах, які організовував УНС. При цьому зіткнувся з відсутністю відповідної літератури англійською мовою і підготував англomовний підручник. Книга була видана в двох частинах: «The saga of Ukraine: The Age of Royalty» («Сага про Україну: доба знаті», 1960 р.) та «The saga of Ukraine: The Age of Heroism» («Сага про Україну: доба

героїзму», 1961 р.). М. Куропась писав, що планував видати ще третю частину «The saga of Ukraine: The Age of Nationalism» («Сага про Україну: доба націоналізму»), проте з різних причин не вдалося здійснити цей задум [226, р. 77].

Автор книг не ставив перед собою завдання написати комплексне дослідження української історії [226, р. 78]. Ці праці цінні тим, що вони адаптовані для англомовної особи, яка може ознайомитися з історією України. У книгах описано давню та середньовічну історію України. Огляд розпочинається появою людини на території сучасної України і закінчується становищем українських земель у складі Великого князівства Литовського.

Прикметно, що аналізовані роботи М. Куропася були одними з перших видань з історії України (раніше була видана «The Story of the Ukraine» («Історія України», 1957) К. Менінга), опублікованих англійською мовою у США. Згодом були видані інші англомовні праці, що висвітлювали українську історію: «History of Ukraine» («Історія України», 1962) І. Нагаєвського, «Ukraine: A Brief History» («Україна: Коротка історія», 1979) Р. Шпорлюка, «An Introduction to Ukrainian History» («Вступ до історії України», 1981) Н. Чировського та ін.

У рецензійному огляді А. Грегорович, дослідник, багаторічний завідувач кафедри бібліотечної справи Торонтського університету, видавець «FORUM Ukrainian Review», зауважив, що книги М. Куропася – це захопливе й ілюстроване перше видання історії України англійською мовою [478, р. 2]. Попри певні недоліки, зазначає рецензент, праця дає можливість ознайомитися з історією України молодим українцям США та Канади й усім охочим англомовним читачам [478, р. 2].

Окрім цих праць, М. Куропась досліджував історію життя та діяльності американських українців. 1972 р. він опублікував розвідку «Українці в Америці» («Ukrainians in America»). У ній стисло висвітлено сторінки історії України: життя слов'янських племен на теренах сучасної України, утворення Київської Русі, діяльність руських князів, культурне життя населення Київської Русі, історія українських земель у складі Литовського князівства, діяльність козаків.

Виклад матеріалу дослідник завершує історією Української Радянської Соціалістичної Республіки. У наступній частині книги М. Куропась висвітлює досвід українців в Америці, їх залучення до громадського життя у США. Праця містить значний ілюстративний матеріал, який супроводжує розповіді автора. Поряд із аналізом історичних фактів та подій М. Куропась подає свої зауваження та висновки. Наприклад, він високо оцінює діяльність і значення УНР, наголошуючи, що це була вдала (хоча й короткотермінова) спроба українців створити свою державу за всі століття боротьби з поневолювачами [173, р. 67]. Розглядаючи історію України радянського періоду, науковець стверджує, що за часів правління Й. Сталіна УРСР зазнавала найбільших утисків порівняно з іншими республіками-союзницями. Злочинним виявом такої політики М. Куропась називає Голодомор 1932–1933 рр.

Наголосимо, що працю «Українці в Америці» М. Куропась вважає своєю першою професійною публікацією [226, р. 182]. Книга була написана, передусім, для читачів середньої школи, тому й відповідно текст чіткий і лаконічний, який поєднаний з ілюстративним матеріалом і нагадує за побудовою підручник. Коротко описано зміст книги М. Куропася «Ukrainians in America» (поряд із довідкою про нього) у статті «Kurupas Authors Book on Ukrainians in America» (опублікованій у газеті «Свобода» 1972 р.) [229, р. 1]. Зауважимо, що книга мала популярність серед читачів, додаткові наклади були видані 1973, 1978 та 1979 рр. Згідно з повідомленням видавництва Lerner Publishing Group, яке друкувало книгу, станом на 1981 р. було продано 18 000 її примірників [399, с. 1]. 1995 та 1996 рр. були видані перероблені та доповнені наклади праці. Журнал «School Library Journal» повідомляє про перевидання книги та зауважує, що праця була доповнена матеріалами з новітньої історії України [504].

Аналізовану працю М. Куропася мали експонувати на Міжнародній виставці книжок, яка відбувалась 6–14 вересня 1977 р. у Москві. Проте її вилучили як «невідповідну» (разом із 8 іншими виданнями американських і британських авторів) [417, с. 1].

Зважаючи на бурхливий розвиток інформаційного суспільства та розуміючи тенденції, що ведуть до його електронізації, важливе значення має виданий українською та англійською мовами альбом М. Куропася «Осягнути спадщину: історія української еміграції у Сполучених Штатах» («To Preserve a Heritage: The Story of the Ukrainian Immigration in the United States»). Книга присвячена експозиції Українського музею в Нью Йорку. У ній автор коротко, проте, вичерпно характеризує початки життя українців в Америці, розглядає діяльність і причини їх еміграції до США, аналізує розвиток релігійного життя, створення громадських і культурних організацій, політико-ідеологічний складник.

Цю працю М. Куропася проаналізував канадський літературознавець українського походження В. Жила в газеті «The Ukrainian Weekly» [543, р. 7]. Він погоджується з твердженням автора книги про те, що для багатьох українських мігрантів США стали не «плавильним котлом», а школою для розвитку їхньої етнонаціональної ідентичності, уважаючи, що це твердження надає роботі неабиякої соціополітичної важливості [542, р. 81]. Р. Хом'як у статті «Book Review: Kuropas Book is Our Story», опублікованій на сторінках «The Ukrainian Weekly», наголошував на простій манері написання праці, що робить зміст дослідження доступним читачеві. Рецензент зазначив, що, незважаючи на простоту подачі матеріалу, робота М. Куропася містить багато фактичних відомостей з історії переселень українців до США [465, р. 4].

1977 р. (перевидана 1995 р.) у видавництві м. Гренд-Репідс (Мічиган, США) опубліковано книгу «Етнічне Чикаго» («Ethnic Chicago»). Це колективна праця, де М. Куропась – автор розділу про чиказьких українців. Дослідник стверджує, що початок розвитку української громади в Чикаго варто пов'язувати з ім'ям В. Сіменовича [479, р. 200]. Хоча тоді, справедливо зазначив М. Куропась, у Чикаго вже були парафії Російської православної церкви, які відвідували «карпато-русини». Автор праці наголосив на вагомому внеску (на початковому етапі життя українців у Чикаго) священників, які опиралися русифікації та мадяризації, створюючи навколо себе осередки українства.

Аналізований текст М. Куропася про українців Чикаго був однією з перших спроб узагальнити історію життя та діяльність українців у цьому місті. Безперечно, надруковано інші публікації про українців у Чикаго. Хоча це були здебільшого статті безпосередніх громадських, політичних, релігійних та інших діячів, що стали частиною української громади Чикаго, однак вони висвітлювали лише окремі аспекти діяльності. М. Куропась розглянув історію українців у Чикаго, їхнє життя та діяльність комплексно.

Як і будь-яке наукове видання, праця «Етнічне Чикаго» викликала появу низки рецензій. У часописі «Свобода» було надруковано огляд книги, де зазначено, що підрозділ М. Куропася інформативний та об'єктивний, може слугувати зразком для написання подібних робіт іншим науковцям [301, с. 3]. У рецензії на цю ж працю В. Жила стверджував, що в написаному розділі М. Куропась чітко відповідає на багато істотних питань. Рецензент уважав слушними твердження автора праці, що США – це країна, ставши громадянином якої, можна зберегти свою національну належність [305, с. 2]. В. Жила підсумував, що розділ М. Куропася про чиказьких українців виходить далеко за межі етнічного характеру, а сама праця – солідне наукове дослідження [305, с. 3]. Критично до тексту М. Куропася підійшов відомий канадський учений А. Макух. Розглядаючи праці, присвячені етнічним дослідженням у США та Канаді, він зауважив, що підрозділ про українців у Чикаго, який написав М. Куропась, відрізняється від інших досліджень. На думку рецензента, це швидше огляд українсько-американського життя до 1939 р. Однак, стверджував А. Макух, такий підхід недоречний під час дослідження суті української спільноти в Чикаго. Рецензент уважав, що підрозділ М. Куропася скоріше подає певні обриси проблеми, проте це не конкретне аналітичне дослідження [486, р. 557].

Тему про чиказьких українців М. Куропась продовжив у праці «Українці Чикажчини» («Ukrainians of Chicagoland», 2006), що вийшла в серії «Образи Америки» («Images of America»). У ній автор знову звертається до початків поселення українців у Чикаго, розвитку української громади, створення та

функціювання в цьому місті осередків провідних установ українських емігрантів [204, р. 52]. М. Куропась наголосив, що швидке об'єднання та консолідація української громади в Чикаго змогли відбутися завдяки національно свідомим священикам і громадському діячеві В. Сіменовичу, що мешкали в цьому місті [204, р. 53]. Прибувши до Чикаго 1892 р., В. Сіменович став організатором життя українців. Його діяльність була спрямована на розвиток релігійного, культурного, організаційного життя емігрантів з українських земель шляхом створення «Просвіти», публікації періодичних видань, закладання церковних осередків та ін.

1991 р. було видано монографію «Українські американці. Походження та прагнення. 1884–1954» («The Ukrainian Americans. Roots and Aspirations 1884–1954»). М. Куропась зауважує, що вирішив її написати, оскільки останню «подібну роботу» – «Українці в Сполучених Штатах» («Ukrainians in the United States») опублікував В. Галич ще 1937 р. [471, р. 68].

Наголосимо, що вивчення історії переселення українців до США цікавило багатьох науковців. 1916 р. вийшла праця О. Кириленка «Українці в Америці», у якій автор описав релігійне, культурне та повсякденне життя переселенців США та Канади [325]. Виданнями, що інформували про емігрантів з українських земель, були праці Я.-Б. Рудницького [332, с. 43; 401], Р. Цибрівського та І. Теслі [332, с.44; 451], У. Самчука [404], Я. Чижа [354, с. 171], М. Настасівського [366]. Деякі аспекти проблеми описано в гаслах 10-томної «Енциклопедії українознавства», що вийшла за редакцією В. Кубійовича. Вагоме значення має видана 1917 р. праця Ю. Бачинського «Українська імміграція в З'єднаних Державах Америки», у якій автор аналізує причини переселення українців до США, їхній побут, культурне, релігійне та політичне життя [245]. В. Корольов у праці «Українці в Америці» висвітлив причини та наслідки еміграції українців до США, культурне й релігійне життя, розвиток громадських організацій і преси [427, с. 123]. Важливе значення за радянських часів мало дослідження А. Шлепакова [332, с. 47]. Серед сучасних українських учених першими до проблеми зверталися В. Трощинський, А. Шевченко, В. Євтух та ін.

Праця М. Куропася «Українські американці. Походження та прагнення. 1884–1954» розпочинається оглядом української історії. Науковець описує становище українців у складі польської, російської та австро-угорської держав. Це слугувало своєрідним вступом до історії України, ознайомленням читача з усіма труднощами, які спонукали значну кількість мешканців українських земель до еміграції. Наступні розділи присвячені докладному аналізу початків діяльності та розвитку громадсько-політичного, культурного, релігійного життя українців у США. Подано статистичні дані, проаналізовано діяльність українських організацій, журналів, газет та ін.

Дослідник зазначає, до перших українців в Америці не варто вживати поняття «українець», адже ці особи не ідентифікували себе українцями. Тому потрібно мати на увазі осіб, які приїхали з етнічних українських територій [92, р. 16]. М. Куропась аналізує перші три етапи (хвилі) еміграції українців до США, зауваживши, що масова міграція почалася з 1870 р. і головно це були переселенці з Прикарпаття, Буковини, Галичини. Він називає причини, які сприяли міграційним процесам: вибух народжуваності в Галичині, визиск із населення владою, заохочення з боку Америки – прибулим надавали пільги, звільняли від податків на кілька років та ін. [163, р. 20].

Як і попередники (О. Кириленко, Ю. Бачинський, В. Галич), М. Куропась аналізує початки переселення мігрантів з українських земель до США, важке становище, спричинене малооплачуваною працею, усвідомлення своєї етнічної окремішності, розвиток церковних інституцій. Дослідник наголошує, що спочатку важливу роль у процесі усвідомлення етнічної окремішності відіграла церква [163]. Він відзначив, що на тлі несформованої ідентичності в ході етнічного становлення українці зазнавали впливів з боку росіян, угро-русинів та ін., які намагалися схилити мігрантів з українських земель до думки про належність до конкретної етнічної групи.

У праці М. Куропась розглядає початки церковної організації українців у США, взаємовпливи громади на церкву та церкви на громаду. Дослідник аналізує етапи становлення української церкви у США. Початком першої фази

оформлення УПЦ у США М. Куропась уважав відмову 1915 р. парафіян, що належали до церкви Св. Миколая, підлягати керівному священику. Вони створили Українську національну церкву (Ukrainian National Church), яку очолив о. Г. Хоміцький [163, р. 316]. М. Куропась відзначає активну діяльність священика, який зміг до 1917 р. поширити юрисдикцію Української національної церкви на 6 громад [86, с. 125]. Другу фазу в розбудові Української національної церкви, на думку М. Куропася, започаткував перехід о. С. Дзюбая з-під юрисдикції УГКЦ до РПЦ. При цьому частина громади пішла за ним, зменшилася кількість вірних Української національної церкви, а УГКЦ залишилася без сильного лідера. Проте сподівання С. Дзюбая очолити окрему дієцезію РПЦ у США себе не виправдали [126, р. 38], частина вірних повернулася до УГКЦ. Третьою, вирішальною хвилиною оформлення УПЦ в США М. Куропась уважав формування з шістьох українських національних церковних громад відокремленої православної єпархії, що фактично підпорядковувалася митрополитові Германосу (Шегеді), єпископові Сирійсько-Антіохійської православної церкви в Північній Америці. Проте дослідник констатує, що фактична влада була зосереджена в руках українців [163, р. 316]. Початком четвертої, на думку М. Куропася, еволюційної фази українсько-американського православ'я став приїзд до США 1922 р. диякона новоствореної Української автокефальної православної церкви П. Корсуновського, який закликав представників УПЦ приєднатися до УАПЦ. 1930 р. представники УПЦ утворили окрему дієцезію, яку 1931 р. визнав Константинопольський патріархат. Першим єпископом УАПЦ у США став І. Теодорович. На думку М. Куропася, І. Теодорович був вмілим управлінцем, за короткий час йому вдалося чисельно збільшити кількість церковних громад (з 11 до 34), що викликало невдоволення серед католицького духовництва [163, р. 317]. Підкреслимо, що на непересічності особистості І. Теодоровича наголошують усі дослідники української церкви діаспори. Постання, розвиток і діяльність української церкви в діаспорі, зокрема у США, привертали увагу багатьох науковців, зокрема самих емігрантів [254; 312; 336; 346]. М. Куропась одним із перших уніс окремий розділ у монографію,

присвячений становленню УПЦ та УГКЦ у США, намагаючись розглянути всі аспекти комплексно.

Дослідник зазначав, що із часом чинник віри став дестабілізаційним, попри провідну об'єднавчу роль церкви на початковому етапі приїзду емігрантів з українських земель. З 1930-х рр. все більше посилюється протистояння між українськими католиками та православними, представники обох церков обґрунтовували, що саме їхня церковна організація насправді канонічна [163, р. 320]. Вивчення означеної проблематики потребує докладного аналізу історичних передумов, суспільного тла, взаємовідносин у середині спільноти, урахування ментальних, психологічних, моральних та інших чинників; здатності абстрагуватися від ідеологічних, політичних, конфесійних нашарувань. Дослідження церковного будівництва українців у США потрібно продовжувати.

Наступні розділи праці М. Куропась присвячує історії та ролі УНС у житті української громади США, трансформаціям у політико-ідеологічному житті українських мігрантів після двох світових воєн, ідеології комунізму, монархізму та націоналізму, їхньому впливу на співіснування українців у США та за їх межами. Праця «Українські американці. Походження та прагнення. 1884–1954» значно розширює уявлення про початки організації емігрантами з українських земель культурного, релігійного, політичного та соціального (побутового, щоденного) життя. Крім того, М. Куропась докладно проаналізував процес усвідомлення ними своєї етнонаціональної окремішності та чинники, що сприяли цьому; взаємодію української діаспори з материковою Україною. Поряд із розглядом діяльності українських громадських і політичних організацій автор досліджує становище України в складі СРСР, аналізує причини та наслідки русифікації, присвячує підрозділ монографії Голодомору 1932–1933 рр. Окрім того, цінними є наведені статистичні дані (кількість мігрантів, рік, територія їхнього розселення, відомості щодо фаху, заробітної плати, тривалості робочого дня та ін.). Праця побудована на значному комплексі літератури та джерел, частина яких і надалі залишається важкодоступною для дослідників з України.

1991 р. за монографію «Українські американці. Походження та прагнення. 1884–1954» М. Куропасю вручили нагороду першого ступеня ІХ науково-історичного конкурсу Фонду ім. Лесі і Петра Ковалевих (до складу комісії входили: проф. Л. Рудницький, др. М. Богачевська-Хом'як та др. З. Когут) [383, с. 13]. Доволі високо оцінили працю М. Куропася українські науковці. І. Недошитко стверджує, робота М. Куропася – це ґрунтовне дослідження, яке розкриває життя української діаспори, містить цінний матеріал із повсякденного, релігійного, культурного та політичного побуту українців у США [367, с. 14]. Подібну думку висловлює Г. Саранча, характеризуючи працю як найбільш повне та послідовне дослідження української еміграції у США [406, с. 6].

Підкреслимо, що праця М. Куропася «Українські американці. Походження та прагнення. 1884–1954» викликала появу низки рецензій у пресі (більшість – на сторінках газети «Свобода»), наукових американських і канадських виданнях. У першому огляді, надрукованому в «Свободі», повідомлено про вихід книги М. Куропася, коротко схарактеризовано працю й відзначено, що книга буде корисною не лише науковцям, а й усім американським українцям, дасть їм можливість ознайомитися з історією «батьків і дідів» [260, с. 1]. В. Жила, аналізуючи працю М. Куропася, зауважив, що вона цікава читачеві й оригінальна [306, с. 3]. Л. Луцюк поряд з описом змісту книги вказав на недоліки аналізованої роботи: певні неточності в аналізі співпраці українців у США з українцями Канади після Другої світової війни [348, с. 2-3]. А. Чировський охарактеризував книгу як «вартісну», що цікава не лише читачам, які бажають ознайомитися з історією українських американців у США, а й науковцям, що вивчають цю проблематику [446, с. 4]. Автор статті наголосив, що М. Куропась об'єктивно висвітлив усі події, навіть ті, що не зовсім у гарному світлі показують життя українців в Америці [446, с. 4]. На сторінках «The Ukrainian Weekly» з'явився рецензійний огляд М. Богачевської-Хом'як. Дослідниця зауважує, що книга М. Куропася – дуже корисне видання, на якому побудована значна кількість подібних праць [464, р. 7]. Проте, рецензент підкреслила, що значну частину книги М. Куропася оснований на опублікованих матеріалах і

періодичних виданнях, а автор праці занадто багато уваги приділив політичним аспектам у житті українців у США [464, р. 7].

Низка рецензій на монографію з'явилась і в американських наукових виданнях. У журналі «Ethnic Forum» (видання Кентського державного університету) опубліковано рецензію відомого дослідника етнічних питань у США Л. Винара. Він високо оцінив роботу як дослідження, без якого не можна обійтися, вивчаючи досвід американських українців. Позитивом монографії Л. Винар уважав використання значної кількості джерел, пояснення найважливіших понять, що характеризують діяльність українців у США. У висновку автор рецензії наголосив, що попри незначні недоліки праця справляє позитивне враження [538, р. 94–96].

У травні 1992 р. в журналі «Contemporary Sociology» на монографію М. Куропася з'явилась рецензія американського дослідника етнічної ідентичності Р. Клема. Її автор охарактеризував книгу як огляд, який конкретно інформує про етнічну ідентичність іммігрантів загалом, показує роль етнічних організацій в усіх процесах [466, р. 340]. Рецензент зауважив, що попри певні неточності й подекуди відхід від теми праця М. Куропася розкриває хвилі еміграції українців до США, причини переїзду, еволюцію етнонаціональної ідентичності, стосунки з українцями на Батьківщині та ін. [466, р. 340].

Професор історії університету Вілланова (м. Раднор, Пенсильванія, США) Б. Процко у рецензії на вищезгадану працю зазначав, що на час написання рецензії, наукової літератури, яка б висвітлювала українсько-американський досвід, недостатньо (рецензія написана у вересні 1992 р.) [495, р. 681]. Автор писав, що праця М. Куропася, яка «виросла» з дисертації, має важливе значення. Рецензент уважав її всеохопним аналізом історії українських американців із часу публікації українськомовної праці Ю. Бачинського «Українська імміграція в З'єднаних Державах Америки» [497, р. 681]. Б. Процко зауважив, що попри незначні недоліки в структурі (часті повторення тексту та поділ на дрібні частини) робота М. Куропася – стандарт праць англomовних досліджень американських науковців українського походження [497, р. 681].

У жовтні 1992 р. в журналі Американської історичної асоціації «History» вийшла рецензія британського вченого, почесного професора Стаффордширського університету (Великобританія) А. Мунслоу на працю М. Куропася. Автор високо оцінив роботу, зауважуючи, що М. Куропасю вдалося повністю розкрити історію переселення «русинів до США» та процес усвідомлення своєї етнонаціональної ідентичності. Працю М. Куропася рецензент вважає «відточеною розповіддю» про історію українців у США [491].

У журналі «International Migration Review» з'явилася рецензія історика, політолога, дослідника Голодомору 1932–1933 рр. в Україні Дж. Мейса. Він зауважив, що М. Куропась у праці «Українські американці. Походження та прагнення. 1884–1954» подає живу оповідь еволюції та змін спільноти українських американців [485, р. 1017]. Рецензент уважав слушними твердження автора монографії про провідну роль священників, які опиралися латинізації та русифікації, сприяючи так збереженню самоідентифікації переселенців-русинів [485, р. 1017]. Дж. Мейс підкреслив значення праці М. Куропася як «величезної роботи для нації», представником якої є її автор, а також для всіх науковців, що досліджують етнічну історію США [485, р. 1017–1018].

У січні 1993 р. у виданні «Pacific Northwest Quarterly» опубліковано рецензію на монографію П. Крафцік. Авторка писала, що попри наявність значної кількості статей і книг про українців в Америці, зокрема й деякі роботи М. Куропася, жодна з них не така закінчена та всеохопна як рецензоване дослідження [481, р. 36]. П. Крафцік зауважила, що автор залучив широке коло джерел, серед яких: спогади та свідчення очевидців, інтерв'ю з активістами української громади, зроблені самостійно, газети та журнали, документи та звіти (зокрема й документація ФБР), дисертації й опубліковані праці, присвячені українській історії [481, р. 36].

Своє бачення праці М. Куропася подала дослідниця історії канадських українців, професор університету Альберти Ф. Свиріпа. Рецензентка зауважила, що попри насиченість книги фактажем, поділ розділів праці на дрібні частини, робота М. Куропася – детальне дослідження історії еміграції українців до США.

Авторка рецензії вказала, що праця містить певні дискусійні твердження, проте це не применшує її значення. Водночас твердження О. Субтельного (автора передмови до праці М. Куропася) про те, що після видання книги Ю. Бачинського «Українська імміграція в З'єднаних Державах Америки» праця М. Куропася – це перша ґрунтовна робота з історії української міграції до США, рецензентка вважає «поблажливим» [516, р. 153]. Ф. Свиріпа зауважує, що не варто забувати про праці дослідників, які вивчали міграцію українців до Канади й, безперечно, торкалися діяльності мігрантів у США [516, р. 153].

Оцінив працю М. Куропася почесний професор, директор-засновник Центру вірменських досліджень університету Мічигану (м. Дірборн, Мічиган, США) Д. Папазян. Аналізуючи дослідження, присвячені етнічним групам у США, рецензент зазначив, що книга М. Куропася – це цікава й деталізована розповідь про «зміни ідентичності перших поселенців із русинів на українців» [492, р. 52].

Автором ще однієї рецензії на працю М. Куропася є відомий американський історик українського походження Дж. Решетар. Відзначивши, що праця М. Куропася виросла з дисертації і побудована на широкому комплексі джерел, рецензент зауважив, що автору вдалося досягти мети, написавши пряме й об'єктивне дослідження, що не приховує жодних фактів і недоліків [500, р. 209]. Дж. Решетар наголосив, що автор монографії роз'яснює багато контроверсійних питань і подій, що вплинули на «перетворення русинів» (релігійно-культурна ідентичність) на українців (етно-національна ідентичність) [500, р. 209].

Утім, не всі рецензенти позитивно оцінювали монографію. На загальному позитивному тлі вирізнялася рецензія дослідниці російських і східноєвропейських проблем з університету Цинциннаті (м. Цинциннаті, Огайо, США) Дж. Александер. Хронологічно ця рецензія була опублікована чи не першою (квітень 1992 р.) здебільшого негативною. Дж. Александер зауважувала, що М. Куропась спробував описати взаємодію внутрішніх і зовнішніх впливів, що наклали свій відбиток на українсько-американську етнічність [461, р. 629].

Авторка рецензії стверджувала, що, незважаючи на тематичний поділ, М. Куропась усю роботу прив'язує до аналізу діяльності організацій, а виокремлення організацій та організаційного життя як головного чинника аналізу етнічної свідомості хибне [461, р. 629]. Дж. Александер зауважувала, що, зважаючи на обсяг книги, вона тяжіє до «ювілейної антології» і написана в енциклопедичній манері. Книга, на її думку, недостатньо аналітична, а широка бібліографія не має жодної цінності для аналітичних суджень з історії українських американців [461, р. 629].

Даючи певні відповіді, М. Куропась пише, що праця «Українські американці. Походження та прагнення. 1884–1954» залишає багато запитань, а судження, подані в книзі «можуть бути не кожному до душі» [158, р. 7]. Проте, зазначив дослідник, це закономірно, адже кожен науковець, як би він не намагався бути об'єктивним, усе ж не може залишитися безстороннім.

Попри всі позитиви та недоліки аналізованого дослідження М. Куропася праця «Українські американці. Походження та прагнення. 1884–1954» стала важливою частиною у вивченні еміграції українців до США та їхнього життя у цій країні. Ця монографія охоплює значні часові межі та є спробою комплексно показати історію українських емігрантів від кінця XIX й до середини XX ст., урахувавши всі історичні передумови та обставини. Праця значно розширює інформацію про життя та діяльність українців у США. Важливо й те, що час виходу дослідження М. Куропася збігається з першими подібними публікаціями українських науковців.

1996 р. вийшла монографія М. Куропася «Ukrainian-American Citadel: The First Hundred Years of the Ukrainian National Association» (перекладена й видана 2004 р. «Українсько-американська твердиня. Перші сто років Українського народного союзу»), видана з нагоди 100-річчя від заснування УНС.

Попри 100-річну історію союзу, окремих праць, які б висвітлювали становлення, розвиток і діяльність УНС, надзвичайно мало. На початку XX ст. з'явилася праця, присвячена історії попередника УНС – РНС, яка висвітлювала початки його діяльності [288]. Існувала й численна кількість статей у

періодичних виданнях (здебільшого «Свобода»), альманахах і календарях УНС, автори яких описували певні аспекти з історії та діяльності союзу, його значення. Такі публікації були здебільшого публіцистичного та мемуарного спрямування. Відсутність певного наукового підходу до висвітлення історії УНС пояснюємо тим, що авторами перших статей про організацію були переважно священики, які ставили собі за мету поширити серед населення інформацію про УНС, його діяльність. З 1950-х рр. починають з'являтися праці переважно керівників УНС та членів Головного уряду, присвячені союзу [267; 268; 269; 355; 356]. Проте ці розвідки розкривали лише певні аспекти функціонування організації й не давали повного уявлення щодо становлення та діяльності УНС. 1964 р. А. Драган було опублікував працю, присвячену функціонуванню УНС [289]. У ній описано діяльність союзу у 1894–1964 рр., наголошено на початковому етапі його роботи.

Праця М. Куропася «Українсько-американська твердиня. Перші сто років Українського народного союзу» послідовно висвітлює процес зародження РНС, його трансформацію в УНС, початки життя українців у США, їхній побут, культуру, етнічні процеси. Дослідник аналізує діяльність і значення УНС на різних етапах його існування (від заснування 1984 р. й до 1994 р.), та споріднених до УНС організацій – молодіжних і жіночих об'єднань. На основі архівних та опублікованих джерел М. Куропась досліджує з'їзди організації, їх вплив на подальшу діяльність УНС. Автор монографії також не міг оминати співпрацю УНС із владними структурами США та з організаціями в Україні. У книзі М. Куропась аналізує причини та початки еміграції українців. Цінними є статистичні дані, що ілюструють матеріал дослідження. Наприклад, наводячи дані американської імміграційної статистики, автор констатує, що у 1890–1914 рр. на американський континент прибуло близько 255 655 «русинів». З них чоловіки становили 71% від загальної кількості, більшість їх працювала в сільському господарстві, приблизно 20% становили хатні слуги і майже 13% – жінки та діти [86, с. 12].

Першим національно свідомим українцем, який приїхав до Америки (США), зауважує М. Куропась, був православний священник А. Гончаренко, хоча, зазначає дослідник, відомості про перебування українців на території Америки відомі ще з 1607 р. М. Куропась висвітлює становлення українських громадських організацій та їхню діяльність, працю діячів, що спричинилися до розвитку громадсько-політичного та культурного життя українців в Америці, розвиток і роль українськомовної преси та ін.

Зауважимо, що М. Куропась наголошує на винятковій ролі релігійного чинника у формуванні етнонаціональної ідентичності мігрантів з українських земель на початковому етапі. Після приїзду до Пенсильванії русини-українці, не маючи власних церков, змушені були ходити до католицьких, переважно польських і словацьких, де вони мало що розуміли і платили значні кошти за ті чи ті церковні обряди [86, с. 30-31]. М. Куропась пише, що мігранти інших національностей, що проживали у США, отримували допомогу від держави, з якої прибули. На цьому ж наголошує й В. Юшкевич [458, с. 106-107]. Це, як вважає М. Куропась, і спонукало українців написати листа до Львівського митрополита з проханням надіслати священника. До США був відправлений о. Іван Волянський, якому вдалося налагодити церковно-релігійне життя українських мігрантів. На думку М. Куропася, внесок І. Волянського в організацію церковного життя українців у США важко переоцінити. На цьому наголошують і дослідники становлення української церкви у США [245; 270; 319; 325]. Проте релігійній та етнічній консолідації українців заважали намагання священників РПЦ, спрямовані на отримання більшої кількості вірних. М. Куропась зауважує, що були випадки, коли священники зі своєю парафією повністю відходили під юрисдикцію РПЦ (парафія о. О. Товта та ін.). Цей священник із Закарпаття став ініціатором і започаткував у США перехід греко-католиків на православ'я [320, с. 120]. М. Куропась підсумовує, що за певний проміжок часу релігійно-культурне єднання перетворилося в етнонаціональну відданість серед навернених у православну віру і, як наслідок, вони почали ототожнювати себе з росіянами. Наголосимо, що подібні висновки він робить і в

інших своїх працях, де йдеться про релігійний чиник. Учений зазначив, що українська громада втратила приблизно «20% всіх русинів», які прибули до США перед Першою світовою війною [86, с. 35].

На думку М. Куропася, найвагомішу роль у становленні українців як окремого етносу в Америці відіграли три суспільні інститути: Українська католицька церква, РНС/УНС та газета «Свобода» [121, р. 3]. М. Куропась зазначає, що, проаналізувавши всі перешкоди, які існували для перших мігрантів з українських земель, факт, що деякі «русини» (М. Куропась зауважує, що першопочатково мігранти з українських земель ототожнювали себе з місцем свого походження й називалися відповідно «лемками», «бойками», «гуцулами», а згодом почали ідентифікувати себе як «русини – стародавня назва українців, що походить від першої назви держави – Київської Русі» [86, с. 12]) стали пізніше себе ідентифікувати українцями, можна вважати дивом, яке змогло статися завдяки діяльності восьми українських католицьких священників І. Ардана, А. Бончевського, Н. Дмитріва, І. Констанкевича, С. Макара, М. Підгорецького, М. Стефановича та П. Тимкевича. Ці священники відмовилися виконувати вказівки римо-католицького духовництва, що мало намір романізувати й американізувати «русинів», а також «опиралися місії російської ортодоксальної церкви, яка прагнула русифікувати американських русинів» [121, р. 3]. Вони, як пише дослідник, опиралися стійким вторгненням із боку «проугорсько налаштованих угро-русинських священників, що намагалися мадяризувати русинів» [121, р. 3]. Дослідник, як і попередники, що вивчали цю проблему, називає цих священників «Американським кружком» і вважає, що значення їхньої діяльності важко переоцінити, адже вони очолили боротьбу русинів-українців з латинізацією, русифікацією та мадяризацією. На вагомій ролі членів «Американського кружка» наголошували й попередники М. Куропася, які висвітлювали еміграцію українців до США: Ю. Бачинський [245, с. 292] та В. Галич [471, р. 107]. На цьому ж акцентують науковці, що продовжують досліджувати вищевказані аспекти становлення та розвитку життя українських

емігрантів у США – С. Качараба [319, с. 362], І. Франків [441, с. 12], В. Юшкевич [459, с. 112].

Поряд із важливою роллю «Американського кружка» у створенні автономного українського екзархату в США М. Куропась наголосив на важливій ролі в цьому питанні митрополита А. Шептицького. Дослідник зауважив, що митрополитові вдалося переконати Рим у тому, що впливу Російської православної церкви в Америці варто давати рішучу відсіч і потрібно мати «русинського єпископа». М. Куропась пише, що А. Шептицькому вдалося наполягти на тому, щоб, незважаючи на «переважну більшість угро-русинів у США, Рим номінував у США саме єпископа з Галичини» [86, с. 123]. На цьому ж наголошують П. Магочій [487, р. 34] та А. Баб'як [242, с. 87]. На цю посаду було призначено С. Ортинського. Проте, як зауважує М. Куропась (на цьому ж наголошують І. Кащак [322, с. 35] та П. Магочій [487, р. 34]), сподівання незалежності були розбиті з виданням спеціальної папської булли (*Ea Semper*), що фактично зобов'язувала новопризначеного єпископа звітувати та підкорятися представникам церкви латинського обряду. Проте, як відомо, С. Ортинському все ж вдалося папською буллою 1913 р. отримати окрему юрисдикцію для греко-католицької церкви. Пізніше був заснований екзархат у Філадельфії. М. Куропась наголошує, що єпископу С. Ортинському так і не вдалося примирити ворожі табори «угро-русинів та непохитних проукраїнськи налаштованих» мігрантів [163, р. 303]. Це ж підкреслює С. Качараба, зазначаючи щодо призначення окремих єпископів для галичан і закарпатців як про наслідок суперечок між сторонами [319, с. 367].

М. Куропась наголошує на вагомій ролі РНС. Він зазначає, що облаштувавшись у новій країні, знайшовши роботу (здебільшого фізично важку), організувавши свій побут і налагодивши життя в новому для себе суспільстві, засновники РНС хотіли більшого. Вони переживали культурне оновлення і духовний ріст. Саме це, як уважає науковець, не дозволило їм зупинитися на досягнутому. Дослідник зазначає, що хоча початкова мета РНС була забезпечити членів організації та їхні родини грошовою допомогою, союзівці дбали й про

національну просвіту: «...саме Руський народний союз, більш ніж будь-яка інша організація в Сполучених Штатах, перетворив русинських селян в українських патріотів» [86, с. 682].

Вагомим, на думку М. Куропася, у становленні етнонаціональної ідентичності мігрантів з українських земель є внесок «Свободи». Він уважає, що, визначивши 1900 р. свою суспільно-політичну позицію, «Свобода» «невпинно продовжувала поширювати серед своїх читачів ідею української ідентичності, торкаючись етнонаціональних почуттів русинів» [86, с. 115]. Дослідник пише, що діячі «Свободи» не обмежувалися лише статтями, а й були ініціаторами створення читалень, українських шкіл (закликали здобувати освіту не лише в американських школах, а й обов'язково в «народних»), популяризували твори українських письменників [86, с. 108-114]. М. Куропась наголошує, що все зазначене сприяло розвитку процесу українізації: «Поступово русин, який читав «Свободу», відвідував читальню, віддавав своїх дітей до народної школи, знайомився з різноманітними публікаціями Руського народного союзу, змінював свою національну свідомість. За кілька років він пройшов шлях від «русина до свідомого українця» [86, с. 115].

Варто констатувати, що попри наявність значної кількості статей у періодичних виданнях, присвячених УНС, праця М. Куропася «Українсько-американська твердиня. Перші сто років Українського народного союзу» залишається єдиним комплексним дослідженням історії та діяльності організації. Це дослідження викликало появу рецензій. У рецензійному огляді на книгу, надрукованому в «Свободі» без імені автора, зазначено, що М. Куропась зміг не лише представити історичний розвиток, ріст і діяльність УНС, а й зумів висвітлити роль організації в житті української американської громади [259, с. 1]. Поряд із наголосом на важливості праці для науковців у рецензії підкреслено, що книга послужить доказом того, що українська громада в Америці також вагомо вплинула на формування США [259, с. 3]. Головний редактор «The Ukrainian Weekly» Р. Гадзевич, аналізуючи працю М. Куропася, наголосила, що

вона вичерпно висвітлює створення та діяльність УНС і його роль у житті українців США та Канади [470, р. 1].

Один із редакторів «Свободи» П. Часто також охарактеризував на її сторінках працю «Українсько-американська твердиня. Перші сто років Українського народного союзу». Огляд опубліковано через 8 років після виходу праці. П. Часто зауважував, що цей матеріал написано до 110-річчя УНС. Крім того, саме 2004 р. вийшла перекладена українською мовою праця М. Куропася. На думку автора статті, вона має універсальний матеріал, оскільки охоплює не лише події та факти, а й всі домінуючі суспільні явища і процеси протягом ХХ ст. П. Часто оцінив монографію не лише як історичне, але й етнопсихологічне, культурологічне, церковно-конфесійне й політичне дослідження [444, с. 9]. Короткий опис англomовного варіанту книги також подано в низці статей журналу «The Ukrainian Weekly» [521–535].

Ще дві праці М. Куропася «Scourging of a Nation» («Бичування нації», 1995) і «Крах Дем'янюка: суди над «нацистом», яким він не був» («The Demjanjuk Debacle: The Trials of a «Nazi» Who Wasn't», 2012) були видані внаслідок дискусії в періодичних виданнях, щоб поінформувати читача про певні факти в історії України.

Праця «Scourging of a Nation» була опублікована як реакція М. Куропася на телевізійну програму «60 хвилин» («60 Minutes») каналу CBS, яка почала виходити ще з 1968 р. М. Куропась зауважує, що ця робота написана для висвітлення всієї «жахливості дезінформації», поданої в телевізійній програмі щодо деяких питань з історії України: становища євреїв у роки Другої світової війни та їх «переслідування» українцями, співпраці українського населення та УПА з нацистами в роки Другої світової війни. Аналізована праця була узагальненням усіх думок М. Куропася щодо кампанії дискредитації українців, висловлених у численних статтях у періодичних виданнях.

Варто зауважити, що фальшування історичних фактів у програмі «60 хвилин» відбувалося неодноразово. На перекручуванні фактів і явищ Голокосту

у вищезазначеній програмі наголошують автори «The Journal of Historical Review» [503, р.16-18], а також довголітній працівник каналу [477].

Такі дії керівництва телевізійної програми викликали хвилю протестів із боку етнічних громад, що мешкали у США. Для залагодження конфлікту керівництво каналу змушене було вибачитися за авторів програми. З цього приводу М. Куропась зауважив, що «солоденькі» вибачення на ситуацію ніяк не вплинули. Дослідник пише, що кількість осіб, які переглянули «зловісну» передачу серед багатомільйонного населення країни, невідома [168, р. 9]. Відтак, зауважує М. Куропась, не зрозуміло, як отримана інформація вплине на глядачів. Швидше всього, пише він, це вплине на формування негативного образу українця у громадськості США. М. Куропась стверджував, що така ситуація корисна для представників влади в Росії, що дасть підстави говорити про політичну небезпечність українського суспільства [168, р. 9]. Ще одними вигодоотримувачами М. Куропась називає українських євреїв (частину), які маніпулювали історичними фактами та подіями, намагаючись дискредитувати українців.

Праця «Крах Дем'янюка: суди над «нацистом», яким він не був» була написана як відповідь на численні звинувачення мігрантів, що прибули до США після Другої світової війни, скориставшись можливостями, які надавав «Акт про переміщених осіб» 1948 р. («Displaced Person's Act») у співпраці з нацистами, військових злочинах. Нагадаємо, що вищевказані праці поряд зі статтями в періодичних виданнях [93, с. 2; 128, р. 6; 129, р. 6; 135, р. 6; 146, р. 6] були частиною дискусії з А. Раєном (мол.), а також пов'язані зі «справою Дем'янюка».

Праця «Крах Дем'янюка: суди над «нацистом», яким він не був» – це своєрідне розширення численних статей у періодичних виданнях щодо долі І. Дем'янюка, певний їх підсумок. М. Куропась пише, що 1977 р. Офіс спеціальних розслідувань США несправедливо звинуватив І. Дем'янюка в убивстві тисяч людей у нацистському концтаборі в Трєблінці (Польща). Дослідник зауважує, що його ім'я внесли до списку «українських військових злочинців», який надав OSI М. Ганусяк. Останнього (що був членом

комуністичної партії США) М. Куропась вважає сталіністом [205, р. 7]. Зауважимо, що в співпраці з OSI, а відтак і КДБ, М. Ганусяка звинувачують й інші представники української громади у США. Зокрема, Р. Воронка, учений і громадський діяч, наголосив, що М. Ганусяк вів «ганебну» роботу, що полягала у співпраці з КДБ. Р. Воронка стверджує: не викликає сумніву, що саме М. Ганусяк надав фальшиву ідентифікаційну картку, яка послужила звинуваченням І. Дем'янюка у винищуванні сотень євреїв у концентраційних таборах [264]. Безперечно, діяльність КДБ, спрямована на дискредитацію І. Дем'янюка, була надзвичайно важливою для російської влади, адже саме *українець* (курсив наш. – Н. М.) виступав в очах світової громадськості «безпощадним злочинцем», який винищував євреїв у часи Другої світової війни.

Зауважимо, що спочатку І. Дем'янюка ув'язнили у США, а згодом передали до Ізраїлю, де він відбував покарання до 1991 р. Після розпаду СРСР захисникам І. Дем'янюка вдалося у розсекречених документах знайти архівні матеріали, що доводили його невинність, після чого він повернувся до США. 1999 р. Міністерство юстиції США було подано новий позов проти І. Дем'янюка. Цього разу сторона звинувачення закидала йому працю охоронцем у концтаборах Собібор, Майданек, Флосенберг. 2004 р. суд визнав І. Дем'янюка винним. Його повторно позбавили громадянства США та депортували до Німеччини [455, с. 436].

Справа І. Дем'янюка отримала значний суспільний резонанс. У ній спостерігаємо сплетіння інтересів багатьох етносів, що проживали у США, долучилися також різні країни світу. Прикметно, що звинувачення І. Дем'янюка швидко вийшло за межі обвинувачень у кримінальних злочинах, перейшовши у політичну площину та справу міжетнічних відносин. У суспільстві США під час виборчих кампаній сенаторів питання підтримки/осуду І. Дем'янюка посідали одні з перших пунктів у програмах.

Важливо наголосити на тому, що в справі звинувачень І. Дем'янюка у винищуванні євреїв українці США та України діяли спільно. Вони обстоювали позицію щодо невинності цієї особи, інспірованості справи радянською

стороною для зіткнення українців та євреїв, щоб відвернути увагу від злочинів, які скоїв СРСР проти цих та інших народів, створети негативний образ «українця – фашистського колаборанта». І. Дем'янюк отримав потужну підтримку українців США. Вони збирали кошти для оплати адвокатських послуг, крім того, писали листи до глав держав із проханням припинити несправедливе, на їхнє переконання, переслідування. Г. Шарфман стверджує, що звинувачення І. Дем'янюка українці США сприймали як пляму на особистому імені [506, р. 68]. Науковець зауважив, що при цьому наголошували, що українці не антисеміти й не виступають проти налагодження стосунків із євреями. Однак, беручи до уваги фальсифіковані факти, що надала спочатку радянська, пізніше російська сторона, не можуть лишатися осторонь [506, р. 68]. Члени української громади США, і сам І. Дем'янюк, стверджували, що, фальсифікуючи справи, СРСР намагається приховати власні злочини: винищення євреїв, Голодомор 1932–1933 рр. та ін.

Багато науковців, публіцистів, журналістів, політичних і громадських діячів США, України, Ізраїлю писали про цю справу. Думки сторін розділилися на противників і прихильників І. Дем'янюка. У роботах М. Куропася, у яких висвітлено справу І. Дем'янюка, доведено його невинуватість. А. Семотюк, аналізуючи працю М. Куропася «Крах Дем'янюка: суди над «нацистом», яким він не був», зауважує, що автор ґрунтовно описує події навколо справи І. Дем'янюка і справедливо наголошує на її політичному характері [505, р. 11].

Отже, наукові праці М. Куропася – важливе джерело вивчати історію становлення, розвитку та діяльності української громади в США, адже дослідник сам був і залишається активним поборником українства, і з «середини» аналізує діяльність українців у цій країні, спираючись не лише на власний досвід, а й на документи, спогади, архівні матеріали.

Проаналізувавши науковий доробок М. Куропася, можемо стверджувати, що дослідник ставив за мету вивчити життя української діаспори у США. Його праці містять аналіз діяльності українців на теренах США: від перших емігрантів до нашого часу; функціонування та роль різних організацій, установ; значення осіб

у розвитку політичного, культурного, релігійного життя української громади у США. Важливими були праці М. Куропася, що висвітлювали історію України, адже були зорієнтовані на англомовного читача, що цікавився питаннями української історії.

Студії М. Куропася викликали реакцію, рецензії та огляди публікували в українській пресі та фахових виданнях. Якщо в оглядах, що з'являлися у пресі, натрапляємо на переважно позитивні оцінки праць, то у фахових рецензіях поряд із відзначенням таких позитивів, як об'єктивність, аргументованість в інтерпретації фактів, солідність джерельної бази досліджень, важливість праць як для американських українців, так і для українців загалом, наявні й критичні зауваження.

Висновки до розділу 3

М. Куропась, народившись у США, став справжнім патріотом України. Формування його світогляду та ідейно-політичних переконань відбувалося під значним впливом батька, родини, українського оточення. Його громадська, політична, культурна, освітня робота була спрямована на підтримку та розвиток української громади у США.

Участь у функціюванні УНС та громадському житті українців спонукали М. Куропася до активних дій у розвитку української культури, її збереженню американськими українцями як однієї із головних умов функціювання окремої громади, а відтак, і спільності, що має активні громадські прагнення. Робота в громадській і культурній царині стали тими чиниками, що слугували залученню М. Куропася в політичне життя США.

Характерною рисою світогляду М. Куропася, яка й стала провідною в його діяльності, є поєднання українського патріотизму й поваги до американської культури і традицій. Так звана подвійна лояльність, неодноразово наголошував М. Куропась, запорука функціювання будь-якої громади у США.

За підсумками проведеного аналізу праць М. Куропася можемо ствердити, що основна увага науковця була зосереджена на дослідженні історії еміграції

українців до США та зародження і функціонування УНС. Окрім монографій, М. Куропась має у своєму доробку навчальні та науково-популярні видання, розділи в колективних працях і значну кількість статей у періодичних виданнях. Роботи М. Куропася, присвячені історії переселення українців до США, значно розширюють інформацію щодо функціонування українських громад у цій країні. Вагомий внесок дослідника у вивчення історії становлення та розвитку УНС, а його праця присвячена цій організації, і донині залишається єдиною комплексною роботою, що висвітлює функціонування союзу загалом.

Важливі для дослідників публікації М. Куропася у періодичних виданнях. Саме ці матеріали – джерело до вивчення не лише життя та діяльності їхнього автора, а й тих суспільних, політичних, ідеологічних, культурних, релігійних процесів, що мали місце в житті українців у США, аналізу взаємодії української громади з іншими етнічними групами цієї країни, дослідження зв'язків українців США із представниками світового українства, співпраці українських американців із Україною.

ВИСНОВКИ

У роботі простежено роль Степана та Мирона Куропасів у громадсько-політичному та культурному житті української діаспори. З'ясовано, що відсутні дослідження, які б висвітлювали біографії представників родини Куропасів та їхній внесок у громадсько-політичне і культурне життя української громади США. Наявні лише окремі згадки сучасників Степана та Мирона Куропасів, що здебільшого мають бібліографічно-описовий та інформаційний характер, й окремі публікації, присвячені знаковим подіям життя представників родини Куропасів, проте інформація, подана в них, часткова.

У роботі реконструйовано біографії Степана та Мирона Куропасів. Проаналізовано світоглядне становлення діячів, виділено головні події, що вплинули на досліджуваних осіб. Під час дослідження з'ясовано, що формування світогляду С. Куропася відбувалося в часи військових протистоянь в роки Першої світової війни. Значно вплинули на формування ідейних переконань С. Куропася члени УВО. З'ясовано, що переконання С. Куропася в політико-ідеологічній царині мали вирішальний вплив на формування світоглядних позицій сина Мирона. Подальша політична праця С. Куропася у США, зосереджена переважно в ОДВУ та УНС і базована, винятково на ідеологічних позиціях мельниківців, була спрямована на підтримку та боротьбу за здобуття незалежності Україною.

Установлено, що громадська праця С. Куропася передбачала допомогу облаштуватися у США новоприбулим мігрантам-українцям. Об'єднуючи в осередки колишніх військових УГА, заробітчан, переміщених осіб, формуючи осередки ОДВУ та УНС на місцях, С. Куропась закладав міцний фундамент організацій, які творили українці, що, насамперед, зміцнювало й об'єднувало українську громаду у США. Організовані та проведені культурні заходи мали ту саму мету.

У дослідженні з'ясовано, що громадсько-політична праця М. Куропася базована на ідейних переконаннях ОУН (м) і Республіканської партії США.

Почавши громадську роботу в молодіжних організаціях, М. Куропась здобув потрібний досвід і за короткий час зміг стати членом, а пізніше урядовцем УНС.

Політична діяльність М. Куропася побудована на ідейних засадах Республіканської партії США. Активна діяльність М. Куропася в цій політичній силі дозволила йому обійняти посаду радника президента з етнічних питань при адміністрації Дж. Форда. Серед головних напрямів діяльності М. Куропася на цій посаді варто виокремити: роботу з етнічними групами та їхніми лідерами, вироблення позицій етнічної політики в межах панівних у країні доктрин, консультування президента США в справах етнічних груп.

Вагомою була участь М. Куропася в діяльності федеральної організації АСТІОН, де він зміг розкрити свій організаторський потенціал. Перебуваючи на посаді помічника сенатора, М. Куропась був залучений до впровадження основних прав і свобод людини, зокрема й українців.

Проаналізована публіцистика представників родини Куропасів свідчить про їхню активну громадсько-політичну позицію та культурницьку діяльність. Серед найактуальніших тем, що цікавили С. Куропася, можемо виділити: спогади з часів військових протистоянь, статті, присвячені розвитку та діяльності УНС, персональні статті, що стосувалися тогочасних громадських і культурних діячів, політиків, ідеологічних опонентів. З'ясовано, що у своїх статтях С. Куропась постійно закликав приєднатися до членства в УНС, цю організацію він уважав основою життя українців у США.

Публіцистична спадщина М. Куропася тематично охоплює значний спектр. Серед найбільш актуальних для М. Куропася варто виділити статті, присвячені політичному життю США та України, взаємодії українців та євреїв, розвитку, діяльності та ролі УНС. У дослідженні встановлено, що публіцистика М. Куропася продовжувала його громадсько-політичну роботу й безпосередньо залежала від посад, які він обіймав.

Наукові праці М. Куропася – це дослідження історії еміграції переселенців з українських земель до США та історії створення, діяльності і розвитку УНС. Окрім наукових робіт, М. Куропась – автор підручників з історії України та

посібника, що висвітлює Голодомор 1932–1933 рр. в Україні. Як член комісії Конгресу США, що досліджувала Голодомор 1932–1933 рр., М. Куропась брав участь у формуванні висновків, у яких наголошено на штучності голоду, що його інспірувала влада для досягнення певних цілей. Ці видання знайомили англомовного читача з українською історією, причинами еміграції, етапами життям українців у США.

У дослідженні виявлено колективні риси, притаманні представникам родини Куропасів. Окрім спільності ідеологічних і політичних поглядів, варто констатувати й сумісну відданість справі підтримки українців і патріотизм. Проте і Степан, і Мирон Куропасі постійно наголошували, що такий стан речей можливий тому, що у США, залишаючись громадянином цієї держави, можна бути й патріотом своєї батьківщини.

Окрім впливу на життя українців у США, Степан і Мирон Куропасі впливали на життя в цій країні загалом. Стосовно С. Куропася зауважимо, що він впливав він опосередковано. Будучи громадянином США, докладав зусиль для розвитку діяльності Республіканської партії, ставши активним її членом у штаті Іллінойс. Крім того, перебуваючи у складі УНС, ОДВУ, УККА, ОУН (м) та інших організацій українських емігрантів, що функціювали у США, впливав на ідеологічне життя в суспільстві, відносини з іншими етнічними групами, які проживали у США. Дбаючи про економічне, культурне, громадське життя українців у США, сприяв цілісному й поетапному розвитку громадської, культурної, економічної галузі у США.

Аналіз діяльності М. Куропася дає підстави стверджувати, що він безпосередньо впливав на життя у США. Як і батько, М. Куропась був активним у житті Республіканської партії, беручи участь у передвиборчих кампаніях її кандидатів. Обіймаючи посади радника президента та помічника сенатора, М. Куропась впливав на етнічну політику у США, що передбачала багатовекторну діяльність у мультикультурному суспільстві; взаємовідносини з лідерами держав, міжнародних організацій, установ. Будучи активним у громадському житті та освітній царині США, безпосередньо впливав на ці

галузі. Численні статті в періодичних виданнях часто публікував на злободенні теми, які цікавили суспільство й неодноразово спричиняли дискусію серед його членів, що впливала на політичне, ідеологічне, громадське життя у США. Наголосимо, що на основі аналізу публіцистики Степана та Мирона Куропасів виявлено актуальні проблеми в житті української громади у США.

Загалом, можемо констатувати, що різнобічна діяльність Степана та Мирона Куропасів, увтілена в громадській, політичній, культурній, ідеологічній, соціальній царинах життя, була спрямована на підтримку та розвиток потенціалу та цілісності української громади у США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

I. Джерела

Архівні матеріали

Центральний державний архів зарубіжної україніки

Ф. 32. Ліга української молоді Північної Америки (ЛУМПА).

Оп.1.

1. Спр. 1. By-laws and Constitution of the Ukrainian Youth League of North America, By-laws and Constitution of the Ukrainian Youth League of North America Foundatoin, Inc., 37 арк.

Ф. 39. Організація державного відродження України (ОДВУ)

Оп.1.

2. Спр. 1. Статут і правильник ОДВУ, 23 арк.

3. Спр. 2. Документи (запрошення, листи, програми, проекти резолюцій тощо) з'їздів ОДВУ, 121 арк.

4. Спр. 3. Документи (повідомлення, порядок нарад, протоколи) засідань ОДВУ, спільних засідань УНО та ОДВУ, 109 арк.

5. Спр. 4. Документи (пропозиції, програми, протокол, запрошення тощо) конференцій ОДВУ, спільних конференцій ОДВУ і БО, ОДВУ, УНО, конференцій представників сестринних організацій у Детройті та ін., 83 арк.

6. Спр. 5. Інформативні звіти голови ЦУ ОДВУ із загальної діяльності, 67 арк.

7. Спр. 11. Документи (запрошення, привітання, звернення УККА, оголошення) про відзначення 30-річчя відділу ОДВУ в Міннесоті (США), 40-річчя та 50-річчя ОДВУ, 15 арк.

8. Спр. 12. Документи (запрошення, листування, інформаційний листок ОДВУ «Наш час» про проведення Здвигу українців Америки і Канади у 40-річчя ОУН, який вшановували ОДВУ та УНО), 17 арк.

9. Спр. 15. «Пресова служба ОДВУ». Бюлетень Рік I; Рік II Ч. 1 (8), Ч. 5 (12), Ч. 8 (15), 26 арк.
10. Спр. 16. Обіжні листки ОДВУ, 257 арк.
11. Спр. 17. «Бюлетені ОДВУ», 37 арк.
12. Спр. 18. «Вісті О. Д. В. У.» Одноднівка з нагоди 25-ліття. Ч. 1, 2 арк.
13. Спр. 20. Заклики, відозви, агітаційні листки ОДВУ, 36 арк.
14. Спр. 21. Документи (запрошення, листування, повідомлення тощо) про співпрацю УВФ з ОДВУ, 14 арк.
15. Спр. 25. Листування ОДВУ з УНО, 199 арк.
16. Спр. 48. Листи ЦУ ОДВУ до відділів ОДВУ, 25 арк.
17. Спр. 51. Фінансові звіти, баланси ЦУ ОДВУ, 41 арк.
18. Спр. 56. Документи (листування, «Вісті МУН») МУН, 15 арк.

Центральний державний архів вищих органів влади та управління України

Ф. 3795. Українська господарська академія в Чехословаччині, м. Подебради.

Оп.1.

19. Спр. 89. Список студентів 1920-1924 рр., 20 арк.
20. Спр. 90. Список студентів 1922-1924 рр., 45 арк.
21. Спр. 112. Заяви для вступу. 1920-1924 рр., 689 арк.
22. Спр. 113. Списки студентів 1921-1922 рр., 507 арк.
23. Спр. 251. Списки студентів 1922-1923 рр., 104 арк.
24. Спр. 257. Список студентів про надання відстрочок на складання іспитів, 100 арк.
25. Спр. 450. Списки студентів, що отримують стипендію. 1922-1923 рр., 6 арк.

Оп.3.

26. Спр. 3. Дипломи, 67 арк.
27. Спр. 4. Списки студентів для проходження практики, 117 арк.
28. Спр. 28. Екзаменаційні відомості. 1922-1924 рр., 42 арк.

Оп.5.; Т.1.

29. Спр. 132. Протоколи іспитів.1922-1923 рр., 26 арк.

30. Спр.134. Списки призначення захисту дипломних робіт. 1922 р., 33 арк.

31. Спр. 387. Анкети-заяви для надання матеріальної допомоги, 79 арк.

32. Спр. 401. Списки студентів, 566 арк.

33. Спр. 404. Анкети студентів. 1922-1924 рр., 113 арк.

34. Спр. 405. Заяви про вступ, 384 арк.

University of Minnesota. Immigration History Research Center Archive.

F. 1305. Stephen Kuropas papers.F.1305.

35. Awards and Prizes, 35 p.

The University of Kansas. Robert and Elizabeth Dole Archive and Special Collections.

F. 01/015. Digitized Press Releases, 1961-1996.

36. New Type Of Activist. For release March 4, 1970 r., 2 p.

37. Series 17: 1977. Box 20. Folder 23. Item 12. Kuropas Joins Dole's Staff, 1 p.

38. Series 17: 1977. Box 20. Folder 23. Item 18. Dole Says Soviet Unions Human Rights Record Not Improving, 1 p.

39. Series 17: 1977. Box 20. Folder 23. Item 21. Dole Protests Soviet Arrests Of Dissidents, 1 p.

40. Series 17: 1977. Box 20. Folder 23. Item 30. Dole Meets Natalia Sharansky: Expands Helsinki Commission Activities, 1 p.

41. Series 18: 1978. Box 1. Folder 24. Item 21. Remarks Before Ukrainian Congress Committee Man-Of-The Year Award (Awards), 1 p.

Gerald R. Ford Presidential Library

42. Presidents Daily Diary, September 8, 1976. URL: <https://www.fordlibrarymuseum.gov/library/document/diary/pdd60908.pdf> (дата звернення 10.01.2018).

43. Presidents Daily Diary, August 4, 1976. URL: <https://www.fordlibrarymuseum.gov/library/document/diary/pdd760804.pdf> (дата звернення 10.01.2018).

44. Presidents Daily Diary, October 12, 1976. URL: <https://www.fordlibrarymuseum.gov/library/document/diary/pdd761012.pdf> (дата звернення 10.01.2018).

Опубліковані джерела

45. Бараболяк М. Ще про Івася і наші школи. *Свобода*. 1964. Ч. 90. С. 2.
46. Будзяк В. Що було перед XIII Конгресом Українців Америки, УККА. *Вісник ООЧСУ*. 1981. Ч. 1-2. С. 20.
47. Влада УРСР і закордонні українці (1950-1980-ті рр.) / Упор. В. Даниленко. К. : «Смолоскип», 2017.
48. Д-р М. Куропась – Українець Року. *Свобода*. 1976. Ч. 208. С. 1.
49. Д-ра М. Куропася переобрано до Ради Багатокультурності. *Свобода*. 1980. Ч. 80. С. 1.
50. Д-р М. Куропась доповідав в Нью Йорку. *Свобода*. 1982. Ч. 40. С. 1.
51. Д-р М. Куропась іменованій членом Консультативної Ради. *Свобода*. 1983. Ч. 60. С. 1.
52. Д-р М. Куропась виступить з доповідями. *Свобода*. 1993. Ч. 74. С. 1.
53. Галичин Д. Підручник відділових урядників та організаторів Українського Народного Союзу. Джерзі Сіти, 1935. 67 с.
54. За консолідацію – бодай комбатантів. *Свобода*. 1956. Ч. 26. С. 2.
55. Звіт головного контролера інж. Степана Куропася. *Свобода*. 1938. Ч. 3. С. 11.
56. Звіт головного контролера, С. Куропася. *Свобода*. 1940. Ч. 80. С. 15.
57. Звіт Редактора «Свободи» д-ра Луки Мишуги. Ялинка. *Свобода*. 1953. Ч. 144. С. 7.
58. Звіт з діяльності MUN Enterprises. *Самостійна Україна*. 1962. Ч.8. С. 16.
59. З наших буднів, лицем до танців. *Свобода*. 1979. Ч. 31. С. 2.

60. Кедрин І. Життя-події-люди. Спомини і коментарі. Нью Йорк: Видавнича кооператива «Червона Калина», 1976. 724 с.
61. Кузьма О. Листопадові дні 1918 р. Америці. Нью Йорк : Видавнича кооператива «Червона Калина», 1960. 340 с.
62. Куропась С. Заклик до українських фермерів. *Свобода*. 1927. Ч. 184. С. 3.
63. Куропась С. До справи заснування українського банку в Нью Йорку. *Свобода*. 1928. Ч. 93. С. 3.
64. Куропась С. Концерт бандуриста проф. Ємця. *Свобода*. 1930. Ч. 11. С. 3.
65. Куропась С. Чи стрільці нейтральні? *Свобода*. 1932. Ч. 201. С. 4.
66. Куропась С. Не треба писати про гетьманців. *Свобода*. 1939. Ч. 216. С. 4.
67. Куропась С. «Світ не хоче нас розуміти!» *Свобода*. 1946. Ч. 237. С. 3.
68. Куропась С. «Шікаговська громада протестує!». *Свобода*. 1946. Ч. 238. С. 3.
69. Куропась С. Листопадове Свято. *Свобода*. 1948. Ч. 167. С. 3.
70. Куропась С. Початки ОДВУ в Америці. *Свобода*. 1954. Ч. 104. С. 3.
71. Куропась С. УНСоюз – опікун молоді. *Свобода*. 1956. Ч. 186. С. 3.
72. Куропась С. Таємниці успіхів і розвою УНСоюзу. *Календар «Свободи» на рік 1956*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Український Народний Союз, 1956. С. 76-78.
73. Куропась С. Антибольшевицький Блок Українців. *Самостійна Україна*. 1958. Ч. 8 (116). С. 1.
74. Куропась С. Сплатили гіпотечку з книгарні ОДВУ в Чикаго. *Свобода*. 1975. Ч. 15. С. 15.
75. Куропась С. Спогади з України й 60 років в Америці / С. Куропась. Нью Йорк ; Париж ; Чикаго, 1988. 575 с.

76. Куропась С. «Свобода» і Визвольна справа. *Альманах Українського народного Союзу на ювілейний рік 1968*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1968. С. 173-175.
77. Куропась С. Для добра громади. *Українська заморська твердиня : ювілейний альманах в 75-річчя УНС на 1969 рік*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1969. С. 51-53.
78. Куропась С. Українська бригада в Чехо-Словаччині і Академічна Громада в Празі. *Альманах Українського Народного Союзу на 1970 рік*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1970. С. 92-93.
79. Куропась С. Про наймолодших націоналістів. *Свобода*. 1981. Ч. 81. С. 2.
80. Куропась С. Громада не любить однопартійности. *Свобода*. 1982. Ч. 56. С. 4.
81. Куропась С. Передплати «Свободи» і вкладки до відділу. *Свобода*. 1984. Ч. С. 5.
82. Куропась С. Перший виступ бандури в Америці. *Альманах УНС на 1985 рік*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1985. С. 132-135.
83. Куропась С. Світова Виставка 1933 року в Чикаго (Україна як держава). *Свобода*. 1986. Ч. С. 5.
84. Куропась С. До справи українських музеїв. *Свобода*. 1987. Ч. С. 5.
85. Куропась С. З історії Стрілецьких Гуртків в Америці. *Вісті Комбатанта*. 1962. Ч.1 (5). С. 7.
86. Куропась М. Українсько-американська твердиня: перші сто років історії Українського Народного Союзу. Острог ; Чикаго : Вид-во : Острозька Академія, 2004. 673 с.
87. Куропась М. Що означає статут МУН? *Самостійна Україна*. 1962. Ч.8. С. 2.
88. Kurupas M. Chicago exited over «Zaporozhets». *The Ukrainian Weekly*. 1963. № 170. P. 1 ; 3.

89. Куропась М. Де наша молодь? (Відповідь і заклик до дискусії) (3). *Свобода*. 1964. Ч. 156. С. 2.
90. Куропась М. Чого ми хочемо від нашої молоді? (2). *Свобода*. 1965. Ч. 159. С. 2.
91. Куропась М. Про націоналізм і УНС (рефлексії про «Визвольноронтовську одинадцятку») (III). *Свобода*. 1982. Ч. 86. С. 2-3.
92. Куропась М. Американський кружок» (I). *Свобода*. 1982. Ч. 16. С. 2 ; 6.
93. Куропась М. Книжка Раєна: сумнівні наміри. *Свобода*. 1985. Ч. 54. С. 2.
94. Куропась М. Наклепи – це нічого нового. *Свобода*. 1985. Ч. 158. С. 2 ; 4.
95. Куропась М. Острозьке чудо: маяк надії майбутнього України. *Свобода*. 1997. Ч. 247. С. 2.
96. Куропась М. Українець у Білому Домі: помічник президента зі справ етнічних меншин. *ДА*. 2011 (весна-літо). С. 9-11.
97. Лівчак Б. Чорна мафія діє. *Вісник ООЧСУ*. 1982. Ч. 7-8. С. 13.
98. Миленський І. Свято Героїв. *Свобода*. 1931. Ч. 257. С. 3.
99. Мирон Куропась найменований членом Губернаторської Ради Іллиной. *Вільне слово*. 1969. № 38. С. 1.
100. Мирон Куропась отримав докторат. *Свобода*. 1974. Ч. 60. С. 1.
101. Новообрані головні урядовці УНС. *Свобода*. 1978. Ч. 6. С. 1.
102. Помер інж. Степан Куропась. *Свобода*. 2001. Ч. 140. С.1.
103. Праця культурно-освітніх референтів у відділах ОБВУА. *Голос Комбатанта*. 1958. Ч. 1 (7). С. 27.
104. Протокол з річного засідання Головного уряду Українського Народного Союзу, яке відбулося в днях від 15-го до 19-го березня 1943 року. *Свобода*. 1943. № 32. С. 13.
105. Протокол з нарад річного засідання Головного уряду У. Н. Союзу, яке відбулося в днях 22-го - 26-го травня 1961 р. *Свобода*. 1961. Ч. 114. С. 4.

106. Протокол нарад Екзекутивного комітету УНСоюзу, що відбулися в Головній канцелярії УНСоюзу в Джерсі Ситі 18 грудня 1969 року. *Свобода*. 1970. Ч. 204. С. 7.
107. Протокол нарад річного засідання Головного уряду Українського Народного Союзу. *Свобода*. 1977. Ч. 208. С. 3.
108. Протокол з річних нарад Головного уряду Українського Народного Союзу, що відбулися на «Союзівці» в днях від 8-го до 18-го червня 1981 р. (1). *Свобода*. 1981. Ч. 145. С. 3-5.
109. Протокол з річних нарад Головного уряду Українського Народного Союзу що відбулися на «Союзівці» в днях від 8-го до 18-го червня 1981 р. (2). *Свобода*. 1982. Ч. 25. С. 3-4.
110. Протокол з річних нарад Головного уряду Українського Народного Союзу (12). *Свобода*. 1981. Ч. 80. С. 3-4.
111. Протокол з річних нарад Головного уряду Українського Народного Союзу (II). Дискусії над звітами. *Свобода*. 1982. Ч. 21. С. 3-4.
112. Статут Українського Народного Союзу для управи головного уряду, підвладних відділів і членів. Пітсбург, 1946.
113. Три Союзіві Округи матимуть організаційні наради. *Свобода*. 1951. Ч. 66. С. 1.
114. Труднощі є на те, щою їх перемагати. Звіт Головного секретаря Григорія Германа. *Свобода*. 1983. Ч. 204. С. 1.
115. Kuropas M. Ukrainian individualism a blessing or a curse. *The Ukrainian Weekly*. 1959. № 6. P. 2.
116. Kuropas M. The Saga of Ukraine. An Outline History. Chicago, 1960. 63 p.
117. Kuropas M. Operation Unity (III). *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 10. P. 2.
118. Kuropas M. What is the «Trident Quarterly»? *The Ukrainian Weekly*. 1962. № 201. P. 4.

119. Kuropas M. Why Johnny doesn't like Ukrainian history. *The Ukrainian Weekly*. 1963. № 236. P. 2.
120. Kuropas M. Intergovernmental Relations and Ethnicity. Civil Rights Issues of Euro-Ethnic Americans in The United States: Opportunities and Challenges. 1979. P. 2.
121. Kuropas M. Minnesota event celebrates Ukrainian identity. *The Ukrainian Weekly*. 1981. № 49. P. 3.
122. Kuropas M. Addresses anti-discrimination group. *The Ukrainian Weekly*. 1981. № 44. P. 3.
123. Kuropas M. The Reagan administration and ethnic America. *The Ukrainian weekly*. 1982. № 3. P. 7.
124. Kuropas M. Svoboda and the making of the Ukrainian American, 1983-1914. *The Ukrainian Weekly*. 1983. № 37. P. 6.
125. Kuropas M. A magnificent moment: the Ukrainian Pavilion at Chicago's World's Fair. *The Ukrainian Weekly*. 1983. № 42. P. 6.
126. Kuropas M. To Preserve A Heritage: The Story of the Ukrainian Immigration in the United States. New York : The Ukrainian Museum, 1984. 100 p.
127. Kuropas M. Ethnic Republicans see victory in '84. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 28. P. 7 ; 15.
128. Kuropas M. Ryan's book: serious criticisms. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 10. P. 6.
129. Kuropas M. Ryan letter: insult to Ukrainian community. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 14. P. 6.
130. Kuropas M. «Breaking with Moscow»: must reading. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 24. P. 6.
131. Kuropas M. Vietnam revisited: Nixon's book. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 37. P. 6.
132. Kuropas M. Taras Bulba and the merry-go-round. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 39. P. 7.

133. Kuropas M. Bush and the great ethnic massacre. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 42. P. 7.
134. Kuropas M. Ethnics lose in White House shuffle. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 4. P. 6.
135. Kuropas M. The DP «Nazi» hoax. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 12. P. 6.
136. Kuropas M. Ukrainian culture lives in Chicago. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 14. P. 6.
137. Kuropas M. Folklife Center is ethnics' ray of hope. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 31. P. 5 ; 12.
138. Kuropas M. The Big Lie continues. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 17. P. 6.
139. Kuropas M. Thanks, Mr. Rosenbaum, for proving my point! *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 27. P. 6.
140. Kuropas M. To my parents, the immigrants. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 28. P. 6.
141. Kuropas M. Fighting for folklife. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 30. P. 6.
142. Kuropas M. Time for educators to shin. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 41. P. 6.
143. Kuropas M. The Ukrainian-Jewish monologue. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 14. P. 6.
144. Kuropas M. Thanks a lot, Mr. Rosenbaum. For nothing! *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 19. P. 6.
145. Kuropas M. The're gorgeous. And they can sing! *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 31. P. 6.
146. Kuropas M. Anti Defamation League defamation. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 3. P. 6-7.
147. Kuropas M. The UNA and the Church. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 13. P. 7 ; 15.

148. Kuropas M. THE MILLENNIUM: Christsanity's role in building the Ukrainian nation. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 14. P. 7.
149. Kuropas M. Subtelny has a hit. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 50. P. 7.
150. Kuropas M. Ukrainian bashing continues. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 20. P. 7.
151. Kuropas M. Roosevelt and Stalin: failed courtship. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 24. P. 7.
152. Kuropas M. Bush bobbles Beijing butchery. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 26. P. 7.
153. Kuropas M. Ukraine's SS Division, «Galicia». *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 32. P. 7.
154. Kuropas M. Ukrainians not second-class Americans. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 42. P. 7.
155. Kuropas M. Sovereignty or independence? *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 30. P. 7.
156. Kuropas M. On Latine Rite Catholics and us. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 36. P. 7.
157. Kuropas M. Ukraine's Millennium of Christianity: A Triumph of Faith. *The Sarmatian Review*. 1990. V. 10. № 2. P. 22-27.
158. Kuropas M. We're losing our past. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 21. P. 7.
159. Kuropas M. Ukraine and «new world order». *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 23. P. 7.
160. Kuropas M. The rise and fall of multiculturalism. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 25. P. 7.
161. Kuropas M. Bush visit a bust. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 32. P. 7.
162. Kuropas M. Stop dancing the Moscow tango, Mr. President! *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 45. P. 7.
163. Kuropas M. The Ukrainian Americans. Roots and Aspirations 1884-1954. Toronto ; Buffalo ; London : University of Toronto Press, 1991. 534 p.

164. Kuropas M. Canada's advantage. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 40. P. 9.
165. Kuropas M. Voting right in November. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 42. P. 7.
166. Kuropas M. Is suicidal nationalism killing us? *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 27. P. 9.
167. Kuropas M. Kuchma victory no need for despair. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 29. P. 7.
168. Kuropas M. Benefits of CBS scourging. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 46. P. 9.
169. Kuropas M. Scourging of a Nation: CBS and the Defamation of Ukraine. The Kashtan Press, 1995. 38 p.
170. Kuropas M. Kuchma gaining in stature. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 13. P. 7.
171. Kuropas M. Thanks, Mom, for all that you were! *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 15. P. 7.
172. Kuropas M. A journey to historic Ostrih. *The Ukrainian Weekly*. 1995. N. 44. P. 11 ; 17.
173. Kuropas M. Ukrainians in America. Minneapolis, 1996. 80 p.
174. Kuropas M. Ukrainian-American Citadel: The First One Hundred Years of the Ukrainian National Association. Boulder : East European Monographs, 1996. 658 p.
175. Kuropas M. Read his pen, not his lips. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 41. P. 9.
176. Kuropas M. An open letter to President Kuchma. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 19. P. 7.
177. Kuropas M. The best reason for hope. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 7. P. 9.
178. Kuropas M. Where is our hetman, now that we need him? *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 44. P. 7.

179. Kuropas M. Leonid Kuchma: patriot or parasite? *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 48. P. 9.
180. Kuropas M. Holocaust exploitation. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 34. P. 7.
181. Kuropas M. «Taras Bulba» is 100! *The Ukrainian Weekly*. 2000. №. 38. P. 7.
182. Kuropas M. Ukraine descending. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 44. P. 7.
183. Kuropas M. Kuchma's garage sale. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 9. P. 7.
184. Kuropas M. Is Kuchma guilty? *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 11. P. 9
185. Kuropas M. Is Ukraine Europe's black hole? *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 17. P. 7.
186. Kuropas M. Putin's Third Rome. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 31. P. 7.
187. Kuropas M. Two happy «hospodari». *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 30. P. 7.
188. Kuropas M. Chicago credit union is proof that selfreliance is a concept that works. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 33. P. 5.
189. Kuropas M. Teaching in Ostroh, my corner of Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 38. P. 13.
190. Kuropas M. Why can't they be like us? *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 35. P. 7.
191. Kuropas M. UPA in the Gulag. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 43. P. 7.
192. Kuropas M. Will tainted Times publisher do the right thing? *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 44. P. 7.
193. Kuropas M. If I had me way in 2014... *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 1. P. 7.
194. Kuropas M. «Ronaldus Maximus»: The Great Liberator. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 25. P. 7.

195. Kuropas M. Ukraine under Nazi rule. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 29. P. 7.
196. Kuropas M. «Genghis Khan with a telephone». *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 30. P. 7.
197. Kuropas M. Why George W. Bush? Promises made, promises kept. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 42. P. 7 ; 25.
198. Kuropas M. Go orange! *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 50. P. 7.
199. Kuropas M. The Orange re-birthing. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 52. P. 7.
200. Kuropas M. Anti-Orange oracles. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 2. P. 7.
201. Kuropas M. Booty billionaires and «Kuchma's Great Giveaway». *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 13. P. 7.
202. Kuropas M. Third Rome resurgent. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 17. P. 7.
203. Kuropas M. To EU or not to EU... *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 29. P. 7.
204. Kuropas M. Ukrainians of Chicagoland. Charleston ; Chicago ; Portsmouth ; San Francisco : Arcadia Publishing, 2006. 128 p.
205. Kuropas M. Just say «no»! *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 2. P. 7.
206. Kuropas M. It's DP, not PTSD. Remember? *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 24. P. 7.
207. Kuropas M. A home at last. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 29. P. 7.
208. Kuropas M. Stalin's nobel laureates. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 39. P. 7.
209. Kuropas M. Third Rome up and running. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 1. P. 7.
210. Kuropas M. The perfect candidate. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 39. P. 7.
211. Kuropas M. American politics and us. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 41. P. 7.

212. Kuropas M. With «head held high». *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 39. P. 7.
213. Kuropas M. «Man of La Mancha». *New pathway*. 2009. № 42. P. 7.
214. Kuropas M. Multiculturalism In America. *New pathway*. 2009. № 47. P. 7.
215. Kuropas M. Obama's «perfect» year. *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 12. P. 7.
216. Kuropas M. The perfect storm. *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 41. P. 7.
217. Kuropas M. «Choice Between the Plague and AIDS»? *New pathway*. 2010. № 4. P. 7.
218. Kuropas M. Great Big Smacking Sound. *New pathway*. 2010. № 8. P. 7.
219. Kuropas M. Is multiculturalism dead? *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 16. P. 7.
220. Kuropas M. Russian Pillars In Place! *New pathway*. 2011. № 8. P. 7.
221. Kuropas M. The Demjanjuk Debacle: The Trials of a «Nazi, Who Wasn't». V. I. Serhijchuk, 2012.
222. Kuropas M. A triumph to cherish! *The Ukrainian Weekly*. 2013. № 23. P. 7.
223. Kuropas M. Faith and love triumphant! *The Ukrainian Weekly*. 2013. № 45. P. 7.
224. Kuropas M. A brew, a dollop, a dose. *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 19. P. 7.
225. Kuropas M. A Putin primer. *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 10. P. 7.
226. Kuropas M. Lesia and I. A Progress Report and a Ukrainian-American Love Story. Bloomington : Xlibris, 2014. 346 p.
227. Kuropas M. What now Mr. President? *The Ukrainian Weekly*. 2015. № 5. P. 7.
228. Kuropas named to President's Educational Advisory Board. *The Ukrainian Weekly*. 1971. № 73. P. 1.

229. Kuropas authors book on Ukrainians in America. *The Ukrainian Weekly*. 1980. № 11. P. 5 ; 12.
230. Kuropases to be honored as Ukrainian Family of the Year. *The Ukrainian Weekly*. 1972. № 214. P. 1.
231. Kuropas elected to ethnic affairs center. *The Ukrainian Weekly*. 1980. № 62. P. 5.
232. Kuropas named consultant for Ukrainian studies. *The Ukrainian Weekly*. 1980. № 91. P. 3.
233. Kuropas, Lozynskyj named co-chairs of Ukrainian Americans for Buchanan. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 9. P. 3.
234. Kuropas awarded Fulbright grant. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 24. P. 7.
235. Kushnir Burbella M. Fourth Conference of Ukrainian seniors at Soyuzivka. *The Ukrainian Weekly*. 1978. № 136. P. 7 ; 8.
236. Kushnir Burbella M. 150 seniors attend fifth conference at Soyuzivka. *The Ukrainian Weekly*. 1979. № 123. P. 7 ; 12-13.

II. ЛІТЕРАТУРА

237. Акт 30 червня 1941 р., як прогноз і дороговказ. *Вісник ООЧСУ*. 1961. Ч. 6. С. 2-5.
238. Андреев В. Дмитро Дорошенко: «Перший» чи «Другий» в українській історіографії першої половини ХХ ст.? (Досвід вивчення інтелектуальної біографії історика). *Український історичний журнал*. 2007. № 4 (475). С. 102-122.
239. Антонова О. В. «Зазираючи за горизонт». Національно-світоглядна публіцистика Миколи Жулинського : Монографія. Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». Луганськ, 2014. 224 с.

240. Атаманенко А. Українське історичне товариство: ідеї, постаті, діяльність (1965–1991). Острог : Вид-во Нац. ун-ту «Острозька академія», 2010. 672 с.
241. Божук Л. Українознавча освіта за рубежем: до історіографії проблеми. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Історичні науки*. Острог, 2010. Вип. 15. С. 290-305.
242. Баб'як А. Подвиг Митрополита Андрея Шептицького як Апостольського візитатора для українців (1920-1923) і його взаємини з урядом Польщі. Тренто-Больцано, 2013. 239 с.
243. Барабаш Н. О. Рід Білозерських та культурний світ України XIX - поч. XX століття: нові методологічні підходи : фтореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06. Дніпропетровськ, 2004. 20 с.
244. Барагура В. Українське «чудо чудес» в Америці. *Альманах УНС на 1983 рік*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1983. С. 28-30.
245. Бачинський Ю. Українська імміграція в З'єднаних Державах Америки. Львів : Друкарня Наукового товариства імені Шевченка, 1914. 492 с.
246. Березовська Т. В. Рід Аркасів: просопографічний портрет на історичному тлі доби : автореф. дис. ... канд іст. наук : 07.00.01. Одеса, 2003. 18 с.
247. Берто Д., Берто-Вьям И. Семейное владение и семья. *Социологические исследования*. 1992. № 12. С. 132-140.
248. Бідзіля Т. Бережуть українське коріння. URL:<http://h.ua/story/229227>. (дата звернення: 21.11.2018).
249. Білавич Г. В. Теорія і практика виховання господарської культури учнів та дорослих у Західній Україні (друга половина XIX – середина 40-х років XX століття) : дис. докт. педагогічних наук. : 13.00.01. Івано-Франківськ, 2016. 710 с.
250. Біловус Л. І. Українськомовна періодика української діаспори США у збереженні національної ідентичності (1991–2017 рр.) : дис. докт. історичних наук. : 07.00.01. Тернопіль, 2019. 941 с.

251. Бойків О. Моя співпраця з полковником. *Євген Коновалець та його доба*. 1977. С. 621-653.
252. Бондаренко К. Блиск і злидні українського націоналізму. URL: http://gazeta.dt.ua/POLITICS/blisk_i_zlidni_ukrayinskogo_natsionalizmu.htm. (дата звернення: 21.11.2018).
253. Вацеба О. Україна на шляху до олімпійського визнання. *Наш спорт*. 1997. Ч. 33. С. 6-10.
254. Великий А. Г. ЧСВВ. Українське християнство: сторінки до історії української церковної думки. URL: <http://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/1942/file.pdf> (дата звернення: 19.11.2018).
255. Величко Г. Діяльність української еміграції в Подєбрадах (Перша половина XX ст.). URL: [file:///D:/Downloads/DPTX_2012_1_11210_0_381749_0_133781%20\(1\).pdf](file:///D:/Downloads/DPTX_2012_1_11210_0_381749_0_133781%20(1).pdf) (дата звернення: 22.11.2018).
256. Верменич Я. Мікроісторія як проблемне поле соціогуманітарних досліджень. *Український історичний журнал*. 2010. № 4. С. 156-169.
257. Відбулися наради комітетів допомоги з представниками Руху. *Свобода*. 1991. Ч. 8. С. 1.
258. Вітенко М. Етно-конфесійний склад населення Галичини в останній третині XIX – на початку XX ст. *Галичина. Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. Івано-Франківськ, 2012. № 20-21. С. 127 – 136.
259. Вийшла історія УНСоюзу. *Свобода*. 1997. Ч. 147. С. 1 ; 3.
260. Вийшла праця д-ра М. Куропася. *Свобода*. 1991. Ч. 79. С.1.
261. Відзначення 50-річчя Української Народної Республіки. *Вільне слово*. 1968. № 5. С. 1.
262. Власенко В. Кость Мацієвич і Спілка українських техніків сільського господарства в ЧСР. URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/INB/2009-2/09_vlasenko.pdf. (дата звернення: 21.10.2018).

263. Войцехівський Б., Денисенко В. Громадянин світу за покликанням. Дипломатична візія скульптурної шевченкіани. *Дипломатична Україна*. 2013. Вип. 14. С. 807-838.
264. Воронка Р. Коли скресла крига. Уривок з спогадів. URL: <http://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/711/41>. (дата звернення: 6.10.2018).
265. Вронська Т. Допомога українському народу з боку громадськості США та Канади у роки Другої світової війни. *Український історичний журнал*. 1992. № 3. С. 40-49.
266. Галан В. Батерія Смерти. Видавництво «Червона калина», 1968. 239 с.
267. Галичин Д. Три генерації в УНСоюзі. *Календар УНС на звичайний 1951 рік*. 1951. С. 27-30.
268. Галичин Д. УНСоюз в роках 1944-1949. *Ювілейний календар-альманах УНС на 1949 рік*. Джерсі Ситі ; Нью Йорк, 1949. С. 35-43.
269. Галичин Д. В шістдесяті роковини. *Українці у вільному світі. Ювілейна книга Українського народного союзу з нагоди 60-річчя*. Джерсі Ситі, 1954. С. 13-18.
270. Гнідик І. Перша українська греко-католицька парафія у Сполучених Штатах Америки. *Мандрівець*. 2014. № 3. С. 23-27.
271. Голубчик Г. Д. Рід Марковичів-Маркевичів у культурно-громадському житті України: «нова сімейна історія» : атореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06. Дніпропетровськ, 2003. 20 с.
272. Гончар Б. Зовнішня політика адміністрації Б. Обама на шляху відновлення американського лідерства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2012. Вип. 113. С. 8-13.
273. Голдак Т. Західний форпост державності: національно-культурне життя українців Перемишля напередодні Першої світової війни. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. 2009. № 18. С. 170-174.

274. Голят Р. С. Куропась про минуле і сучасне. *Свобода*. 1988. Ч. 34. С. 11.
275. Городня Н. Політика США щодо України за президентства Дж. Г. У. Буша (1989 – 1993 рр.). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія*. 2016. Вип. 3. С. 24-29.
276. Гороховський А. Степан Куропась – життя пов'язане з УНСоюзом. *Свобода*. 1994. С. 5.
277. Гороховський А. С. Куропасеві сповнилося 100 років. *Свобода*. 2000. Ч. 89. С. 11.
278. Грановський О. У 70-річчя інж. Ст. Куропася. *Свобода*. 1971. Ч. 11. С. 2.
279. Гривул Т. До питання конфлікту в ОУН 1940-1941 рр. *Український визвольний рух*. Львів, 2004. Зб. 3. С. 160-171.
280. Григорькин В. А. Новое концептуальное направление исследования культурного наследия. *Известия Алтайского государственного университета. Сер. История. Политология*. 2007. № 4 / 2. С. 43-45.
281. Гриневич В. Неприборкане різноголосся: Друга світова війна і суспільно-політичні настрої в Україні, 1939 – червень 1941 рр. Київ ; Дніпропетровськ : Вид-во «Ліра», 2012. 508 с.
282. Грицак Я. Й. Нарис історії України; формування модерної української нації XIX-XX ст. Київ : Генеза, 2006. 194 с.
283. Гудзь В. Боротьба за правду про Голодомор 1932-1933 років у публікаціях українських емігрантів. URL: http://www.rusnauka.com/46_PWMN_2015/Economics/10_204845.doc.htm. (дата звернення: 6.10.2018).
284. Гумницька Н. Культурно-мистецький феномен української діаспори міжвоєнного періоду: європейський вимір. URL: http://miok.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=89:2010-03-11-12-12-54&catid=27:2010-03-12-08-53-22&Itemid=48. (дата звернення: 21.11.2018).

285. Гураль О. Джерельна база просопографічного портрета родини Старицьких (40-і рр. ХІХ ст. – поч. ХХІ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06. Київ, 2014. 16 с.

286. Гуцуляк І. Організації українських націоналістів після Другої світової війни (ідеологічний аспект) URL: <http://newright.primordial.org.ua/index.htm>. (дата звернення: 6.06.2018).

287. Демидов С. Ю. Історіографія історії Української Повстанської армії : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.06. Львів, 2004. 24 с.

288. Дмитрів Н. Короткий начерк історії розвою «Руського народного союзу». *Календар Руського народного союзу в Америці на рік звичайний 1914 : Ювілейне видання*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1914. С. 86-111.

289. Драган А. Український народний союз у минулому і сучасному (1894-1964). Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Видавництво УНС «Свобода». 159 с.

290. Драган А. З нагоди дня УНСоюзу в Шикаго. *Свобода*. 1951. Ч. 146. С. 4.

291. Драган А. Мандрівка по «Свободі». Альманах УНС на 1963 рік. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1963. С. 39-42.

292. Драган А. Переломова подія. *Календар Українського народного союзу на 1965 рік*. Джерсі Сіті : Свобода, 1965. С. 25-56.

293. Драган А. УНСоюз для перемоги української правди. *Українська заморська твердиня: ювілейний альманах в 75-річчя УНС на 1969 рік*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1969. С. 77-95.

294. Драган А. У дзеркалі Конвенцій УНС. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1982. С. 56-62.

295. Дудник О. Суспільно-політичне життя та громадянська позиція українських студентів емігрантів у Чехословаччині у міжвоєнний період. *Проблеми слов'янознавства*. 2003. Вип. 53. С. 243–247.

296. Дужанський І. Переселенча Акція в Шикаго. *Свобода*. 1950. Ч. 40. С. 3.

297. Задерейчук А. А. Внесок роду Фальц-Фейнів у соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток Півдня України : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Чернігів, 2010. 19 с.
298. Записки Української Академічної Громади при Українській Господарській Академії в Ч. С. Р. Прага, 1924. Т. II. 183 с.
299. Заставний Ф. Д. Українська діаспора (розселення українців у зарубіжних країнах). Львів : Світ, 1991. 120 с.
300. З життя громад і організацій. Шікаго, Ілл. Дитяча Ялинка. *Свобода*. 1951. Ч. 4. С. 3.
301. «Етнік Чикаго» містить есей про українців. *Свобода*. 1981. Ч. 206. С. 1 ; 3.
302. Євтух В. Українська діаспора. Соціологічні та історичні студії. Київ : Видавництво УАННП «Фенікс», 2003. 228 с.
303. Євтух Б. Досвід вирішення етнонаціональних проблем: концептуальні засади і практичні заходи. URL: [http://cidct.info/uk/studii/1-2\(05\)/5.html](http://cidct.info/uk/studii/1-2(05)/5.html). (дата звернення: 16.05.2017).
304. Жидівсько-американська організація вшанувала д-ра М. Куропася. *Свобода*. 1979. Ч. 222. С. 1.
305. Жила В. У пошуках шляхів і засобів. «Ethnic Chicago», редактори Пітер д'А Джовнс і Мелвін Г. Голлі. Вілліам Б. Ірдменс Паблішінг Компані, Гренд Репідс, Миш. 1981. *Свобода*. 1983. Ч. 22. С. 2-3.
306. Жила В. У боротьбі за українську національну ідентичність. *Свобода*. 1993. Ч. 129. С. 3.
307. Жуковський А. Підсумки відзначення тисячолітнього ювілею хрещення Русі-України. *Український історичний журнал*. 1993. № 1. С. 140-151.
308. Журавльов С. А. Рід Грушевських у культурно-освітньому і громадському житті України (друга половина XIX – перша третина XX століття) : дис. канд. іст. наук : 07.00.01. Черкаси, 2015. 289 с.

309. Задорецький П. Фрагмент з діяльності полк. Є. Коновальця за часів його поїздки по Америці. Євген Коновалець та його доба. Мюнхен : Видання фундації ім. Євгена Коновальця, 1974. С. 833-849.

310. Зварич Р. Проти знецінення істин (Думки з приводу XIII конгресу УККА). *Вісник ООЧСУ*. 1981. Ч. 5. С. 9.

311. Зілінський В. В борні за Україну (Мостищина). Дрогобич : Видавнича фірма «Відродження», 2006.

312. Іван Теодорович Архієпископ У. А. П. Ц. в Америці й Канаді / упор. І. М. Преловська. К. : Видавництво «Архангельський глас» ; Києво-Михайлівський Золотоверхий Монастир ; Київська Православна Богословська Академія, 2009. 199 с.

313. Іваницька Б. В. Преса господарських товариств Східної Галичини: тематичні аспекти, суспільно-політична роль (1948-1939 рр.) : дис. ... канд. наук. : 27.00.04. Львів, 2015. 207 с.

314. Каденюк О. С., Сажко В. В. Підготовка фахівця аграрного сектора громадськими товариствами Східної Галичини (1922-1935 роки). *Історична пам'ять*. 2017. Вип. 36. С. 47-52.

315. Кардаш Д. Євген Коновалець. Прага, 1941. 22 с.

316. Карлова В. Мультикультуралізм як політико-ідеологічна доктрина: проблеми та виклики. *Збірник наукових праць національної академії державного управління при Президентові України*. 2011. Вип. 1. С. 209-220.

317. Качановський І. ОУН готувала теракт проти президента Рузвельта. URL: <https://fraza.ua/analytics/51890-oun-gotuvala-terakt-proti-prezidenta-ruzvelta-sensacyn-arhvn-dokumenti-foto> (дата звернення 21.11.2018).

318. Качараба С. Еміграція з Західної України. 1919-1939 : автореф. дис. ... д. іст. наук : 07.00.02. Львів, 2003. 33 с.

319. Качараба С. Греко-Католицька Церква у США наприкінці XIX – початку XX ст.: проблеми становлення. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність : Зб. наук. праць*. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2012. Вип. 21. С. 361-368.

320. Качараба С., Франків І. Греко-католицька церква у ставленні до української еміграції з Галичини наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. *Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія Історична*. Львів, 2011. Вип. 46. С. 116-130.

321. Качарай С. Спосібні до всього доброго, гарного і корисного. *Альманах Українського народного союзу на 2004 рік*. Джерсі Сіті : Свобода, 2004. С. 20-28.

322. Кацак І. Митрополит Андрей Шептицький і постання української католицької церкви у Сполучених штатах Америки : дис. на здобуття ступеня магістра богослов'я. Львів, 2004. 91 с.

323. Кентій А. Нариси історії Організації Українських Націоналістів. Київ : Інститут історії України НАН України, 1998. 200 с.

324. Кедрин І. Степан Куропась. *Свобода*. 1985. Ч. 15. С. 2.

325. Кириленко О. Українці в Америці. Відень : Друкарня Адольфа Гольцгавзена, 1916. 40 с.

326. Кірсенко М. Перегук і витоки українсько-американських взаємин. *Американська історія та політика*. 2016. № 1. С. 73-79.

327. Климчак М. Експозиція «Століття Прогресу – 1933 рік» URL: http://www.anthropos.lnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2748/3/224226_Klymchak_M.pdf html (дата звернення 20.06.2017).

328. Ковпак В. А. Інформаційно-комунікаційна діяльність післявоєнної української еміграції: смислова матриця ідеї нації : дис. ... докт. наук. із соц. комунікац. : 27.00.0. Запоріжжя, 2016. 480 с.

329. Колесник І. «Нова біографічна історія» як метод. *Ейдос*. 2015. № 8. С. 7-14.

330. Комітет УНСоюзу плянує відкриття бюро у Вашингтоні. *Свобода*. 1985. Ч. 6. С. 1.

331. Косик В. Євген Коновалець: короткий нарис життєвого шляху. *Український визвольний рух*. 2004. Зб. 3. С. 61-70.

332. Коротич О. Українська етнічність у США: репрезентація в україномовній літературі. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент : збірник наукових праць* / Ред. кол. : Євтух В.Б. (відп. ред.). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. Вип. 12. С. 41-55.

333. Коротич О. Динаміка соціально-демографічних характеристик української етнічності у США. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент : збірник наукових праць* / Ред. кол. : Євтух В.Б. (відп. ред.). Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. Вип. 15. С. 44-55.

334. Короткова О. В. Внесок президента Леоніда Кравчука у створення позитивного іміджу української держави в світі. *Сторінки історії : збірник наукових праць*. 2010. Вип. 31. С. 181–190.

335. Костянець Н. Концертне турне Соломії Крушельницької містами США і Канади. Хроніка подій URL: http://www.salomeamuseum.lviv.ua/i/files/Konzertne_turne_1928.pdf (дата звернення 2.09.2018).

336. Кравченюк О. Початки Української Католицької Церкви в Америці. Детройт, 1984. С. 13–14.

337. Кузнецов И. Диссертационные работы: методика подготовки и оформления. Москва, 2007. 480 с.

338. Культурна Комісія УНСоюзу відбула наради, схвалила працю Виховно-дослідного комітету. *Свобода*. 1966. Ч. 50. С. 1.

339. Кульчицький С.В. Голод 1932-1933 рр. в Україні як геноцид. Київ, 2005.

340. Кухар Л. Острозька академія розвивається не так, як всі, а так, як треба. *Час і події*. 2010. № 50. URL: <http://www.chasipodii.net/pv/7520> (дата звернення 2.09.2017).

341. Кучабський В. Корпус Січових Стрільців. Чикаго : Друкарня видавництва Миколи Денисюка, 1969. 663 с.

342. Ладний Ю. Зовнішня політика президента США Дж. У. Буша (2001-2009 рр.) та її вплив на архітектуру міжнародних відносин: інституціональний вимір. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя, 2012. Вип. 33. Т. 2. С. 251-255.

343. Левандовська Л. М. Українські культурно-освітні товариства Перемишля як чинник громадсько-політичного життя Галичини (1867-1939 рр.) : дис. ... канд. іст. наук. : 07.00.01. Кам'янець-Подільський, 2015. 243 с.

344. Лендъєл М. Участь американських українців у функціонуванні органів державної влади та політичних структур США (1945-1991 рр.). *Український історичний журнал*. 1998. №4. С. 81-90.

345. Литвин М. Українсько-польська війна 1918 – 1919 рр. Львів : Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України ; Інститут Східно-Центральної Європи. 1998. 488 с.

346. Лужницький Г. Єпископ-піонер Кир Сотер з Ортинич. *ЧСВВ*. Філадельфія, 1963. С. 49.

347. Лук'янова Л. Контент-аналіз як психолого-педагогічна процедура. *Зб. наук. пр. Уманського держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини* / гол. ред. : Мартинюк М. Т. Умань : ПП Жовтий, 2010. Ч. 4. С. 149-158.

348. Луцюк Л. «Українські американці : коріння і стремління 1884-1054». *Свобода*. 1991. Ч. 84. С. 2-3.

349. Лях-Породько О., Каменев Г. Український олімпійський рух опору 1950-1990 роки: мета, завдання, напрями діяльності. *Фізична культура, спорт та здоров'я: матеріали XVII Міжнародної науково-практичної конференції*. Харків : ХДАФК, 2017. 339 с.

350. Ляшко С. Поняття «наукова біографія» у теорії та практиці історико-біографічних досліджень. *Українська біографістика: зб. наук. пр.* Київ, 2013. Вип. 10. С. 25-47.

351. Мазурок О. С. Міста Східної Галичини, Північної Буковини і Закарпаття у другій половині XIX – на початку XX століть (1848-1918 рр.).

Етносоціальний та економічний аспекти. Етносоціальний розвиток міст. Ужгород : Карпатська Вежа, 2012. Т.1. 687 с.

352. Макарчук С.М. Українська республіка галичан. Львів : Світ, 1997. 192 с.

353. Мартинець В. Від УВО до ОУН. Б / м, 1949. 349 с.

354. Мерфі Н. Джерельба база української діаспори в США: з минулого до сьогоднішніх реалій. *Історичний архів*. 2013. Вип. 11. С. 168-175.

355. Мишуга Л. Як формувався світогляд українського мігранта в Америці. Пропам'ятна книга Українського народного союзу 1894-1934. Джерсі Сіті, 1936. С. 6-7.

356. Мишуга Л. Ювілейні міркування. Українці у вільному світі: Ювілейна книга Українського народного союзу з нагоди 60-річчя. Джерсі Сіті ; Нью Йорк, 1954. С. 9-12.

357. Мірчук П. Євген Коновалець. Лідер українського визвольного руху. Львів, 1990. 67 с.

358. Мотылев В. В. Программы президентов США. Билл Клинтон. *Экономический журнал*. 2013. № 3. Т. 31. С. 24-34. URL: http://economicarggu.ru/2013_3/31.pdf (дата звернення 15.10.2017).

359. Мурашко М. Конвенції Українського народного союзу. *Календар Українського Народного Союзу на конвенційний рік 1962*. Джерсі Сіті : Свобода, 1962. С. 39-76.

360. Нагірняк В. Степан Куропась. 85 літ його повноцінного життя. *Самостійна Україна*. 1985. Ч. 3 (416). С. 9.

361. Надурак Н. Становлення ОУН в українських зарубіжних дослідженнях: історіографічний огляд. *Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія Історична*. Львів, 2011. Вип. 46. С. 273-287.

362. Надурак Н. Розкол в Організації українських націоналістів у відображенні української історіографії. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність*. Вип. 24: Український визвольний рух

середини ХХ століття в контексті суспільно-політичних ідей, подій та обставин. Львів, 2014. С. 134-148.

363. Назарова К. Формування концепції голоду-геноциду в інтелектуальній культурі української діаспори (1960-1980-х рр.). *Мандрівець.* 2013. № 2. С. 39-44.

364. Наконечна З. І. Часописи видавничого концерну «Українська преса» в контексті західноукраїнської журналістики : дис. канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.04. Львів, 2016. 212 с.

365. Наріжний С. Українська еміграція Ч. I–II. Прага, 1942. 520 с.

366. Настасівський М. Українська еміграція в Сполучених Державах. Нью Йорк, 1934. 256 с.

367. Недошитко І. Р. Українська діаспора США у державотворчих процесах в Україні (1991-2011 рр.) : дис. канд. іст. наук : 07.00.01. Тернопіль, 2013. 320 с.

368. Недужко Ю. В. Діяльність української діаспори по відзначенню Тисячоліття хрещення Руси-України (к. 70-х - 80-ті рр. ХХ ст.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.02. Чернівці, 2002. 35 с.

369. Недужко Ю. Освітньо-виховні аспекти діяльності української діаспори країн Заходу в контексті боротьби за державну незалежність України (середина 40-х – 80-ті роки ХХ ст.). *Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика* : збірник статей на пошану професора П. П. Гузенка / відп. ред. В. М. Даниленко. Київ : Інститут історії України НАН України, 2007. Вип. 12. С. 416–433.

370. Недужко Ю. Діяльність закордонних українців щодо дослідження Голодомору 1932-1933 років в Україні та вшанування пам'яті жертв трагедії (середина 80 – початок 90-х років ХХ ст.). *Мандрівець.* 2008. С. 13-19.

371. Недужко Ю. Українська діаспора в процесі відновлення державної незалежності України (середина 40-х – початок 90-х років ХХ століття). Луцьк : Волин. обл. друкарня, 2009. 618 с.

372. Недужко Ю. В. Омелян Пріцак та наукове відзначення тисячоліття хрещення Руси-України. *Спадщина Омеляна Пріцака і сучасні гуманітарні науки*

: матеріали міжнар. наук. конф. 28-30 трав. 2008 р. Київ : Аратта, 2009. С. 199-208.

373. Нич О. Б. Проблеми національного виховання дітей у сім'ях українських емігрантів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історія»*. Острог, 2012. Вип. 19. С. 67–75.

374. Олашин М. В. Вагомий внесок в історію вітчизняної урбаністики : Рец. на кн. : Мазурок О. С. Міста Східної Галичини, Північної Буковини і Закарпаття у другій половині ХІХ – на початку ХХ століть (1848-1918 рр.). Етносоціальний та економічний аспекти. Науковий вісник Ужгородського університету : Серія : Історія / відп. за вип. С. Федака. Ужгород : Говерла, 2014. Вип. 1 (32). С. 173–180.

375. Ольшанівська Б. Комісія американського Конгресу з досліджень Великого Голоду в Україні. *Свобода*. 2008. № 46. С. 9.

376. Павленко М. Ставлення Чехословацької влади до інтернованих частин Української Галицької армії. *Проблеми слов'янознавства*. 1999. Вип. 50. С. 185-192.

377. Павленко М. Перебування угруповань Української галицької армії на території Чехословаччини (1919-1923 рр.). *Український історичний журнал*. 1999. № 2. С. 113-124.

378. Падох Я. УНС у неспинному змаганні за ріст і розвиток. *Українська заморська твердиня : Ювілейний альманах в 75 річчя УНС на 1969 рік*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1969. С. 62-69.

379. Паламаренко М. Республіканська та Демократична партії у політичній системі США: сучасний стан та перспективи розвитку. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*, 2006. Вип. 17. С. 94-99.

380. Панченко Ю. Неоконсерватизм та зовнішня політика президента Р. Рейгана. *Американська історія та політика*, 2016. № 2. С. 22-31.

381. Пересувні виставки Українського Музею. *Свобода*. 1988. Ч. 87. С. 1.

382. Песчаний О. О. Українська господарська академія в Подєбрадах. *Історичний архів*. 2008. Вип. 2. С. 147-152.

383. Підсумок ІХ конкурсу Фонду ім. Лесі і Петра Ковалевих. СУА. *Наше життя*. 1991. № 11. С. 13.

384. Подольська І. Інкорпорація мікроісторичного підходу в «нову біографічну історію». *Перспективи*. 2011. Вип. 3 (49). С. 115-121. – URL: www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Perspekt/2011_3/Podol.pdf (дата звернення 21.11.2016).

385. Понятишин П. Митрополит Андрей Шептицький в Америці. Українці у вільному світі. Ювілейна книга Українського Народного Союзу з нагоди 60-річчя. Джерсі Сіті, 1954. С. 19-39.

386. Полтава Л. Чотири дні в Чикаго. *Свобода*. 1972. Ч. 18. С. 4.

387. Попова Т. Персональная история VS интеллектуальная биография, биоисториография: подходы и понятия. *Человек в истории и культуре : Мемориальный сборник материалов и исследований в память В. Н. Станко*. Вип. 2. С. 540-563.

388. Початок нової доби. *Українська заморська твердиня: Ювілейний альманах в 75 річчя УНС на 1969 рік*. Джерсі Сіті ; Нью Йорк : Свобода, 1969. 319 с.

389. Примаченко Я. Міжнародні аспекти діяльності ОУН (Аналіз північноамериканської історіографії). *Український історичний збірник*. 2009. Вип. 12. С. 437-448.

390. Примаченко Я. Л. Північноамериканська історіографія діяльності ОУН і УПА. Київ : Інститут історії України НАН України , 2010. 182 с.

391. Програма 15 Конвенції СУА. Пам'яткова книжка XV Конвенції СУА 5, 6 і 7 липня 1968 у Чикаго, Ілл. 1968. С. 47-49.

392. П'ятеро осіб отримали престижну нагороду УККА. *Свобода*. 2004. Ч. 40. С. 3.

393. Радзикович В. Стежками дорогих традицій. *Календар Українського Народного Союзу на конвенційний рік 1962*. Джерсі Сіті : Свобода, 1962. С. 115-116.

394. Реєнт О. Військова справа на західноукраїнських землях у 1900-1914 рр. *Галичина. Всеукраїнський науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис*. Івано-Франківськ, 2012. № 20-21. С. 137 – 146.

395. Репина Л. П. Историческая биография и интеллектуальная история. *Ейдос : альманах теорії та історії історичної науки*. Вип. 4. Київ, 2009. С. 437–464.

396. Репина Л. От историографической биографии к биографической истории. *В тени великих: образы и судьбы: сборник научных статей. Серия «Человек второго плана в истории»* / Отв. ред. Л. П. Репина. Общество интеллектуальной истории, Южный федеральный университет. Санкт-Петербург. : Алетейя, 2010. 400 с.

397. Республіканці вшанували М. Куропася. *Свобода*. 1992. Ч. 8. С. 1.

398. Рогатинський П. За що йде спір? *Вісник ООЧСУ*. 1981. Ч.5. С. 11-12.

399. Розпродано 18, 000 примірників книжки «Українці в Америці». *Свобода*. 1981. Ч. 50. С. 1.

400. Романчук О. Історична публіцистика як складова системи державотворення та самоорганізації громадянського суспільства в Україні. *Українська журналістика в контексті світової : Збірник наукових праць*. / За заг. ред. проф. В.І.Шкляра. Київ, 2001. Вип. 5. С. 42–49.

401. Рудницький Я. З подорожі по Америці. Вінніпег, 1956. 128 с.

402. Савчак М. Секретаріят. Пам'яткова книжка XVIII щорічної конференції СУА. Кліфтон, 1978. С. 18–20.

403. «Самостійна Україна» має редакційну колегію. *Свобода*. 1983. Ч. 200. С. 2.

404. Самчук У. Слідами піонерів. Епос української Америки. Нью-Йорк : Свобода, 1975. 268 с.

405. Саранча Г. Діяльність громадсько-політичних організацій діаспори в консолідації та збереження зв'язків з Україною. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Історія*. 2015. Вип. 2, ч. 2. С. 184–191.

406. Саранча Г. Соціально-політична та культурна адаптація третьої хвилі української еміграції у Сполучених Штатах Америки (40-70 роки ХХ століття) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : спец. 07.00.02. Київ, 2006. 15 с.

407. Сен. Боб Дол відбув поїздки до Європи, зустрічався з українцями. *Вільне слово*. 1977. № 32-33. С. 1.

408. Селезньова І. Українська еміграція до США: історіографічний аспект URL: https://drive.google.com/file/d/0Bxwxnt_0wPHqYINCZ2FENDBhTEk/view (дата звернення 15.03.2016).

409. Сидоренко Н. Українська таборова преса першої половини ХХ століття: проблеми національно-духовного самоствердження : автореф. дис. ... доктора філол. наук : спец. 10.01.08. Київ, 2000. 21 с.

410. Сидорук А. Табу на Голодомор у «постпомаранчевій» Україні. *Україна молода*. 2006. 25 листопада (№ 220). С. 6.

411. Сіроус Є. Нова хвиля імміграції в США наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст.: формування національно-етнічного образу «чужого». *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. Культурологія*. 2010. Вип. 5. С. 554-570.

412. Скакальська І. Еліта: методологія дослідження. *Україна–Європа–Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*. 2012. Вип. 9. С. 256-260.

413. Скоцко Є. На поклик рідної землі. Допомога української еміграції в ЗСА визвольній дії ОУН. Нью Йорк ; Париж : Видавництво «Українське слово», 1986. 208 с.

414. Сковронська І. Ю. Українська еміграційна преса США і Канади як чинник утвердження української державності. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Юридичні науки : збірник наукових праць*. 2016. № 850. С. 361–366.

415. Скуба В. Почесний член Головного уряду УНСоюзу Мирон Куропась – почесний доктор університету «Острозька академія». *Свобода*. 2007. Ч. 25. С. 9.

416. Словник гендерних термінів. – URL: <http://a-z-gender.net/ua/rodina.html> (дата звернення 20.09.2018).
417. Советські власті усунули книжку д-ра М. Куропася «Українці в Америці» з Міжнародної Виставки в Москві. *Свобода*. 1977. Ч. 195. С. 1.
418. Срібняк І. Преса інтернованих частин Української Галицької Армії у Чехословаччині (1919-1921 рр.). *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Серія «Журналістика»*. Київ, 2006. Вип. 22. С. 76-80.
419. Старовойтенко І. Просопографія: підходи до трактування змісту наукової дисципліни в історіографії. Спеціальні історичні дисципліни. Питання теорії та методики / відп. ред. М. Ф. Дмитрієнко. Київ, 2006 . Ч. 1. С. 6-27.
420. Старовойтенко І. Просопографічний портрет особистості у контексті сучасних завдань біографічних та історичних досліджень. *Українська біографістика*. Київ, 2008. Вип. 4. С. 50-66.
421. Старченко Н. Мікроісторія. Енциклопедія історії України: Т. 6 : Ла-Мі / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. Київ : В-во «Наукова думка», 2009. 790 с. : іл.
422. Стерчо П. Степан Куропась – з ласки Божої діяч. *Свобода*. 1985. Ч. 60. С. 5.
423. Сухобокова О. Українська громада в США та українське питання в період Першої світової війни. *Американська історія та політика*. 2016. № 1. С. 151-161.
424. Твардовська А. Про знеславлення українського імени. *Наше життя*. 1985. № 7 / 8. С. 8.
425. Тинченко Я. Офіцерський корпус Армії Української Народної Республіки (1917-1921). Книга II : Наукове видання / Я. Тинченко. Київ : Темпора, 2011. 424 с.
426. Трембіцький А. До проблеми створення колективної біографії родини Сіцинських-Чехівських-Січинських-Шандор. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Серія : Історія*. 2010. Вип. 18. С. 247-255.

427. Тригуб П. М., Мерфі Н. Українська діаспора в США: збереження традицій національної культури (історіографія проблеми). *Наукові праці: Науково-методичний журнал*. Т. 74. Вип. 61. Миколаїв : Вид-во МАГУ ім. П. Могили, 2007. С. 122-133.
428. Трофимович В. Акт 30 червня 1941 р. *Республіканець*. 1993. № 5. С. 45-47.
429. Трофимович В. Акт 30 червня 1941 року у працях і спогадах учасників визвольних змагань. *Республіканець*. 1993. № 10 С. 34-37.
430. Трохим Н. Преса української еміграції 20-30-х рр. ХХ ст. на американському континенті: особливості предмета дослідження. *Теле- та радіожурналістика : зб. наук. пр.* Львів, 2010. Вип. 9. Ч. 1. С. 90-96.
431. Трощинський В. Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально-політичне явище. – Київ : Інтел, 1994. 260 с.
432. Трощинський В., Шевченко А. Українці в світі. Київ : Видавничий дім «Альтернативи», 1999. 351 с.
433. УААП призначила нагороду. *Свобода*. 1980. Ч. 204. С. 5.
434. Українці у вільному світі. Проф. Мирон Куропась увійшов до Учительського Корпусу. *Свобода*. 1966. Ч. 80. С. 1.
435. У Чикаго вшанують родину С. Куропася. *Свобода*. 1984. Ч. 34 С. 1.
436. Українська Господарська Академія в Ч. С. Р. 1922-1935. Нью Йорк, 1959. Т. 1. 247 с.
437. Українська родина року. *Українські вісті*. 1980. Ч. 214. С. 1.
438. Українці й інші етнічні групи були на пресовій конференції у Білому Домі. *Свобода*. 1976. Ч. 45. С. 1.
439. Українці в Чикаго і Іллінойс: В тисячоліття хрещення України : Збірник-довідник (комісія тисячоліття християнства в Україні). Відділ Іллінойс / Ред. і упоряд. В. Маркусь. Чикаго, 1989.
440. Українці в зарубіжному світі / А. М. Шлепаков та ін. Київ : Наук. думка, 1991. 140 с.

441. Франків І. Я. Суспільна опіка греко-католицької церкви над українською еміграцією з Галичини (кінець XIX – початок XX ст.) : автореф. дис. на ... канд. іст. наук : 07.00.01 Львів, 2011. 20 с.
442. Хмельковський Л. Зустріч В. Ющенко з представниками української громади. *Свобода*. 2009. Ч. 39. С. 1 ; 3.
443. Хто каламутить? *Вісник ООЧСУ*. 1958. Ч.1. С. 29.
444. Часто П. УНСоюз: яскрава історія – яскрава книжка. *Свобода*. 2004. Ч. 40. С. 9.
445. Черченко Ю. Проблеми історії ОУН в листуванні Зиновія Книша з Андрієм Мельником. *Український визвольний рух*. Львів, 2014. 36.19. С. 20-28.
446. Чировський А. Вартісна книжка для кожного українця. *Свобода*. 1991. Ч. 154. С. 4.
447. Чишко В. Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України. Київ : БМТ, 1996. 240 с.
448. Чубіна Т. Рід Потоцьких в Україні (Тульчинська лінія): суспільно-політичні та культурологічні аспекти : автореф. дис. ... доктора іст. наук : 07.00.01. Донецьк, 2008. 36 с.
449. Целуйко О. П. Рід Даниловичів у кінці XVI – на початку XVIII ст.: історико-генеалогічне дослідження : автореф. дис. ... канд іст. наук : 07.00.06. Львів, 2003. 20 с.
450. Цінова М. Науково-педагогічна діяльність української діаспори США в історіографії. *Інтелігенція і влада*. 2011. Вип. 22. С. 199-213. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/iiv_2011_22_23.pdf (дата звернення 23.02.2017).
451. Цибрівський Р., Тесля І. Українці в ЗСА й Канаді. Ідентифіковані переписами населення. Нью Йорк, 1975. 31 с.
452. Цінова М. Викладачі-українці в американських університетах. Українська Американська Асоціація Університетських Професорів. *Інтелігенція і влада*. 2011. Вип. 21. С. 194-206. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/iiv_2011_21_21.pdf (дата звернення 12.03.2017).

453. Шанковський Л. Українська Галицька армія: Воєнно-історична студія. Львів : НТШ, 2010. 396 с.
454. Шлепаков А. М. Українська трудова еміграція в США і Канаді (кінець XIX – початок XX ст.). Київ : Вид-во АН УРСР, 1960. 199 с.
455. Шолох Я. Взаємовідносини української й єврейської спільнот Північної Америки в ході розшуку воєнних злочинців. *Проблеми історії України : факти, судження, пошуки : Міжвід. зб. наук. пр.* 2004. Вип. 11. С. 424-442.
456. Ю. М. Д-р Юрій Мачук переобраний на голову 2-го відділу ОДВУ. *Свобода*. 1989. Ч. 81. С. 3.
457. Юст. Чудо української пропаганди. *Свобода*. 1962. Ч. 123. С. 5.
458. Юшкевич В. Діяльність отця Івана Волянського серед американських українців (1884-1890). *Етнічна історія народів Європи*. 2010. Вип. 31. С. 106-113.
459. Юшкевич В. Українська Греко-Католицька церква у суспільно-політичному житті українців Північної Америки у 1980-1939 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 09.00.12. Київ, 2011. 21 с.
460. Яцкевич Л. Книжка, яку варто прочитати. *Свобода*. 1972. Ч. 67. С. 2.
461. Alexander J. The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1884-1954 by Myron B. Kuropas. Toronto, Buffalo, London: The University of Toronto Press, 1991. *American Historical Review*. № 2 (April, 1992). P. 629.
462. Basile P., Toloszhko-Markewycx L. Community leaders commemorate famine at multi-ethnic Chicago meeting. *The Ukrainian Weekly*. 1983. № 12. P. 1.
463. Baziuk M. Write letters to Jewish papers. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 30. P. 7.
464. Bohachevsky-Chomiak M. COMMENTARY: Reading Kuropas. *The Ukrainian Weekly*. 2013. № 30. P. 7 ; 10.
465. Chomiak R. Book Review: Kuropas book is our story. *The Ukrainian Weekly*. 2015. № 20. P. 4.
466. Clem R. S. The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1884-1954 by Myron B. Kuropas. Toronto, Buffalo, London: The University of Toronto Press,

1991. *Contemporary Sociology : American Sociological Association*. Vol. 21. № 3 (May, 1992). P. 339-340.

467. Chicago-area organizations sponsor panel on «Ukraine under Yanykovych». *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 20. P. 4.

468. Columnist Praises Dr. Kuropas, Urges More Ethnic Appointments in White House. *The Ukrainian Weekly*. 1977. № 17. P. 5.

469. Commission on the Ukraine Famine. Report to Congress – Washington: United States Government Printing Office, 1988.

470. Hadzewycz R. New history chronicles first 100 years of the Ukrainian National Association. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 32. P. 1 ; 3.

471. Halich W. Ukrainians in the United States. New York : Arno Press and New York Times, 1970. 174 p.

472. Happy 85th to a UNA pioneer. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 40. P. 5.

473. Hear Briefings on Foreign, Domestic Policies. *The Ukrainian Weekly*. 1976. № 48. P. 1 ; 4.

474. Documentation of the famine. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 52. P. 7.

475. Galadza P. Ironic attack on Kuropas. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 30. P. 7.

476. Campbell J. Breaking with Moscow. *Foreign Affairs*. 1985. V. 63. № 5.

477. Goldberd B. Bias: A CBS Insider Exposes How the Media Distort the News. Washington : PDI, 2002. 346 p.

478. Gregorovich A. The Saga of Ukraine, An Outline History, Volume One, the Age of Royalty by Myron B. Kuropas, Chicago: MUN Enterprises, 1960. 63 pp. maps, illus. *Ukrainian Weekly*. 1960. № 189. P. 2.

479. Holli M., d'A Jones P. Ethnic Chocago. A Multicultural Portrait. Michigan : William B. Eerdmans Publishing Company, 1995. 465 p.

480. How Ford lost the ethnics: an inside account. *Ripon Forum*. 1978. Vol. XIV. № 5. P. 12.

481. Krafcik P. A. *The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1884-1954* by Myron B. Kyropas. Toronto, Buffalo, London: The University of Toronto Press, 1991. *Pacific Northwest Quarterly*. Vol. 84. №1 (January, 1993). P. 36.
482. Kuzma A. Ukrainian-Jewish relations suffer. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 30. P. 7 ; 12.
483. Kupchinsky R. Debate points to tragic situation. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 29. P. 7-8.
484. Liss M. 186 teachers attend institute on Ukraine's man-made famine. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 47. P. 1 ; 14.
485. Mace J. E. *The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1884-1954* by Myron B. Kyropas. Toronto, Buffalo, London: The University of Toronto Press, 1991. *International Migration Review*. Vol. 26. № 3 (Autumn, 1992). P. 1017-1018.
486. Makuch A. *Recollections about the Life of the First Ukrainian Settlers in Canada*. By William A. Czumer. Translated by Louis Laychuk. Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1981. 163 pp. *Ethnic Chicago*. Edited by Peter d'A. Jones and Melvin G. Holli, Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdman, 1981. 384 pp. *Identifications: Ethnicity and the Writer in Canada*. Edited by Jars Balan. Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies, 1982. 158 pp. *Harvard Ukrainian Studies*. Vol. VI. № 4 (December, 1982). P. 557.
487. Magocsi P. *Our people: Carpatho-Rusyns and their descendants in North America*. 1984. 238 p.
488. Mazeika A. Coalition responds to Rosenbaum. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 29. P. 7.
489. McFadden R. A Soviet says he was a spy for U. S. for years. *The New York Times*. 1985. February 4.
490. Media reports of famine. *Chicago Sun-Times*. *The Ukrainian Weekly*. 1983. № 50. P. 7.
491. Munslow A. *The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1884-1954* by Myron B. Kyropas. Toronto, Buffalo, London: The University of Toronto Press, 1991. *History*. Vol. 77. № 251 (October, 1992). P. 456-457.

492. Papazian D. R. The Struggle for Personal and Collective Identity: The Ukrainian and Armenian Experience in America. *Journal of American Ethnic History*. Vol. 14. № 3 (Spring, 1995). P. 54-56.

493. Requesting An Investigation Concerning Myron Kuropas. *Congressional Record*. 2005. Vol. 151. № 8. URL: <https://www.congress.gov/crec/2005/02/01/CREC-2005-02-01.pdf> (дата звернення 20.09.2018).

494. Rocznik statystyki Galicji. 1887, Lwyw.

495. Rosenbaum E. Eli Rosenbaum's response for Kuropas column. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 26. P. 7 ; 13.

496. Padokh Y. June Leader in UNA Campaign. *The Ukrainian Weekly*. 1957. № 153. P. 3.

497. Procko B. P. The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1884-1954 by Myron B. Kyropas. Toronto, Buffalo, London: The University of Toronto Press, 1991. *The Journal of American History*. № 2 (September, 1992). P. 681.

498. Prosopografij. The Oxford English Dictionary. A new English dictionary on historical principles. Oxford. At the clarendon press (1970). Vol. VIII. P. 1493.

499. Prosopografij. Webster's Third new international dictionary of the English language unabridged. Massachusetts, USA. 1981. Vol. II. P. 1821.

500. Reshetar J. S. The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1884-1954 by Myron B. Kyropas. Toronto, Buffalo, London: The University of Toronto Press, 1991. *Russian History / Histoire Russe*. Vol. 21. № 2 (Summer, 1994). P. 209.

501. Riznyk O. Youth wins! (An analysis of the 1960 MUN Convention). *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 25. P. 4.

502. Riznyk O. MUN Highlights. *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 126. P. 4.

503. «60 Minutes», Takes Aim at Holocaust Revisionism. *The Journal of Historical Review*. 1994. Vol.14. № 3. P. 15-18.

504. School Library Journal. 1996, March. P. 227-228.

505. Semotiuk A. The Demjanjuk odyssey as viewed in the rear-view mirror. *The Ukrainian Weekly*. 2012. № 21. P. 11.

506. Sharfman G. The quest for justice: the reaction of the Ukrainian-American community to the John Demjanjuk trials. *Journal of Genocide Research*. 2000. № 2 (1). P. 65-87.

507. Senkowsky A. Holowinsky's letter missed the point. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 30. P. 7.

508. Simes D. The Defection of Arkady Shevshenko. *The Washington Post*. 1985. April 7.

509. Slivka J. Historical Mirror Sources of the Rusin and Hungarian Greek Catholics in USA, 1884-1963. N. Y., 1978. 342 p.

510. Slotznick M., Grossman L. AJC board members comment on columns. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 38. P. 7.

511. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich [Rukszenice – Sochaczew] / Red. : Chlebowski B., Sulimierski F., Walewski W. Warszawa, 1889. T. 10. 960 s.

512. Spontak M. Kudos for Myron Kuropas. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 30. P. 7.

513. Sochan R. White House Reception Hosts 80 Ukrainian Youths, Women. *The Ukrainian Weekly*. 1976. № 123. P. 1.

514. S.Res.435 –A resolution expressing the sense of the Senate that the 85th anniversary of the Ukrainian Famine of 1932-1933, known as the Holodomor, should serve as a reminder of repressive Soviet policies against the people of Ukraine. URL: <https://www.congress.gov/bill/115th-congress/senate-resolution/435/text> (дата звернення 18.10.2018).

515. Stella F. Kuropas view. *The Ukrainian weekly*. 1982. № 9. P. 5.

516. Swyripa F. The Ukrainian Americans: Roots and Aspirations, 1884-1954 by Myron B. Kyropas. Toronto, Buffalo, London: The University of Toronto Press, 1991. *Canadian Historical Review*. Vol. 74. № 1 (March, 1993). P. 151-153.

517. The Ethnic Factor. *The Ukrainian Weekly*. 1976. № 188. P. 6.

518. UCCA honors Kuropas for educating the public. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 47. P. 5.

519. Ukrainians for Dole Committee formed; Kuropas, 13 state chairpersons named. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 2. P. 3.

520. Ukrainians in North America: a biographical directory of noteworthy men and women of Ukrainian origin in the United States and Canada / editor Dmytro M. Shtohryn ; editorial board, Jurij Fedynskyj ... et al. Champaign : Association for the Advancement of Ukrainian Studies, 1975. 424 p.

521. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 8. P. 8 ; 10.

522. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 10. P. 5 ; 14.

523. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 16. P. 5.

524. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 20. P. 5 ; 27.

525. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 24. P. 5 ; 8.

526. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 27. P. 5 ; 24.

527. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 31. P. 5 ; 19.

528. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 35. P. 5 ; 23.

529. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 44. P. 7.

530. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 46. P. 7 ; 26.

531. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 51. P. 5.

532. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 1. P. 5.

533. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 5. P. 5.
534. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 6. P. 5 ; 21.
535. «Ukrainian-American Citadel»: from the pages of UNA history. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 7. P. 5.
536. URL: <http://www.encyclopedia.chicagohistory.org/pages/256.html>
[01.05.2015](#) (дата звернення 26.11.2018).
537. Wertsman V. The Ukrainian's in America, 1608-1975: A Chronology and Fact Book. New York : Oceana Publications, 1976. 140 p.
538. Wynar L. Kuropas Myron B. «The Ukrainian Americans. Roots and Aspirations 1884-1954». *Ethnic Forum*. 1992. V. 12. № 2. P. 94-96.
539. Wynar L. Institute for Ukrainian Diaspora Studies, from its genesis to realization. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 36. P. 8 ; 20.
540. Zake I. Integration or separation? Nationality groups in the US and the Republican Party's ethnic politics, 1960s-1980s. *Nationalities Papers*. 2010. V. 38. № 4. P. 469-490.
541. Zake I. Goals and tactics of President Gerald Ford's ethnic politics. *Nationalities Papers*. P. 1-18. DOI: 10.1080/00905992.2015.1073707.
542. Zyla W. Ethnic Chicago by Peter d'A. Jones, Melvin G. Holli. Grand Rapids, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company, 1981. *Melus (Study of the Multi-Ethnic Literature of the United States)*. Vol. 9. № 4 (Winter, 1982). P. 79-82.
543. Zyla W. Catalogue chronicles the U. S. Ukrainian immigrant experience. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 8. P. 7.
544. 24 youth attend Ukrainian Cultural Courses at Soyuzivka. *The Ukrainian Weekly*. 1979. № 76. P. 10.

III. Довідкові видання

545. Енциклопедія української діаспори. Сполучені Штати Америки. Нью-Йорк ; Чикаго : Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці, 2009. Т. 1. Кн. 1 (А-К).

546. Ковальчук О. О. Куропась Мирон Степанович. Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2009. Т. 5 : Кон – Кю. С. 527. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Kuropas_M (дата звернення 20.11.2017).

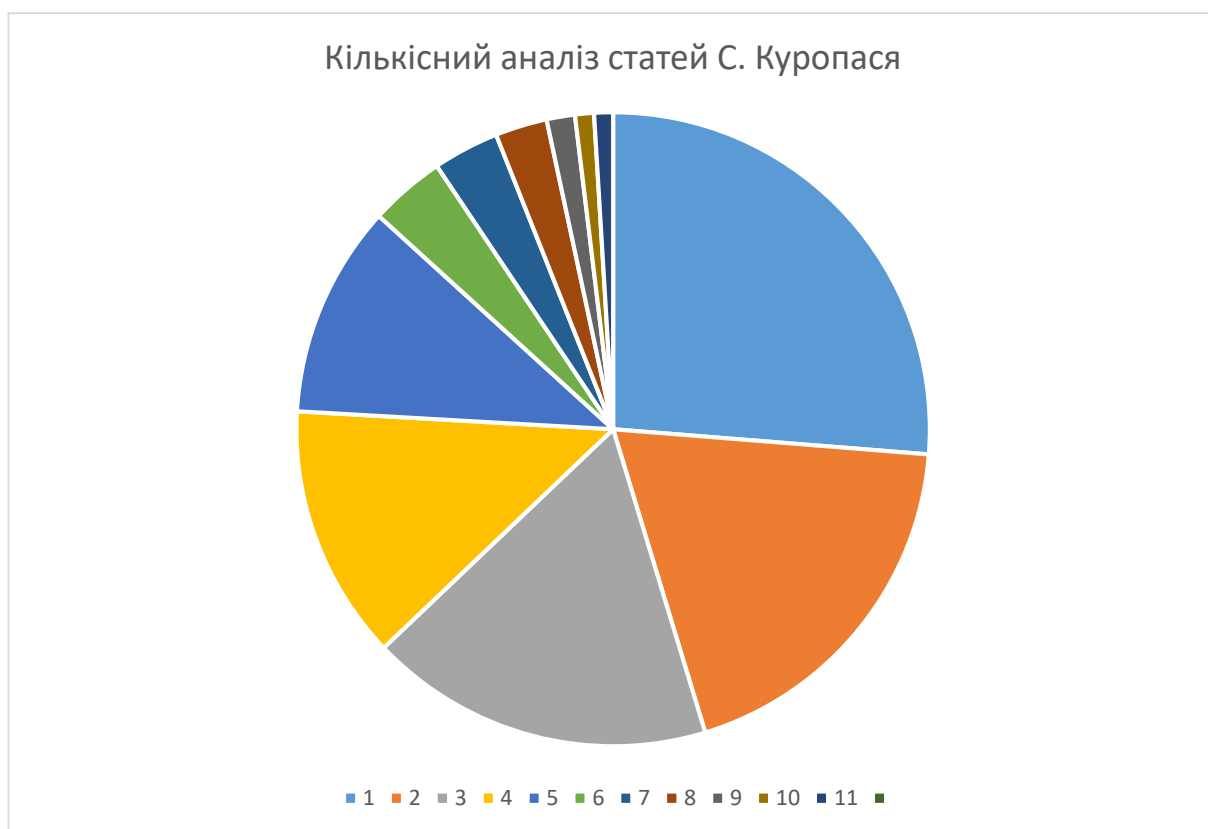
547. Ковальчук О. Куропась Мирон. В кн.: Українські історики ХХ століття : Біобібліографічний довідник. Серія «Українські історики». Київ, 2004. Вип. 2, ч. 2.

548. Мушинка М. І. Куропась Мирон. Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. Київ, 2003–2016.

549. Encyclopedia of Ukraine. Volume II G-K / V. Kubijovyč. – Toronto ; Buffalo ; London : University of Toronto Press, 1988.

ДОДАТКИ

Додаток А*

1. Спогади про певні події, роздуми на вільні теми (109).
2. Статті присвячені історії та діяльності УНС (79).
3. Статті, що висвітлюють діяльність різного роду організацій та їх осередків, газет, журналів (73).
4. Статті присвячені персональній тематиці (57).
5. Статті присвячені м. Чикаго та українській громаді цього міста (окрім рубрики «Чикагівська хроніка») (45).
6. Статті присвячені створенню, розвитку та діяльності «Союзівки» (16).
7. Статті, що висвітлювали культурне життя української громади США (14).
8. Статті присвячені сільськогосподарським темам (11).
9. Статті в яких аналізуються певні світові події (6).
10. Статті, що стосуються економічної тематики (4).
11. Статті в яких аналізуються американсько-радянські відносини (4). **

* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропся)

**Віднайдено та проаналізовано 418 статей у періодичних виданнях.

Додаток Б

М. Куропась із дружиною в Інституті досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія», фото, 15 квітня 2007 р.

Джерело: Архів Інституту досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія»

Додаток В

М. Куропась із родиною (із поясненням на звороті), фото

З ліва до права -
другий ряд
Хейлі (Хаміла) 10 років, Леся і Стефко,
Леся і Мирон, Темі і Михайло,
Катруся 12 років
Третій ряд - Андруйко 10 років,
Маріяна 14 років, Наталка 7,
маленький Мисасько 1 1/2 року.
Хто налетить до ког.
Стефко і Леся Михайло і Темі
діти - Маріяна і Катруся,
Андруйко Хейлі, Наталка,
і Мисасько
(Маїка)

Джерело: Архів Інституту досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія»

Додаток Г

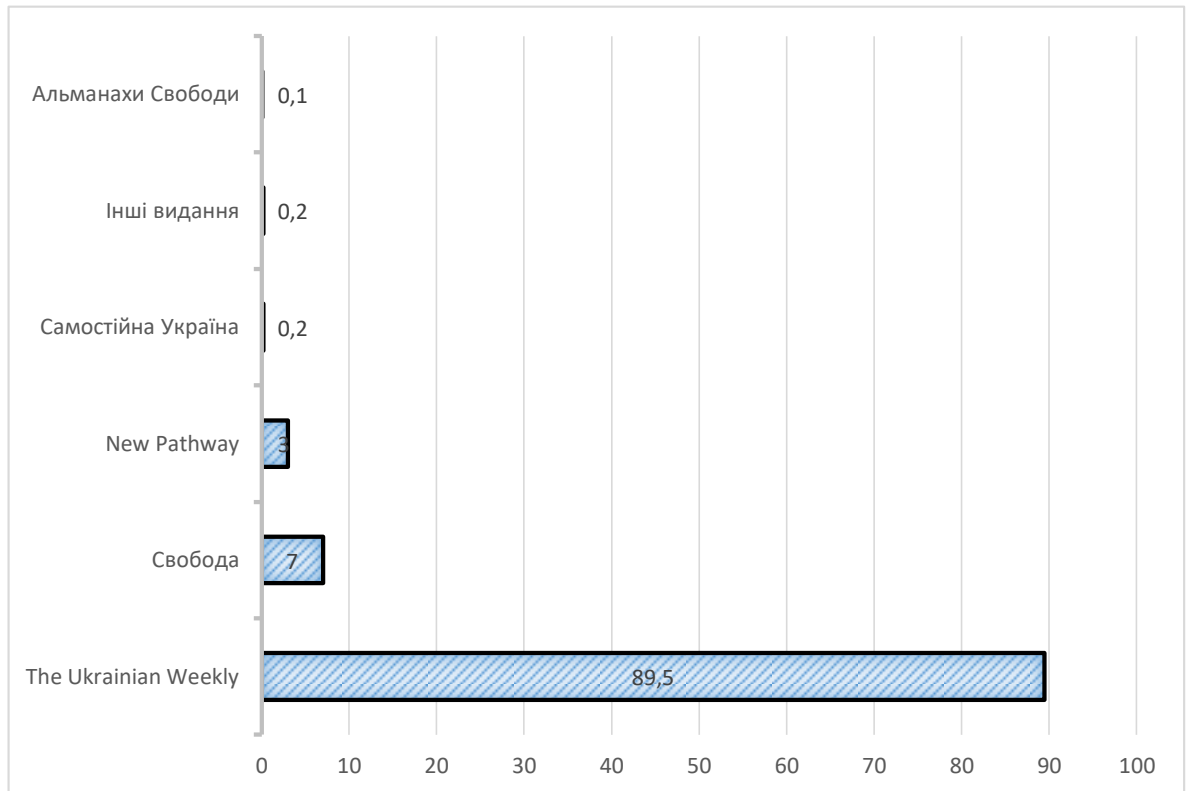
М. Куропась читає лекції студентам в Острозькій академії, фото, 16-17 квітня 2007 р.

Джерело: Джерело: Архів Інституту досліджень української діаспори Національного університету «Острозька академія»

Додаток Г*

Кількості показники публіцистики М. Куропася (за назвою періодичного видання)

* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

Додаток Д*

Бібліографія праць
(наукові, навчальні та публіцистичні видання) М. Куропася

1951

Статті

1. To a «Pre-Med» Nipped in the Bud. *The Ukrainian Weekly*. 1951. № 8.
2. Concerning Books. *The Ukrainian Weekly*. 1951. № 17.

1958

Статті

1. Ukrainian youth – united we stand. *The Ukrainian Weekly*. 1958. № 206.
2. Ukrainian Arts Club of Chicago Radio Broadcast. *The Ukrainian Weekly*. 1958. № 206.
3. YUL-NA history presented over the air. *The Ukrainian Weekly*. 1958. № 216.
4. Chicago art club comes out for unity. *The Ukrainian Weekly*. 1958. № 235.

1959

Статті

1. A busy weekend for YUL-NA president. *The Ukrainian Weekly*. 1959. № 2.
2. Ukrainian individualism a blessing or a curse. *The Ukrainian Weekly*. 1959. № 16.
3. The cause of unification. *The Ukrainian Weekly*. 1959. № 6.
4. Meet Your District Organizers. *The Ukrainian Weekly*. 1959. № 31.
5. Take me to your leader. *The Ukrainian Weekly*. 1959. № 50.
6. For the Record – Operation Unity. *The Ukrainian Weekly*. 1959. № 60.
7. We may fail again. *Самостійна Україна*. 1959. № 1.
8. Ukrainian Individualism – Blessing or a Curse. *Самостійна Україна*. 1959. № 2.
9. Reasons for Ukrainian Anonymity. *Самостійна Україна*. 1959. № 3.

1960

Книги

1.The saga of Ukraine: The Age of Royalty. V. 1. Chicago : MUN ENTERPRISES, 1960.

Статті

1.Operation Unity (III). *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 10.

2.A Note to Parents. *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 77.

3.We have cast out bread upon the waters. *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 102.

4.A moral obligation. *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 126.

5.Is a good time enough? A word to convention delegates. *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 160.

6.MUN president answers Andriyevsky. *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 204.

7.«Ukrbeats», «Zlosniks» and Ukrainian Organizations. *The Ukrainian Weekly*. 1960. № 250.

1961

Книги

1.The saga of Ukraine: The Age of Heroism. V. 2. Jersey City ; Chicago : Svoboda ; MUN Enterprises, 1961.

Статті

1.UNYF mas not invited. *The Ukrainian Weekly*. 1961. № 79.

2.Taras Shevshenko as a symbol of freedom. *The Ukrainian Weekly*. 1961. № 103.

3.Weller's articles on Ukraine misinformed – editor says. *The Ukrainian Weekly*. 1961. № 147.

1962

Статті

1.Students Picked «Time» and «Life» Magazines. *The Ukrainian Weekly*. 1962. № 163.

2.Progress through change. *The Ukrainian Weekly*. 1962. № 163.

3.The 1962 MUN Convention in Lehighton. *The Ukrainian Weekly*. 1962. № 182.

4.What is the «Trident Quarterly»? *The Ukrainian Weekly*. 1962. № 201.

1963

Статті

1.Professor Manning as A Ukrainian Historian. *The Ukrainian Weekly*. 1963. № 108.

2. Chicago excited over «Zaporozhets». *The Ukrainian Weekly*. 1963. № 170.
3. Thirtieth Convention of Ukrainian youth league of North America held in Youngstown. *The Ukrainian Weekly*. 1963. № 174.
4. Why Johnny doesn't like Ukrainian history. *The Ukrainian Weekly*. 1963. № 236.
5. «Svoboda»: Ukraine's Beacon of Freedom. *The Ukrainian Weekly*. 1963. № 245.

1964

Статті

1. Де наша молодь? (Відповідь і заклик до дискусії) (1). *Свобода*. 1964. Ч. 154.
2. Де наша молодь? (Відповідь і заклик до дискусії) (3). *Свобода*. 1964. Ч. 156.
3. Де наша молодь? (Відповідь і заклик до дискусії) (4). *Свобода*. 1964. Ч. 157.
4. Де наша молодь? (Відповідь і заклик до дискусії) (5). *Свобода*. 1964. Ч. 158.
5. Fish still need water. *The Ukrainian Weekly*. 1964. № 45.
6. «Where is our youth?» (II). *The Ukrainian Weekly*. 1964. № 162.
7. «Where is our youth?» (IV). *The Ukrainian Weekly*. 1964. № 171.

1965

Статті

1. «Де є наша молодь? Кінець першої рунди» (2). *Свобода*. 1965. Ч. 24.
2. «Де є наша молодь? Кінець першої рунди» (3). *Свобода*. 1965. Ч. 25.
3. Чого ми хочемо від нашої молоді? (дискусійне). *Свобода*. 1965. Ч. 158.
4. Чого ми хочемо від нашої молоді? (2). *Свобода*. 1965. Ч. 159.
5. Чого ми хочемо від нашої молоді? (3). *Свобода*. 1965. Ч. 160.
6. Чого ми хочемо від нашої молоді? (5). *Свобода*. 1965. Ч. 162.
7. Чого ми хочемо від нашої молоді? (7). *Свобода*. 1965. Ч. 164.
8. Letter to the editor. *The Ukrainian Weekly*. 1965. № 53.
9. What do we want of our youth? *The Ukrainian Weekly*. 1965. № 159.
10. What do we want of our youth? (2). *The Ukrainian Weekly*. 1965. № 164.
11. What do we want of our youth? (3). *The Ukrainian Weekly*. 1965. № 168.
12. What do we want of our youth? (4). *The Ukrainian Weekly*. 1965. № 173.

1967

Звіти

1.Протокол з річних нарад Головного уряду Українського Народного Союзу, які відбулися в днях 22-го до 26-го травня 1967 р. Звіт головного радного Мирона Куропася. *Свобода*. 1967. Ч. 168.

1968

Статті

1.Are the Summer Cultural Courses For You? *The Ukrainian Weekly*. 1968. № 99.

2.Marunchak Susseseds Kuryliw As President of MUN of Canada. *The Ukrainian Weekly*. 1968. № 141.

3.Chopiwskyi Seeks Senate Seat On GOP Ticket in Arizona. *The Ukrainian Weekly*. 1968. № 156.

4.Impressions. *The Ukrainian Weekly*. 1968. № 180.

5.Dauphin, Manitoba: a Few Pages From Its Early History. *The Ukrainian Weekly*. 1968. № 180.

1969

Звіти

1.Протокол з річних нарад Головного уряду Українського Народного Союзу, які відбулися в днях 26-го до 30-го травня 1967 р. Звіт головного радного Мирона Куропася. *Свобода*. 1969. Ч. 169.

1970

Статті

1.No more misguided «americanism», we have been there! *The Ukrainian Weekly*. 1970. № 68.

2.No more misguided «americanism», we have been there! *The Ukrainian Weekly*. 1970. № 72.

1971

Статті

1.Michael Wloch, Editor of Vynnyky, Zvenyhorod, UNIV. *The Ukrainian Weekly*. 1971. № 10.

2.Ukrainian language courses set for autumn of Chicago. *The Ukrainian Weekly*. 1971. № 44.

1972

Книги

1. The Ukrainians in America. Minneapolis : Lerner Publications Co., 1972.

Звіти

1. Протокол 27 звичайної конвенції Українського Народного Союзу. Report of Myron B. Kurupas, Supreme Advisor. *Свобода*. 1972. Ч. 17.

2. Протокол з річних нарад Головного уряду У. Н. Союзу, які відбулися в днях 22-го до 26-го травня 1972 р. Звіт головного радного проф. М. Куропася. *Свобода*. 1972. Ч. 29.

1973

Звіти

1. Протокол з річних нарад Головного уряду У. Н. Союзу, які відбулися в днях 21-го до 25-го травня 1973 р. Звіт головного радного Мирона Куропася. *Свобода*. 1973. Ч. 110.

1974

Звіти

1. Протокол 28-ї звичайної конвенції Українського Народного Союзу. Звіт головного радного Мирона Куропася. *Свобода*. 1974. Ч. 206.

1977

Звіти

1. Протокол нарад річного засідання Головного уряду Українського Народного Союзу. Звіт головного радного д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1977. Ч. 59.

Доповіді

1. Our Fraternal Value System (Text at the 70th annual session of the Maryland District of Columbia Fraternal Congress on May 6, 1977). *The Ukrainian Weekly*. 1977. № 134.

1978

Звіти

1. Український Народний Союз відзначить своє 85-річчя в наступному 1979-му році активностями та культурними імпрезами. Звіт заступника головного предсідника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1978. Ч. 249.

Статті

1.Ethnicity – opposing viewpoints. *The Ukrainian weekly*. 1978. № 257.

1979

Звіти

1.Протокол засідань головного виконавчого комітету Українського Народного Союзу. Звіт заступника головного керівника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1979. Ч. 57.

2.Протокол засідань головного виконавчого комітету Українського Народного Союзу. Звіт заступника головного керівника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1979. Ч. 63.

3.Протокол нарад надзвичайного засідання Українського Народного Союзу, яке відбулося в днях 8-го і 9-го вересня 1978 року. Звіт заступника головного керівника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1979. Ч. 68.

4.Протокол засідань головного виконавчого комітету Українського Народного Союзу. Звіт заступника головного керівника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1979. Ч. 251.

5.Протокол з річних нарад головного уряду Українського Народного Союзу. Другий день нарад. Відповіді на запити у дискусії. Відповіді заступника гол. керівника Мирона Куропася. *Свобода*. 1979. Ч. 262.

Статті

1.The UNA in Derry, Pa.: fraternalism at work. *The Ukrainian Weekly*. 1979. № 240.

2.Cultural Courses after 25 years: still going strong. *The Ukrainian weekly*. 1979. № 211.

1980

Звіти

1.Протокол засідань головного виконавчого комітету Українського Народного Союзу. Звіт заступника головного керівника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1980. Ч. 13.

1981

Звіти

1.Протокол з річних нарад головного уряду Українського Народного Союзу. Третій день нарад. Відповіді заступника головн. передсідника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1981. Ч. 23.

2.Протокол з річних нарад уряду Українського Народного Союзу (2). Звіти членів головного езекутивного комітету. Звіт заступника головного передсідника Мирона Куропася. *Свобода*. 1981. Ч. 244.

Статті

1.«Let us, as Ukrainian Americans heed the call of Shevchenko». *The Ukrainian weekly*. 1981. № 35.

2.Internment of Japanese Americans during World War II. *The Ukrainian weekly*. 1981. № 40.

3.Minnesota event celebrates Ukrainian identity. *The Ukrainian weekly*. 1981. № 49.

4.The American Circle and the making of the Ukrainian American. *The Ukrainian weekly*. 1981. № 50.

1982

Статті

1.«Американський кружок» (I). *Свобода*. 1982. Ч. 16.

2.«Американський кружок» (II). *Свобода*. 1982. Ч. 17.

3.«Американський кружок» (III). *Свобода*. 1982. Ч. 18.

4.Едвард Дервінські потребує наших голосів. *Свобода*. 1982. Ч. 41.

5.Про націоналізм і УНС (рефлексії про «Визвольнфронтівську одинадцятку») (I). *Свобода*. 1982. Ч. 84.

6.Про націоналізм і УНС (рефлексії про «Визвольнфронтівську одинадцятку») (II). *Свобода*. 1982. Ч. 85.

7.Про націоналізм і УНС (рефлексії про «Визвольнфронтівську одинадцятку») (III). *Свобода*. 1982. Ч. 86.

8.The Reagan administration and ethnic America. *The Ukrainian weekly*. 1982. № 3.

9.Edward Derwinski: a friend in need. *The Ukrainian weekly*. 1982. № 10.

10.Reflections on overcoming advers. *The Ukrainian Weekly*. 1982. № 11.

11. Towards a united Ukrainian front in America The story of our congresses, 1902-82. *The Ukrainian Weekly*. 1982. № 11.

12. Towards a united Ukrainian front in America The story of our congresses, 1902-82. II. *The Ukrainian Weekly*. 1982. № 12.

13. Towards a united Ukrainian front in America The story of our congresses, 1902-82. III. *The Ukrainian Weekly*. 1982. № 13.

14. On nationalism and the UNA: reflections on the Liberation Front 11. *The Ukrainian Weekly*. 1982. № 17.

15. Carpatho-Rusyn, Ukrainian activists meet to discuss common concerns. *The Ukrainian Weekly*. 1982. № 23.

16. On the assimilation of our youth and how to prevent it. *The Ukrainian Weekly*. 1982. № 35.

17. Re: cultural myopia in U.S. *The Ukrainian Weekly*. 1982. № 43.

Доповіди

1. Ukrainian perspective (conference on Ukrainian-Jewish relations held in Washington on September 21). *The Ukrainian Weekly*. 1982. № 44.

1983

Звіти

1. Екзекутивний комітет Українського Народного Союзу відбув наради, схвалив резолюцію у справі правопорядку в громадах. 3. Звіт д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1983. Ч. 66.

2. Протокол річних нарад головного уряду Українського Народного Союзу (1). 6. Звіти членів головного уряду. Звіт заступника головного предсідника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1983. Ч. 248.

Статті

1. America's «Red Decade» and the Great Famine cover-up. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 12.

2. Commentary: Chicago's ethnics and mayoral race. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 22.

- 3.The mess in our school system: blame the educational establishment. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 26.
- 4.Svoboda and the making of the Ukrainian American, 1893-1914. Part I. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 37.
- 5.Svoboda and the making of the Ukrainian American, 1893-1914. Part II. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 38.
- 6.Svoboda and the making of the Ukrainian American, 1893-1914. CONCLISION. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 39.
- 7.A magnificent moment: the Ukrainian Pavilion at Chicago's World's Fair. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 42.
- 8.The Ukrainian Weekly: a great idea whose time had come. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 43.
- 9.Ukrainian American efforts to resettle displaced persons, 1944-54. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 49.
- 10.Ukrainian American efforts to resettle displaced persons, 1944-54. Part II. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 50.
- 11.Ukrainian American efforts to resettle displaced persons, 1944-54. CONCLISION. *The Ukrainian weekly*. 1983. № 51.

1984

Книги

- 1.To Preserve A Heritage: The Story of the Ukrainian Immigration in the United States. New York : The Ukrainian Museum, 1984.

Статті

- 1.Ethnic Republicans see victory in '84. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 28.
- 2.Ethnics in Anfibrige, Pa. support Walter Mondale all the way. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 29.
- 3.Ferraro adds new dimension to Italian American vote. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 30.
- 4.Youngstown ethnics are split over Walter Mondale's chances. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 31.

5. Reagan is seen as a hero to East European ethnics. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 32.
6. The 1984 Polish American vote; still no clear pattern has emerged. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 33.
7. Asian American vote growing in importance. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 34.
8. Ethnic lobbying: help or hindrance? *The Ukrainian weekly*. 1984. № 35.
9. Turkey may determine Greek vote. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 37.
10. Msgr. Geno Baroni: in memoriam. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 39.
11. The legacy of the UNA. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 41.
12. Rep. Marcy Kaptur: ethnic hope for a Democratic Party future. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 42.
13. Ohio's Rep. Mary Rose (Dakar: champion of the ethnic elderly). *The Ukrainian weekly*. 1984. № 43.
14. Unas Kojelis: ethnic hope in the Reagan White House. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 44.
15. New dimension to worldwide marriage encount. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 47.
16. A bit of Ukraine in Michener's Poland. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 49.
17. Dole's election good for Ukrainians. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 51.
18. 1984: the beautiful and the bad. *The Ukrainian weekly*. 1984. № 53.

1985

Рецензійні статті

1. «Американська свастика» Higham, Charies «American Swastika», Doubleday and Company, Inc., Garden City, New York, 1985, pp. 332 (I). *Свобода*. 1985. Ч. 79.
2. «Американська свастика» Higham, Charies «American Swastika», Doubleday and Company, Inc., Garden City, New York, 1985, pp. 332 (II). *Свобода*. 1985. Ч. 81.

Звіти

1. Протокол річних нарад головного уряду Українського Народного Союзу (1). 6. Звіт заступника головного передсідника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1985. Ч. 1.

Статті

1. Книжка Раєна: сумнівні наміри (I) (Пер. з англ. Л. Каленська). *Свобода*. 1985. Ч. 54.
2. Книжка Раєна: сумнівні наміри (II). *Свобода*. 1985. Ч. 55.
3. Час на контрофензиву. *Свобода*. 1985. Ч. 96.
4. Рапорт Адл Бнай Брит і наші висновки. *Свобода*. 1985. Ч. 125.
5. Рапорт Адл Бнай Брит і наші висновки. *Свобода*. 1985. Ч. 126.
6. Наклепи – це нічого нового. *Свобода*. 1985. Ч. 158.
7. Володимир Душник – борець проти знеславлення. *Свобода*. 1985. Ч. 176.
8. Зустріч зі справедливістю (II). *Свобода*. 1985. Ч. 213.
9. Ukrainians emerge on political map. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 2.
10. Canadian Ukrainianism: a unique patriotism. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 4.
11. In honor of World Marriage Day. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 5.
12. Ethiopian famine: more than meets the eye. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 7.
13. Ryan's book: dubious intention. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 9.
14. Ryan's book: serious criticisms. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 10.
15. American revolution is alive and well. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 12.
16. Ryan letter: insult to Ukrainian community. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 14.
17. New book based on Soviet disinformation. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 16.
18. Ukrainian firsts in the Windy City. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 18.
19. The Ukrainian community at risk. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 20.
20. UYLNA ideals live on. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 22.
21. «Breaking with Moscow»: must reading. *The Ukrainian weekly*. 1985. № 24.
22. The Anti-Defamation League report. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 27.
23. Youth for Christ show the way. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 29.
24. Research needed to fight defamation. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 31.
25. Defamation is nothing new. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 33.
26. Walter Dushnyck: defamation fighter. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 35.
27. Vietnam revisited: Nixon's book. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 37.
28. Taras Bulba and the merry-go-round. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 39.
29. A meeting with Justice. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 41.

30. This one's for you, John! *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 44.
31. Remember Myroslav Medvid. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 46.
32. Heroism and cynicism in New Orleans. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 48.
33. Motto for 1986: 1985 – never again. *The Ukrainian Weekly*. 1985. № 52.

1986

Статті

1. Про два листи. *Свобода*. 1986. Ч. 38.
2. Постать відважного. *Свобода*. 1986. Ч. 122.
3. «Zu viel ist zu viel». *Свобода*. 1986. Ч. 159.
4. Staying in touch with intimacy. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 2.
5. Ethnics lose in White House shuffle. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 4.
6. Ukrainian Super Bears: Chicago tradition. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 6.
7. A tale of two letters. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 8.
8. In search of a lioness. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 10.
9. The DP «Nazi» hoax. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 12.
10. Ukrainian culture lives in Chicago. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 14.
11. Ukrainian Marriage Encounter takes off. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 16.
12. The Wiesenthal shotgun. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 18.
13. The Chernobyl catastrophe's «revelations». *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 19.
14. To my son, the UNA delegate. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 21.
15. A profile in courage. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 24.
16. UNA convention a downer. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 26.
17. To my parents, the immigrants. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 28.
18. Fighting for folklife. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 30.
19. «Zu viel ist zu viel». *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 32.
20. English – love it or leave it... alone. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 34.
21. Harvest of disdain. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 36.
22. Daniloff and Demjanjuk: two perspectives. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 37.
23. Thoughts on DC Leadership Conference. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 39.
24. Time for educators to shine. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 41.

- 25.Headers Digest admits goof, but. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 43.
- 26.Ukrainian Americans and the Lincoln Brigade. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 46.
- 27.Thank you, Batko Soyuz. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 48.
- 28.Christmas Past. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 50.
- 29.What we need in '87. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 52.

Доповіди

- 1.Folklife Center is ethnics' ray of hope. *The Ukrainian Weekly*. 1986. № 31.

1987

Звіти

- 1.Протокол 31-ї звичайної конвенції Українського народного Союзу (2). Звіт заступника головного предсідника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1987. Ч. 24.

Статті

- 1.Miracles do happen. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 2.
- 2.Demjanjuk case: quo vadis? *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 4.
- 3.Hug a religious. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 6.
- 4.The basics and beyond. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 8.
- 5.A glorious 50th jubilee. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 10.
- 6.A meeting with justice...again. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 12.
- 7.The Ukrainian-Jewish monologue. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 14.
- 8.The Big Lie continues. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 17.
- 9.Thanks a lot, Mr. Rosenbaum. For nothing! *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 19.
- 10.Hard data hard to find, but Wolowyna has it. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 21.
- 11.Ukrainians gain from Supreme Court ruling. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 23.
- 12.«По yakому»: the language sanction. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 25.
- 13.Thanks, Mr. Rosenbaum, for proving my point! *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 27.
- 14.You've come a long way, Vitaliy! *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 29.
- 15.They're gorgeous. And they can sing! *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 31.
- 16.A few more apostles. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 33.
- 17.Teaching the famine: an American endeavor. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 37.
- 18.Anti-communism lives. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 39.

19. Tracking bigotry. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 41.
20. Soviet-American «pathfinders». *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 43.
21. Pioneers in Pittsburgh. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 45.
22. My kind of Ukrainian. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 47.
23. Sister cities: testing glasnost together. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 49.
24. Christian act on eve of Millennium. *The Ukrainian Weekly*. 1987. № 51.

1988

Рецензійні статті

1. «Дитина свободи» (I) Володимир Половчак і Кевін Клос. «Дитина свободи», В-во Рендом Гавз. *Свобода*. 1988. Ч. 138.
2. Знаменита праця д-ра О. Субтельного. *Свобода*. 1988. Ч. 248.

Звіти

1. Протокол річного засідання головного уряду Українського Народного Союзу (1). Звіт заступника головного передсідника д-ра Мирона Куропася. *Свобода*. 1989. Ч. 29.

Статті

1. A call to holiness. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 1.
2. Anti-Defamation League defamation. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 3.
3. Village Voice strikes again. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 5.
4. The Rosenberg phantasmagoria. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 7.
5. A Ukrainian-Polish moment. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 9.
6. FDR and the Ukrainian famine. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 11.
7. THE MILLENNIUM: Christianity's role in building the Ukrainian nation. Part I. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 12.
8. The UNA and the Church. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 13.
9. THE MILLENNIUM: Christianity's role in building the Ukrainian nation. CONCLUSION. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 13.
10. The laity and the Church. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 15.
11. But what about after Easter? *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 17.
12. I mourn for Israel. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 19.

13. Chicago does it again! *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 21.
14. FOR THE RECORD: A fair trial for Demjanjuk? Nonsense! *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 22.
15. Can Bush win the ethnic vote. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 23.
16. Evhen Konovalts and America. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 25.
17. Chernobyl: a novel. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 27.
18. Right from the beginning. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 29.
19. Will ethnics «come home» to Democrats. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 31.
20. Oprah and the Ukrainians: a mixed marriage encounter. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 33.
21. A giant of a Jew. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 36.
22. Did OSI bushwhack Bush? *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 38.
23. Did Bush slam door on Ukrainians? *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 40.
24. Bush and the great ethnic massac. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 42.
25. Disinformation on the campaign trail. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 44.
26. End of an era. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 46.
27. In U.S., old wounds may never heal. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 48.
28. Subtelny has a hit. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 50.
29. Christmas present, Christmas future. *The Ukrainian Weekly*. 1988. № 52.

1989

Cmammi

1. Millennium is over. Now what! *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 2.
2. January 22: day to recall Ukrainian American past. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 4.
3. Wolf of the Kremlin. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 6.
4. Celebrating the UNA. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 8.
5. A time for atonement in Canada. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 10.
6. A layman's Lenten lament. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 12.
7. Father Joseph Denischuk: a dream fulfilled. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 14.
8. Ukrainian-Jewish relations and a lost legion. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 16.
9. The secret of Ukraina, N. D. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 18.

- 10.Ukrainian bashing continues. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 20.
- 11.Hitler and Stalin: the deadly embrace. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 22.
- 12.Roosevelt and Stalin: failed courtship. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 24.
- 13.Bush bobbles Beijing butchery. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 26.
- 14.Our pioneer poets and penmen. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 28.
- 15.More ADL defamation. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 30.
- 16.Ukraine's SS Division, «Galicia». *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 32.
- 17.Armenians and Jews do it; why not us? *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 34.
- 18.Time to admit U.S. war crimes. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 36.
- 19.An evening of courage. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 40.
- 20.Ukrainians not second-class Americans. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 42.
- 21.Lorof, hear our plea... *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 44.
- 22.Death of a dreamer. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 46.
- 23.GOP ethnics still «tainted». *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 48.
- 24.Ambassadors from Kiev. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 50.
- 25.A triumph of faith. *The Ukrainian Weekly*. 1989. № 52.
- 26.Українсько-жидівські відносини і загублений легіон. *Свобода*. 1989. Ч. 76.
- 27.Наші перспективи. *Свобода*. 1989. Ч. 106.

1990

Звіти

- 1.Протокол річного засідання головного уряду Українського Народного Союзу (1). Звіт заступника головного передсідника д-ра Мирона Б. Куропася. *Свобода*. 1990. Ч. 1.

Статті

- 1.В. Дудич – правильний кандидат. *Свобода*. 1990. Ч. 191.
- 2.Predictions for the '90s. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 1.
- 3.Moscow correspondents. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 3.
- 4.Avramenko's alumni. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 5.
- 5.Houston happening. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 7.
- 6.Arizona victory. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 9.

7. Demjanjuk's eleventh hour. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 11.
8. Are we ready for Ukraine? *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 13.
9. Ukraine... again. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 16.
10. Kiev: more impressions. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 18.
11. UNA at the crossroads. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 20.
12. A toast to the victor! *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 24.
13. Ukrainians and Jews in Kiev. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 26.
14. Between two worlds. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 28.
15. Sovereignty or independence? *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 30.
16. Books on Demjanjuk growing. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 32.
17. People power. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 34.
18. On Latin Rite Catholics and us. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 36.
19. Walter Dudycz: the right stuff. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 38.
20. And they shall become one... *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 40.
21. Jews and the new Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 42.
22. Honors richly deserved. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 44.
23. Stalin's apologist. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 46.
24. A study worth repeating. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 48.
25. Christmas past and present. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 50.
26. Predictions past and present. *The Ukrainian Weekly*. 1990. № 52.
27. Ukraine's Millennium of Christianity: A Triumph of Faith. *The Sarmatian review*. 1990. V. 10. № 2.

1991

Книги

1. The Ukrainian Americans. Roots and Aspirations 1884-1954. Toronto ; Buffalo ; London : University of Toronto Press, 1991.

Статті

1. Bibles, revival and Dynamo. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 2.
2. Heroes, veterans and prayers. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 4.
3. Love Ukraine, be an apostle! *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 7.

- 4.Married priests: Vatican breakthrough. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 9.
- 5.Sheptytsky the Righteous. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 11.
- 6.Catholic bashing the «American» way. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 15.
- 7.Chicago Group on the go. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 17.
- 8.We're losing our past. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 21.
- 9.Ukraine and «new world order». *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 23.
- 10.The rise and fall of multiculturalism. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 25.
- 11.Saving Mikhail and his union. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 27.
- 12.OSI alive and well and kicking... us! *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 29.
- 13.«Dangerous» to whom? *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 31.
- 14.Bush visit a bust. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 32.
- 15.What's shakin' Shamokin?! *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 33.
- 16.Poor George, poor Mikhail! *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 35.
- 17.Taking «the» out of Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 37.
- 18.Will the Israelis do right by John Demjanjuk? *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 39.
- 19.«Not everyone listened to their voices». *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 41.
- 20.Preserving our faith. *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 43.
- 21.Stop dancing the Moscow tango, Mr. President! *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 45.
- 22.Brent and Harry: Two peas in a pod? *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 47.
- 23.Free at last ! Free at last! *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 49.
- 24.Peace on earth? *The Ukrainian Weekly*. 1991. № 51.

1992

Звіти

- 1.Протокол 32-ї звичайної конвенції Українського Народного Союзу (2). Звіт заступника головного предсідника д-ра Мирона Б. Куропася. *Свобода*. 1992. Ч. 120.

Статті

- 1.Russia still dangerous. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 1.
- 2.Subtelny does it again. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 3.
- 3.Did Bush really get message? *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 9.

- 4.Negotiating an identity. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 11.
- 5.Doctors on the move. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 15.
- 6.Religious pluralism growing in Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 17.
- 7.The Olympic outrage. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 19.
- 8.A poverty of values and leadership. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 21.
- 9.A case of «bulldog» perseverance. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 23.
- 10.Of innocence and heroes. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 25.
- 11.Of innocence and villains. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 27.
- 12.Of innocence and hero cities. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 29.
- 13.Our heritage in America. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 31.
- 14.A second Ukrainian studies center in the U. S. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 33.
- 15.And they became one. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 36.
- 16.We will miss you, Walter. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 38.
- 17.Canada's advantage. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 40.
- 18.Voting right in November. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 42.
- 19.Who's minding the store? *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 44.
- 20.Ryan misinformed about community. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 45.
- 21.Ukrainian Democrats come home. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 46.
- 22.Ukrainians still outcasts of Eastern Europe. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 48.
- 23.Budiansky not alone. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 50.
- 24.«Capitalism» in Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1992. № 52.

1993

Cmammi

- 1.Ethnics advise Bill Clinton. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 1.
- 2.We need to be in their face! *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 3.
- 3.A great book on Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 5.
- 4.The two Russkas. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 7.
- 5.Time no U.S. News & World Report. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 9.
- 6.Rome just doesn't get it! *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 11.
- 7.The unity thing. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 13.

- 8.Ukraine owes U.S. «nada». *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 15.
- 9.Ukrainians and Jews: the dialogue continues. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 17.
- 10.Burma Capelin has died. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 19.
- 11.Sovietology: mother of political correctness. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 21.
- 12.Righteous Jews must speak out! *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 25.
- 13.Shevchenko and our first immigration. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 23.
- 14.When Goble speaks, Clinton should listen. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 27.
- 15.Doing business in Ukraine? Be wary! *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 29.
- 16.Dilemmas of independence. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 31.
- 17.Lets do it for Dobie! *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 33.
- 18.American Jewish Committee applauds OSI. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 35.
- 19.Lakhota Sioux Hutsul. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 37.
- 20.Cafiing a spade a spade. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 39.
- 21.They wrote the columns. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 41.
- 22.Exorcise OSI, it's beyond redemption. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 43.
- 23.Courting our youth. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 45.
- 24.The Kravchenko Saga. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 47.
- 25.Another Christmas in «free» Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 51.
- 26.Russia is still Russia. *The Ukrainian Weekly*. 1993. № 52.

1994

Стамми

- 1.Відродження родини в Україні – це поміч Куропася. *Свобода*. 1994. Ч. 33.
- 2.«Американський кружок» (із заплянованої книги п. з. «Українська цитаделя»). *Свобода*. 1994.
- 3.Will Ukraine survive 1994? *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 1.
- 4.Go home, Rabbi Weiss! *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 3.
- 5.Helping Ukraine via family renewal. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 5.
- 6.Suicidal solipsism. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 7.
- 7.Catholic lay concern: a call to action. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 9.
- 8.The Patriarchate: Who needs it? *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 12.

9. A PBS hatchet job. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 14.
10. One step closer. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 16.
11. Congratulations, Ukraine! *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 21.
12. The UNA: shucking and sweeping. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 18.
13. Zhirinovskyy / Solzhenitsyn: two sides, same coin. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 23.
14. UNA officer canonized. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 25.
15. Is suicidal nationalism killing us? *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 27.
16. Kuchma victory no need for despair. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 29.
17. He died too soon! *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 31.
18. Jews involved in «special tasks». *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 33.
19. Fahey to Address Catholic Laity Conference. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 35.
20. You can take Ukraine out of the USSR but... *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 37.
21. The most dangerous man in State. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 39.
22. Laity can still save the Church. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 41.
23. Reagan bashing and the cold war. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 43.
24. The ugly face of «60 Minutes». *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 44.
25. JOURNEY TO SOKAL: Realizing an «impossible» dream (у співавторстві з Л. Куропась). *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 44.
26. Benefits of CBS scourging. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 46.
27. The Laity Conference: hope and spiritual renewal. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 48.
28. Time to heal in Canada. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 50.
29. Vatican II and Chicago's Ukrainian Catholics: an analysis. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 51.

Доповіди

1. UNA CONVENTION KEYNOTE SPEECH: Reflections on 100 years. *The Ukrainian Weekly*. 1994. № 21.

1995

Книги

- 1.Scourging of a nation. CBS and the defamation of Ukraine. The Kashtan Press, 1995.
- Cmammi*
- 1.Fourth Christmas in «free» Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 1.
  - 2.What is happening to Patrick Buchanan? (у співавторстві з Л. Куропась). *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 3.
  - 3.The lay apostolate: opportunity for Church renewal. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 4.
  - 4.CBS to Ukrainians: «Drop Dead!». *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 5.
  - 5.The Ukrainian super information highway. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 7.
  - 6.A man worth honoring. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 9.
  - 7.Safer to receive Duranty «award». *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 11.
  - 8.Kuchma gaining in stature. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 13.
  - 9.Kuropas responds to Danylenko. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 13.
  - 10.Thanks, Mom, for all that you were! *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 15.
  - 11.«60 Minutes» virus spreading. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 17.
  - 12.U.S. pushes Israeli agenda in Eastern Europe. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 18.
  - 13.The Mazel Tov follies. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 19.
  - 14.Changing times, hard choices. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 22.
  - 15.Freedom of expression. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 26.
  - 16.Reinventing our community: Canadian Ps & Bs perspective. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 28.
  - 17.NKVD tracked diaspora. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 30.
  - 18.Gimme a break! *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 32.
  - 19.End of the ethnic era. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 34.
  - 20.Thunder down under. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 36.
  - 21.Too little, too late? *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 38.
  - 22.Field of dreams: Ukrainian Chicago today. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 40.
  - 23.This guy's a mover and a shaker. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 42.
  - 24.A journey to historic Ostrih. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 44.
  - 25.Chickens coming home to roost! *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 46.
  - 26.OSI scam grinds on. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 48.

27.How dangerous is Russian «nationalism»? *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 50.

28.Fifth Christmas in «free» Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1995. № 52.

1996

Книги

1.Ukrainian-American Citadel: The First One Hundred Years of the Ukrainian National Association. Boulder ; Colorado : East European Monographs, 1996.

Статті

1.Is the «comeback kid» coming back? *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 1.

2.Israeli justice and a show trial. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 3.

3.Yoram Sheftel: Israel's conscience. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 5.

4.Israel sets Ukrainian agenda. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 7.

5.Kontakt connects the community. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 9.

6.Dangerous misconceptions and delusions. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 11.

7.Kyiv-Mohyla: A light in the tunnel. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 13.

8.McCarthyism and the Venona files. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 17.

9.The ghosts of communism. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 19.

10.Ghostbusting in Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 21.

11.Is this what David worked for? *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 23.

12.In Ukraine, little changes mean a lot. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 25.

13.U.S. still harassing Demjanjuk family. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 27.

14.UAJC presents Humanitarian Award to Sheftel. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 28.

15.Dole should pick Dole... or Keyes. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 31.

16.Now's the time to organize, passionately. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 33.

17.Give Ukraine a high five. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 35.

18.Welcome to the club, Mr. Klebnikov. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 37.

19.Can our churches save themselves? *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 39.

20.Read his pen, not his lips. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 41.

21.Back to the future. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 43.

22.Reflections of a «whiner». *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 47.

23.It's a matter of trust. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 49.

24.Christmas in Ukraine, 1996. *The Ukrainian Weekly*. 1996. № 51.

1997

Статті

1.Острозьке чудо: маяк надії майбутнього України. *Свобода*. 1997. Ч. 247.

2.Is Ukraine constitutional? *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 1.

3.My views are my own. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 3.

4.Guess who went to Canada. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 5.

5.OSI «rehabilitation» complete? *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 7.

6.Has Russia really changed? *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 9.

7.She lives in our hearts: a love story. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 11.

8.Ethnic massacre of '88 still haunts GOP. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 13.

9.Letter from Prague. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 15.

10.Chicago Children's Choir to sing in Kyiv. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 17.

11.An open letter to President Kuchma. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 19.

12.Letter from bustling Beijing. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 21.

13.Radical son of the sixties. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 23.

14.Letter from Ostroh. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 25.

15.A legacy of leadership. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 27.

16.Press attacks on Ukrainians continue in Chicago. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 29.

17.Ukraine's communist cancer growing. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 31.

18.Returning to the source. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 33.

19.Will NGOs save Ukraine? *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 35.

20.A reaction to letter by Askold Lozynskyj. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 36.

21.A Jewish renaissance in Ukraine? *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 37.

22.Third Rome revisited. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 39.

23.Double standards don't help dialogues. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 41.

24.Ukrainian Catholic Church: open to all. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 43.

25.Will the Vatican do the right thing? *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 45.

26.Christian social ethics in Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 47.

27.Miracle of Ostroh: A beacon of hope for Ukraine's future. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 47.

28.Another OSI casualty. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 49.

29.Christmas in Ukraine, 1997. *The Ukrainian Weekly*. 1997. № 51.

1998

Cmammi

1.A dark cloud over Canada. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 1.

2.Reflections on Ukraine's civil society. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 3.

3.Just in time: a volume about Galicia Division. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 5.

4.The best reason for hope. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 7.

5.Should Neal Sher be disbarred? *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 9.

6.Good intentions are not enough! *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 11.

7.Assimilation, American style. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 13.

8.Is corruption inevitable? *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 15.

9.What's in a name? Everything! *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 17.

10.The UNA, decade by decade. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 19.

11.Assuming the leadership challenge. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 22.

12.Phase one of NIU / Ostroh project completed. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 24.

13.It's back to the future in Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 26.

14.The «grunts» carry us. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 28.

15.Diaspora: disconsolate desperation? *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 30.

16.Sea gulls on the prairie. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 32.

17.Coal and prairie: painting the past. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 34.

18.Canadian Holocaust Exhibit: Be Forewarned! *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 38.

19.Follow your bliss: Harvard revisited. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 36.

20.Doing the dance diaspora: reflections on ethnonational survival. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 40.

21.Rejoice! We're gonna live! *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 42.

22.Here's to you, Rochester! *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 44.

23.Canada scores again! *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 46.

24. Tonics for the holidays. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 48.

25. Time to cut bait. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 50.

26. A letter to St. Nicholas. *The Ukrainian Weekly*. 1998. № 52.

1999

Cmammi

1. An eye for an eye: a story of redemption. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 2.

2. Return of the natives. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 4.

3. The Cold War revisited. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 6.

4. What does Tkachenko know? *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 8.

5. The language question, all over again. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 10.

6. Covert research at IHRC. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 12.

7. The Resurrection story revisited. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 14.

8. Hollywood Reds. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 16.

9. The Weekly editor-in-chief addresses Chicago community on role of the press. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 18.

10. Gideon's spies. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 18.

11. Been there, done that! *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 20.

12. An opportunity to lead! *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 22.

13. Ukraine-bashing continues. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 24.

14. Venona: the rest of the story. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 26.

15. Venona and more. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 28.

16. «Holy Russia», «Heavenly Serbia». *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 30.

17. «Our Kind of People». *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 32.

18. The noblest triumph. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 34.

19. Manipulating the Holocaust. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 36.

20. A death too soon. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 38.

21. The Ukrainian Weekly: a tie that binds. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 40.

22. Ostroh Academy still an island. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 40.

23. Musulman walking: a Holocaust remembrance. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 42.

24. Where is our hetman, now that we need him? *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 44.

- 25.«The Black Book of Communism». *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 46.
- 26.Leonid Kuchma: patriot or parasite? *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 48.
- 27.Symon Petliura: Pogromchik or Philosemite? *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 50.
- 28.A Norman Rockwell Ukrainian Christmas. *The Ukrainian Weekly*. 1999. № 52.

2000

Cmammi

- 1.Time misses again. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 2.
- 2.Elian's return profanes mother's memory. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 4.
- 3.OUN from Konovalts to Plaviuk. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 6.
- 4.It's just like the old days: Elian revisited. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 8.
- 5.Blinded by ideological hubris. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 10.
- 6.What's with the religious right? *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 12.
- 7.Five lives, five countries. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 14.
- 8.Of beets, mushrooms and borsch. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 16.
- 9.The fossil wins, again! *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 18.
- 10.How quickly we forget. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 20.
- 11.Hola Argentina! *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 22.
- 12.Beating your bodhran: reflections on Lazarenkoism. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 24.
- 13.China's Ukrainian «Hero». *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 26.
- 14.Hitler's traitor, Stalin's spy. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 28.
- 15.Get lost! Vacation at Soyuzivka! *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 30.
- 16.A gripping tale of terror. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 32.
- 17.Holocaust exploitation. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 34.
- 18.Catholicism and Hollywood's «anointed». *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 36.
- 19.«Taras Bulba» is 100! *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 38.
- 20.The politics of resentment. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 40.
- 21.Hypocrisy, lies and the media. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 42.
- 22.Ukraine descending. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 44.
- 23.Happy bishop, happy people. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 46.

- 24.The third wave revisited. *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 48.
- 25.Ostroh goes «national». *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 50.
- 26.Stay on message, Mr. Bush! *The Ukrainian Weekly*. 2000. № 52.

2001

Cmammi

- 1.Predictions, dreams, fears. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 1.
- 2.G'day, amazing Australia! *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 3.
- 3.Things are bad, and they're getting worse. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 5.
- 4.So what went wrong? *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 7.
- 5.Kuchma's garage sale. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 9.
- 6.Is Kuchma guilty? *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 11.
- 7.Riedel's novel history. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 13.
- 8.CEO «churning» and UNA: reflections on corporate change. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 15.
- 9.Is Ukraine Europe's black hole? *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 17.
- 10.Cleveland revisited. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 19.
- 11.Ukraine and the «Red Mafiya». *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 20.
- 12.Polish pope, Russian patriarch. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 23.
- 13.UPA's impossible dream. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 25.
- 14.Of friends and foes. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 27.
- 15.Ukraine and the University of Illinois. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 29.
- 16.Education in Ukraine: dilemmas and concerns. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 29.
- 17.Putin's Third Rome. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 31.
- 18.«Taras Bulba» is dead. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 33.
- 19.I believe in Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 35.
- 20.Life on Planet Marx. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 37.
- 21.Days of infamy. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 39.
- 22.Hyphenated American or not, we're all united now. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 41.
- 23.Immigration: benefit or bane? *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 43.

24. Ukraine's bad press year. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 45.
26. Ukraine's cultural divide. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 47.
27. We'll be home for Christmas. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 49.
28. Christmas year 'round? *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 51.

Доповіди

1. Standing resolute in the face of evil: reflections on the Great Famine. *The Ukrainian Weekly*. 2001. № 41.

2002

Статті

1. Відродження, а не виживання. *Свобода*. 2002. Ч. 18.
2. Навчити вчителів. *Свобода*. 2002. Ч. 21.
3. Academics losing touch. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 1.
4. Canada's barbed wire fence. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 3.
5. «Together we will». *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 5.
6. UNA conventions: a beginner's primer. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 7.
7. The Demjanjuk debacle revisited. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 9.
8. Connecting the dots: Ukraine's parliamentary elections. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 11.
9. Myron Diduryk: a soldier once ... and young. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 13.
10. Understanding UNA conventions: the word is hush! *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 15.
11. Revival, not survival. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 17.
12. Chicago's prairie prelate. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 19.
13. The UNA Convention: our last hurrah? *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 21.
14. A new beginning for the UNA. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 23.
15. Two happy «hospodari». *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 30.
16. Three decades, one generation. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 32.
17. Chicago credit union is proof that selfreliance is a concept that works. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 33.
18. Our community's four «aces». *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 34.

19. Lake Huron Ukrainian shores. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 36.
20. Remembering Koba: tolerating the intolerable. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 38.
21. Teaching in Ostroh, my corner of Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 38.
22. My (and your) big, fat Greek wedding. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 40.
23. Reviving a stagnant UNA. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 42.
24. Soyuzivka ... then and now. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 44.
25. Ostroh immigration center announced. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 46.
26. A Ukrainian Thanksgiving. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 48.
27. The war on Christmas. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 50.
28. «Team Ostroh» visits with Ukrainian Americans in Minnesota. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 51.
29. To Russia, with love. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 52.

Donosidi

1. UNA CONVENTION ADDRESS: Pioneers' dreams are our dreams. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 24.
2. Ukraine 2002: much to celebrate. *The Ukrainian Weekly*. 2002. № 37.

2003

Сmammi

1. Resolutions for 2003. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 2.
2. National University of Ostroh Academy officials visit Pennsylvania. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 3.
3. Muddled multicultural mandarins. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 4.
4. Hijacking the anti-war movement. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 6.
5. New Europe, old Soviets. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 8.
6. Making omelets at The New York Times. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 10.
7. Koba's legacy: not be forgotten. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 12.
8. Slava was one of a kind. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 14.
9. Kaplan meets Taras Bulba. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 16.
10. The evil that was Duranty. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 18.
11. French delusions, French reality. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 20.

12. The rise and demise of Nikita. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 22.
13. Ukrainian Righteous among the nations. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 24.
14. Time to step up to the plate! *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 25.
15. Did Pavlychko really say that? *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 27.
16. Death of a gentle partisan. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 29.
17. Honoring Lubomyr Luciuk: giving credit where credit is due. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 31.
18. Chicago's 1933 World's Fair: a Ukrainian triumph. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 33.
19. Why can't they be like us? *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 35.
20. OSI: still untouchable. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 37.
21. An experience not to be missed. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 39.
22. 1933: The worst of times, the best of times. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 40.
23. Seattle's Ukrainian settlers. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 41.
24. UPA in the Gulag. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 43.
25. Will tainted Times publisher do the right thing? *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 44.
26. Denver does it again. *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 46.
27. Ukrainian Catholics: Who are we? *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 49.
28. Celebrate Christmas ... live longer! *The Ukrainian Weekly*. 2003. № 51.

2004

Cmamma

1. If I had my way in 2004... *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 1.
2. A unified community needs the UNWLA. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 3.
3. «It is as it was». *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 5.
4. It had to happen sooner or later. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 7.
5. Happy birthday, Batko Soyuz! *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 9.
6. Back to square one. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 11.
7. «The Passion» according to Kurelek. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 13.
8. Gibson goes global. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 15.
9. Ex-Times editor confesses bias. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 17.

10. GOP heritage groups up and running. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 19.
11. A life lived long and well. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 21.
12. Historians in denial. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 23.
13. «Ronaldus Maximus»: The Great Liberator. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 25.
14. Ukrainians and World War II. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 26.
15. The Duranty campaign and its aftermath. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 27.
16. Delusions and denials. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 28.
17. Ukraine under Nazi rule. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 29.
18. «Genghis Khan with a telephone». *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 30.
19. Last of the great UNA fraternalists. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 32.
20. Chicago's «Golden Apple». *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 34.
21. Montana's pysanka-making veteran. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 35.
22. Remembering the Famine again and again. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 36.
23. A GOP mole in the Kerry camp? *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 37.
24. Three Humpty Dumpties, see how they teeter. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 39.
25. Can the U.S. save Ukraine? *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 40.
26. Wealth, power and privilege. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 41.
27. Why George W. Bush? Promises made, promises kept. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 42.
28. «Jews for Yanukovych». *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 44.
29. The people have spoken! *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 46.
30. The sleeping giant has awakened! *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 48.
31. Go orange! *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 50.
32. The Orange re-birthing. *The Ukrainian Weekly*. 2004. № 52.

2005

Статті

1. «Все своє свідоме життя я працюю, щоб зблизити етнічні громади в Америці». *Свобода*. 2005. Ч. 6.
2. Мій приятель був шляхетною особистістю. *Свобода*. 2005. Ч. 25.
3. Anti-Orange oracles. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 2.

4. Marta's Christmas card. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 4.
5. My greatest orange moment. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 6.
6. I was wrong, I'm sorry, forgive me! *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 8.
7. New Ukraine, new diaspora? *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 10.
8. Booty billionaires and «Kuchma's Great Giveaway». *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 13.
9. Orange justice: Pora! *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 15.
10. Third Rome resurgent. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 17.
11. Walk the talk before you squawk. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 19.
12. An immigration celebration! *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 21.
13. A prince of a fellow. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 23.
14. UPA and the Ukrainian identity problem. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 25.
15. What Rosenbaum should have said, but didn't. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 27.
16. To EU or not to EU... *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 29.
17. Higher education in Ukraine: no Bologna yet! *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 31.
18. When it comes to American history, revisionists rule! *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 33.
19. A whole new ball game? *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 36.
20. Don't panic! All is well. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 38.
21. Lies and delusions live on. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 40.
22. Red, white, blue and orange. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 42.
23. And, oh, by the way ... *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 44.
24. Thunder Bay, eh? *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 46.
25. Jewel of Ukrainian village. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 48.
26. The Ignatieff imbroglio. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 50.
27. Christmas: past, present, future. *The Ukrainian Weekly*. 2005. № 52.

2006

Книги

1. Ukrainians of Chicagoland. Charleston ; Chicago ; Portsmouth ; San Francisco : Arcadia Publishing, 2006.

Cmammi

1. Just say «no»! *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 2.
2. In the beginning was the UNA. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 4.
3. Losten should stick around. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 6.
4. Remembering and celebrating Joe Lesawyer. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 8.
5. «Externals» and the new iconoclasts. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 10.
6. Esteeming Eugene Iwanciw. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 11.
7. Happier than Zimbabweans? *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 14.
8. Hispanics, «si»; Ukrainians, «ni». *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 16.
9. Chicago UNA District Committee holds annual meeting. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 18.
10. Welcome back, pilgrim! *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 18.
11. Am I my brother's keeper? *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 20.
12. The way it was and could be again, if ... *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 22.
13. It's DP, not PTSD. Remember? *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 24.
14. A wedding like no other! *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 28.
15. Send in the clowns! *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 30.
16. Something to cheer about! *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 32.
17. Why can't they be like us? *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 34.
18. Two cultures, two celebrations. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 36.
19. Of doctors and museums. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 38.
20. The rest of the story. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 40.
21. Does Ukraine need more Russian speakers? *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 42.
22. Happiness comes with security. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 44.
23. A tribute to us all. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 46.
24. Manoly's memoirs: triumph and setback. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 48.
25. The comeback of Christmas. *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 50.
26. «The vision thing». *The Ukrainian Weekly*. 2006. № 52.

2007

Cmammi

- 1.Remembering Gerald R. Ford fondly. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 1.
- 2.Fighting the «new Bolsheviks». *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 3.
- 3.Higher education in Ukraine: perils persist. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 5.
- 4.Winning in Chicago. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 7.
- 5.Military service for microbiologist. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 8.
- 6.«But the worst were the Ukrainians ... ». *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 9.
- 7.What's «nash» is ours. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 11.
- 8.The next Ronald Reagan? Perhaps not! *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 13.
- 9.Thinking the unthinkable. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 15.
- 10.Russia's American apologists. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 17.
- 11.The immigration imbroglio. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 19.
- 12.The wonders of Ostroh Academy. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 25.
- 13.On the road in Ukraine: impressions. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 27.
- 14.A home at last. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 29.
- 15.Duty calls: father and son in Iraq. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 31.
- 16.«Tsyrk Na Droty». *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 33.
- 17.Footprints: Arcadia's amazing ethnics. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 35.
- 18.Ukraine's «brain drip». *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 37.
- 19.Stalin's nobel laureates. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 39.
- 20.A fine mess, Mr. President! *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 41.
- 21.Meet and greet. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 43.
- 22.The Ortynsky saga. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 45.
- 23.Canada's UNO at 75. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 47.
- 24.Ukrainian generosity. *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 49.
- 25.Have a frosty brown Christmas? *The Ukrainian Weekly*. 2007. № 51.

2008

Cmammi

- 1.Third Rome up and running. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 1.
- 2.Meeting Charlie Wilson. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 3.
- 3.My guy Huck. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 5.

4. A one-man lobby. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 7.
5. Understanding the NIU tragedy: «Forward, Together Forward». *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 9.
6. Remembering our displaced. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 11.
7. A tram and a Ukrainian billfold. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 13.
8. The Moscow vector. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 15.
9. What Vlad told George. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 17.
10. Georgia on my mind. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 20.
11. Where will it end? *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 22.
12. Mentor and guardian for 75 years. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 24.
13. An amazing man. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 25.
14. An Italian friend. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 27.
15. Capo di tutti capi. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 29.
16. The power of one. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 31.
17. 1968: annus horribilis. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 33.
18. Trust the Russians. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 35.
19. North Dakota Ukrainians celebrate homestead heritage. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 35.
20. Agents of change. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 37.
21. The perfect candidate. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 39.
22. «Capitalism» in Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 40.
23. American politics and us. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 41.
24. Bill Ayers and me. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 43.
25. And now for Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 45.
26. Ukrainian Village mayor. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 47.
27. «Quietly into the night». *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 49.
28. «Blago» and us. *The Ukrainian Weekly*. 2008. № 51.

2009

Cmammi

1. Mila and Mervusya. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 1.

2. More on the Holodomor. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 3.
3. With «head held high». *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 5.
4. Luba Markewycz did it! *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 7.
5. Who shot Col. Sushko? *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 9.
6. The Szmagala gala. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 11.
7. OSI circus back in town. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 13.
8. Stalin, FDR and Hollywood. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 15.
9. Maksymowich legacy lives on! *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 17.
10. Ukraine sagging, not sinking! *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 19.
11. Tarasko's tours. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 21.
12. Cui bono in Demjanjuk case? *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 24.
13. Obama, Ukraine and the age of Zinn. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 26.
14. «Snapshot Chicago», a Ukrainian journey. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 28.
15. Lost without a trace! *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 30.
16. Bye-bye, Baba? *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 32.
17. Yo, Mykola, waz up? *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 34.
18. UIMA: The jewel of Chicago's Ukrainian Village. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 34.
19. Remembering Novak and Hewitt. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 36.
20. Ya gotta luv 'em! *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 38.
21. Remembering a righteous Jew. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 50.
22. MUNO and Me. *New Pathway*. 2009. № 32-33.
23. Another Betrayal. *New Pathway*. 2009. № 37.
24. «Man of La Mancha». *New Pathway*. 2009. № 42.
25. Multiculturalism In America. *New Pathway*. 2009. № 47.

Donosidi

1. Recalling a community triumph: The making of the Famine Commission. *The Ukrainian Weekly*. 2009. № 42.

2010

Cmammi

1. Detroit deteriorating. *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 6.
2. Obama's «perfect» year. *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 12.
3. A fraternal full circle. *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 20.
4. The Russian «return» returns. *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 24.
5. Hillary gets it! Does Joe? *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 30.
6. Dumbing down Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 36.
7. The perfect storm. *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 41.
8. Where is our Stephen Harper? *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 47.
9. «Choice Between the Plague and AIDS»? *New Pathway*. 2010. № 4.
10. Great Big Smacking Sound. *New Pathway*. 2010. № 8.
11. The Bandera Brouhaha. *New Pathway*. 2010. № 14.
12. Yanukovych On A Roll! *New Pathway*. 2010. № 20.
13. Sifting Through The Ashes. *New Pathway*. 2010. № 25.
14. Are We Alone? *New Pathway*. 2010. № 31-32.
15. Was It Worth It? *New Pathway*. 2010. № 40.
16. «Party Crashers». *New Pathway*. 2010. № 48.

Donosidi

1. The Ukrainian press in North America: Is there a future? *The Ukrainian Weekly*. 2010. № 50.

2011

Cmammi

1. The King and I. *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 4.
2. «Zluka Camp» held in Chicago by students from Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 7.
3. One people, one Church. *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 12.
4. BOOK REVIEW: Listening to trees. *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 14.
5. Is multiculturalism dead? *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 16.
6. Canadian capers. *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 21.
7. Bye-bye, OSI? *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 26.
8. He was a dear friend. *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 41.

- 9.The Displaced Persons Act of 194 : It almost didn't happen. *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 48.
- 10.A joyous afternoon. *The Ukrainian Weekly*. 2011. № 49.
- 11.Cuba – A Land Suffering From Too Much Stalinism. *New Pathway*. 2011. № 2.
- 12.Two Mournful Violins. *New Pathway*. 2011. № 4.
- 13.Russian Pillars In Place! *New Pathway*. 2011. № 8.
- 14.Justice For All! *New Pathway*. 2011. № 13.
- 15.«The Edge of the World». *New Pathway*. 2011. № 20.
- 16.Is HURI Still Out There? *New Pathway*. 2011. № 26.
- 17.The Habsburg «Ukrainian». *New Pathway*. 2011. № 34.
- 18.Bukharin – A Bonhomie Bolshevik. *New Pathway*. 2011. № 39.
- 19.As I Write This... *New Pathway*. 2011. № 45.

Доповіді

- 1.Українська преса в Північній Америці: яке майбутнє? Доповідь д-ра Мирона Куропася на святкуванні 80-ї річниці газети «Новий шлях». *Свобода*. 2011. Ч. 3.

2012

Книги

- 1.The Demjanjuk Debacle: The Trials of a «Nazi» Who Wasn't. Serhijchuk M. I., 2012.

Статті

- 1.Україна і НАТО: оцінка взаємин. *Свобода*. 2012. Ч. 23.
- 2.«Tears in his eyes». *The Ukrainian Weekly*. 2012. № 3.
- 3.Tango OUN in Argentina. *The Ukrainian Weekly*. 2012. № 9.
- 4.His trials are finally over! *The Ukrainian Weekly*. 2012. № 13.
- 5.«Reset» rerun. *The Ukrainian Weekly*. 2012. № 17.
- 6.Chicago conference assesses Ukraine-NATO relations. *The Ukrainian Weekly*. 2012. № 23.
- 7.Bucharest to Chicago. *The Ukrainian Weekly*. 2012. № 24.
- 8.You took a wrong turn, Patrick, my friend! *The Ukrainian Weekly*. 2012. № 30.
- 9.Vote in November. *The Ukrainian Weekly*. 2012. № 38.
- 10.Ukraine's Frozen Future. *New Pathway*. 2012. № 6.

11. It's Not Over... *New Pathway*. 2012. № 15.
12. No «Reset» for Canada! *New Pathway*. 2012. № 21.
13. «Fortnight for Freedom». *New Pathway*. 2012. № 25.
14. Putin's «Pussy» Problem. *New Pathway*. 2012. № 33.
15. Snyder at NIU. *New Pathway*. 2012. № 37.
16. Where Are America's Ukrainians? *New Pathway*. 2012. № 41.
17. Fading Fraternalists. *New Pathway*. 2012. № 47.

2013

Статті

1. A triumph to cherish! *The Ukrainian Weekly*. 2013. № 23.
2. All but forgotten! *The Ukrainian Weekly*. 2013. № 29.
3. Thank you, Svoboda! *The Ukrainian Weekly*. 2013. № 38.
4. The Ukrainian Weekly is born! *The Ukrainian Weekly*. 2013. № 40.
5. Chicago, 1933. *The Ukrainian Weekly*. 2013. № 43.
6. Faith and love triumphant! *The Ukrainian Weekly*. 2013. № 45.
7. Here We Go Again! *New Pathway*. 2013. № 26.
8. І знову ... *Вісті комбатанта*. 2013. Ч. 3 (275).

2014

Книги

1. Lesia and I. A Progress Report and a Ukrainian-American Love Story. Bloomington : Xlibris, 2014.

Статті

1. Two sisters. *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 5.
2. Why did he write what he did? *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 8.
3. A Putin primer. *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 10.
4. A brew, a dollop, a dose. *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 19.
5. USSR descending, Russia ascending! *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 26-27.
6. This too shall pass ... *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 31.
7. Partitioning Ukraine. *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 35.
8. Handshakes, more blankets. *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 39.

9. Tato and The Great War. *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 43.

10. The Great War and the UNA. *The Ukrainian Weekly*. 2014. № 48.

2015

Mammi

1. What now Mr. President? *The Ukrainian Weekly*. 2015. № 5.

2. A vision triumphant! *The Ukrainian Weekly*. 2015. № 24.

3. The UCCA at 75. *The Ukrainian Weekly*. 2015. № 31.

4. Surprise, Surprise! *The Ukrainian Weekly*. 2015. № 39.

5. Black Earth. *The Ukrainian Weekly*. 2015. № 44.

6. Two Vovochkas and the Fourth Rome. *The Ukrainian Weekly*. 2015. № 49.

2016

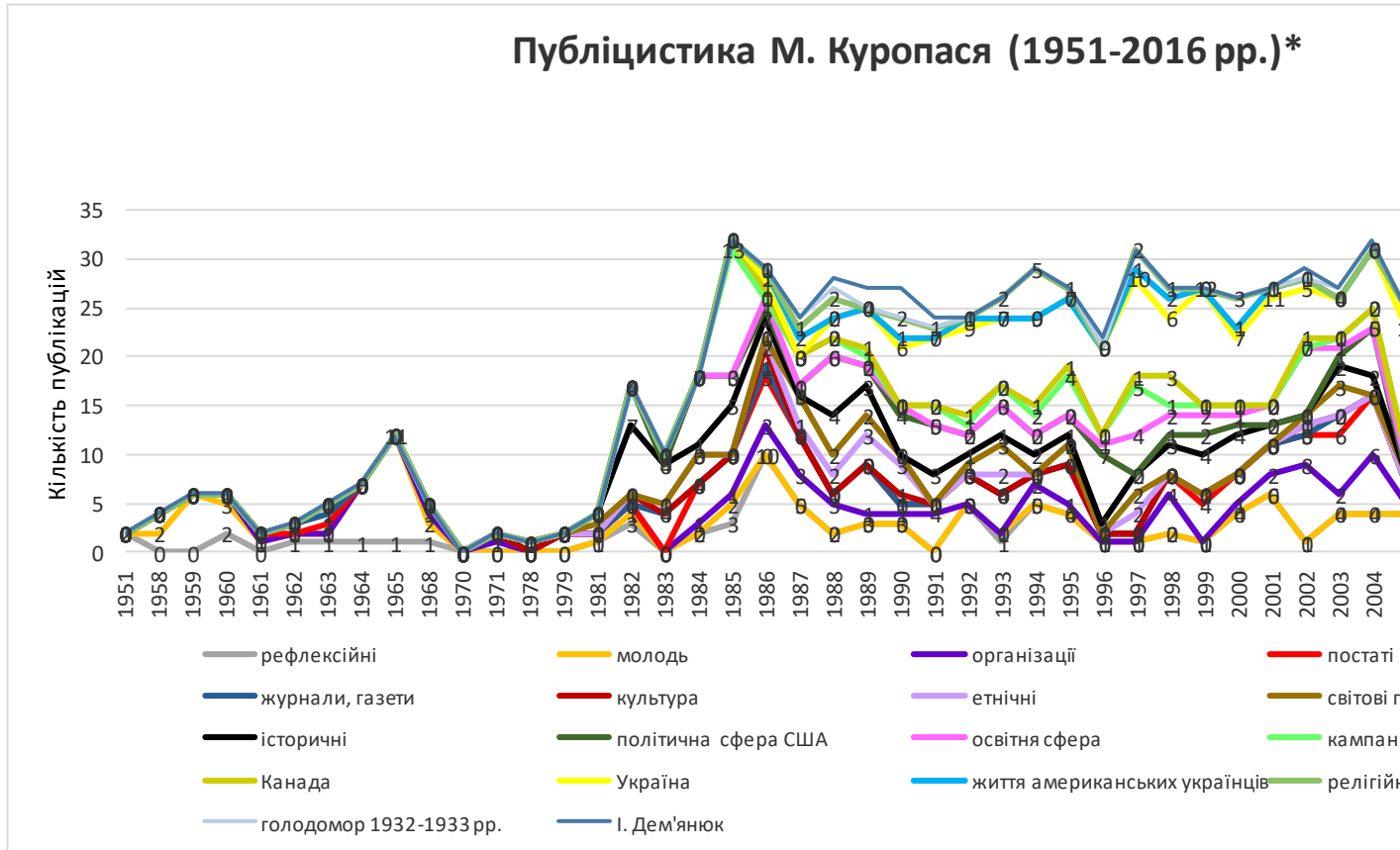
Mammi

1. There's always hope! *The Ukrainian Weekly*. 2016. № 2.

2. UIMA delights. *The Ukrainian Weekly*. 2016.

* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

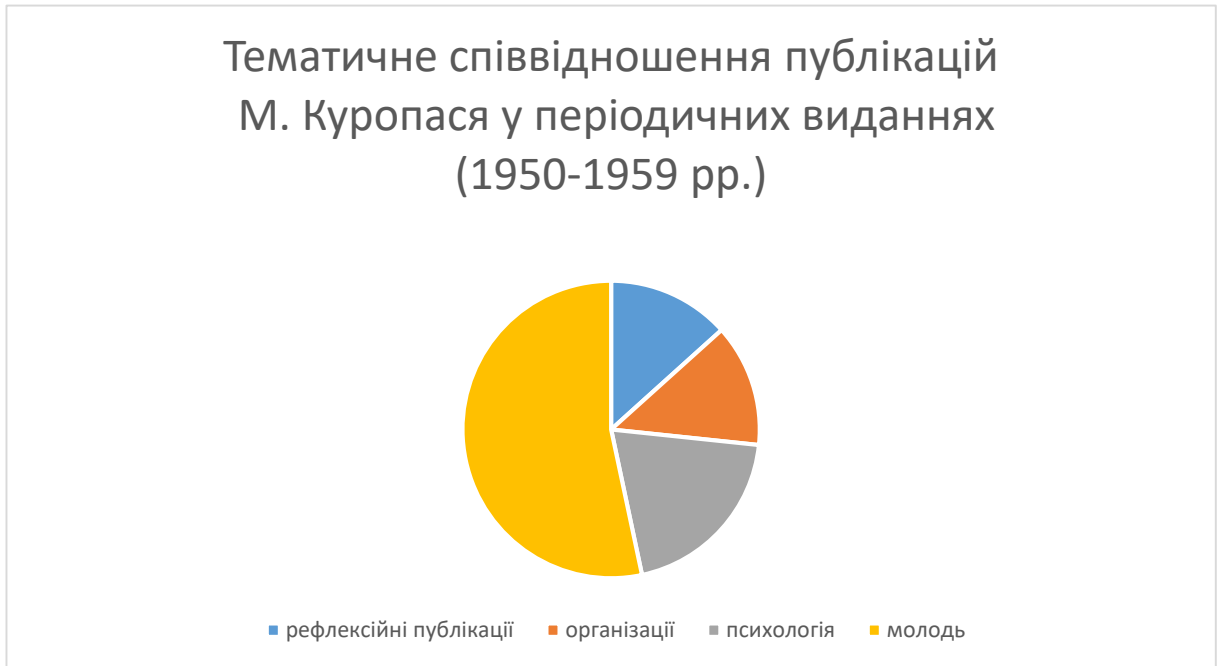

*Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропся)

Додаток Є*

Рік	рефлексії	ні	молодь	організації	психологія	постаті	журнали, газети	культура	етнічні	світові події/світова політика	історичні	політична сфера США	освітня сфера	кампанія дезінформації	Канада	World Marriage Encounter	Україна	життя американських українців	релігійні	українсько-сверейські стосунки	Голодомор 1932-1933 рр.	Г. Дем'янюк
1951	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1958	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1959	0	6	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1960	2	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1961	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1962	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1963	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1964	1	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1965	1	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1968	1	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1970	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1971	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1978	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1979	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1981	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1982	3	1	1	0	0	0	1	0	0	7	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1983	0	0	0	0	0	4	0	1	0	4	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1984	2	0	1	0	4	0	0	3	0	1	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1985	3	2	1	0	4	0	0	0	0	5	3	0	13	1	1	0	0	0	0	0	0	0
1986	10	0	3	0	5	1	2	1	0	2	1	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0
1987	5	0	3	0	4	0	0	0	3	0	1	0	3	0	0	0	2	1	1	1	1	0
1988	2	0	3	0	1	0	0	1	2	4	6	0	2	0	1	2	0	2	1	1	1	1
1989	3	0	1	0	5	0	0	1	2	3	2	0	1	1	0	4	0	0	2	0	2	2
1990	3	0	1	0	1	0	1	0	1	0	4	1	0	0	0	6	1	2	3	0	3	3
1991	0	0	4	0	1	0	0	0	0	3	5	0	2	0	0	7	0	1	0	0	1	1
1992	5	0	0	0	3	0	0	0	1	1	2	0	1	1	0	9	1	0	0	0	0	0
1993	1	1	0	0	4	0	0	0	3	1	3	0	2	0	0	7	0	2	2	0	0	0
1994	5	0	2	0	1	0	0	0	0	2	2	0	2	1	0	9	0	5	0	0	0	0
1995	4	0	1	0	4	0	0	2	0	1	2	0	4	1	1	7	0	1	0	0	0	0
1996	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	7	1	1	0	0	9	0	0	2	0	1	1
1997	1	0	0	0	1	0	0	0	2	2	0	4	5	1	0	0	1	2	0	0	0	0
1998	2	0	4	0	2	0	0	0	0	3	1	2	1	3	0	6	2	1	0	0	0	0
1999	1	0	0	0	4	1	0	0	0	4	2	2	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0
2000	4	0	1	0	3	0	0	0	0	4	1	1	1	0	0	7	1	3	0	0	0	0
2001	6	0	2	0	3	0	0	0	0	2	0	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0
2002	1	0	8	0	3	0	1	0	1	0	0	7	0	1	0	5	1	0	0	0	1	1
2003	4	0	2	0	6	2	0	0	3	2	1	1	1	0	0	4	0	0	0	1	0	0
2004	4	0	6	0	6	0	0	0	0	2	5	0	2	0	0	6	0	0	0	1	0	0
2005	4	0	1	0	2	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	3	2	0	0	0	0	0
2006	3	0	2	0	4	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0
2007	2	0	1	0	6	0	0	0	0	1	4	2	0	1	0	8	0	0	0	0	0	0
2008	2	0	1	0	7	0	0	0	2	2	3	1	1	0	0	9	0	0	0	0	0	0
2009	2	1	3	0	6	0	0	0	1	0	2	0	1	0	0	6	0	0	0	1	1	1
2010	1	0	1	0	0	0	0	0	1	1	3	0	1	0	0	5	2	1	0	0	0	0
2011	2	0	1	0	2	0	0	0	3	2	1	1	2	1	0	2	0	1	0	0	0	0
2012	0	0	2	0	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	0	7	2	0	0	0	0	0
2013	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0	3	0	1	0	0	0	0
2014	0	0	1	0	3	0	0	0	4	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
2015	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2016	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

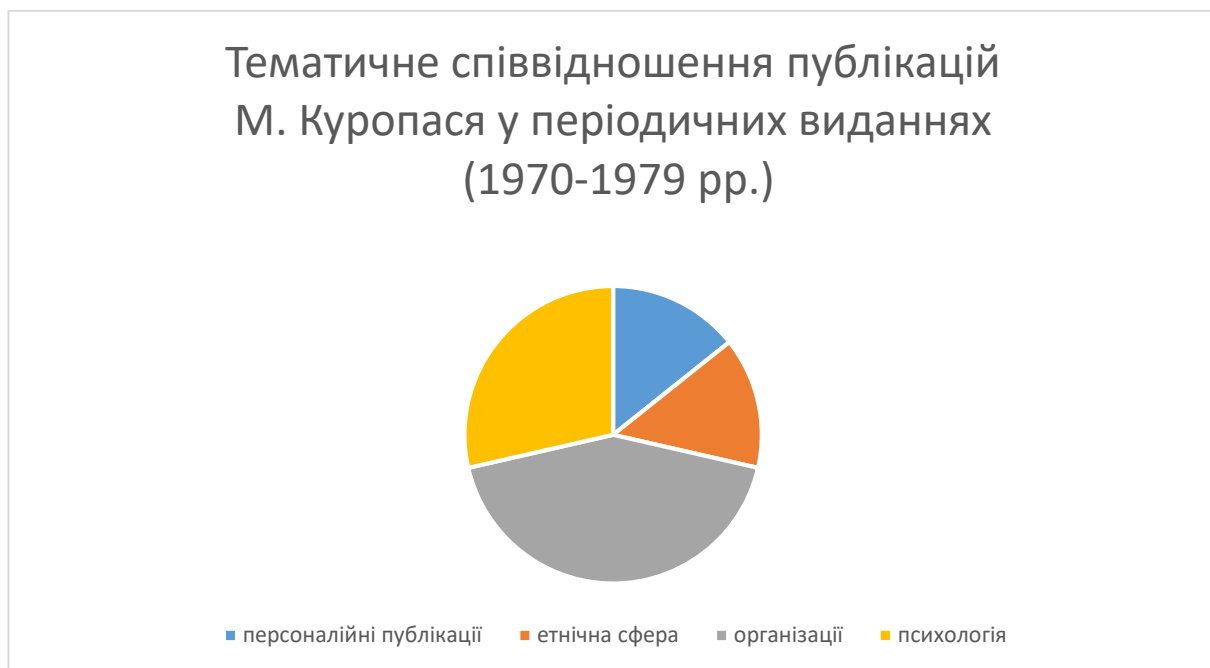
* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

Додаток 3*

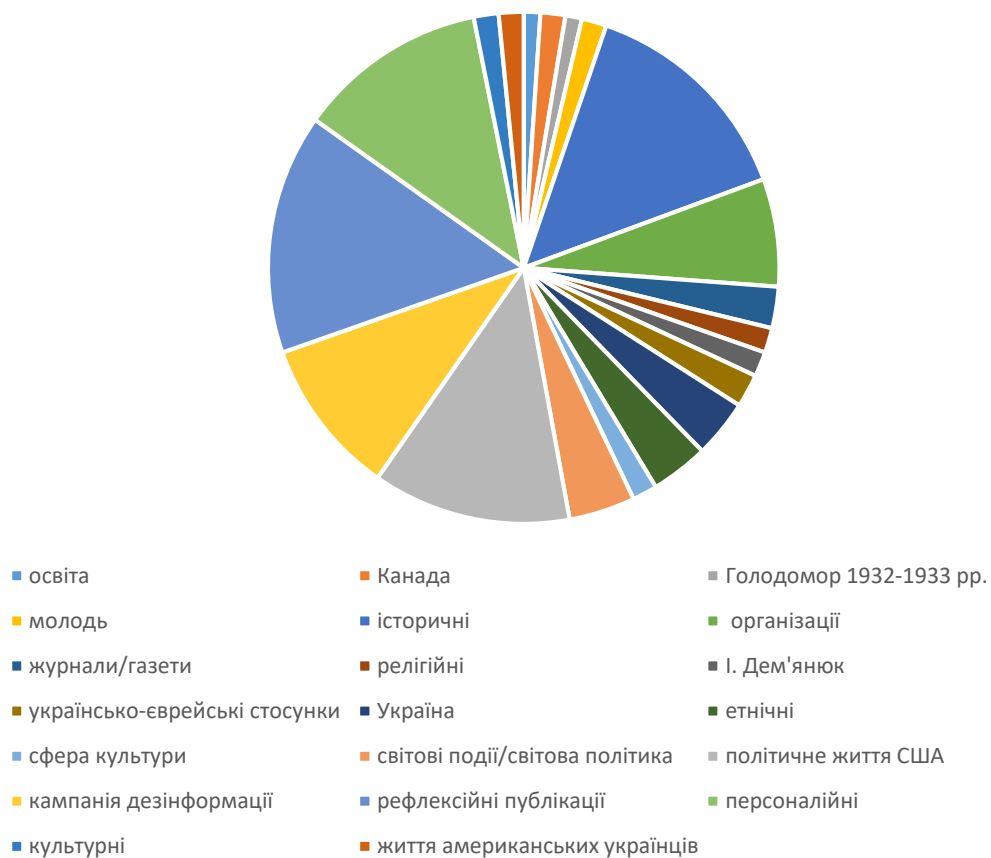
* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

Додаток И*

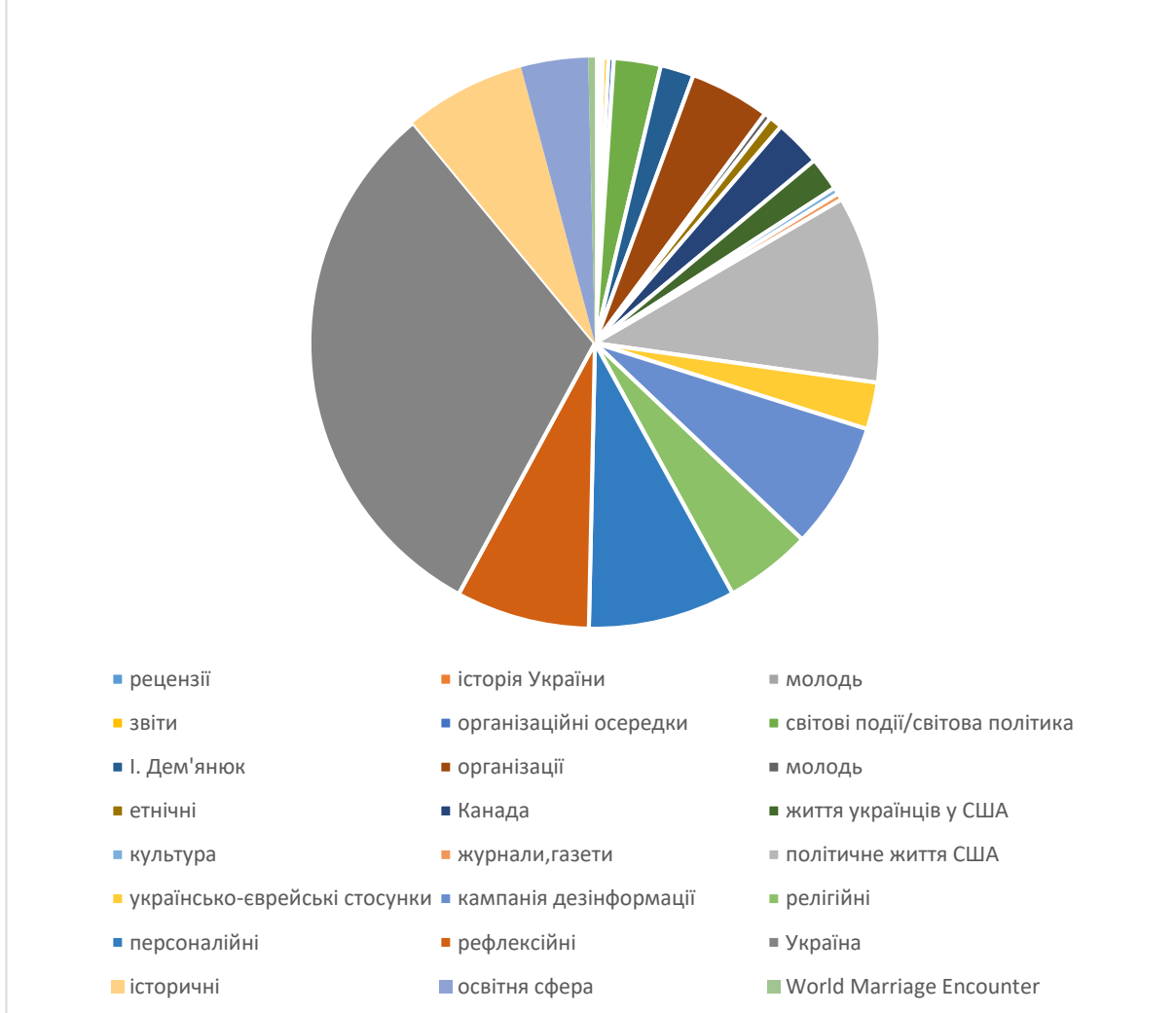
* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

Тематичне співвідношення публікацій М. Куропася у періодичних виданнях (1980-1989 рр.)

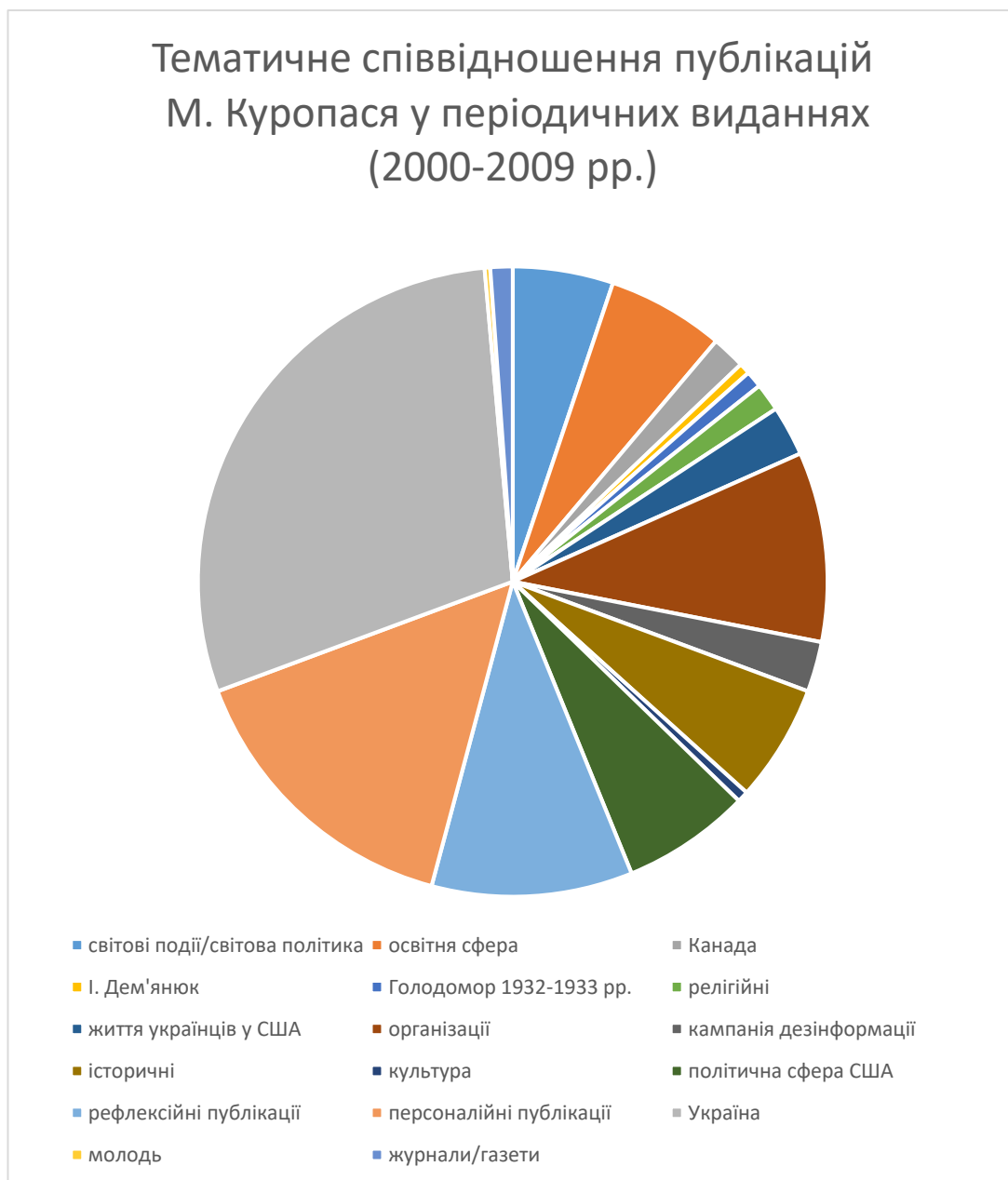

* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

Тематичне співвідношення публікацій М. Куропася у періодичних виданнях (1990-1999 рр.)

* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

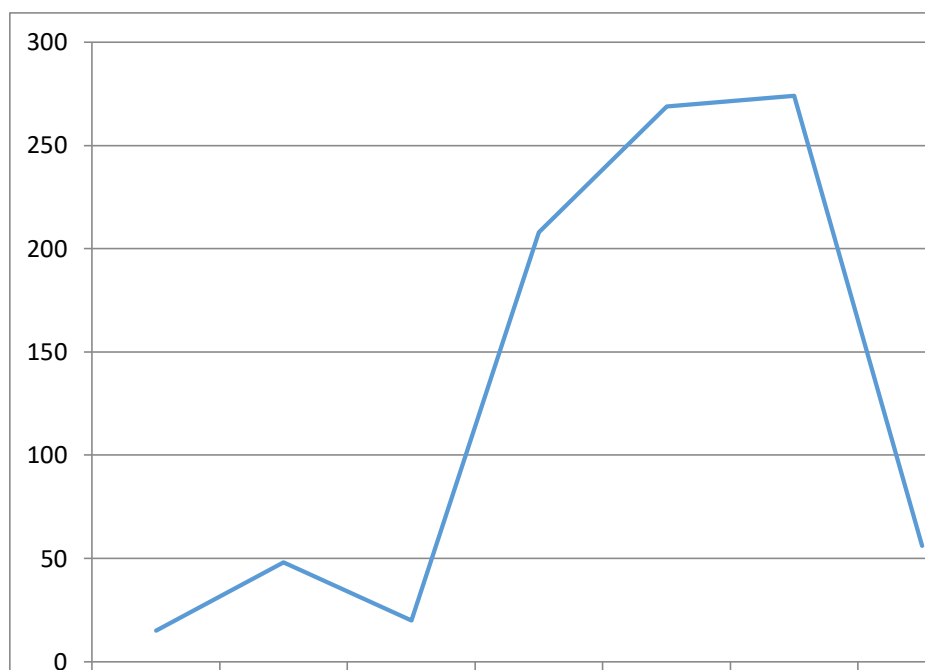

* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

Додаток К*

Графік наукової активності М. Куропася
(за критерієм кількості публікацій – книги та статті в періодичних
виданнях)

* Опрацьовано автором (на основі аналізу публікацій М. Куропася)

Список публікацій здобувача

Статті у виданнях, внесених до наукометричних баз даних та закордонних та фахових виданнях

1. Матвійчук Н. В. С. Куропась: матеріали до біографії. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. Вип. 44. Т. 1. С. 276-281.

2. Матвійчук Н. В. Проблема етнонаціональної ідентичності українців у США в науковому доробку М. Куропася. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : Історичні науки*. Острог : Національний університет «Острозька академія», 2015. Вип. 23. С. 159-163.

3. Матвійчук Н. В. Вплив церкви на українську громаду Америки у науковому доробку М. Куропася. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. Вип. 45. С. 64-67.

4. Матвійчук Н. В. Праці М. Куропася в оцінках сучасників. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : Історичні науки*. Острог : Національний університет «Острозька академія», 2016. Вип. 25. С. 189-193.

5. Матвійчук Н. В. Публіцистика С. Куропася. *EVROPSKÝ FILOZOFICKÝ A HISTORICKÝ DISKURZ*. Прага, 2017. Т. 3. Вип. 1. С. 48-54.

6. Матвійчук Н. В. Публіцистика М. Куропася: основні напрями. *«Гілея : науковий вісник : Збірник наукових праць»*. Київ, 2017. Вип. 125. С. 94-98.

Публікації, що додатково відображають матеріали дисертації

7. Матвійчук Н. В. Публіцистика С. Куропася. *Українська діаспора: проблеми дослідження : тези доповідей VIII Міжнародної наукової конференції, 27–28 вересня 2016 р., м. Острог*. С. 268-270.

8. Матвійчук Н. В. Початки Українського народного союзу в працях М. Куропася. *Матеріали XXX Всеукраїнської науково-практичної інтернет-*

конференції «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку». Зб. наук. Праць. Переяслав-Хмельницький, 2017. Вип. 30. С. 73-75.

9. Матвійчук Н. В. Політика американських президентів у працях М. Куропася. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Міжнародні відносини». Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2017. Вип. 1. С. 179-188.

Відомості про апробацію результатів дослідження

Основні положення та висновки дослідження були представлені та апробовані у виступах дисертантки на низці наукових форумів: Наукова конференція «Актуальні проблеми міжнародних відносин та інтереси України» (Острог, 2012 р.); V Міжнародна наукова конференція «Українська діаспора: проблеми дослідження» (Острог, 2012 р.); XIX наукова викладацько-студентська конференція Дні науки (Острог, 2014 р.); XXI наукова викладацько-студентська конференція Дні науки (Острог, 19-21 квітня 2016 р.); VII Міжнародна наукова конференція «Українська діаспора: проблеми дослідження» (Острог, 2016 р.), XXX Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку» (2017 р.); XXIII наукова викладацько-студентська конференція Дні науки (Острог, 27-30 березня 2018 р.).